

העותרות:

1. עמותת "ראש יהודי", ע"ר 580394419

מרח' צפת 2 תל אביב, טל': 03-5255355

דוא"ל: bnotrosh@gmail.com

2. נועה קדמון, ת"ז 206445868

מרח' המלך ג'ורג' 88 תל אביב, טל': 050-2126176

3. ליאו אור חמו, ת"ז 316466119

מרח' נחלת בנימין 130 תל אביב, טל': 052-6089892

כולן על ידי בא-כוח, עו"ד אורי ישראל פז (LL.M.; מ"ר 68110)

מתחם שבעת הכוכבים ראשון לציון

מרח' שדי יוסף לישנסקי 4 ראשון לציון, קומה 2

טל': 072-2150666

פקס': 072-2150999

דוא"ל: uri@uplaw.co.il

אתר: www.uplaw.co.il

- נ ג ד -

המשיבה:

עיריית תל אביב-יפו

מרח' אבן גבירול 69 תל אביב

טל': 03-7244211; פקס': 03-5244093

דוא"ל: Shabo_s@mail.tel-aviv.gov.il

משטרת ישראל

משיבה פורמלית:

מטה מחוז תל אביב

מרח' דרך שלמה 18 תל אביב

טל': 03-6802222

עתירה מינהלית דחופה

"חוסר צדק במקום אחד – הוא איום על צדק בכל מקום" (מרטין לותר קינג הבן)

בהתאם להוראות סעיף 5(1) לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, תש"ס-2000, והוראות תקנה 5 לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), תשס"א-2000, מוגשת בזה עתירה דחופה לבית המשפט המחוזי הנכבד כי יואיל ליתן צו דחוף המכוון אל המשיבה והמורה לה לבוא וליתן טעם:

1. מדוע לא יורה בית המשפט הנכבד כי תבוטל החלטת המשיבה מיום 28.9.23 (בשעה 19:47) לבטל כל אחד מההיתרים שניתנו בשעתו כדין על ידי המשיבה לעותרת 1:

א. הקמת סוכה ברחבת זמנהוף ביום 1.10.23;

ב. קיום הקפות שניות בכיכר דיזינגוף ביום 7.10.23;

2. מדוע לא יורה בית המשפט הנכבד כי על המשיבה לקיים גם שימוע בעל-פה לעותרת 1, לרבות הבאת ראיות ו/או ללא/כולל הבאת עדים, בטרם מתן כל החלטה במסגרת שיקוליה לבטל את ההיתרים שניתנו לעותרת 1 לקיום האירועים הללו.

3. מדוע לא יורה בית המשפט הנכבד כי על המשיבה להציג לפני העותרת 1 תשתית עובדתית ראייתית מהימנה למציאות של כל הנתונים הרלוונטיים, שלטענתה המוכחשת "הובאו לידיעת" המשיבה המעידות לכאורה על "הפרות" נטענות כביכול מצד העותרת בתפילות יום כיפור תשפ"ד בכיכר דיזינגוף – כחלק מהליך השימוע כדין בתום לב, בלב פתוח ובנפש חפצה – עוד בטרם יוחלט אם לבטל ההיתרים שניתנו לבקשת העותרת 1 מבעוד מועד לקיום אירועי חג סוכות תשפ"ד;

4. מדוע מי שראוי לדון בביטול ההיתרים נשוא השימוע לא יהא גוף מינהלי ניטרלי-חיצוני, המוסכם על שני הצדדים, מאחר שהמשיבה וקברניטיה פסולים מלדון בעניין בשל משוא פנים ושיקולים זרים.

כן יתבקש בית המשפט הנכבד ליתן כל צו שיראה לנכון בנסיבות העניין בראי טובת הציבור שמייצגת העותרת 1 כעמותה ציבורית הפועלת לקירוב לבבות בין אחים, ועותרות נפגעות.

כן מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון דחוף ביותר בעתירה, משקרב חג הסוכות תשפ"ד, החלטת המשיבה על כוונתה לביטול ההיתרים שניתנו לעותרת כדין ומבעוד מועד התקבלה אך ביום 26.9.2023 בשעה 19:52 בלילה, וההחלטה נשוא העתירה התקבלה אך כעת ביום 28.9.2023 בשעה 9:00 בבוקר, וכבר כעת מוגשת העתירה המינהלית הדחופה שבכותרת.

(בכל מקום שבו נאמר בעתירה זו "עותרת", הכוונה לעותרת מספר 1).

ואלה נימוקי העתירה:

א. תמצית עובדתית רלוונטית

זרות הצדדים

1. העותרת 1 הינה עמותה רשומה בישראל משנת 2002, הפועלת לקירוב לבבות בישראל.
2. העותרות 2-3 הן נשים המתגוררות בעיר תל-אביב, הנפגעות אישית מהחלטות נשוא העתירה של המשיבה, הן לביטול אירועי חג הסוכות תשפ"ד והן מהגבלת תפילות יום כיפור בהתניה של מניעת הפרדה בין גברים לנשים בניגוד להלכה היהודית.
3. המשיבה הינה עיריית תל אביב-יפו, רשות מוניציפלית האמונה על ניהול ענייני העיר תל אביב-יפו.
4. המשיבה הפורמלית הינה משטרת ישראל, האמונה על אכיפת החוק במדינת ישראל.

רקע כללי והשתלשלות העניינים הרלוונטיים לעתירה

5. במוקד העתירה עומדת החלטה מינהלית פסולה וחסרת-סמכות-להעניש, שקיבלה המשיבה, במשוא פנים ומשיקולים זרים, לבטל את כל ההיתרים שניתנו על ידה כדין לבקשת העותרת 1, ומבעוד מועד, כפסע לקראת כניסתו של חג סוכות תשפ"ד, ביום 29.9.23 (מצ"ב כנספח א').
6. ההחלטה שבנספח א' לעיל התקבלה ביום 28.9.2023, בשעה 19:47, ועל מנת שלא להיתפס ברשת השיהוי העותרת מזדרזת לעתור לביהמ"ש הנכבד תוך שהיא מכחישה את כל הנטען בהחלטה הנ"ל ושומרת על זכותה לטעון את טענותיה מנגד בכתב ובדיון.

7. על רגל אחת נטען כעת לפסיקה מושרשת, לפיה: "שטחיה הציבוריים של העירייה ומתקניה נועדו לשימוש של הציבור הרחב. עליה להעמידם לרשות הציבור כולו, על כל גווניו, תוך מתן אפשרות להבעת דעות שונות. אכן, על העירייה להתחשב בכלל תושבי העיר ולאזן בין השיקולים הרלבנטיים השונים ובכללם החשש מפני פגיעה ברגשותיהם של חוגים אלה ואחרים. עם זאת, אין העירייה רשאית להפלות לרעה ציבור זה או אחר בשל אי-הסכמה של מי מאנשיה לדעותיו... של אותו ציבור. כן, אין די בפגיעה ברגשותיו של חוג זה או אחר כדי למנוע מאחרים לממש את זכותם לשוויון, לכבוד ולחופש ביטוי" (עת"מ 526/05 הבית הפתוח נ' עיריית ירושלים, 26.6.2005).
8. במכתב ששיגרה המשיבה לעותרת, בשעת ערב מאוחרת (19:52) של יום 26.9.2023, תחת הכותרת "הודעה על שקילת ביטולם של היתרים לשימוש במרחב הציבורי", הציבה המשיבה את העותרת לפני עובדה מוגמרת של עריכת שימוע **בכתב** בלבד – כשהוא חסר תום לב מובהק, לא בלב פתוח ולא בנפש חפצה, בניגוד לכל דין – בטענה חסרת שחר עובדתי כביכול "על רקע הפרות חמורות אלה, נשקלת האפשרות לבטל את ההיתרים שניתנו לכם לאירועים הקרובים" (מצ"ב **כנספח ב'**).
9. כבר ביום למחרת, ה-27.9.2023, בשעה 16:39, שיגר בא-כוח העותרת הח"מ למשיבה וליועציה המשפטיים מכתב תשובה מפורט בנושא, שבו **העותרת הכחישה בכל תוקף את כל המיוחס לה להפרות נטענות על ידי גורמים אינטרסנטיים מפוקפקים לפני המשיבה** (כנטען "הובא לידיעתנו") להפרת תנאי בהיתר בדבר "איסור על הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים באירוע תפילת יום כיפור תשע"ד בכיכר דיזינגוף שמלכתחילה התקיים בהיתר שנתנה המשיבה לעותרת לבקשתה (מצ"ב **כנספח ג'**).
10. בהליך השימוע בכתב העותרת הלינה לפני המשיבה על כי "יש להצר על כי עיריית תל אביב, רשות מינהלית מהרשויות המקומיות הגדולות במדינה, נתפסה לכדי תעמולה שקרית כביכול מרשתי הפרה את ההתניה המונעת 'הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים' בתפילת כל נדרי של ערב יום כיפור תשפ"ד. לא היו דברים מעולם!" (פ' 3).
11. העותרת ביקשה מהמשיבה לדעת מיהו בדיוק הגורם ש"הביא לידיעתה" את ההפרות הנטענות (והמוכחות) – דברים שעולים כדי חשש להוצאת דיבה רעה ולשון הרע – ואילו ראיות בדיוק הוצגו לפני המשיבה להפרות הנטענות (המוכחות) מצד העותרת.
12. העותרת הדגישה לפני המשיבה כי היא עמדה בקיום ההיתר, בהתאם לנוהל עירוני מס' 869 "שימוש במרחב הציבורי" מיום 13.12.2008 – ככתבו וכלשונו, ולא קיימה שום הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים בתפילת כל נדרי ובנעילה של יום הכיפורים תשפ"ד בכיכר דיזינגוף.
13. העותרת הינה עמותה פעילה בישראל מאז שנת 2002, המקפידה על קיום הוראות החוק והפסיקה, ועוסקת בפעילות חברתית ענפה שכל תכליתה קירוב לבבות בין אחים בישראל.
14. ואכן, משטרת ישראל (המשיבה הפורמלית), כמי שאמונה על אכיפת כל דין במרחב הציבורי, שקציניה נכחו בכיכר דיזינגוף בערב יום כיפור תשפ"ד, קבעו חד-משמעית כי העותרת כלל לא הפרה לא את הנחיות המשיבה ולא את פסיקת בתי המשפט או את הוראות החוק. דובר משטרת ישראל, תני"צ אלי לוי, הצהיר בריאיון לרשת ב' במוצאי יום הכיפורים כי "**בכיכר דיזינגוף לא הוצבו מחיצות בערב יום כיפור**", וכי "**החלטת בג"ץ כובדה על ידי מארגני התפילה**" (בריאיון מוסרט לכתב איתי שלום).

15. באשר לטענת המשיבה ל"הצבת במה בכיכר דיזינגוף – לא התבקשה והעירייה לא התירה הצבת במה באירוע" – הבהירה העותרת במכתבה כי היא **תמהה האם העירייה שיקרה לבית המשפט המחוזי, בהליך שהעותרת לא היתה צד לו?! שכן –**

א. המשיבה, היא ולא אחרת, אשר הודיעה ביום 19.9.2023 לבית המשפט המחוזי בתל אביב (עת"מ 38202-09-23) בהתייחס להיתר **הספציפי** לאירועי התפילה במרחב הציבורי, ללא כיפור תשפ"ד בכיכר דיזינגוף, שניתן **לעותרת**, כי המשיבה "**ביכרה כי יתקיים אירוע מסודר ומוסדר הכולל אישור עירוני**; על פני אירוע הנעשה ללא אישור. זאת, הן **לטובת משתתפי האירוע, כך שיתאפשר להם להציב במה וכדו'**, והן **בשל היבטים הנוגעים לסדר הציבורי...**" (מצ"ב כנספח ד'). כהאי לישנא:

20. בהקשר זה יודגש, כי האישור ניתן, בין היתר, בשים לב למשך האירוע ולמועד בו הוא מתקיים, וכן לכך שבכל מקרה רשאי כל המעוניין בכך לקיים תפילה במרחב הציבורי, ללא כל צורך באישור העירייה – שסמכותה, ככלל, נוגעת לקיום אירועים הכוללים שימוש במרחב הציבורי הכולל הצבת חפצים דוגמת במה, כסאות וכדו'.
21. בנסיבות אלו, ביכרה העירייה, כי יתקיים אירוע מסודר ומוסדר הכולל אישור עירוני; על פני אירוע הנעשה ללא אישור. זאת, הן לטובת משתתפי האירוע, כך שיתאפשר להם להציב במה וכדו'; והן בשל היבטים הנוגעים לסדר הציבורי, שמן הסתם ייתרם מקיום אירוע הנעשה בתיאום ואישור העירייה ותוך יידוע כלל הגורמים הרלוונטיים.

ב. הצורך בבמה נובע מהצורך בבימה בכל בית כנסת ובכל אירוע תפילה המוני כדי שכולם ישמעו את תפילות החזן, העובר לפני התיבה/הבמה. מדובר בחלק אינטגרלי-מהותי מתפילות הימים הנוראים: חזן העולה על בימה גבוהה כדי שכולם ישמעו אותו מתפלל בקול רם, יענו אמן, ושהוא יוציא ידי חובת התפילה את כל מי שאינם יודעים להתפלל;
ג. העותרת מחזיקה באישור מהנדס מבנים לבמה, שקיבלה מבעוד מועד, ובמידת הצורך נציגו בדיון שיערך בעתירה דחופה זו;
ד. לא לחינם המשיבה הפורמלית לא פירקה את הבמה ולא דרשה מהמארגנים לפרק אותה;
ה. גם בתפילות שקיימה העותרת בשנה שעברה, היתה במה בכיכר דיזינגוף. מה שלא מנע מבעד המשיבה להתפאר בצילום האירוע ולהצגתו לראווה ב"כיכר העיר" שלה ברשת החברתית הפייסבוק (מצ"ב כנספח ה').

16. נמצא כי אם המשיבה הציגה לפני בית המשפט המחוזי שכן ניתן מצידה היתר לעותרת להצבת הבמה בכיכר דיזינגוף, בעוד שכיום המשיבה טוענת במכתב הזימון לשימוע כביכול "העירייה לא התירה הצבת במה באירוע" – הרי שמדובר בעבירה פלילית שביצעו המשיבה והעומדים בראשה בעצם הטעיית בית המשפט המחוזי הנכבד, בהליך שהעותרת לא היתה צד לו ואף לא צורפה אליו כמשיבה.

17. כפי שיורחב בהמשך, הטעיה נוספת שהמשיבה לכאורה הטעתה את בית המשפט המחוזי הנכבד (ואחריו את בית המשפט העליון הנכבד) היא שהוסתרו מעיני בית המשפט ההיתרים משנים עברו, שלא התנו את קיום אירועי התפילות של יום כיפור בהפרדה בין גברים לנשים ואף לא דרשו את ביטול ההפרדה הקיימת בשנים עברו – חרף קיומו של נוהל העירייה משנת 2018, אשר ממילא נזנח ובטל מעיקרו משהמשיבה לא הקפידה עליו בהיתרים הרבים שהנפיקה לעותרת לקיום אירועיה בין השנים 2018-2023.

18. חוסר תום הלב של המשיבה בעניין זה הוא קיצוני, עד כי די בהעלאת הטענה העומדת בסתירה לטענות שהמשיבה הציגה לפני בית המשפט המחוזי הנכבד, בהליך שהעותרת לא היתה צד לו, כדי לדחות על סף את ביטול מתן ההיתרים נשוא השימוע.

19. זה שהמשיבה ניצלה לרעה את העובדה שהעותרת לא היתה צד להליך שהתנהל בבית המשפט המחוזי הנכבד בתל אביב (עת"מ 23-09-38202) ושיקרה לבית המשפט המחוזי הנכבד בעניינים הללו, וממילא גם לבית המשפט העליון הנכבד – שעה שפסקי הדין של ערכאות נכבדות אלו נשענו על הממצאים העובדתיים השקריים שהמשיבה פרסה לפני בית המשפט המחוזי הנכבד בתגובתה ובדיון שנערך בעל-פה ביום 20.9.23 (מצ"ב כנספח ו') – הרי שהתנהלות חמורה ופסולה זו של המשיבה מעמידה בצל אחר את פסקי הדין, שהתקבלו לכאורה במרמה ודינם בטלות ודיון מחדש.

20. להשלמת התמונה, נוסף כי רק ביום 6.9.2023 קיבלה העותרת לראשונה את האישור של המשיבה, כמדי שנה בשנה, כאישור שימוש במרחב הציבורי לקיום תפילת ראש יהודי בכיכר דיזינגוף (להלן: "האישור"). על פי האישור – הניתן כאמור מדי שנה בשנה, מזה מספר שנים ברציפות, כל שנה מחדש –

"עיריית תל אביב-יפו מאשרת עקרונית את פנייתך לשימוש ברחבה הציבורית בכיכר דיזינגוף לצורך קיום תפילת כל נדרי ותפילת נעילה עם קהילת ראש יהודי, בין התאריכים 24.9.23 בשעה 18:00 עד 25.9.23 בשעה 20:00...".

21. אלא שהפעם, השנה חרגה המשיבה בהצבת תניה פסולה, לפיה: "לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים..." (ההדגשה במקור; מצ"ב כנספח ז'). בכך האישור שניתן עתה, לעריכת תפילות יום הכיפורים בשנת 2023, שונה לחלוטין מן האישורים שניתנו בשנים עברו, לתפילות יום הכיפורים שנערכו על ידי העותרת, בין היתר, בכיכר דיזינגוף: בעוד שבשנים עברו, המשיבה לא התערבה בסדרי התפילה בכיכר, השנה העזה המשיבה להגביל את התפילות בכיכר במניעת הפרדה מגדרית, בניגוד להלכה היהודית לדורותיה. (מדיניות זו של המשיבה לא עולה בקנה אחד, בלשון המעטה, עם הנחיית היועץ המשפטי לממשלה לרשויות המקומיות מיום 22.8.2019, כפי שנפרט להלן במסגרת הטיעון המשפטי).

22. ביום 10.9.2023 שיגר בא-כוח העותרת הח"מ מכתב דרישה למשיבה לחזור בה מההתניה לקיים את תפילות יום כיפור ללא הצבת אמצעים פיזיים להפרדה בין גברים לנשים שבאים להתפלל ביום הקדוש ביותר בשנה לעם היהודי כולו. המכתב מחזיק טיעונים משפטיים בהיקף של 5 עמודים, ומדבר בעד עצמו (מצ"ב כנספח ח').

23. במכתב תגובה שקיבל בא-כוח העותרת מהייעוץ המשפטי של המשיבה, ביום 13.9.2023, הובהר כי "ככל שמדובר בהפרדה וולונטרית במסגרתה כל אדם בוחר את מקומו ללא הכוונה, אין בכך כל קושי. ממילא, לעירייה אין כל אפשרות או סמכות למנוע מקבוצה של אנשים להתאסף יחדיו ולהתפלל כנהוג בתפילות" (ס' 13; מצ"ב כנספח ט').

24. בתוך כך, עתרו עמותת פרום חירות וכבוד האדם בישראל ועותרות נוספות, לבית המשפט המחוזי הנכבד נגד החלטת המשיבה לקיים את תפילות יום כיפור של העותרת ללא הפרדה בין גברים לנשים (מצ"ב כנספח י').

25. ביום 21.9.2023 ניתן פסק הדין שדחה את העתירה – שהעותרת דנא כאמור לא היתה צד להליך ולא צורפה אליו כמשיבה (מצ"ב כנספח י"א).

26. ביום למחרת הגישו העותרות ערעור בזכות לבית המשפט העליון (מצ"ב כנספח י"ב), אשר נדחה בו-ביום (מצ"ב כנספח י"ג). בית המשפט העליון פסק כי אינו מכריע בסוגיות השנויות במחלוקת, כי "טובה הסכמה רחבה מפסק דין", וכי "טוב היה אילו לא נדרשנו למחלוקת שהובאה לפתחנו... לנוכח סד-הזמנים הדוחק, איננו מתיימרים לצלול לעומקם של מלוא הסוגיות והשאלות המתעוררות בגדרו של ההליך. פסק דיננו זה מושתת על מספר עקרונות של טענות סף וכללי יסוד, וטענות המערערים שמורות להם לעתיד" (פסקה 7).

27. בערב יום כיפור תשפ"ד בעקבות התפרעות ונדליסטית של גורמים אינטרסנטיים, שאינם תושבי כיכר דיזינגוף והסביבה, אשר שולחבו בהסתה פרועה ברשתות החברתיות לבוא כדי "לפוצץ" את עצם קיומה של תפילת יום כיפור – אשר כאמור לא היתה בהפרדה מגדרית באמצעים פיזיים – העותרת עברה להתפלל בבית הכנסת הסמוך שגדש ממאות המתפללים תושבי האזור (שהם מיקרוקוסמוס רב-תרבותי בישראל: מסורתיים, חילונים ודתיים – כולם ביחד כאיש אחד ובלב אחד). בהחלטתה נשוא העתירה המשיבה **נותנת פרס** למתפרעים פורעי חוק ו"מענישה" (בחוסר סמכות!) שומרי חוק וסדר.

28. כידוע היטב למשיבה, אם בשנה הראשונה של תפילות יום כיפור בכיכר דיזינגוף השתתפו "רק" 700 מתפללים – שאין להם מקום תפילה, הנרכש תמורת תשלום, בבתי הכנסת ברחבי תל-אביב – הרי שבשנה שלאחר מכן, התפללו 1,500 תושבי האזור בתפילה שמארגנת העותרת, ואילו בשנה שעברה, התפללו כבר כ-2,500 תושבי תל אביב והסביבה. הדבר אף הביא לגאוות המשיבה לפרסם פוסט מרשים ברשת הפייסבוק (ראו צורף לעיל כנספח ה').

ב. הטיעון המשפטי

1. חובת המשיבה לעמוד בכל הסטנדרטיים המחייבים כל רשות מינהלית

א. קבלת החלטה פוגעת בעניינה של העותרת על בסיס תשתית עובדתית לקויה

29. בענייננו, יש להצר על כי המשיבה, רשות מינהלית מהרשויות המקומיות הגדולות במדינה, נתפסה לכדי תעמולה שקרית כביכול העותרת 1 הפרה את ההתניה המונעת "הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים" בתפילת כל נדרי של ערב יום כיפור תשפ"ד. לא היו דברים מעולם!

30. בהליך השימוע בכתב, העותרת 1 ביקשה לדעת מיהו בדיוק הגורם ש"הביא לידיעת" המשיבה את ההפרות הנטענות? (והמוכחשות) – דברים שעולים כדי חשש להוצאת דיבה רעה ולשון הרע – ואילו ראיות בדיוק הוצגו לפני העירייה להפרות הנטענות (המוכחשות) מצד העותרת?

31. מושכלות יסוד המה כי הליך מינהלי הוגן מבוסס על כמה אדנים, כשהראשון שבהם הוא תשתית עובדתית להחלטה המינהלית. אחת התכליות החשובות של המשפט המינהלי היא הבטחת תקינות ההליך **שקדם** לקבלת ההחלטה ע"י הרשות. תקינות ההליך היא תנאי לתוקפה של ההחלטה הנובעת ממנו. החלטה שהיא תוצאה של הליך בלתי תקין, תפסל רק מטעם זה.

32. יפים לעניין דברי פרופ' יצחק זמיר בספרו **הסמכות המינהלית** (כרך ב', 2011, עמ' 1119): "רשות מינהלית סבירה... לא תקבל החלטה אלא על יסוד תשתית של עובדות.. אמנם, שיקול הדעת הוא חופש לבחור בין אפשרויות שונות, אך אין הוא חופש מוחלט. שיקול דעת אינו קפריזה, רשות מינהלית שמפעילה את שיקול דעתה ללא בירור העובדות הנוגעות לעניין ומחליטה על יסוד תחושה בעלמא, או שדעתה נחושה להגיע לתוצאה מסוימת ללא תלות

בעובדות המקרה, אינה מפעילה שיקול דעת כנדרש בחוק. במקרה כזה ניתן לומר על הרשות כי היא פועלת בשרירות'".

33. מטרת ההליך ההוגן היא הגנה על זכויות האזרח, על הגינות ושוויון. בנוסף, הליך ראוי המבוסס על תשתית עובדתית הולמת יוליד החלטות יעילות וראויות. ההגינות והסבירות מחייבות שכל החלטה תהיה מבוססת על תשתית של עובדות. "אין טעם בהחלטה שנימוקה סבירים וראויים, אם אין היא מתאימה לנסיבות העובדתיות" (כב' השופטת פרופ' דפנה ברק ארז, משפט מינהלי, כרך א', 2010, בעמ' 439).

34. לקיומו של הליך הוגן יש חשיבות מיוחדת בהקשר של ביקורת שיפוטית, שכן הוא מאפשר לבית המשפט הנכבד לבקר את אופן קבלת ההחלטה מבלי להתערב, כלל ועיקר בשיקולי הרשות ומבלי לקבוע עמדה לגופו של עניין (ראו: עמ"נ 9613-08-20 דוד שילנסקי ומרינה דוידיוק נ' רשות האוכלוסין וההגירה, מיום 13.4.2021).

35. העובדות שהרשות מתבססת עליהן הן אלו שיביאו את הרשות להחלטת בעניין העומד לפניו. על בית המשפט להזהיר את עצמו לבחון את העובדות, כפי שציין השופט ברק בבג"ץ 297/82 עזרא ברגר נ' שר הפנים פ"ד לו (3) 29 (1983): "מתוך עיסוקנו בהלכות המשפט נוטים אנו לעיתים להזניח את עובדות החיים, אך בלא קביעת עובדות אין משמעות לדיון, והשולט על העובדות הוא זה המשליט את רצונו על הדיון" (בפיסקה 11 לפסק דינו).

36. כב' הנשיא שמגר עמד באותה פרשה על שלבי ההליך המינהלי: איסוף וסיכום הנתונים לרבות חוות דעת מקצועיות נוגדות; בדיקת המשמעויות של הנתונים, ובחינת משמעות של חלופות אחרות וסיכום ההחלטה המנומקת. היינו, החלטה מינהלית צריכה להתקבל בדרך שתבטיח ביסוס עובדתי, הפעלת שיקול דעת ושקיפות (באמצעות הנמקה) (ראו פסקה 3 לפס"ד שם).

37. בבג"ץ 2013/91 עיריית רמלה נ' שר הפנים, פ"ד מו (1) 271 בפסקה 3 (1991), ציין כב' השופט תיאודור אור לעניין זה: "הלכה היא, שעל מנת שרשות ציבורית תמלא תפקידה כהלכה, עליה לדאוג תחילה שכל העובדות והנתונים יהיו לפניו. באין תשתית עובדתית הולמת, לא כל החשוב והנדרש להכרעה בעניין יהיו לנגד עיניה של הרשות".

38. בבג"ץ 987/94 יורונט קווי זהב נ' שרת התקשורת, פ"ד מח (5) 412, 439 (1994) נקבעו כללים לעניין איסוף הנתונים וקביעת העובדות. בית המשפט העליון קבע ארבעה מבחנים לביסוס תשתית עובדתית ראויה:

- א. איסוף הנתונים צריך להיעשות באופן סביר לפי נסיבות המקרה;
- ב. השייכות לעניין. דהיינו, יש להתחשב רק בנתונים רלוונטיים;
- ג. אמינות הנתונים. לפי מבחן הראיה המינהלית, הרשות רשאית לסמוך רק על נתונים שאדם סביר היה סומך עליהם לצורך קבלת ההחלטה הנדונה;
- ד. מהותיות הראיות והנתונים. על הנתונים להיות בעלי משקל מספיק לצורך קבלת ההחלטה.

"כלל הוא, כי רשות מינהלית סבירה נדרשת לקבל החלטותיה על יסוד תשתית של עובדות... קביעת תשתית העובדות מחייבת קיומם של ארבעה מבחנים: איסוף נתונים סביר בנסיבות המקרה; הבחנה, במהלך איסוף הנתונים, בין נתונים השייכים לעניין לבין נתונים שאינם נוגעים אליו, תוך דחיית הנתונים מן הסוג האחרון; התבססות על נתונים שאדם סביר, או רשות סבירה, היו סומכים עליהם לצורך קבלת ההחלטה; וקיום תשתית

ראייתית מבוססת במידה מספקת לצורך קבלת ההחלטה, על פי מהותה.
לצורך מבחן אחרון זה, נתון בידי הרשות המינהלית שיקול דעת רחב, להעריך
כיד המומחיות הנתונה לה, את המשמעות והמשקל של הנתונים שבפניה".

39. בית המשפט העליון הוסיף באותו עניין כי אין מדובר בכללים נוקשים, אלא בכלים למילוי
התכלית שהיא הנחת תשתית עובדתית מלאה ואמינה שניתן לבסס עליה החלטה ראויה.

40. בענייננו, לא עמדה המשיבה בחובתה זו, במספר היבטים, כפי שפורטו לעיל. אחד מההיבטים
מתבטא בהתבססות המשיבה על נתונים חלקיים ומגמתיים, שלא לומר שקריים. "המבחן הוא
מבחן של סבירות", כפי שמסבירים המלומדים ד"ר אליעד שרגא ועו"ד רועי שחר בספרם
המשפט המינהלי – עילות ההתערבות (תל-אביב, תשס"ח-2008, 137). "במובן זה שהתשתית
הראייתית תהא בעלת ערך הוכחתי שרשות סבירה היתה מסתמכת עליה לצורך קבלת
ההחלטה הנדונה. מבחן זה מחייב שככל שהפגיעה כתוצאה מההחלטה תהיה קשה יותר,
עליה להתבסס על ראיות ברורות, חד-משמעיות ומשכנעות יותר, ואין די בראיות המתפרשות
לכאן או לכאן" (וראו שם פסיקה המובאת בהערת שוליים מס' 72).

41. שכן, "החלטה מינהלית העלולה לפגוע בזכויות הפרט, דורשת ראיות ברורות, חד-משמעיות
ומשכנעות. כגול הזכות כך עוצמת הראיות המשמשות להחלטה בדבר הפגיעה בה" (שרגא
ושחר, עילות ההתערבות, בעמ' 138; וראו: רע"ב 426/06 חווא נ' שירות בתי הסוהר, תק-על
2006(1) 3425, עמ' 3429 (2006)).

ב. מתן משקל ראוי להחלטה ו/או למדיניות קודמת של המשיבה

42. להווה ידוע כי ביטול היתר קיים מצד רשות מינהלית, דורש רמה הרבה יותר גבוהה של משקל
מצדיק מאשר מתן היתר בראשונה. "בדרך כלל", מסביר בספרו כבי' השופט פרופ' זמיר, "רשות
מינהלית רשאית לשנות או לבטל מדיניות שקבעה או החלטה שקיבלה. אולם, כפי שבית
המשפט פסק פעמים רבות, 'העובדה שמדובר בהחלטה שיש בה משום שינוי של החלטה
קודמת צריכה להילקח בחשבון בבחינת סבירותה של ההחלטה החדשה, אשר צריכה לאזן
כראוי בין האינטרס הציבורי שביסוד הביטול לבין הפגיעה שעלול השינוי לגרום לפרט'" (יצחק
זמיר, הסמכות המינהלית, כרך ה', תש"ף-2020, 3520; בג"ץ 3805/06 אדרעי נ' משרד הביטחון,
נבו, 15.9.2011, פס' 13-14, כבי' השופט פוגלמן).

43. שכן, נפסק כי "מתוקף תפקידה כנאמן הציבור, חבה הרשות התחשבות באינטרס ההסתמכות
של הפרט" (עע"מ 8329/14 עיריית קרית אתא נ' קורן, נבו, 31.5.2016, פס' 20).

44. והלכה פסוקה היא כי "אין ספק שהסתמכות בתום לב על פעולתה של הרשות ראויה להגנה
(משפטית – ב"כ הח"מ), בפרט כאשר מדובר בהסתמכות בעלת נפקות כלכלית" (בג"ץ 6414/15
ענק הבטיחות נ' משרד התקשורת, בפסקה 36 (15.8.2016)).

45. במענה על השאלה: "מה גוזרת הציפייה של הרשות?", משיב פרופ' זמיר כי "בראש ובראשונה,
הרשות אינה רשאית להתעלם מן הציפייה שיצרה, אלא היא חייבת להתחשב בה. כיצד? עצם
הציפייה של פלוני היא שיקול ענייני עבור הרשות, וכלל הוא שבכל מקרה הרשות חייבת
להתחשב בכל השיקולים הענייניים ואף לתת לכל שיקול ענייני את המשקל הראוי בנסיבות
המקרה. מכוח כלל זה הרשות חייבת להתחשב גם בשיקול הציפייה, ולתת לו את המשקל
הראוי, שיכול להיות משקל כבד ובנסיבות מסוימות אולי אף משקל מכריע", כבענייננו (יצחק
זמיר, הסמכות המינהלית, כרך ה', תש"ף-2020, 4102).

46. שכן, הלכה פסוקה היא כי "במסגרת קבלת ההחלטה השנייה, בה חוזרת הרשות המינהלית מההחלטה הראשונה, עליה להתחשב בהחלטה הראשונה. אכן, החלטה זו יצרה מציאות נורמטיבית חדשה, היא ביססה הסתמכות ולעתים אף שינוי מצב לרעה. שינוי בהחלטה זו עלול לפגוע בצפיפות סבירות. יש לשקול עניין זה במסגרת האיזון הכולל, הבוחן את סבירותה של ההחלטה השנייה" (בג"ץ 3406/91 בבלי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מה(5) 1, 10 (1991), כב' השופט ברק).

47. ובצדק פסק בשעתו כב' השופט רובינשטיין דברים היאים לעניינים כי "שינוי המדיניות של רשות מינהלית העומד בניגוד להסתמכות על נהלים קודמים, ופוגע בהשקעות שבוצעו לפני שינוי המדיניות, בא בגדר המקרים בהם יש להגן על אינטרס ההסתמכות ולבטל את ההחלטה המינהלית, וזאת אף אם לא נידרש לפרמטרים של הבטחה מינהלית" (בג"ץ 7628/07 אסיף ינוב גידולים בע"מ נ' מועצת הרבנות הראשית לישראל, נבו, 23.10.2007, פס"כ כו).

48. העותר תטען כי היא נפגעת ישירות משינוי ההחלטה המינהלית של המשיבה בביטול אירועי חג הסוכות, שהעותרת מקיימת במרחב הציבורי מזה מספר שנים בהיתר מהמשיבה, והשקיעה משאבים כלכליים ופרסומיים לקיום אירועי החג בפרהסיה. על בית המשפט הנכבד לבטל את החלטת המשיבה לביטול ההיתרים שהנפיקה לעותרת בשעתו כדין ובהתאם לכל דין, כי לא דבק רבב במעשי ה"הפרה" כביכול המיוחסים לעותרת על ידי גורמים מפקפקים הפוגעים בחופש הדת של תושבי העיר תל-אביב.

ג. שיקולים זרים ומשוא פנים

49. לדברים שלעיל מצטרפים השיקולים הזרים ומשוא פנים של המשיבה וקברניטיה. כך, עוד בטרם קיבלה העותרת זימון לשימוע וכבר הודיע ופירסם ראש העיר מר רון חולדאי ברשתות החברתיות על "ביטול ההיתרים" נשוא השימוע, ולא על שקילת האפשרות לבטלם (מצ"ב כנספח י"ד).

50. העותרת מביעה תקווה שלא רק צל הבחירות המוניציפליות הנראות באופק הקרוב בעוד כחודש גרם למשיבה, כ"עירייה במעבר", לפעול בדרך כה פזיזה ושרירותית קודם בירור העובדות והפעלת שיקול הדעת המינהלי, והכול כדי לזכות את העומד בראשה ברווח פוליטי.

51. בכל מקרה, מאחר שכבר התגבשה דעת קברניטי המשיבה לביטול ההיתרים ויהי-מה שתטען העותרת להגנתה כעפרא דארעה בעיני המשיבה – העותרת תטען לסעד כי מי שראוי לדון בביטול ההיתרים נשוא השימוע זה גוף מינהלי ניטרלי-חיצוני בלבד, אשר מוסכם על שני הצדדים, מאחר שהמשיבה וקברניטיה פסולים מלדון בעניין בשל משוא פנים (ראו והשוו: סע"ש 39550-03-21 דורון אהרן נ' אמיר הלוי ומשרד התיירות, 18.3.2021).

52. כידוע, "שיקול זר בעניין מסוים הוא כל שיקול שאינו שיקול ענייני באותו עניין", כפי שמאפיין פרופ' זמיר בספרו הסמכות המינהלית (כרך ה', עמ' 3526), ומוסיף כי "עם זאת, ברור שאם הרשות מסתמכת על שיקול ענייני, אך מתברר כי השיקול מוטעה ואין לו יסוד, מבחינה משפטית או מבחינה עובדתית, השיקול שנשקל הופך להיות שיקול זר שיש בו כדי לפסול את ההחלטה". ובמסגרת רשימת סוגי השיקולים הנחשבים לרוב לשיקולים זרים, מונה כב' השופט זמיר בהמשך ספרו: השקפת העולם, אורחות חיים, אינטרסים פוליטיים או אישיים.

53. בענייננו, מלבד השיקולים החשודים של המשיבה בהחלטתה נשוא העתירה, איכה נוכל להתעלם מהטעיית בית המשפט המחוזי הנכבד על ידי המשיבה בהליך שהתנהל לפניו לאחרונה? כאמור לעיל, המשיבה הציגה מצג שווא לפני בית המשפט הנכבד בכל הנוגע להצבת במה בתפילות יום כיפור בכיכר דיזינגוף ובנוגע להיעדר דרישתה מהעותרת באירועים הקודמים במהלך השנים שקדמו להחלטתה האחרונה להתיר את תפילות כיפור להימנע מהפרדה בין גברים לנשים. ובפרט הצבת הבמה בשנה שעברה, שצולמה בגאווה בעמוד הפייסבוק של המשיבה.

54. נמצא כי המשיבה הציגה לפני בית המשפט המחוזי שכן ניתן מצידה היתר לעותרת להציב במה בכיכר דיזינגוף, בעוד שכיום המשיבה טוענת כביכול "העירייה לא התירה הצבת במה באירוע" – הרי שמדובר בעבירה פלילית שביצעה המשיבה בעצם הטעיית בית המשפט הנכבד ביודעין.

55. כלל נקוט במשפטנו כי רשות מנהלית לא יכולה להעלות טענות סותרות בהליכים שונים ולפי נוחיותה, וכאשר הסתירה הפנימית אינה ניתנת ליישוב יש מקום להורות על מניעת ניהול ההליך. על הפסול שב"דיבור" הרשות המנהלית בשני קולות סותרים לכאורה, עמד כב' השופט ד"ר אליעזר גולדברג ז"ל, באומרו (בג"ץ 6781/96 אולמרט נ' היועמ"ש, פ"ד נ(4) 793, 809):

"לא יכול להיות ספק, כי עקרונות מינהל תקין אינם סובלים מצב שבו מדברת הרשות בשתי לשונות. רשות מינהלית אינה זיקית המשנה עורה לפי נוחיותה. חובת ההגינות המוגברת המוטלת על הרשות אינה מתיישבת עם סתירה בלתי מוסברת..."

56. נמצא אפוא כי המשיבה מתנהלת בחוסר תום לב משווע, משהיא מודעת היטב כי גם בעיניה-שלה, העותרת היתה רשאית להציב במה לתפילות יום כיפור בכיכר דיזינגוף – כמו שהציבה באישור המשיבה במה בשנים עברו, והצבת הבמה לא הפריעה למשיבה כלל – להיפך, המשיבה אף טענה לפני בית המשפט המחוזי בהליך שנערך לאחרונה לגבי אותו האירוע הקונקרטי כי **"לטובת משתתפי האירוע"**, כלשונה, היא מתירה **"כך שיתאפשר להם להציב במה וכדומה"** (סעיף 21 לתגובת העירייה לבית המשפט המחוזי, מיום 19.9.23).

57. והמשיבה גם הסתירה מעיני בית המשפט הנכבד, בתגובתה לעתירה בעניין עת"מ 38202-09-23 – ביודעין ועל מנת להטעותו – את כל אישוריה בשנים עברו לעותרת דנא, שבהם כלל לא התנתה את קיומן של תפילות יום הכיפורים בהתניה החדשה יש-מאין שהקריצה המשיבה אך הפעם.

ד. פגיעה לא-מידתית ולא-סבירה בעותרת ובאינטרס הציבורי

58. ביטול ההיתר להקמת סוכה, יומיים לפני חג הסוכות, פוגע **פגיעה לא-מידתית** בעותרת – אשר השקיעה משאבים כלכליים ופרסומיים לקיום אירועי החג בפרהסיה.

59. בהתאם לפסיקה, גם יישום החלטה, המשנה מצב קיים, דורש מתן פרק זמן **סביר** להיערכות מצד הנפגע. המשיבה לא מאפשרת בידי העותרת את פרק הזמן הסביר הנדרש, בניגוד לפסיקת בתי המשפט.

60. **"הציבור אינו מונוליטי"**, מסביר כב' השופט יצחק זמיר בספרו, **"הוא מורכב מקבוצות הנבדלות זו מזו, אם מעט ואם הרבה, על בסיס דת, לאום, נטייה מינית, מקום יישוב, עיסוק מקצועי, או אחר. לא פעם החלטת הרשות מתייחסת לקבוצה מסוימת בציבור. במקרה כזה, חובת הרשות להתחשב באינטרס הציבורי כשיקול ענייני היא, בפועל, חובה להתחשב**

באינטרס של קבוצה זאת. חובה זאת היא גם ביטוי לעקרון הפלורליזם שנגזר מן העיקרון הדמוקרטי" (פרופ' יצחק זמיר, הסמכות המינהלית, כרך ה', תש"ף-2020, 3509).

61. כך, "הפלורליזם עשוי להיות לא שיקול זר ופסול, אלא שיקול ענייני וחיוני", כפי שפסק כב' השופט זמיר, "הפלורליזם הוא היבט של הדמוקרטיה, וישראל היא מדינה יהודית שהיא גם מדינה דמוקרטית" (בג"ץ 1438/98 התנועה המסורתית נ' השר לענייני דתות, פ"ד נג(5) 377, 337 (1999)).

62. שכן, "האינטרס של קבוצה מסוימת עשוי להיות חומרי... אך הוא עשוי להיות גם אחר: אינטרס של תרבות, מסורת, ערכים או רגשות. גם אינטרס כזה הוא שיקול ענייני שעל הרשות להתחשב בו. כך קבע בית המשפט לדוגמה בפסק הדין חורב, שדן בהחלטת שר התחבורה לסגור רחוב לתנועת כלי רכב בזמן התפילות בשבתות ובחגים מתוך התחשבות ברגשות של התושבים החרדים באותה שכונה" (פרופ' יצחק זמיר, הסמכות המינהלית, כרך ה', תש"ף-2020, 3509; בג"ץ 5016/96 חורב נ' שר התחבורה, פ"ד נא(4) 1, 36).

ה. אכיפה בררנית פסולה שדינה בטלות

63. עוד תטענה העותרות לאכיפה בררנית – המשיבה לא נקטה בדרך דומה של ביטול היתרים עתידיים כלפי מפרי סדר אחרים (אפילו אם אמרנו שהפרנו חוק ולא אמרנו כלל), דוגמת אירועים דתיים של מוסלמים, שנערכו בתל-אביב בהפרדה מגדרית האסורה לשיטת המשיבה. ודוגמת הצבת במות בהפגנות קפלן, שאף כונתה על ידי המשיבה ל"כיכר הדמוקרטיה", ובהצבת במות גדולות במצעדי הגאווה השנתיים שראש העירייה משתתף בהם בדביקות.

64. המשיבה נוקטת איפה ואיפה בכך שהיא מפלה בשטחה באופן פסול בין אירועים דתיים של מוסלמים ובין כאלה של יהודים. כך, אוכלוסייה ערבית-מוסלמית בתל-אביב יכולה לקיים אירועים בהפרדה מגדרית מלאה, המתאימים לתפיסת עולמה, והמשיבה אף ממננת מקופתה הציבורית את גדרות ההפרדה, מה שאסור לאוכלוסייה היהודית-דתית מצד המשיבה.

65. כבר נפסק כי "על הנזקים הגלומים באכיפה הפוגעת בשוויון אין צריך להכביר מילים" (ע"פ 6328/12 מדינת ישראל נ' פולדי פרץ, פורסם בנבו, 10.9.2013 – להלן: "פרשת פרץ"). באשר לכך כבר נאמר כי "אין לך גורם הרסני יותר לחברה מאשר תחושת בניה ובנותיה כי נוהגים בהם איפה ואיפה. תחושת חוסר השוויון היא מהקשה שבתחושות. היא פוגעת בכוחות המאחדים את החברה. היא פוגעת בזהותו העצמית של האדם" (בג"ץ 953/87 פורז נ' ראש עיריית תל-אביב-יפו, פ"ד מב(2) 309, 332 (1988)).

66. עוד תטען העותרת לפגיעה בזכות לשוויון הזדמנויות, ובענייננו זוהי פגיעה ב"שוויון מינהלי", שאינה עולה כדי פגיעה בזכות החוקתית לכבוד האדם, אך עדיין מהווה היא פגיעה בחובה המינהלית לנהוג בשוויון. מדובר בחובה רחבה, המתייחסת גם למצבים שבהם ההפליה אינה פוגעת בזכות החוקתית לשוויון. השאיפה לשוויון בהתנהלות הרשות – מושרשת היטב במשפטנו. יש לזכור כי שוויון מנהלי עשוי להיות בעל אופי אחר משל שוויון חוקתי. הובעה העמדה לפיה "הדין בחובה המנהלית לנהוג בשוויון הוא רחב יותר, ומתייחס גם למצבים שבהם האפליה אינה פוגעת בזכות החוקתית לשוויון, אלא נובעת מטעמים פסולים" (כב' השופטת פרופ' דפנה ברק-ארז, משפט מנהלי, כרך ב', 673-680 (2010); וראו: פרופ' אהרן ברק, כבוד האדם: הזכות החוקתית ובנותיה, כרך ב', תשע"ד-2014, עמ' 8-697, ה"ש 79; עמ' 699).

1. פגיעה בזכות יסוד חוקתית לחופש דת ומצפון בתל-אביב

67. לא יכול להיות חולק על שהזכות היסודית לחופש דת מחייבת כי לא ימנע מבעדם של יהודים שומרי מצוות, הן בחוק והן בדרך של דרישות ביחסי רשות-אזרח או אילוצים אחרים, שלא לקיים את מצוות סוכה במרחב הציבורי השייך לכל אזרחי המדינה – בניגוד לאמונתם הדתית.

68. חופש המצפון והפולחן הדתי הוכרו כזכויות יסוד של כל אדם בארץ ישראל כבר בסימן 18 לדבר המלך במועצתו, עוד בשנת 1922. הוראה זו עמדה בתוקפה עם הקמת המדינה, ותוקפה כתוקפו של חוק. היא לא שונתה על ידי הכנסת עד עצם היום הזה. בשורה של פסקי דין הפנה בית משפט נכבד זה להוראותיה, בציינו כי היא **בסיס סטטוטורי לחופש המצפון והפולחן הדתי במדינת ישראל** (ראו: ע"פ 112/50 יוסיפוף נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד (ה) 481 (1951) – להלן: "פרשת יוסיפוף"; ע"א 450/70 רוגוזינסקי נ' מדינת ישראל, פ"ד כו(1) 129, 131 (1971); בג"ץ 866/78 מורד נ' ממשלת ישראל, פ"ד לד(2) 657 (1980)).

69. אף ההכרזה הדקלרטיבית על הקמת מדינת ישראל (ע"ר התש"ח 1) כוללת בחובה הוראה באשר לחופש הדת והפולחן: "**מדינת ישראל ... תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות**...". ההכרזה אמנם איננה מעניקה להוראותיה מעמד חוקתי על-חוקי, אולם היא "**מהווה נורמה משפטית, המבטאת את מגילת ערכיה של האומה**", כדברי כב' השופט (דאז) פרופ' אהרן ברק (בג"ץ 953/87 פורז נ' אש עיריית תל אביב-יפו, פ"ד מב(2) 309, 330 (1988)).

70. בצד שני מקורות משפטיים אלה, פיתח בית המשפט העליון את המשפט המקובל הישראלי בכל הנוגע לחופש הדת והמצפון. בגדריו של זה **הוכרו חופש המצפון והדת כזכויות אדם הלכתיות** (ראו: כב' השופט צבי ברנזון "חופש הדת והמצפון במדינת ישראל" עיוני משפט ג 405 (1974)).

71. כבר בפרשת יוסיפוף, קבע כב' השופט (כתוארו אז) משה לנדוי המנוח כי "**חופש המצפון והפולחן היא אחת מחירויות הפרט המובטחות בכל משטר דמוקרטי נאור**" (פרשת יוסיפוף, עמ' 486). על תפיסת יסוד זו חזר בית המשפט העליון בפסיקה ענפה, כפי שמציג אותה פרופ' אהרן ברק בספרו **כבוד האדם – הזכות החוקתית ובנותיה** (כרך ב', 755-779, 757 (2014)).

72. אכן, כפי שכבר פסק עקרונית כב' השופט (כתוארו אז) מאיר שמגר המנוח: "**במדינת ישראל, כל אדם רשאי לחיות בה באמונתו ולעבוד את א-לוהיו על-פי דרכו ועל-פי הכרתו, ורשויות המדינה שבה שוקדות על כך כי איש לא יירדף בשל אמונתו הדתית או בשל היעדרה**" (בג"ץ 563/77 דורפלינגר נ' שר הפנים, פ"ד לג(2) 97, 102 (1984); ראו גם: בג"ץ 1031/93 פסרו (גולדשטיין) נ' שר הפנים, פ"ד מט(4) 661, 686 (1995). יאים לענייננו דבריו של פרופ' ברק –

"חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו אינו מכיר בחופש הדת כזכות חוקתית עצמאית. חופש הדת מוכר בישראל כזכות חוקתית רק אם אפשר לראות בו זכות-בת של כבוד האדם. רק אותם היבטים של חופש הדת הנובעים מאנושיותו של האדם – מחופש הרצון שלו, מהאוטונומיה שלו ומכוחו לכתוב את סיפור חייו בגדריה של החברה – הם בעלי מעמד חוקתי בישראל. **היבטים אלה הם רחבים**. אכן, בין חופש הדת לבין כבוד האדם כאנושיותו של האדם קיים קשר הדוק. החופש להאמין בא-ל הוא אחד הביטויים החשובים ביותר של החופש של אדם מאמין לבטא את אישיותו ואת זהותו כאדם. הא-ל מרכזי בסיפור חייו של האדם המאמין.

”חופש הדת – וחופש הפולחן הדתי הנגזר ממנו – הוא החופש של כל אדם

בישראל להאמין בא-ל ולנקוט את כל הפעולות שאמונתו מחייבת, להימנע מכל

הפעולות שאמונתו אוסרת, והכול כדי להגשים הלכה למעשה את אמונתו”.

(פרופ' אהרן ברק, כבוד האדם – הזכות החוקתית ובנותיה, כרך ב', עמ' 770-771 (2014)).

73. בענייננו, מדובר ב'גרעין הקשה' של הדת היהודית, שלא ניתן לוותר עליו ולהמשיך להיחשב לשומר מצוות כהלכה. אף חל איסור הלכתי לבנות סוכה מתחת לגג ושלא במרחב הציבורי, תחת שמים פתוחים, ואין כל עניין ציבורי לקיים הקפות שניות בתוככי בתי הכנסת בלבד, ללא שיתוף הציבור הרחב בשמחת החג.

74. המלומדים, הפרופסורים **גדעון ספיר** ו**דני סטטמן**, מציינים ארבעה צידוקים להגנה על חופש הדת, המתקיימים בנסיבות ענייננו, כמפורט להלן:

א. פגיעה בחופש הדת מניבה תוצאות שליליות, בעיקר מוסריות, לחברה בכללה;

ב. פגיעה בחופש הדת פוגעת באושרם של היחידים הדתיים, ובאחד המשאבים המרכזיים של המדינה להגדלת האושר של חבריה;

ג. פגיעה בחופש הדת מהווה פגיעה חמורה במצפון או ביושר (integrity) של היחיד הדתי;

ד. והפגיעה בחופש הדת מחלישה את התרבות הדתית.

(ראו: דני סטטמן וגדעון ספיר, "חופש הדת, חופש מדת, והגנה על רגשות דתיים", מחקרי משפט, כא 5 (2004); דני סטטמן וגדעון ספיר, **דת ומדינה בישראל: עיון פילוסופי-משפטי**, תל-אביב 2014, עמ' 199-107).

75. והעותרת, עמותת **ראש יהודי**, היא אמנם **תאגיד** הפעיל מאז התאגדותו כדין משנת 2002 ואילך, אך לאור הפסיקה החשובה שקיבל בית המשפט העליון **האמריקני** בשלהי יוני 2014 – **גם לתאגיד יש "חופש דת"** (ראו: Burwell v. Hobby Lobby Stores, Inc).

76. על חיוניותה של הדת לחברה המודרנית עמדו ההוגים המדיניים, דוגמת **ליאו שטראוס** ו**אלקסיס דה-טוקוויל** (אשר למגינת הלב, שמם כנטע זר בצקלוננו של המשפטן הישראלי המצוי), שהיו משוכנעים כי **אין בסיס מוצק יותר לחברה המודרנית מהדת המקראית**, ומכאן נבע יחסם העמוק אל היהדות (בפרט מצידו של שטראוס היהודי) (ראו: פרופ' ליאו שטראוס, **ירושלים ואתונה: מבחר כתבים**, י-ם 2001; ליאו שטראוס, **הליברליזם ומשבר ההגות היהודית המודרנית**, י-ם 2012; אלקסיס דה-טוקוויל, **הדמוקרטיה באמריקה**, י-ם 2008).

77. לכן גם תטען העותרת כי הניסיון ההיסטורי מלמד, כמו גם זכותו להגדרה עצמית של העם היהודי מורה כי מן הראוי שבמדינת היהודים, יהודים דתיים ומסורתיים (שהם כיום מרבית היהודים בישראל, לפי שורה של מדדים שונים ומהימנים)¹ – יוכלו ליהנות מהשתתפות רחבה בחיים הציבוריים יותר מזו המתאפשרת בחוץ-לארץ.

78. על כל האורגנים המינהליים של מדינת ישראל, ובכללם המשיבה, מוטלת חובה להתאמץ להתאים את פעילויותיה ומשרותיה לכלל האזרחים, ללא אפליה פסולה מחמת אמונתם

¹ מחקרים חוזרים ונשנים מלמדים שרמת שמירת המסורת הדתית בישראל עולה בהרבה על מידת הדתיות של היהודים בישראל (על פי הגדרתם העצמית). בסקר של מרכז גוטמן לסקרים במכון הישראלי לדמוקרטיה וקרן אבי חי, שנערך בשנת 2009 נמצא שרק 16% מהיהודים בישראל אינם שומרים כלל על המסורת. סקר אחר, משנת 2007, מלמד שארבע מכל חמישה יהודים בישראל – 80% – מגלים יחס אוהד אל המסורת היהודית ואל אורח החיים היהודי המסורתי. זאת ועוד: יותר ממחצית האוכלוסייה שאינה שומרת מסורת כלל מעוניינת שילדיה ישמרו מסורת במידה מסוימת (ראו אוסף של הנתונים הללו ועוד אצל פרופ' ידידיה שטרן, בקובץ מאמרים בשם **כשיהדות פוגשת מדינה**, תל-אביב 2015, עמ' 53 ואילך ובהערות 68-62).

הדתית. אחרת, חופש הדת יהיה חסר משמעות אם המחיר של דבקות בעקרונות דתיים יהיה שאדם יהפוך למובטל או לנרדף בארצו (ראו, למשל: Roger Trigg Religion in the Public Sphere: Must Faith be Privatized?, New York: Oxford University Press, 2007, p. 160; בג"ץ 8811/08 יובל פרייליך נ' שר המדע, התרבות והספורט, 24.10.2008).

79. יאים לכך דבריו של ראש ממשלתנו הראשון, דוד בן גוריון, לפיהם: "ואין יהודי חייב להיות דווקא אדוק למען יראה הערך הרב שיש בקיום השבת ומועדי ישראל, כימי מנוחה וחגים היסטוריים המנחילים צביון יהודי ורציפות היסטורית לחיינו הציבוריים" (דוד בן-גוריון, נצח ישראל, עמ' 154, 157).

80. יאים לענייננו דבריו הנכוחים של כב' השופט בדימוס, פרופ' יצחק זמיר, בכרך האחרון של ספריו על הסמכות המינהלית: "המהות היהודית: מדינת ישראל הוקמה, כפי שנאמר בהכרזה על הקמת המדינה, כ'מדינה יהודית'. המהות היהודית של המדינה באה לידי ביטוי, בין השאר, בשורת חוקים ופסקי דין, ועוגנה גם בחוקי-היסוד בדבר זכויות אדם משנת 1992, שהגדירו אותה כ'מדינה יהודית ודמוקרטית'. אכן, ברור וידוע, מאז הקמת המדינה, כי אלה הם עמודי התווך של המדינה: היהדות והדמוקרטיה. חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי, משנת 2018, הוסיף וקבע בסעיף 1(ב) כי 'מדינת ישראל היא מדינת הלאום של העם היהודי'. מכאן גם עולה בבירור כי המהות של מדינת ישראל כמדינה יהודית, והערכים הנגזרים ממהות זו, הם שיקול ענייני בעל תחולה כללית, אחד משיקולי-הגג, בהפעלת סמכויות מינהליות" (יצחק זמיר, הסמכות המינהלית, כרך ה', תש"ף-2020, 3505-3506).

81. בית המשפט העליון השיב על השאלה "מהם המאפיינים הגרעיניים המעצבים את המינימום של היות מדינת ישראל מדינה יהודית?", "מאפיינים אלה הם בעלי היבט ציוני ומורשתי גם יחד", השיב כב' הנשיא דאז פרופ' אהרן ברק, "...ועיקר חגיה וסמליה משקפים את תקומתו הלאומית של העם היהודי; מורשת ישראל היא מרכיב מרכזי במורשתה הדתית והתרבותית" (א"ב 11280/02 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-16 נ' ח"כ טיבי, פ"ד נז(4) 1, 22 (2003)).

82. המדרון החלקלק שבו פסעה המשיבה – בקביעתה השגויה משפטית כביכול תפילה יהודית-אורתודוקסית במרחב הציבורי צריכה להתקיים ללא הפרדה בין גברים לנשים בניגוד להלכה היהודית, תוך פגיעה חמורה בפרקטיקה של אורח חיים דתי בחופש הדת כזכות חוקתית בישראל ובניגוד לדין שבהנחיית היועמ"ש – כעת מבטלת אירועים דתיים מובהקים כמו בניית סוכה והקפות שניות.

83. מצוות דתיות אלה, שעל מרביתן כידוע ישנה חובה דתית לקיים במרחב הציבורי, ולא ניתן לבנות סוכה בתוככי אחד מבין 500 בתי הכנסת ברחבי העיר תל-אביב. מנהג הקפות שניות נוסד לראשונה בעיר תל-אביב כעיר העברית הראשונה בתולדות המדינה, והנה כיום – עיריית תל-אביב מבטלת במחוי-יד ובקלות-דעת בלתי-נסבלת את המנהג הציבורי החשוב הזה שכולו שמחה באחדות ישראל.

84. אלא שהמשיבה, בכל הכבוד הראוי לה, כלל לא מוסמכת להעניש בעונש המהווה פגיעה בזכות יסוד חוקתית של פגיעה בחופש דת ולמנוע קיומו של פולחן דתי מסוג בניית סוכה והקפות שניות במרחב הציבורי – שם מקומן של קיום המצוות הללו, במרחב הציבורי (ראו, בפרט: בג"ץ 262/62 ישראל פרץ נ' יו"ר המועצה המקומית כפר-שמריהו, נבו, 7.11.1962).

85. ודוקו: גם בית המשפט המחוזי הנכבד פסק כי "התפילה כשלעצמה לא הוגבלה, הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים לא הותרה על ידי העירייה" (עת"מ 38202-09-23, סעיף 52). כבי' השופטת הדס עובדיה הוסיפה כי "בוודאי שהמתפללים אינם מכשול, ותפילותינו אינן מכשול..." במרחב הציבורי של רשות הרבים. שכן, אילו אך המשיבה אסרה את תפילת הציבור, כפי שהיא אוסרת על העותרת כעת לקיים את מצוות חג הסוכות, הרי שהיה בכך משום פגיעה בחופש הדת מצד המשיבה, שבתי המשפט בישראל היו מונעים ומבטלים לאלתר.

86. כעת, בית המשפט המחוזי הנכבד מתבקש לבטל את החלטותיה השגויות של המשיבה בביטול ההיתרים שנתנה כדין למשיבה לקיים את מצוות חג הסוכות במרחב הציבורי, ולהוקיע את המשיבה המפרה את חובותיה בהפעלת סמכויותיה המינהליות כאשר בענייננו היא נוטלת חלק במגמה מסוכנת, פוגענית וכוללת של פגיעה בחופש הדת של תושבי העיר תל-אביב בגלל מצגי שווא שקריים של גורמים מפקפקים, בהשפעה ממשית על החלטת המשיבה נשוא העתירה משיקולים זרים שהם שיקולים דומיננטיים בהחלטתה לביטול אירועי חג סוכות.

ז. הפרדה וולונטרית מותרת במרחב הציבורי

87. כאמור לעיל, ביום 13.9.2023 השיבה היועמ"ש של המשיבה לבא-כוח העותרת הח"מ, בין היתר, כי "...ככל שמדובר בהפרדה וולונטרית במסגרתה כל אדם בוחר את מקומו ללא הכוונה, אין בכך כל קושי. ממילא, לעירייה אין כל אפשרות או סמכות למנוע מקבוצה של אנשים להתאסף יחדיו ולהתפלל כנהוג בתפילות" (ס' 13, צורף לעיל כנספח ט').

88. הדברים עולים בקנה אחד עם הנחיות היועץ המשפטי לממשלה לרשויות מקומיות, מיום 22.8.2019 לפיהן: "אם רשות מקומית מעוניינת לקיים אירוע בהפרדה מגדרית עבור ציבור המעוניין בכך, הרי שראשית עליה לבחון האם לאור מאפייני האוכלוסייה המתגוררת באותה רשות ולאור סוג האירוע בו מדובר, ניתן לקיים הפרדה וולונטרית ללא הכוונה".

89. היועץ המשפטי לממשלה עמד בחוות דעתו המשפטית האמורה, מיום 22.8.2019, על דבר "קיומה של הצדקה לעריכת האירוע בהפרדה מגדרית" (מצ"ב כנספח ט"ו) וקבע כי "על הרשות המקומית לשקול את מכלול הנסיבות של האירוע, ובמסגרת זו ליתן משקל, בין היתר, לאמות המידה הבאות העולות מלשון החוק ומהפסיקה, בין היתר:

"א'. וולונטריות ההפרדה – ככל שגובר רכיב הוולונטריות, כך קטן הקושי בהפרדה המגדרית. בהתאם, כאשר מדובר בהפרדה וולונטרית לחלוטין במסגרתה כל אדם בוחר את מקומו ללא כל הכוונה, אין בכך כל קושי כאמור.
ב. ייחוד האירוע – ככל שייחודו של האירוע לקהל המעוניין בהפרדה מגדרית הוא מובהק יותר, מצטמצם הקושי בקיומה..."

90. היועץ המשפטי לממשלה, שכידוע חוות דעתו המשפטית מחייבת את כלל הרשויות המינהליות, הנחה את הרשויות המקומיות בחוות דעתו המיוחדת מיום 22.8.2019, כי –

9. בחינת הנסיבות אשר יגלו אם קיום של אירוע קונקרטי תוך הפרדה מגדרית בין המשתתפים עומד באמות המידה של חוק איסור הפליה, נעשית אם כך באמצעות מבחן דו-שלבי מצטבר:
- א. שלב ראשון – האם אי הפרדה תמונע מחלק מן הציבור את ההשתתפות באירוע?
  - ב. שלב שני – האם ההפרדה היא מוצדקת, בהתחשב באופיו של האירוע, במידת החיוניות שלו, בקיומה של חלופה סבירה לו ובצורכי הציבור העלול להיפגע מן ההפרדה?

91. העותר תטען כי היה על המשיבה לעמוד במבחן הדו-שלבי המצטבר הנ"ל שהתווה היועמ"ש בבואה לבחון את קיומן של תפילות יום כיפור תשפ"ד בכיכר דיזינגוף, וכי **המשיבה הפרה בניגוד לדין** את הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בנושא הפרדה מגדרית במרחב הציבורי בעניינה של העותרת. נזכיר עוד כי **"מדיניות אכיפת החוק היא ענין שבסמכות היועץ המשפטי לממשלה, ואין המשיבים 1-2 רשאים להתוות מדיניות לאי-אכיפת החוק אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה. בענייננו לא הובהר האם ניתן אישור כאמור"** (בג"ץ 7766/15 איחוד גני הילדים – להגשים חלומות נ' שר החינוך, נבו, 15.3.2016).

92. ואכן, בית המשפט העליון כבר פסק עקרונית כי **"לא כל הפרדה בין גברים לנשים היא מפלה, וחשוב לפתח קריטריון אנליטי המבדיל בין פרקטיקות מפלות לפרקטיקות לא-מפלות של הפרדה על בסיס מגדר"** (בג"ץ 7521/11 עזריה נ' משטרת ישראל, 16.10.2011).

93. העותרת מארגנת מדי שנה בשנה את תפילת יום הכיפור, כנראה הגדול בעולם, ושרובו המוחלט מורכב ממשתתפים **וולונטריים**, שללא תפילה המונית זו לא היו נגישים לתפילה כלל. מדובר במפגן של **אחדות ישראל, המקבל כל אחד וכל אחת ללא שום תנאים**.

94. למרות שעמדתה המשפטית של העותרת, כפי שהובעה לפני המשיבה במכתב בא-כוחה הח"מ מיום 10.9.23, היא כי שגגה נפלה בהחלטת המשיבה להתערב ב"גרעין הקשה" של הלכות התפילה (האורתודוקסית) להתפלל בהפרדה בין גברים לנשים על פי ההלכה היהודית לדורותיה ובכל אתר ואתר ברחבי תבל, בוודאי ביום כיפור. למרות זאת, העותרת הרכינה ראש לפני הנחיות המשיבה, כבעלת האוטונומיה של הרשות המקומית, ועל מנת שלא לגרום למחלוקת בימים הנוראים, העותרת קיימה את ההתניה למתן היתר בהתאם לכל דין. לצד זאת, העותרת שומרת על מיצוי כל זכויותיה לפי כל דין בעניין.

5. תליית דגלי ישראל לא מהווה הפרדה מגדרית מפלה

95. יובהר כי בהתאם לדין, אין בתליית דגלי ישראל המתנופפים ברוח משום "הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים", ואין בכך משום חריגה מנוהל עיריית תל-אביב (מס' 869, שימוש במרחב הציבורי, 12.12.2018), או בניגוד לפסיקת בית המשפט המחוזי הנכבד (עת"מ 38202-09-23, מיום 21.9.2023) ולא של בית המשפט העליון (עע"מ 7174/23, מיום 22.9.2023). ניתן לראות בתמונות מזירת אירוע התפילה **שהדגלים היו מרווחים ועל חלק קטן מהכיכר, וכי ניתן לעבור מתחתם, מצידהם ואף בעדם**.

96. תליית דגלי ישראל מותרת בכל מקום במרחב הציבורי במדינת ישראל, ללא הגבלת זמן, והדבר לא מהווה מחסום פיזי בין עזרת גברים לעזרת נשים בתפילות לפי מנהגי ישראל – מבחינת החוק בישראל. מדובר ב"שימוש בדגל (כש)הוא במקום, בזמן, בנסיבות ובצורה שאין בהם משום פגיעה בכבוד הדגל", בהתאם לתקנה 1(3) לתקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), תשי"ג-1953, כחלק מביטוייה של מדינתנו מדינה יהודית ודמוקרטית לפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

97. דברים האים לענייננו ככפפה ליד ביטא שופט בית המשפט העליון, מישאל חשין המנוח, בפרשת אורין (שבה נידונה החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה שלא לנקוט בהליכים פליליים נגד סגן ראש עיריית ירושלים בשל דברים שאמר שהיה בהם פגיעה בכבוד דגל המדינה). השופט חשין זעם על החלטת היועמ"ש, ובין הדברים שכתב הוא התייחס גם לחשיבות הדגל, לא רק כסמל בעבור המדינה אלא על חשיבותו בעבור אזרחיה כפרטים:

"דגל ישראל אין הוא 'סך הכול ביטוי של מקל עם סמרטוט של כחול לבן עליו'. דגל ישראל הוא אני ואתה ואת, הוא והיא, הם והן, אנחנו וילדינו. וגם מי שהלכו ולא ישובו אלינו. ואנו כולנו, אין אנו סמרטוט".

(בג"ץ 8507/96 אורין נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(1) 269 (1997), פ' 7 לפס"ד של השופט חשין).

6. סמכות עניינית ומקומית של בית המשפט הנכבד

98. בהתאם לתקנה 3(א) לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), תשס"א-2000 (שהוספה בתיקון האחרון משנת תשע"ה-2015), העותרת מתכבדת לפרט בזאת את **מקור הסמכות העניינית והמקומית של בית המשפט הנכבד לדון בעתירה שבכותרת, וכן מהו הפרט שבתוספת הראשונה לחוק לפיו מוסמך בית משפט נכבד זה לדון בעניין המבוקש, כדלקמן:**

א. לבית המשפט הנכבד זה **הסמכות העניינית לדון בעתירה שבכותרת, בהתאם להוראות סעיף 2 ו/או סעיף 15(1), ופרט 2 ו/או פרט 8(א) לתוספת הראשונה, לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, תש"ס-2000 (להלן: "החוק")**: סעיף 2 לחוק מגדיר "החלטה של רשות" – החלטה של רשות במילוי תפקיד ציבורי על פי דין, לרבות העדר החלטה וכן מעשה או מחדל"; סעיף 15(1) לחוק קובע כי בית המשפט לעניינים מינהליים ידון "בעתירה נגד החלטה של רשות או של גוף המנוי בתוספת הראשונה בענין המנוי בתוספת הראשונה"; בענייננו, פרט 8(א) לתוספת הראשונה לחוק מתייחס להחלטה של רשות מקומית (המשיבה 1), וקובע: "א) החלטה של רשות מקומית או של נושא משרה או תפקיד בה, למעט החלטה הטעונה אישור שר הפנים לפי דין, שעניינה העיקרי של העתירה הוא החלטת שר הפנים".

ב. לבית המשפט הנכבד זה גם **הסמכות המקומית לדון בעתירה שבכותרת, בהתאם להוראות תקנה 2 לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), תשס"א-2000, שכן באזור שיפוטו ניתנה החלטה של רשות מינהלית (המשיבה 1) אשר נגדה מוגשת עתירה זו.**

סוף דבר

99. לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להיענות לעתירה דחופה זו ולהורות כמבוקש בסעדים המבוקשים בראשיתה, תוך מתחת ביקורת שיפוטית נוקבת על התנהלות המשיבה לתיקון דרכה המנהלית.

100. העותרות שומרות על זכותה להשלים את טיעוניה במסגרת הדין בעתירה.

101. עתירה זו מלווה בתצהיר אימות כדין, החתום בידי יו"ר העותרת 1, ישראל זעירא, ובטופס ייפוי כוח חתום כדין. כמו כן, מצורפים תצהירים של שאר העותרות 2-3.

102. מעבר לכך, יבקשו העותרות מבית המשפט הנכבד לחייב את המשיבה בהוצאות משפט שגרמה בהגשת עתירה זו, ובהליך השימוע בכתב שנערך, לרבות תשלום שכ"ט עו"ד, בצירוף מע"מ כדין.

היום, י"ג בתשרי תשפ"ד, 28.9.2023

נ ח ת ס א ל ק ט ר ו נ י ת

אורי ישראל פז, עו"ד

בא-כוח העותרות

תוכן הנספחים (עמוד 1 מתוך 1)

שם המסמך	עמוד
נספח 1: נספח א - החלטה בדבר אישורי שימוש במרחב הציבורי, מיום 28.9.23, התקבלה בשעה 19.47 (עמודים 20 עד 27)	20
נספח 2: נספח ב - זימון לשימוע (עמודים 29 עד 29)	29
נספח 3: נספח ג - מכתב מענה בכתב לשימוע, מיום 27.9.2023 (עמודים 31 עד 41)	31
נספח 4: נספח ד - תגובת העירייה לעתירה של פורום חירות (עמודים 43 עד 56)	43
נספח 5: נספח ה - פוסט שפרסמה עיריית תל אביב בפייסבוק בשנה שעברה על תפילת יום כיפור שמארגנת העותרת בכיכר דיזינגוף (עמודים 58 עד 58)	58
נספח 6: נספח ו - פרוטוקול דיון בבית המשפט המחוזי לפני השופטת הדס עובדיה, 20.9.23 (עמודים 60 עד 71)	60
נספח 7: נספח ז - אישור המשיבה לעותרת לקיים תפילות יום כיפור תשפ"ד (עמודים 73 עד 73)	73
נספח 8: נספח ח - מכתב מיצוי הליכים של העותרת למשיבה, מיום 10.9.2023 (עמודים 75 עד 79)	75
נספח 9: נספח ט - מכתב תגובה מעיריית תל אביב, 13.9.23 (עמודים 81 עד 83)	81
נספח 10: נספח י - עתירה מינהלית של פורום חירות וכבוד האדם (עמודים 85 עד 96)	85
נספח 11: נספח יא - פסק דין של כבוד השופטת הדס עובדיה (עמודים 98 עד 114)	98
נספח 12: נספח יב - ערעור שהוגש לבית המשפט העליון (עמודים 116 עד 132)	116
נספח 13: נספח יג - פסק דין של בית המשפט העליון (עמודים 134 עד 139)	134
נספח 14: נספח יד - פרסום הפוסט של ראש עיריית תל אביב בפייסבוק (עמודים 141 עד 141)	141
נספח 15: נספח טו - סיכום דיון הפרדה מגדרית באירועי תרבות במעורבות רשויות מקומיות, 18.8.19 (עמודים 143 עד 148)	143
נספח 16: נספח יז - ייפוי כוח כללי - חתום ומאושר (עמודים 150 עד 150)	150
נספח 17: נספח יח - תצהיר חתום ומאושר יור עמותת ראש יהודי ישראל זעירא (עמודים 152 עד 152)	152
נספח 18: נספח יט - נועה קדמון חתום ומאושר (עמודים 154 עד 154)	154
נספח 19: נספח כ - ליאו אור חמו, חתום ומאושר (עמודים 156 עד 156)	156

נספח 1 :

נספח א - החלטה בדבר אישורי שימוש
במרחב הציבורי, מיום 28.9.23, התקבלה
בשעה 19.47

(עמודים 20 עד 27)

י"ג בתשרי, התשפ"ד
28 בספטמבר, 2023
סימוכין : 31292923

לכבוד,

עו"ד אורי ישראל פז

ב"כ עמותת "ראש יהודי" (ע"ר)

שלום רב,

הנדון: החלטה בדבר אישורי שימוש במרחב הציבורי

הודעת העירייה מיום 29.9.23, התייחסותכם מיום 27.9.23

1. ביום 16.8.23 נתנה העירייה, לבקשתכם, אישור לשימוש במרחב הציבורי, שעניינו "קיום תפילת כל נדרי ותפילת נעילה עם קהילת ראש יהודי, בין התאריכים 24.9.23 בשעה 18:00 עד 25.9.23 בשעה 20:00" בכיכר מסריק, ובהמשך לבקשתכם שונה המיקום וביום 6.9.23 נשלח אישור מעודכן המתייחס לכיכר דיזינגוף.
2. יודגש כבר כעת, כי שני האישורים כאמור כללו הבהרה ברורה וחד-משמעית לפיה לא תותר הפרדה באמצעים פיסיים, כי פניתם אלינו בעניין זה, השבנו לכם, ולא הוגשה על ידכם עתירה כנגד החלטת העירייה בעניין.
3. עוד נציין, כי הבקשה, וממילא ההיתר, לא כללו התייחסות כלשהי: להצבת במה (בקשה הדורשת, מטבע הדברים, פירוט באשר למיקומה המדויק, גודלה, גובהה, שמא אף התייחסות להיבטי בטיחות שונים וכדו'); להצבת מחיצה; ואף לא התייחסות לקשירת דגלים (ששימשו כמחיצה וכפי שיפורט) למזרקה בכיכר.
4. בהודעתי מיום 26.9.23 בדבר שקילת ביטולם של אישורי שימוש במרחב הציבורי לאירועים שעתידים היו להתקיים במהלך חג הסוכות ושמיני עצרת, מסרתי לכם כי ממידע שהובא לידיעתי, נעשו, לכאורה, ההפרות הבאות בקשר עם אישור השימוש לקיום תפילות יום הכיפורים בכיכר דיזינגוף האמור לעיל:
  - א. הוצבה במה על אף שלא ביקשתם להציב במה ולא ניתן לכם היתר להציבה.
  - ב. הופר תנאי בהיתר בדבר איסור על הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים המהווה תנאי לקיום האירוע בהתאם לסעיף 6 לנוהל עירוני מס' 869 "שימוש במרחב הציבורי" מיום 13.12.2008.

עיר ללא הפסקה

5. על רקע ההפרות החמורות כאמור, הודעתי לכם כי נבחנת האפשרות לבטל את אישורי השימוש שניתנו לכם לאירועים קרובים נוספים שביקשתם לקיים, כדלקמן:
  - היתר מיום 4.9.23 להקמת סוכה ברחבת זמנהוף ביום 1.10.23.
  - היתר מיום 17.9.23 לקיום הקפות שניות בכיכר דיזינגוף ביום 7.10.23.
  - היתר מיום 20.9.23 לקיום תפילת הלל חגיגית חול המועד סוכות בכיכר הבימה ביום 7.10.23.
6. טרם קבלת החלטה בעניין, ניתנה לכם האפשרות להשמיע טענותיכם בעניין, בדרך של הגשת טענות בכתב, אשר הוגשו ביום 27.9.23 בשעה 16:40.
7. על אתר יאמר, כי לאור טענתכם והבהרת מר חיים אייזנר על היעדר זיקה של האירוע שהתבקש על ידו ל"ראש יהודי", הרי שהחלטה זו אינה מתייחסת להיתר מיום 20.9.23 בקשר עם קיום תפילת הלל חגיגית בכיכר הבימה ביום 7.10.23.
8. בחנתי את טענותיכם בעיון רב, ולאחר ששקלתי את הדברים בכובד ראש, בלב פתוח ובנפש חפצה, להלן החלטתי.
  9. המרחב הציבורי הפתוח הוא מרחב פיזי הפתוח לציבור ומנוהל על ידי העירייה וייעודו העיקרי והמרכזי הוא, כידוע, לשמש לצורך תנועה ומעבר וכן קיום מפגשים מקריים, ספונטניים או מתוכננים.
  10. בראי האמור, וכפי שבא לידי ביטוי בחקיקה המסדירה את השימוש במרחב הציבורי וסמכותה של העירייה בהקשר זה, ברירת המחדל היא, כי המרחב הציבורי הפתוח נועד לשמש לתכליתו העיקרית – מעבר חופשי וקיום מפגשים נקודתיים או התכנסות ספורדית, ולא לקיום אירועים יזומים של גורמים פרטיים.
  11. בהתאם, העירייה, ככלל, אינה מתירה לגורמים פרטיים לקיים במרחב הציבורי הפתוח אירועים אשר אין בהם ערך נוסף ומוסף למרחב הציבורי מבחינת יכולת כלל הציבור ליהנות מהאירוע; אשר לא נועדו לכלל הציבור; מדירים חלק מהציבור הרחב; או אם השימוש המבוקש יביא להפרעה בחיים הציבוריים המתקיימים במרחב הציבורי או להפרות סדר, עימותים וחיכוכים שונים, שמשמעותם היא כי המרחב הציבורי הפתוח שוב אינו משמש לייעודו הבסיסי באשר האירוע אינו מפרה ומעשיר את המרחב הציבורי הפתוח והופך אותו למזמין אף יותר לכלל הציבור – כי אם מהווה מקור ומוקד לחיכוכים ושמא אף הפרות סדר.

12. ואכן, גורם פרטי המעוניין לקיים אירוע במרחב הציבורי (הפתוח) לכלל הציבור, אינו רשאי לעשות כן, אלא בהרשאת העירייה בהתאם להוראות הדין ובכלל זה נוהל עירוני מס' 869 המסדיר את השימוש במרחב הציבורי בעיר.

13. קיום אירוע כאמור במרחב הציבורי הפתוח, גם אם לזמן קצר, מותנה בקבלת היתר ספציפי מאת העירייה לעשיית השימוש המבוקש במועד מסוים ובמקום מסוים, לאחר הגשת בקשה מתאימה וכמובן ציון אלמנטים הפיסיים שיוצבו במסגרתו. יצוין, כי הצבת דבר מה במרחב הציבורי (בין אם במסגרת אירוע במרחב הציבורי בהרשאת העירייה ובין אם לאו) מחייבת קבלת היתר מפורש ומראש. מה שהותר למבקש ההיתר להציב – מותר, ומה שלא הותר למבקש ההיתר להציב – אסור לו להציב במרחב הציבורי.

14. בכל הנוגע להפרדה מגדרית במרחב הציבורי, הרי שמדיניות העירייה ידועה ומוכרת זה מכבר – חל איסור לקיים הפרדה מגדרית **באמצעים פיזיים** באירועים המתקיימים בהרשאת העירייה במרחב הציבורי. מדיניות זו נדונה אך לאחרונה, בפסק דינו של בית המשפט העליון, אשר דן באיסור האמור בקשר עם אירוע התפילה בכיכר דיזינגוף, ונתן גושפנקא להחלטת העירייה לאסור על הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים במרחב הציבורי הפתוח אף באירוע תפילה.

15. מהמידע הקיים בידי ומטענותיכם עולה כי הפרתם את תנאי ההיתר שניתן לכם לתפילות יום הכיפורים בכיכר דיזינגוף ביום 24.9.23: (1) הוצבה במה מבלי שניתן לכך היתר ולמעשה אף מבלי שראיתכם לנכון לציין בבקשתכם הצבת במה; (2) נעשה שימוש באמצעים פיזיים להפרדה מגדרית באירוע, כפי שיפורט להלן בהרחבה.

16. אשר לבמה, אינכם מכחישים, כי הוצבה במה באירוע. לטענתכם, קיים צורך בקיומה של במה באירוע של תפילה, ציינתם כי המשטרה לא פירקה את הבמה, לכך שבתפילות שקיימתם בשנה שעברה בכיכר דיזינגוף הקמתם במה, וכן לכך שהעירייה טענה בפני ביהמ"ש המחוזי בעת"מ 38202-09-23, כי ניתן לכם היתר להצבת במה בכיכר במסגרת האירוע מושא הליך זה, וכי הדבר אינו עולה בקנה אחד עם הודעת העירייה בדבר ההפרה הנטענת בהיתר נשוא הליך זה.

17. יובהר, כי הקמת במה והצבתה באירוע, ללא קשר למטרתה או לשימוש לו היא נועדה, מותנית בקבלת היתר מפורש. היתר כאמור נדרש מטעמים שונים, תוך שנשקלים, פרמטרים שונים הצריכים לעניין, בין היתר, מידות הבמה, מיקומה, התאמת הבמה בגודל המבוקש למקום האירוע וכמובן בטיחות הבמה. במקרים בהם העירייה מאשרת הקמת במה במסגרת אירוע זה או אחר, ההיתר אף נדרש לפי הצורך להיבטי בטיחות וקובע במפורש כי על מבקש האישור למלא אתר הוראות של קונסטרוקטור ויועץ בטיחות בקשר עם הבמה. למותר לציין, כי פעולות המשטרה לגבי הבמה במהלך האירוע אינן

מעלות או מורידות לעניין הצורך בקבלת היתר מהעירייה להקמת הבמה, באשר מדובר בנושא שהוא בסמכות העירייה.

18. ככל שטענתכם היא כי באירועים קודמים שהעירייה התירה לכם לקיים בכיכר דיזינגוף הקמתם במה מבלי שהתבקש וללא קבלת היתר מפורש לכך מאת העירייה הרי שהדבר אינו מחזק את טענתכם כי פעלתם כהלכה, אלא להיפך, על היותכם "שור מועד" שזוהי אינה הפעם הראשונה בה הוא מפר תנאים בהיתר. בזהירות ייאמר, שיש בהודאה זו יחד עם הישנות ההפרות כדי ללמד על היעדר ניקיון כפיים של מרשתך, שלכאורה מציגה מצג שאינו שלם לעירייה, בהעלימה נתונים רלוונטיים מבקשותיה להיתרי שימוש. לא למותר לציין, כי לתשובתכם אף לא צורפו צילומים או אסמכתאות המעידים על קיומה של במה – ודאי לא של במה בהיקף שהוקם ביום כיפור האחרון.

19. אשר לאמירה בתגובת העירייה בעת"מ 38202-09-23 בקשר להצבת במה - כפי שניתן לראות, ובנקל, זו אינה מתייחסת לאישור השימוש שניתן לכם לגבי אירוע תפילות יום הכיפורים בכיכר דיזינגוף, כי אם מהווה הבהרה כללית לחשיבות של ההיתר. כך עולה הן מתוכן הדברים והן בהקשרם, שעסק בהבהרת החלטת העירייה להתיר קיומם של אירועי תפילה במרחב הציבורי גם לאחר תקופת הקורונה, וכי הגם שתפילה כשלעצמה אינה חייבת באישור העירייה, הרי שאישור העירייה, ככלל, משרת את המטרה הציבורית העומדת בבסיסו בהיבטים הנוגעים לשמירה על הסדר הציבורי, כי עדיף אירוע מסודר ומוסדר באישור העירייה, ואף לטובת משתתפי אירוע (כלשהו) על מנת שיתאפשר להם להציב אלמנטים פיזיים במסגרת האירוע, כמו למשל, במה. ברי כי לא נאמר שהותר לכם להציב במה באירוע האמור – שהלוא לא ניתן כל היתר כאמור. למעשה, תגובת העירייה, שכאמור הבהירה את החשיבות שבסדרה באמצעות היתר שייתן מענה להיבטים שונים דוגמת במה, דווקא מבהירה את החשיבות שבבקשה וקבלת היתר להצבת במה, וכן את הפגם שבהצבתה ללא היתר. ודוק, כעולה מדברי העירייה האמורים, בין יתר מטרות ההיתר הן הסדרת היבטים דוגמת במה – נקל להבין כי העירייה אינה יכולה להסדיר את נושא הבמה, אם מבקש ההיתר לא רואה לנכון לציין כי הוא מבקש להציב במה.

20. עצם הצבת הבמה באופן שאינו מפקח ומבלי שהתבקש היתר לכך, ובשים לב לכך שמדובר בבמה בגודל משמעותי, מהווה הפרה של ההיתר שניתן אשר לא התיר הקמת במה במסגרת האירוע, ואף יש בדבר משום סיכון אפשרי לשלום הציבור ובריאותם של באי האירוע והשוהים במקום. אף אם יש בידי מרשתך אישור מהנדס מבנים לבמה, כפי שטענת במכתבך, אין בכך כדי לסייע ולאפשר הקמת הבמה מבלי שניתן אישור העירייה להקמה.

21. בניגוד לטענתכם, היתה גם היתה הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים. מתיעוד שבידינו, ניתן לראות בבירור חבל אופקי מקביל לקרקע עליו נתלו צמודים זה לזה מספר דגלים, אשר נמתח מהפסל המצוי

במרכז המזרקה המצויה במרכז של הכיכר (המהווים יחד יצירה אמנותית מפורסמת), תוך שימוש בפסל לצורך כך - מבלי שהדבר נתבקש וממילא אף לא אושר על ידי העירייה, לבין הבמה שהוצבה במרחק מסוים מהמזרקה וסמוך לשולי הכיכר אשר הוקמה ללא אישור העירייה כאמור. משני צידי של "חבל הדגלים" האמור אשר יצר גבול המקיים חיץ ברור (ושל הבמה שהייתה המשך ישיר של חיץ זה), הוקמו שני איזורי ישיבה נפרדים במתחם האירוע, ובכל אחד מאיזורי הישיבה, הגובלים בחבל הדגלים (ואף ב"במה") כאמור, הוצבו כיסאות פלסטיק לטובת באי האירוע.

22. לטעמנו, מכלול הדברים מביא לתמונה ברורה למדי, לפיה אף הבמה שימשה כחלק מן החיץ שהוקם לטובת יצירת איזורי ישיבה נפרדים באירוע. יצוין, כי גם אם נניח, באופן היפותטי, כי הבמה לא נועדה לשמש כאמצעי פיזי ליצירת הפרדה מגדרית באירוע (אם כי לא הובהר תכליתה – למצער תכלית הצבת במה בהיקף כה נרחב), די ב"חבל הדגלים" כשלעצמו שחצה את מתחם האירוע לשניים המהווה סממן פיזי ממשי וברור של הפרדה באירוע.

23. במכתבכם, אינכם מכחישים כי נמתח חבל דגלים כאמור באירוע. לטענתכם, תליית דגלים מתנופפים ברוח אינה עולה כדי הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים העומדת בניגוד להחלטה העירונית ולהחלטות השיפוטיות שהתקבלו בהקשר האירוע. עוד טענתם, כי הדגלים היו מרווחים ונתלו בחלק קטן מהכיכר וכי התאפשר מעבר דרכם ומצידיהם. כמו כן, טענתם כי תליית דגלים בכל מקום במרחב הציבורי היא מותרת.

24. בחנתי בכובד ראש את השאלה האם החיץ שהוקם באמצעות "חבל הדגלים" מהווה אמצעי פיזי להפרדה מגדרית באירוע. לצורך כך, צפיתי בתיעוד האירוע ועיינתי בדיווחים של גורמי הסיוע העירוני. נתתי דעתי לפנייתכם מיום 10.9.23 אליה אתם מפנים במכתבכם כעת, במסגרתה דרשתי את ביטול התנאי בהיתר בדבר איסור על הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים באירוע מושא הליך זה, וכן לכך שהנכם חוזרים על האמור אף במכתבכם כעת (ר' סעיף 21).

25. כמו כן, מדבריו, שהובאו מפיו שלו, של מר ישראל זעירא, יו"ר "ראש יהודי" בראיון לעיתון "ישראל היום", שנערך ביום 26.9.23 בסמוך לאחר האירוע בכיכר דיזינגוף¹, עולה ומפורשות כי הדגלים הוצבו לסימון מחיצה וכי הדבר נועד לצורך דתי בהקשר אירוע התפילה, והדברים יובאו כלשונם:

"זעירא אומר כי אינו מצטער שהציב דגלי ישראל כסימון מחיצה, וטוען כי לא מדובר היה בניסיון לעקוף את פסיקות בית המשפט אלא במציאת פתרון חוקי שיאפשר תפילה על פי

¹ <https://www.israelhayom.co.il/judaism/judaism-news/article/14641523>

**ההלכה. "רצינו לפתור את הבעיה ההלכתית שיש לנו. יש לנו מצוקה הלכתית. כגוף אורתודוקסי
אנו צריכים להפריד בין גברים לנשים."**

26. לאור כלל המידע האמור לעיל, ברי כי "חבל הדגלים" שנמתח בין הפסל המצוי במרכזה של מזרקה המצויה במרכזה של הכיכר לבין הבמה הגדולה שהקמתם (ללא אישור העירייה), לא נועד לשם הנפת דגלי ישראל במסגרת האירוע, אלא לשימוש מסוים בלבד – לצורך סימון פיזי של הפרדה מגדרית באירוע, בשים לב לכך ששימש ליצירת חיץ בין שני אזורי ישיבה נפרדים. לא למותר לציין, כי לא הובאו על ידכם כל אסמכתאות לכך שאף בתפילות שנים עברו נתלו דגלים באופן דומה - באופן המעורר אי-נוחות של ממש ביחס לטענתכם, כי דגלים הם "חלק מן האירוע" ולא נועדו ליצירת הפרדה.

27. יתרה מזו, בראיון האמור מציין מר זעירא כי הצבת הדגלים נעשתה בהתאם לייעוץ משפטי שקבע כי הדבר חוקי לחלוטין – היינו, ברי היה לכם כי הדבר מעורר קושי, אך חרף עשיית המעשה המתבקש והאלמנטרי: פנייה לעירייה בזמן אמת ובקשה להציב את הדגלים, תוך שבאפשרותכם להבהיר ולהסביר כי אין מדובר במחיצה; ביכרתם לא לפנות לעירייה כי אם לעשות דין לעצמכם ו"להחליט" כי דגלים שנועדו לייצר הפרדה אינם מחיצה, וכי אין צורך לבקש אישור העירייה לכך.

28. כאמור, בהיתר שנתנה העירייה הובהר, בין היתר, כי חל איסור לקיים הפרדה מגדרית באירוע באמצעים פיזיים.

29. יודגש, כי בהבהרה זו אין כל חידוש, והיא - כי חל איסור לקיים הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים באירועים במרחב הציבורי המתקיימים בהרשאתה.

30. מכל מקום, שעה שלא ראיתם לנכון לעתור טרם כיפור כנגד החלטת העירייה לאסור הצבת מחיצה, ועת – בכל מקרה – החלטת העירייה אושרה על ידי בית המשפט המחוזי וכן על ידי בית המשפט העליון, הרי שלא הוברר עד תום הניסיון לתקוף כעת, במעין תקיפה מאוחרת של החלטת העירייה, ולמעשה אף "תקיפה עקיפה" של החלטות בית המשפט העליון. בהתאם, לא ראינו לנכון להתייחס לסוגיה, עת כבר ניתנה ביחס אליה הכרעה שיפוטית.

31. העירייה לא התירה לכם להקים במה – אשר הוצבה באירוע, ולא התירה לקיים הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים – אשר נעשתה בפועל - ולעניין זה "חבל הדגלים" (ואף הבמה שהוצבה כהמשך ישיר וכחלק מהחיץ) מהווה סממן פיזי ליצירת הפרדה מגדרית באירוע ובשים לב להקשר האירוע משמדובר באירוע תפילה ולצורך הדתי בהפרדה זו.

32. ההפרות של אישור השימוש לאירוע הן הפרות חמורות, ובפרט הפרת התנאי בדבר איסור על הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים, בניגוד להחלטת העירייה ואף בניגוד לפסק דין חלוט של בית המשפט העליון שניתן לפני מועד האירוע.

33. מעבר לחומרה שהפרת תנאי היתר, שחמורה שבעתיים עת תנאי ההיתר אושרו בפסק דינו של בית המשפט העליון, הרי שהפרות ההיתר (ולא התפילה עצמה), גרמו ליצירת פרובוקציה (שלא לצורך) והביאו לכדי חיכוך והפרות סדר בין באי האירוע לבין ציבור שהגיע לכיכר ואינו נמנה על באי האירוע. למצער, לא ניתן לשלול, לשון המעטה, כי הפרת תנאי ההיתר – בפרט על רקע קיומו של פסק דין – היוו "קטליזטור" לעניין ולכל הפחות ברי, כי העצימו במאד את הפיכת היום הקדוש ליום של מאבקים, הטחות מילים קשות, מריבות והפרת סדר נרחבת בטבורה של עיר, באופן שפגע בקדושת היום עבור רבים.

האירוע של "ראש יהודי" ביום הכיפורים בכיכר דיזינגוף הפך, הלכה למעשה, מאירוע תפילה (שנועד, לדבריהם, לקירוב לבבות) לאירוע מביש, של ריחוק פירוד והדגשת השונה חלף הדגשת המאחד, ושל הפרת סדר ציבורית משמעותית שכמעט והתפתח לתגרה המונית. אם לא די בכך, בהקשר זה, קיים חשש ממשי כי המשך קיום אירועי חגי תשרי מטעם "ראש יהודי" בפרט בכיכר דיזינגוף, בתקופה הקרובה, יביא להתלקחות נוספת, אשר תחולל שוב הפרות סדר ציבורי בכיכר דיזינגוף.

ברי, כי אין מקום שהעירייה תאשר לגורם פרטי אירוע במרחב הפתוח, מקום בו קיים יותר מחשש סביר, שמא אף ודאות קרובה, כי האירוע לא רק שלא יתרום למרחב הציבורי וישמש כפעילות מהנה לכלל הציבור שמעשירה את המרחב הציבורי הפתוח – אלא להפך: יביא להפרות סדר, למחלוקות וחלילה להתגוששות של ממש. אין כל חולק כי במסגרת שיקול הדעת הנתון לה במסגרת סמכויותיה הרחבות על פי דין בקשר עם האוטונומיה המוניציפאלית, היא מחויבת לבחון מחדש קיומם של אירועים בהרשאת העירייה במרחב הציבורי. הדבר מתחייב ונגזר מסמכותה של העירייה בקשר עם ניהול שטחה המוניציפאלי ודאי ביחס למרחב הציבורי המצוי בתחומה. ודאי משמדובר במקרה בו צפים ועולים המראות הקשים מהאירוע ביום כיפור אשר עדיין מהדהדים בראשנו ולא פסחו על אף אזרח במדינה, העלולים לחזור על עצמם וכמפורט לעיל. זאת, בפרט, שעה שמדובר באירוע פרטי וכידוע אין לתושב זכות קנויה לקיום אירוע פרטי במרחב הציבורי, ולמעשה אף אין הכרח לקיימם במרחב ציבורי הפתוח דווקא ובכיכר מרכזית בעיר דווקא. לטעמנו, לא זו בלבד שהעירייה רשאית להביא בחשבון את אירועי העת האחרונה, אלא שדומה כי אף מוטלת עליה חובה לעשות כן ולהביא את הדבר במניין שיקוליה. זאת, בהתאם לחובה המוטלת עליה לנהל את המרחב הציבורי (הפתוח), להימנע מאישור אירוע שיביא לפגיעה בסדר הציבורי ושמא אף ליצירת סכנה אפשרית לשלום הציבור.

34. אשר לטענתכם בדבר אכיפה סלקטיבית, יובהר כי בחינת האפשרות לבטל היתרים שניתנו לכם, אינו הליך עונשי. העירייה מחויבת לבחון מחדש היתרים שניתנו על רקע הפרות שנעשו בהיתר ובשים לב להשפעת ההפרות שנעשו על הסדר במרחב הציבורי ובשים לב לחשש הממשי מפני אירועי אלימות והפרת סדר במרחב הציבורי בקשר ישיר עם אירועים קרובים. ממילא, ההשוואה לאירועים אחרים לא הובררה עד תום – בפרט שמושכלות ראשונים, כי לא היה כל אירוע דומה, ולו במקצת, לאשר אירע ביום הכיפורים, מבחינת מכלול הנסיבות.

35. אשר לטענתכם בדבר פגיעה בחופש הדת בקשר עם ביטול ההיתרים לאירועים, יובהר כי לא מדובר בהליך לביטול היתרים שניתנו לאירועים בשל היותם אירועי דת, אלא בשל השיקולים האמורים לעיל, היפים לכל אירוע, דתי אם לאו. כמו כן, יובהר, כי חופש הדת דורש לאפשר לאדם לקיים את מצוות דתו. אך חופש הדת אינה מקנה לאדם זכות כי מצוות דתו תקיים דווקא במרחב הציבורי ובאופן שירצה. טענתכם לפגיעה בחופש הדת נטענה בעלמא, מבלי שהוכח כי אין באפשרותכם לקיים את מצוות הפולחן הדתי אלא בכיכר דיזינגוף, ואם לא יעשה כן בכיכר דיזינגוף לא יהיה בידיכם לקיים מצוות אלה.

36. לאור כלל האמור לעיל, הרי שעל אף שמדובר בהיתרים שניתנו, החלטתי לבטל את ההיתרים הבאים:

- היתר מיום 4.9.23 להקמת סוכה ברחבת זמנהוף ביום 1.10.23.
- היתר מיום 17.9.23 לקיום הקפות שניות בכיכר דיזינגוף ביום 7.10.23.

ב ב ר כ ה ,

רובי זלוף

משנה למנכ"ל
עיריית תל אביב-יפו

העתקים:

רון חולדאי – ראש עיריית תל אביב-יפו
מנחם לייבה – מנכ"ל העירייה
עוזי סלמן – יועמ"ש העירייה

נספח 2 :

נספח ב - זימון לשימוע

(עמודים 29 עד 29)

י"א בתשרי, התשפ"ד
 26 בספטמבר, 2023
 סימוכין : 31046423

לכבוד
 ראש יהודי (ע"ר)
 מר חיים איזנר chaimizner@gmail.com
 גב' דיקלה פרטוש dikla@htv.co.il

שלום רב,

הנדון: הודעה על שקילת ביטולם של היתרים לשימוש במרחב הציבורי

ביום 15.8.23 ניתן לכם היתר לקיום אירוע במרחב הציבורי לצורך "שימוש בכיכר דיזינגוף לצורך קיום תפילת כל נדרי ותפילת נעילה עם קהילת ראש יהודי, בין התאריכים 24.9.23 בשעה 18:00 עד 25.9.23 בשעה 20:00". הובא לידיעתנו כי נעשו ההפרות הבאות:

1. הצבת במה בכיכר דיזינגוף – לא התבקשה והעירייה לא התירה הצבת במה באירוע.
  2. הפרת תנאי בהיתר בדבר "איסור על הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים" המהווה תנאי לקיום האירוע בהתאם לסעיף 6 לנוהל עירוני מס' 869 "שימוש במרחב הציבורי" מיום 13.12.2008.
- על רקע הפרות חמורות אלה, נשקלת האפשרות לבטל את ההיתרים שניתנו לכם לאירועים הקרובים, כדלקמן:

1. היתר מיום 4.9.23 להקמת סוכה ברחבת זמנהוף ביום 1.10.23.
  2. היתר מיום 17.9.23 לקיום הקפות שניות בכיכר דיזינגוף ביום 7.10.23.
  3. היתר מיום 20.9.23 לקיום תפילת הלל חגיגית חול המועד סוכות בכיכר הבימה ביום 7.10.23.
- ניתנת לכם זכות טיעון טרם קבלת החלטה בעניין ההיתרים האמורים, ובאפשרותכם להגיש את טענותיכם בכתב עד ליום 28.9.23 בשעה 12:00 (לכתובת המייל: kedar_e@mail.tel-aviv.gov.il).

ב ב ר כ ה,

רוזן זלוף

המשנה למנכ"ל העירייה ומנהל חטיבת התפעול
 עיריית תל אביב-יפו

העתקים:
 רו"ן חולדאי - ראש עיריית ת"א-יפו
 מנחם לייבה - מנכ"ל העירייה
 עוזי סלמן - יועמ"ש העירייה

נספח 3 :

נספח ג - מכתב מענה בכתב לשימוע, מיום
27.9.2023

(עמודים 31 עד 41)

עו"ד אורי ישראל פז | משרד עורכי דין
Advocate Uri Israel Paz | Law Office

מוסמך תואר שני במשפטים LL.M.

בס"ד - מבלי לפגוע בזכויות - 27.9.2023
- דחוף ביותר! - י"ב בתשרי ה'תשפ"ד

לכבוד

רובי זלוף, המשנה למנכ"ל עיריית תל אביב-יפו
בפקס': 03-5216465 (טל' לאישור: 03-7244961)
בדוא"ל: kedar_e@mail.tel-aviv.gov.il
מכובדי, שלום רב,

הנדון: מענה בכתב במסגרת הליך שימוע

סימוכין:

- א. בקשת מרשתי מיום 5.5.2023
- ב. מכתב אישור מיום 15.8.23 שהתקבל רק ביום 6.9.2023,
- ג. מכתבי מיום 10.9.2023
- ד. מכתב תשובתכם מיום 13.9.2023
- ה. הודעה על שקילת ביטולם של היתרים לשימוש במרחב הציבורי, מיום 26.9.2023, שהתקבלה בשעה 19:52

בשם מרשתי, עמותת ראש יהודי (ע"ר 580394419; להלן: "מרשתי") ובהתייחס לנדון ולמכתבים/אישורים/הודעה שבסימוכין, אבקש למצות זכות טיעון בכתב טרם קבלת החלטה בעניין ההיתרים לקיום אירועי חג סוכות תשפ"ד, כדלהלן:

1. מרשתי מכחישה בכל תוקף את ההפרות המיוחסות לה בהודעה שבסימוכין על שקילת ביטולם של היתרים לשימוש במרחב הציבורי, מיום 26.9.2023, שהתקבלה בשעה 19:52.
2. ההיתרים שניתנו כדין על ידי העירייה, מתייחסים למתן היתר ל:
  - א. הקמת סוכה ברחבת זמנהוף ביום 1.10.23;
  - ב. קיום הקפות שניות בכיכר דיזינגוף ביום 7.10.23;
  - ג. ולקיום תפילת הלל חגיגית חול המועד סוכות בכיכר הבימה ביום 7.10.23.
3. יש להצר על כי עיריית תל אביב, רשות מינהלית מהרשויות המקומיות הגדולות במדינה, נתפסה לכדי תעמולה שקרית כביכול מרשתי הפרה את ההתניה המונעת "הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים" בתפילת כל נדרי של ערב יום כיפור תשפ"ד. לא היו דברים מעולם!
4. מרשתי מבקשת לדעת מיהו בדיוק הגורם ש"הביא לידיעת" העירייה את ההפרות הנטענות (והמוכחות) – דברים שעולים כדי חשש להוצאת דיבה רעה ולשון הרע – ואילו ראיות בדיוק הוצגו לפני העירייה להפרות הנטענות (המוכחות) מצד מרשתי.

רח' לישנסקי 4 קומה 2, מתחם שבעת הכוכבים ראשון לציון
טל': 072-2150666 • נייד: 054-4316485 • www.uplaw.co.il
פקס: 072-2150999 • uripaz1@gmail.com

5. שכן, מרשתי עמדה בקיום ההיתר, בהתאם לנוהל עירוני מס' 869 "שימוש במרחב הציבורי" מיום 13.12.2008 – ככתבו וכלשונו, ולא קיימה שום הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים בתפילת כל נדרי ובתפילת נעילה של יום הכיפורים תשפ"ד בכיכר דיזינגוף.

6. מרשתי הינה עמותה הפעילה בישראל מאז שנת 2002, המקפידה על קיום הוראות החוק והפסיקה, ועוסקת בפעילות חברתית ענפה שכל תכליתה קירוב לבבות בין אחים בישראל.

7. ואכן, משטרת ישראל, כמי שאמונה על אכיפת כל דין במרחב הציבורי, שקציניה נכחו בכיכר דיזינגוף בערב יום כיפור תשפ"ד, קבעו חד-משמעית כי מרשתי כלל לא הפרה לא את הנחיות העירייה ולא את פסיקת בתי המשפט או את הוראות החוק. דובר משטרת ישראל, תנ"צ אלי לוי, הצהיר בריאיון לרשת ב' במוצאי יום הכיפורים כי "**בכיכר דיזינגוף לא הוצבו מחיצות בערב יום כיפור**", וכי "**החלטת בג"ץ כובדה על ידי מארגני התפילה**" (בריאיון מוסרט לכתב איתי שלום).

8. באשר לטענה ל"הצבת במה בכיכר דיזינגוף – לא התבקשה והעירייה לא התירה הצבת במה באירוע" – אבהיר כי **מרשתי תמהה האם העירייה שיקרה לבית המשפט המחוזי, בהליך שמרשתי לא היתה צד לו?! שכן –**

2

- א. הצורך בבמה נובע מהצורך בבימה בכל בית כנסת ובכל אירוע תפילה המוני כדי שכולם ישמעו את תפילות החזן, העובר לפני התיבה/הבמה. מדובר בחלק אינטגרלי-מהותי מתפילות הימים הנוראים: חזן העולה על בימה גבוהה כדי שכולם ישמעו אותו מתפלל בקול רם, יענו אמן, ושהוא יוציא ידי חובת התפילה את כל מי שאינם יודעים להתפלל.
- ב. ברשותי אישור מהנדס מבנים לבמה, שקיבלה מרשתי מבעוד מועד, ונציגו כשנתבקש.
- ג. לא לחינם המשטרה לא פירקה את הבמה ולא דרשה מהמארגנים לפרק אותה.
- ד. גם בתפילות שקיימה מרשתי בשנה שעברה היתה במה בכיכר דיזינגוף.
- ה. העירייה, היא ולא אחרת, אשר הודיעה ביום 19.9.2023 לבית המשפט המחוזי בתל אביב (עת"מ 38202-09-23) בהתייחס להיתר **הספציפי לאירועי התפילה הקונקרטיים** ביום כיפור תשפ"ד בכיכר דיזינגוף, שניתן **למרשתי**, כי העירייה "**ביכרה כי יתקיים אירוע מסודר ומוסדר הכולל אישור עירוני**; על פני אירוע הנעשה ללא אישור. זאת, הן **לטובת משתתפי האירוע, כך שיתאפשר להם להציב במה וכדו'**, והן בשל היבטים הנוגעים לסדר הציבורי...". כהאי לישנא:

20. בהקשר זה יודגש, כי האישור ניתן, בין היתר, בשים לב למשך האירוע ולמועד בו הוא מתקיים, וכן לכך שבכל מקרה רשאי כל המעוניין בכך לקיים תפילה במרחב הציבורי, ללא כל צורך באישור העירייה – שסמכותה, ככלל, נוגעת לקיום אירועים הכוללים שימוש במרחב הציבורי הכולל הצבת חפצים דוגמת במה, כסאות וכדו'.
21. בנסיבות אלו, ביכרה העירייה, כי יתקיים אירוע מסודר ומוסדר הכולל אישור עירוני; על פני אירוע הנעשה ללא אישור. זאת, הן לטובת משתתפי האירוע, כך שיתאפשר להם להציב במה וכדו'; והן בשל היבטים הנוגעים לסדר הציבורי, שמן הסתם ייתרם מקיום אירוע הנעשה בתיאום ואישור העירייה ותוך יידוע כלל הגורמים הרלוונטיים.

9. נמצא כי אם העירייה הציגה לפני בית המשפט המחוזי שכן ניתן מצידה היתר למרשתי להצבת הבמה בכיכר דיזינגוף, בעוד שכיום העירייה טוענת במכתב הזימון לשימוע כביכול "העירייה לא התירה הצבת במה באירוע" – הרי שמדובר בעבירה פלילית שביצעה עיריית תל אביב והעומדים בראשה בעצם הטעיית בית המשפט.

3

10. כלל נקוט במשפטנו כי רשות מנהלית לא יכולה להעלות טענות סותרות בהליכים שונים ולפי נוחיותה, וכאשר הסתירה הפנימית אינה ניתנת ליישוב יש מקום להורות על מניעת ניהול ההליך. על הפסול שב"דיבור" הרשות המנהלית בשני קולות סותרים לכאורה, עמד כב' השופט (בדימוס) ד"ר אליעזר גולדברג, באומרו:

"לא יכול להיות ספק, כי עקרונות מינהל תקין אינם סובלים מצב שבו מדברת הרשות בשתי לשונות. רשות מינהלית אינה זיקית המשנה עורה לפי נוחיותה. חובת ההגינות המוגברת המוטלת על הרשות אינה מתיישבת עם סתירה בלתי מוסברת...".

(בג"ץ 6781/96 ח"כ אהוד אולמרט נ' היועמ"ש, פ"ד (4) 793, 809)

11. נמצא אפוא כי העירייה מתיימרת "לירות לכל הכיוונים", כמאמר הפתגם, וזאת בחוסר תום לב מינהלי מוגבר כשהוא משווע, משהיא מודעת היטב כי גם בעיניה-שלה, מרשתי היתה רשאית להציב במה לתפילות יום כיפור בכיכר דיזינגוף – כמו שהייתה במה בשנים עברו, והצבת הבמה לא הפריעה לעירייה כלל – להיפך, העירייה אף טענה לפני בית המשפט המחוזי בהליך שנערך לאחרונה לגבי אותו האירוע הקונקרטי כי "לטובת משתתפי האירוע", כלשונה, היא מתירה "כך שיתאפשר להם להציב במה וכדומה" (סעיף 21 לתגובת העירייה לבית המשפט המחוזי, מיום 19.9.23).

רח' לישנסקי 4 קומה 2, מתחם שבעת הכוכבים ראשון לציון
טל': 072-2150666 • נייד: 054-4316485 • www.uplaw.co.il
פקס: 072-2150999 • uripaz1@gmail.com

12. הטעיה נוספת שהעירייה לכאורה הטעתה את בית המשפט המחוזי (ואחריו ביהמ"ש העליון) היא שהוסתרו מעיני בית המשפט ההיתרים משנים עברו, שלא התנו את קיום אירועי התפילות של יום כיפור בהפרדה בין גברים לנשים ואף לא דרשו את ביטול ההפרדה הקיימת בשנים עברו – חרף קיומו של נוהל העירייה משנת 2018, אשר ממילא נזנח ובטל מעיקרו משהעירייה לא הקפידה עליו בהיתרים הרבים שהנפיקה למרשתי בין השנים 2018-2023. חוסר תום הלב של העירייה בעניין זה הוא קיצוני, עד כי די בהעלאת הטענה העומדת בסתירה לטענות שהעירייה הציגה לפני בית המשפט המחוזי, בהליך שמרשתי לא היתה צד לו, כדי לדחות על סף את ביטול מתן ההיתרים נשוא השימוע.

13. זה שהעירייה ניצלה לרעה את העובדה שמרשתי לא היתה צד להליך שהתנהל בבית המשפט המחוזי בתל אביב (עת"מ 38202-09-23) ושיקרה לבית המשפט המחוזי בעניינים הללו, וממילא גם לבית המשפט העליון – שעה שפסקי הדין של ערכאות נכבדות אלו נשענו על הממצאים העובדתיים השקריים שהעירייה פרסה לפני בית המשפט המחוזי בתגובתו ובדיון שנערך בעל-פה ביום 20.9.23 – הרי שהתנהלות חמורה ופסולה זו של העירייה מעמידה בצל אחר את פסקי הדין שהתקבלו לכאורה במרמה ודינם בטלות ודיון מחדש.

14. מרשתי גם תטען לשיקולים זרים ולמשוא פנים של ראש העירייה, שכבר הודיע ופירסם ברשתות החברתיות על "ביטול ההיתרים" נשוא השימוע, ולא על שקילת האפשרות לבטלם. מרשתי מקווה שלא רק צל הבחירות הנראות באופק הקרוב גרם לעירייה לפעול בדרך כה פזיזה ושרירותית קודם בירור העובדות והפעלת שיקול דעת מינהלי, והכול כדי לזכות את העומד בראשה ברווח פוליטי. ובכל מקרה, מאחר שכבר התגבשה דעת קברניטי העירייה לביטול ההיתרים ויהי מה שתטען מרשתי להגנתה כעפרא דארעה בעיניכם – מרשתי תטען כי מי שראוי לדון בביטול ההיתרים נשוא השימוע זה גוף מינהלי ניטרלי-חיצוני בלבד, אשר מוסכם על שני הצדדים, מאחר שעיריית תל-אביב וקברניטיה פסולים מלדון בעניין.

15. מעבר לכך, להווה ידוע כי ביטול היתר קיים מצד רשות מינהלית, דורש רמה הרבה יותר גבוהה של משקל מצדיק מאשר מתן היתר בראשונה (ויש על כך פסיקה, המוכרת ליעוץ המשפטי של העירייה, שלא נפרט בסד הזמנים הקצר).

16. ביטול ההיתר להקמת סוכה, יומיים לפני חג הסוכות, פוגע פגיעה לא-מידתית במרשתי – אשר השקיעה כבר כספים לבניית הסוכה. בהתאם לפסיקה, גם יישום החלטה, המשנה מצב קיים, דורש מתן פרק זמן סביר להיערכות מצד הנפגע. העירייה לא מאפשרת בידי מרשתי את פרק הזמן הסביר הנדרש, בניגוד לפסיקת בתי המשפט.

17. עוד תטען מרשתי טענה **לאכיפה ברונית** – העירייה לא נקטה בדרך דומה של ביטול היתרים עתידיים כלפי מפרי סדר אחרים (אפילו אם אמרנו שהפרנו חוק ולא אמרנו כלל), דוגמת אירועים דתיים של מוסלמים, שנערכו בתל-אביב בהפרדה מגדרית האסורה לשיטת העירייה.

18. יובהר כי בהתאם לדין, אין בתליית דגלי ישראל המתנופפים ברוח משום "הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים", ואין בכך משום חריגה מנוהל עיריית תל אביב (מס' 869, שימוש במרחב הציבורי, 12.12.2018), או בניגוד לפסיקת בית המשפט המחוזי בתל-אביב (עת"מ 38202-09-23, מיום 21.9.2023) ולא של בית המשפט העליון (עע"מ 7174/23, מיום 22.9.2023). ניתן לראות בתמונה שברשותי מזירת אירוע התפילה **שהדגלים היו מרווחים ועל חלק קטן מהכיכר, וכי ניתן לעבור מתחתם, מצידהם ואף בעדם.**

19. תליית דגלי ישראל מותרת בכל מקום במרחב הציבורי במדינת ישראל, ללא הגבלת זמן, והדבר לא מהווה מחסום פיזי בין עזרת גברים לעזרת נשים בתפילות לפי מנהגי ישראל – מבחינת החוק בישראל. מדובר ב"שימוש בדגל (כש)הוא במקום, בזמן, בנסיבות ובצורה שאין בהם משום פגיעה בכבוד הדגל", בהתאם לתקנה 1(3) לתקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), תשי"ג-1953, כחלק מביטוייה של מדינתנו מדינה יהודית ודמוקרטית לפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

5

20. דברים היאים לענייננו ככפפה ליד ביטא שופט בית המשפט העליון, מישאל חשין המנוח, בפרשת אורין (שבה נידונה החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה שלא לנקוט בהליכים פליליים נגד סגן ראש עיריית ירושלים בשל דברים שאמר שהיה בהם פגיעה בכבוד דגל המדינה). השופט חשין זעם על החלטת היועמ"ש, ובין הדברים שכתב הוא התייחס גם לחשיבות הדגל, לא רק כסמל בעבור המדינה אלא על חשיבותו בעבור אזרחיה כפרטים:

"דגל ישראל אין הוא 'סך הכול ביטוי של מקל עם סמרטוט של כחול לבן

עליו'. דגל ישראל הוא אני ואתה ואת, הוא והיא, הם והן, אנחנו וילדינו.

וגם מי שהלכו ולא ישובו אלינו. ואנו כולנו, אין אנו סמרטוט."

(בג"ץ 8507/96 אורין נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(1) 269 (1997), פסקה 7 לפסק-דינו של השופט חשין).

21. אדגיש כי למרות שעמדתה המשפטית של מרשתי, כפי שהובעה במכתבי שבסימוכין מיום 10.9.23, היא כי שגגה נפלה בהחלטת העירייה להתערב ב"גרעין הקשה" של הלכות התפילה (האורתודוקסית) להתפלל בהפרדה בין גברים לנשים על פי ההלכה היהודית לדורותיה ובכל אתר ואתר ברחבי תבל, בוודאי ביום כיפור. למרות זאת, מרשתי הרכינה

ראש לפני הנחיות העירייה כבעלת האוטונומיה של הרשות המקומית ועל מנת שלא לגרום למחלוקת בימים הנוראים, מרשתי קיימה את ההתניה למתן היתר בהתאם לכל דין. לצד זאת, מרשתי שומרת על מיצוי כל זכויותיה לפי כל דין בעניין.

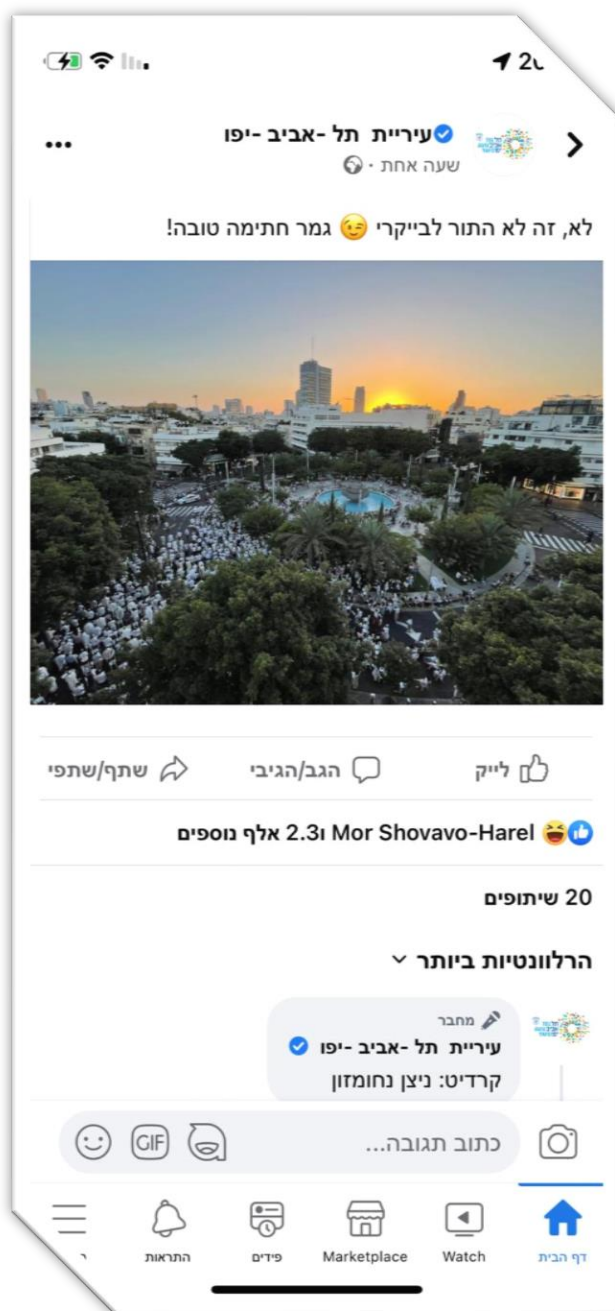
22. אזכיר עוד כי מרשתי כלל לא הייתה צד להליכים המשפטיים – לא בבית המשפט המחוזי (עת"מ 38202-09-23) ולא בבית המשפט העליון (עע"מ 7174/23), וטענותיה של מרשתי כלל לא נשמעו בערכאות הללו, אשר שתיהן דחו את העותרות/המערערות בהיעדר זכות עמידה כמתעברות-על-ריב-לא-להן, שעה שמרשתי לא עתרה כלל בנושא, ואף לא צורפה כמשיבה, אלא קיימה מרשתי את הנחיות העירייה כדבעי באי-הצבת אמצעים פיזיים להפרדה מגדרית בכיכר דיזינגוף, למרות עמדתה הברורה שהנחיה זו אינה כדין.

23. בית המשפט העליון פסק כי אינו מכריע בסוגיות השנויות במחלוקת, כי "טובה הסכמה רחבה מפסק דין", וכי "טוב היה אילו לא נדרשנו למחלוקת שהובאה לפתחנו... לנוכח סד-הזמנים הדוחק, איננו מתיימרים לצלול לעומקם של מלוא הסוגיות והשאלות המתעוררות בגדרו של ההליך. פסק דיננו זה מושתת על מספר עקרונות של טענות סף וכללי יסוד, וטענות המערערים שמורות להם לעתיד" (פסקה 7).

6

24. בעקבות התפרעות ונדליסטית של גורמים אינטרסנטיים, שאינם תושבי כיכר דיזינגוף והסביבה, אשר שולהבו בהסתה פרועה ברשתות החברתיות לבוא כדי "לפוצץ" את עצם קיומה של תפילת יום כיפור – אשר כאמור לא היתה בהפרדה מגדרית באמצעים פיזיים – מרשתי עברה להתפלל בבית הכנסת הסמוך שגדש מכל מאות המתפללים תושבי האזור (שהם מיקרוקוסמוס רב-תרבותי בישראל: מסורתיים, חילונים ודתיים – כולם ביחד כאיש אחד ובלב אחד).

25. כידוע היטב לעירייה, אם בשנה הראשונה של תפילות יום כיפור בכיכר דיזינגוף השתתפו "רק" 700 מתפללים – שאין להם מקום תפילה, הנרכש תמורת תשלום, בבתי הכנסת ברחבי ת"א – הרי שבשנה לאחר מכן, התפללו 1,500 תושבי האזור בתפילה שמארגנת מרשתי, ואילו בשנה שעברה, התפללו כבר כ-2,500 תושבי תל אביב והסביבה. הדבר אף הביא לגאווה העירייה לפרסם פוסט מרשים ברשת הפייסבוק, באופן הבא:

7

26. אוסיף כי בהתאם למכתב תגובה שבסימוכין, שקיבלתי בשם עמותת "ראש יהודי" מהייעוץ המשפטי של עיריית ת"א ביום 13.9.2023, "...ככל שמדובר בהפרדה וולונטרית במסגרתה כל אדם בוחר את מקומו ללא הכוונה, אין בכך כל קושי. ממילא, לעירייה אין כל אפשרות או סמכות למנוע מקבוצה של אנשים להתאסף יחדיו ולהתפלל בנהוג בתפילות" (ס' 13).

רח' לישנסקי 4 קומה 2, מתחם שבעת הכוכבים ראשון לציון
טל': 072-2150666 • נייד: 054-4316485 • www.uplaw.co.il
פקס: 072-2150999 • uripaz1@gmail.com

27. הדברים עולים בקנה אחד עם הנחיות היועץ המשפטי לממשלה לרשויות מקומיות, מיום 22.8.2019 לפיהן: "אם רשות מקומית מעוניינת לקיים אירוע בהפרדה מגדרית עבור ציבור המעוניין בכך, הרי שראשית עליה לבחון האם לאור מאפייני האוכלוסייה המתגוררת באותה רשות ולאור סוג האירוע בו מדובר, ניתן לקיים הפרדה וולונטרית ללא הכוונה".

28. היועץ המשפטי לממשלה עמד בחוות דעתו המשפטית האמורה, מיום 22.8.2019, על דבר "קיומה של הצדקה לעריכת האירוע בהפרדה מגדרית" וקבע כי "על הרשות המקומית לשקול את מכלול הנסיבות של האירוע, ובמסגרת זו ליתן משקל, בין היתר, לאמות המידה הבאות העולות מלשון החוק ומהפסיקה, בין היתר:
"א'. וולונטריות ההפרדה – ככל שגובר רכיב הוולונטריות, כך קטן הקושי בהפרדה המגדרית. בהתאם, כאשר מדובר בהפרדה וולונטרית לחלוטין במסגרתה כל אדם בוחר את מקומו ללא כל הכוונה, אין בכך כל קושי כאמור.
ב. ייחוד האירוע – ככל שייחודו של האירוע לקהל המעוניין בהפרדה מגדרית הוא מובהק יותר, מצטמצם הקושי בקיומה...".

29. היועץ המשפטי לממשלה, שחוות דעתו מחייבת את כלל הרשויות המינהליות, הנחה את הרשויות המקומיות בחוות דעתו מיום 22.8.2019, כי –

9. בחינת הנסיבות אשר יגלו אם קיום של אירוע קונקרטי תוך הפרדה מגדרית בין המשתתפים עומד באמות המידה של חוק איסור הפליה, נעשית אם כך באמצעות מבחן דו-שלבי מצטבר:
א. שלב ראשון – האם אי הפרדה תמנע מחלק מן הציבור את ההשתתפות באירוע?
ב. שלב שני – האם ההפרדה היא מוצדקת, בהתחשב באופיו של האירוע, במידת החיוניות שלו, בקיומה של חלופה סבירה לו ובצורכי הציבור העלול להיפגע מן ההפרדה?

30. מרשתי תטען כי היה על העירייה לעמוד במבחן הדו-שלבי המצטבר הנ"ל שהתווה היועץ המשפטי לממשלה בבואה לבחון את קיומן של תפילות עם כיפור תשפ"ד בכיכר דיזינגוף, וכי העירייה הפרה בניגוד לדין את הנחיית היועץ המשפטי לממשלה בנושא הפרדה מגדרית במרחב הציבורי.

31. ואכן, בית המשפט העליון כבר פסק עקרונית כי "לא כל הפרדה בין גברים לנשים היא מפלה, וחשוב לפתח קריטריון אנליטי המבדיל בין פרקטיקות מפלות לפרקטיקות לא-מפלות של הפרדה על בסיס מגדר" (בג"ץ 7521/11 עזריה נ' משטרת ישראל, 16.10.2011).

32. מרשתי מארגנת מדי שנה בשנה את תפילת יום הכיפור, כנראה הגדול בעולם, ושרובו המוחלט מורכב ממשתתפים וולונטריים, שללא תפילה המונית זו לא היו נגישים לתפילה כלל. מדובר במפגן של אחדות ישראל, המקבל כל אחד וכל אחת ללא שום תנאים.

33. המדרון החלקלק שבו פסעה עיריית תל אביב – בקביעתה השגויה משפטית כביכול תפילה יהודית-אורתודוקסית במרחב הציבורי צריכה להתקיים ללא הפרדה בין גברים לנשים בניגוד להלכה היהודית תוך פגיעה חמורה בפרקטיקה של אורח חיים דתי בחופש הדת בזכות חוקתית בישראל ובניגוד לדין שבהנחיית היועמ"ש – כעת עומדת לבטל אירועים דתיים כמו בניית סוכה, קיום הקפות שניות ותפילת הלל חגיגית.

34. מצוות דתיות אלה, שעל מרביתן כידוע ישנה חובה דתית לקיים במרחב הציבורי, ולא ניתן לבנות סוכה בתוככי אחד מבין 500 בתי הכנסת ברחבי העיר תל-אביב. מנהג הקפות שניות נוסד לראשונה בעיר תל-אביב כעיר העברית הראשונה בתולדות המדינה, והנהגה כיום – עיריית תל-אביב מבטלת במחוייב ובקלות-דעת בלתי-נסבלת את המנהג הציבורי החשוב הזה שכולו שמחה באחדות ישראל.

35. אלא שהעירייה, בכל הכבוד הראוי לה ומרשתי רוחשת לה כבוד רב כשומרת חוק וסדר ציבורי, כלל לא מוסמכת להעניש בעונש המהווה פגיעה בזכות יסוד חוקתית של פגיעה בחופש דת ולמנוע קיומו של פולחן דתי מסוג בניית סוכה והקפות שניות במרחב הציבורי – שם מקומן של קיום המצוות הללו, במרחב הציבורי.

9

36. ודוק: גם בית המשפט המחוזי פסק כי "התפילה כשלעצמה לא הוגבלה, הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים לא הותרה על ידי העירייה" (עת"מ 38202-09-23, סעיף 52). השופטת הדס עובדיה הוסיפה בפסק דינה כי "בוודאי שהמתפללים אינם מכשול, ותפילותינו אינן מכשול..." במרחב הציבורי של רשות הרבים. אילו העירייה אסרה את תפילת הציבור, כפי שהיא אוסרת על מרשתי כעת לקיים את מצוות חג הסוכות, הרי שהיה בכך משום פגיעה בחופש הדת מצד העירייה, שבת המשפט בישראל היו מונעים ומבטלים לאלתר.

37. קיומן של בניית סוכה, הקפות שניות ותפילת הלל חגיגית מבטאות כולן את חופש הדת בישראל, זכות יסוד חוקתית במדינת ישראל, שעל חשיבותה עמדו הן מגילת העצמאות והן החקיקה והפסיקה בישראל. כך, פסק עקרונית כב' השופט (כתוארו אז) מאיר שמגר המנוח כי "במדינת ישראל, כל אדם רשאי לחיות בה באמונתו ולעבוד את א-לוהיו על-פי דרכו ועל-פי הכרתו, ורשויות המדינה שבה שוקדות על כך כי איש לא יירדף בשל אמונתו הדתית או בשל היעדרה" (בג"ץ 563/77 דורפלינגר נ' שר הפנים, פ"ד לג(2), 97, 102 (1984)).

38. וכבוד הנשיא בדימוס, פרופ' אהרן ברק, הבהיר באחד מספריו האחרונים כי "חופש הדת – וחופש הפולחן הדתי הנגזר ממנו – הוא החופש של כל אדם בישראל להאמין בא-ל ולנקוט את כל הפעולות שאמונתו מחייבת, להימנע מכל הפעולות שאמונתו אוסרת, והכול

כדי להגשים הלכה למעשה את אמונתו (פרופ' אהרן ברק, **כבוד האדם – הזכות החוקתית ובנותיה**, כרך ב', עמ' 771-770 (2014)).

39. מדובר ב'**גרעין הקשה**' של הדת היהודית, שלא ניתן לוותר עליו ולהמשיך להיחשב לשומר מצוות כהלכה. אף חל איסור הלכתי חמור לבנות סוכה תחת גג ושלא במרחב הציבורי, ואין כל עניין ציבורי לקיים הקפות שניות בתוככי בתי הכנסת בלבד, ללא שיתוף הציבור הרחב בשמחת החג.

40. המלומדים, הפרופסורים **גדעון ספיר** ו**דני סטטמן**, מציינים ארבעה צידוקים להגנה על חופש הדת, המתקיימים בנסיבות ענייננו, כמפורט להלן:

- א. פגיעה בחופש הדת מניבה תוצאות שליליות, בעיקר מוסריות, לחברה בכללה;
- ב. פגיעה בחופש הדת פוגעת באושרם של היחידים הדתיים, ובאחד המשאבים המרכזיים של המדינה להגדלת האושר של חבריה;
- ג. פגיעה בחופש הדת מהווה פגיעה חמורה במצפון או ביושר (integrity) של היחיד הדתי;
- ד. והפגיעה בחופש הדת מחלישה את התרבות הדתית.

10

(ראו: דני סטטמן וגדעון ספיר, "חופש הדת, חופש מדת, והגנה על רגשות דתיים", מחקרי משפט, כא 5 (2004); דני סטטמן וגדעון ספיר, **דת ומדינה בישראל: עיון פילוסופי-משפטי**, תל אביב 2014, עמ' 107-199).

41. ומרשתי עמותת **ראש יהודי** היא אמנם **תאגיד** הפעיל מאז התאגדותו כדין משנת 2002 ואילך, אך לאור הפסיקה החשובה שקיבל בית המשפט העליון **האמריקני** בשלהי יוני 2014 – **גם לתאגיד יש "חופש דת"** (ראו: Burwell v. Hobby Lobby Stores, Inc).

42. מרשתי מביעה צער על כך שעיריית תל-אביב נוטלת חלק במגמה מסוכנת, פוגענית וכוללת של פגיעה בחופש הדת בגלל מצגי שווא שקריים של גורמים מפקפקים.

43. לקראת סיום מכתבי זה, אבהיר כי מרשתי עומדת על כך שבהתאם **לכללי הצדק הטבעי** – זכות הטיעון ותקיים גם בעל-פה בדיון מסודר – לרבות הבאת עדים – לפני קבלת כל החלטה, ואין להסתפק רק בטיעון בכתב. הפגיעה של העירייה בזכות הטיעון של מרשתי, גם בעל-פה – לא תעמוד במבחן פסיקת בתי המשפט, ודי לחכימא ברמיזא.

44. לסיום, אוסיף כי ההיתר שניתן לתפילת הלל בכיכר הבימה אינו בקשה של מרשתי עמותת "ראש יהודי", אלא של ר' חיים אייזנר. תמהנו כיצד מבחינה מינהלית תקנית העירייה

רח' לישנסקי 4 קומה 2, מתחם שבעת הכוכבים ראשון לציון
טל': 072-2150666 • נייד: 054-4316485 • www.uplaw.co.il
פקס: 072-2150999 • uripaz1@gmail.com

מוציאה על אותו הליך שימוע את שני הגופים? ומדוע "נענש" מר אייזנר על "הפרות" (מוכחשות) כביכול של מרשתי? או שהעירייה בעצם, החליטה "לבוא חשבון" עם כל מארגני האירועים הדתיים ברחבי תל-אביב בחג הסוכות הבעל"ט?!

45. אשר על כן, עיריית תל אביב מתבקשת שלא לבטל את כל ההיתרים שנתנה למרשתי כדין לבנות סוכה ברחבת זמנהוף, לקיים הקפות שניות בכיכר דיזינגוף ותפילת הלל חגיגית בכיכר הבימה. ומאחר שבכוונת מרשתי לערער לבית המשפט המוסמך על החלטתה המינהלית לבטל את ההיתרים שניתנו למרשתי, מבוקש ליתן החלטה סופית בהקדם האפשרי וללא כל דיחוי עד מחר בשעה 9:00, על מנת שמרשתי תוכל לקבל את יומה בבית המשפט דבר שנמנע מבעדה עד עצם היום.

46. אין באמור במכתבי ובמה שלא נאמר בו כדי למצות את טענות מרשתי או לגרוע מהן ו/או להוות ויתור על כל עילה, זכות וסעד העומדים לה על פי כל דין והסכם. מרשתי שומרת לעצמה את הזכות להעלות כל טענה ולצרף כל מסמך בעתיד.

בכבוד רב ובתודה,

אורי ישראל פז, עו"ד

העתקים:

עו"ד עוזי סלמן, היועץ המשפטי של עיריית ת"א
עו"ד עדי בוסתן, סגנית בכירה ליועמ"ש עיריית ת"א
עו"ד רחל דיין, מ"מ סגנית בכירה ליועמ"ש עיריית ת"א

נספח 4 :

נספח ד - תגובת העירייה לעתירה של פורום
חירות

(עמודים 43 עד 56)

עת"מ 38202-09-23
 קבוע לדיון ליום 20.9.23
 בפני כב' השופטת עובדיה

בבית המשפט המחוזי תל-אביב-יפו
בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים

בעניין:

פורום חירות וכבוד האדם בישראל ואח'
 באמצעות ב"כ עו"ד צפנת נורדמן
 מרחוב קרית המדע 11, ירושלים
 טל: 02-6455380; פקס: 026455370
zofnat@znordmann.com

העותרים

- נגד -

עיריית תל-אביב-יפו
 על ידי ב"כ מהשירות המשפטי, בניין העירייה
 רח' אבן גבירול 69 תל אביב-יפו
 טלפון: 03-5218643; פקס: 03-5216569

המשיבה

תגובה מטעם העירייה

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד, מוגשת בזאת תגובת העירייה. כפי שיפורט, עמדת העירייה היא, כי דין העתירה להידחות – על הסף ולגופה – תוך חיוב העותרות בהוצאות ושכ"ט, וזאת על הצד הגבוה, בשים לב למכלול הפגמים שנפלו בעתירה.

העובדות הצריכות לעניין

1. כידוע, "הסתמכות על כתבה בעיתון לוקה בחסר עובדתי גדול" (בג"ץ 6306/20 **בראשי נ' היועמ"ש**).
2. דומה, כי העתירה שבכותרת, הנעדרת כל תשתית עובדתית – לבד מפרסומים שונים – משקפת את האמור, נאמנה.
3. בהתאם, תבקש העירייה להציג, ולו בתמצית, את העובדות כהווייתן.
4. סוגיית הפרדה המיגדרית באירועים המתקיימים במרחב הציבורי התחדדה בשנת 2018, על רקע הליך המשפטי שהתקיים בקשר עם קיום אירוע בו התבקשה הפרדה מיגדרית בכיכר רבין (עת"מ 50491-06-18 **האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה נ' עיריית תל אביב יפו**). בהמשך להליך ולאחר דיונים בעניין שקיים הייעוץ המשפטי לממשלה, התחדדה עמדת העירייה, לפיה לא תותר הפרדה מיגדרית באירועים המתקיימים במרחב הציבורי.

5. עמדה זו באה לידי ביטוי אף ב"נוהל העירוני מס' 869, שימוש במרחב הציבורי" אשר תוקן בשנת 2018, לפיו: "לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיסיים" (סעיף 6(ד) לנוהל).¹
6. ואכן, ובהתאם לנוהל, זה שנים רבות שלא ניתן היתר לקיום אירועים הכוללים הפרדה מיגדרית (מטבע הדברים, אין באפשרותנו, ודאי לא בסד הזמנים הנוכחי, לעבור על מאות ושמה אלפי אירועים שהתקיימו מאז שנת 2018, והאמור משקף את העמדה העירונית ואת הנהלים העירוניים על פיהם מופעלת הסמכות. ברי, כי ייתכן שנפלה תקלה נקודתית באירוע זה או אחר).
7. יוער, כי עמדת העירייה בעניין אף זכתה לפומבי ולתהודה ציבורית ותקשורתית – עוד בשנת 2018.²
8. אכן, עד לאחרונה, ההיתר העירוני הניתן לקיום אירועים לא כלל – בגוף ההיתר – הבהרה בדבר היעדר כל אישור להצבת מחיצות שנועדו להפרדה מיגדרית. זאת, באשר הדבר לא נדרש; ככל הנראה, באשר מדיניות העירייה, שזכתה לפומבי, "הופנמה" – כך שמבקשי היתר נמנעו, מלכתחילה, לכלול בבקשתם אישור להצבת מחיצות.
9. במצב דברים זה, ועת לא הובא לידיעת העירייה, כי ישנה אי-בהירות או תקלה בעניין, לא כלל ההיתר הבהרה כאמור.
10. דא עקא, בעת האחרונה הובא לידיעת העירייה, כי היעדר הבהרה בעניין הביא לתקלות של הצבת מחיצות באירועים של תפילה במרחב הציבורי.
11. עם "הצפת" העניין, ועל מנת למנוע אי-בהירות, הוסיפה העירייה להיתרים את ההבהרה – שכאמור, אין בה כל חדש והיא משקפת את הוראות הנוהל משנת 2018 – לפיה אין לקיים הפרדה מיגדרית באמצעים פיסיים.
12. על רקע האמור, להידרש למקרה הפרטני – תפילות יום כיפור בכיכר דיזנגוף.
13. כידוע, ודומה כי הדבר מן המפורסמות, שזה מכבר, בקהילות ישראל בארץ ובתפוצות – תפילות יום כיפור מתקיימות, ככלל, בבתי כנסיות ומדרשות ולא ברחובה של עיר.
14. כך הוא בכלל קהילות ישראל, כך הוא אף בעיר תל-אביב-יפו, בה, במשך השנים, תפילות אלו התקיימו בבתי כנסיות, ובכל מקרה, לא בכיכרות העיר.

¹ לעיון בנוהל ראו <https://www.tel-aviv.gov.il/Transparency/Pages/MunicipalProcedures.aspx>

² ראו מאתר "דה-מרקר" <https://www.themarker.com/news/education/2018-06-18/ty-article/premium/0000017f-e734-dea7-adff-f7ffc02c0000>; מאתר "כאן 11" <https://www.kan.org.il/content/kan-news/local/240540> וכן מהאתר "בחדרי חרדים" <https://www.bhol.co.il/news/922588>

15. למעשה, החריגה מן המסורת היהודית והדתית בדבר קיום תפילות בבית כנסת, אינה אלא תולדה של אילוף – כורח השעה של ממש – שנגרם עת התרגשה עלינו מגפת הקורונה, שכללה הגבלות על התכנסות בחללים סגורים, צורך בריחוק חברתי והעדפה לקיום אירועים רבי משתתפים בשטח פתוח.
16. על רקע זה, ולראשונה בשנת 2020 אישרה העירייה קיום תפילה בכיכר דיזנגוף ביום הכיפורים – מתוך רצון ליתן למתפללים מענה שיאפשר קיום התפילה החשובה, לצד שמירה על מגבלות הקורונה.
17. אישור זה ניתן אף בשנת 2021, במהלכה המשיכה הקורונה "ללוות" את המדינה במלוא עוז, ואף בשנת 2022, בה התפרץ גל נוסף במהלך חודשי הקיץ – גם אם בעצימות נמוכה יותר.
18. אכן, בעת הזו – למרבה השמחה – מגפת הקורונה שוב אינה דורשת מגבלות שונות ולא הייתה מניעה לחזור למצב ערב הקורונה, אשר שיקף את מסורת ישראל זה מאות בשנים – קיום תפילת יום כיפור בבית הכנסת.
19. עם זאת, סברה העירייה, כי ניתן לאשר את האירוע אף כעת – חרף היעדר צורך בדבר.
20. בהקשר זה יודגש, כי האישור ניתן, בין היתר, בשים לב למשך האירוע ולמועד בו הוא מתקיים, וכן לכך שבכל מקרה רשאי כל המעוניין בכך לקיים תפילה במרחב הציבורי, ללא כל צורך באישור העירייה – שסמכותה, ככלל, נוגעת לקיום אירועים הכוללים שימוש במרחב הציבורי הכולל הצבת חפצים דוגמת במה, כסאות וכדו'.
21. בנסיבות אלו, ביכרה העירייה, כי יתקיים אירוע מסודר ומוסדר הכולל אישור עירוני; על פני אירוע הנעשה ללא אישור. זאת, הן לטובת משתתפי האירוע, כך שיתאפשר להם להציב במה וכדו'; והן בשל היבטים הנוגעים לסדר הציבורי, שמן הסתם ייתרם מקיום אירוע הנעשה בתיאום ואישור העירייה ותוך יידוע כלל הגורמים הרלוונטיים.
22. ואכן, **ביום 16.8.23** נשלח לארגון "ראש יהודי" – המארגן את התפילות בכיכר – אישור לקיום תפילת יום כיפור. יוער, כי בתחילה נשלח אישור לקיום האירוע בכיכר מסריק; ובהמשך, לבקשת "ראש יהודי", שונה המיקום, **וביום 6.9.23** נשלח אישור מעודכן, המתייחס למיקום הנוכחי – כיכר דיזנגוף (יצוין, כי האישור נושא את התאריך 15.8.23, בהיותו המשך לאישור הקודם, אך הוא נשלח ל"ראש יהודי" ביום 6.9.23).
23. יודגש כי שני האישורים – זה המתייחס לכיכר מסריק וזה המתייחס לכיכר דיזנגוף – כוללים, ואף באופן מודגש את ההבהרה, כי "לא תתקיים כל הפרדה מיגדרית באמצעים פיסיים".

24. לשלמות התמונה נציין, כי עוד ביום 12.7.23, במסגרת אישור עירוני לאירוע שביקש "ראש יהודי" לקיים בליל תשעה באב, נכללה ההבהרה האמורה בדבר איסור על הפרדה מיגדרית. העתק האישורים מיום 6.9.23; 16.8.23 ו-12.7.23 מצורף **כנספת א'**.
25. ביום 10.6.23, לאחר מתן ההיתר, שלח לעירייה ב"כ "ראש יהודי" "מכתב מיצוי הליכים", בכל הנוגע להבהרת העירייה באשר לאיסור על הפרדה מיגדרית.
26. ביום 13.9.23 השיבה העירייה למכתב, ועמדה על דרישתה להימנעות מהפרדה מיגדרית באמצעים פיסיים.
27. יוער, כי שעה שמדובר בפנייה של גוף פרטי אל העירייה בנוגע להיתר שהתבקש על ידו, סברנו, כי אין מקום לצירוף התכתובת והצגתה לעותרים – שאינם צדדים לבקשה או לתכתובת עם הגוף הפרטי ותכתובת זו אינה נוגעת להם. למותר לציין, כי ככל שבית המשפט הנכבד יראה זאת לנכון, תציג העירייה את התכתובות במעמד הדיון – בין אם לבית המשפט הנכבד ובין אם לצדדים, הכל כפי שיורה בימה"ש.
28. ביום 12.9.23 שלחה ב"כ העותרים – בשם העותרת 1 בלבד – במכתב מיצוי הליכים.
29. בסד הזמנים אותה "קצבה" העותרת 1 לעירייה, לא היה סיפק בידינו להידרש לפנייתה, וכבר ביום 18.9.23 הוגשה העתירה שבכותרת.

דחייה על הסף

30. כפי שיפורט, עמדת העירייה היא כי עניינו במקרה חריג, בו דין העתירה להידחות על הסף, אף בלא הידרשות לגופם של דברים וטענות – בשים לב ל"פגמי הסף" הנכבדים שנפלו בה.

היעדר זכות עמידה מקום בו הנפגע הישיר מן החלטה אינו עותר

31. במסגרת העתירה מבקשים העותרים סעד שעניינו ביטול החלטת המשיבה בקשר עם אישור שניתן לגורם אחר – ארגון "ראש יהודי" לצורך אירוע קיום תפילת ביום כיפור הבעל"ט.
32. לשון אחר, העותרים תוקפים החלטה פרטנית מובהקת, העוסקת בבקשתו של גורם מסוים, לקבל אישור לצורך מסוים וזאת במועד מסוים.
33. כידוע, מקום בו עניינו בהחלטה בה יש נפגע מסוים, הרי שאין להיעתר למי שמשמש כ"עותר ציבורי":

"בשנים האחרונות הרחבנו במאוד את תחום פרישתה של זכות העמידה... ונדרשנו לא אחת - ולא מעט – לעתירות ציבוריות.... ואולם גם בהרחבה זו כלל נקוט בידינו

והוא שלא נשמע לעתירה אם יש נפגע פרטי, והנפגע אינו פונה לבג"ץ בתלונה על אותה פגיעה שנפגע. במקרה מעין-זה נאמר לאותו עותר ציבורי המבקש לטעון לזכותו של הפרט הנפגע: מה לך שמתעבר אתה על ריב לא לך? אם הנפגע אינו מתלונן על פגיעה שנפגע, מה לך שראית להעיר ולעורר חילוקי דעות?" (בג"ץ 4112/99 עדאלה נ' עת"א, פסה"ד של השופט חשין, בדעת מיעוט אף לא לעניין זה).

וראו מן העת האחרונה בג"ץ 3172/23 ארגון העיתונאים נ' הליכוד:

כידוע "בצד הרחבת תחום פריסתה של זכות העמידה נשמר הכלל שלפיו לא ייעתר בית-המשפט בדרך-כלל לעתירה ציבורית מקום שברקע העניין מצוי נפגע פרטי אשר אינו פונה לבית-המשפט בבקשת סעד על פגיעתו" (בג"ץ 651/03 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה, פ"ד נו(2) 62, 68. (2003)).

וכן בג"ץ 6972/07 לקסר נ' שר האוצר:

"...על אף הרחבת זכות העמידה כאמור, נשמר העיקרון שלפיו בית המשפט לא ייעתר, דרך כלל, לעתירה ציבורית מקום שברקע העניין מצויים אדם או גוף אשר נפגעים באופן ישיר מנושא העתירה, ואשר נמנעו מפנייה לבית המשפט לבקש סעד על אף הפגיעה בזכות או באינטרס שלהם. בנסיבות כאלה, כאשר קיים נפגע ישיר מפעולה שלטונית, והוא עצמו אינו פונה לבית המשפט, עשוי בית המשפט שלא להכיר בזכות העמידה של העותר הציבורי... הטעמים לסייג זה נעוצים, בין היתר, בתפיסה שלפיה מקום שאדם המושפע מפעולה שלטונית אינו עותר כנגדה, משמעות הדבר היא כי אין מקום וצורך אמיתי בהתערבות שיפוטית. כן יש להניח כי עותר ציבורי המתערב במחלוקת לא לו אינו מצויד במכלול הנתונים והפרטים הצריכים לעניין, המצויים בידיו של הנוגע בדבר"

34. בעניינו האמור מקבל משנה תוקף, שעה שמדובר, כאמור, בהיתר פרטני ביותר, הנוגע לאירוע מסוים ביוזמתו ובתכנונו של גורם מסוים שהוא מארגן האירוע; וכן לעובדה שענייננו בגוף ("ראש יהודי") המיוצג כדבעי – היינו לא במי שנסיבותיו ואילוצים כלכליים או אחרים מקשים על יכולתו לממש את זכות הגישה לערכאות, עד שנדרש עותר ציבורי שיהיה בבחינת "ושאינו יודע לשאול – את פתח לו", כלשון הגדה של פסח.

35. יתרה מזו, הנפגע הישיר אף פנה לעירייה ישירות – באמצעות בא כוח – והציג את עמדתו באותו נושא, בדיוק, של העתירה; ולאחר קבלת תשובת העירייה ראה לנכון שלא לעתור.

היינו עסקינן בנפגע, אשר מודע לזכויותיו, מיוצג, פנה בפנייה משפטית – אך משקיבל מענה, ביכר שלא לנקוט בהליך משפטי.

36. על האמור נוסף, כי לא זו בלבד שהעותרים "מתעברים על ריב לא להם", עת הנפגע הישיר לא ראה, אלא שהנפגע הישיר כלל לא צורף להליך כמשיב.

37. בנסיבות אלו, ובהתאם להלכה הפסוקה, אנו סבורים כי דין העתירה להידחות על הסף, בהיעדר זכות עמידה, עת קיים נפגע ישיר שלא נקט בהליך ואף אינו צד להליך הנוכחי.

38. לשלמות התמונה נציין, כי ניסיון העותרים להציג את עצמם כמעין "בעלי עניין" באירוע התפילה בכיכר אינו מעלה או מוריד לעניין סיווגם כ"עותרים ציבוריים".

39. כך, אף שהעותרים מציינים (סעיף 5 לעתירה) כי הם מבקשים ליטול חלק בתפילה, הרי שאין הם "נפגע ישיר" מן ההחלטה, ולו משום שההחלטה עוסקת בבקשה לאישור לאירוע – והעותרים, חרף עניינם באירוע, לא הגישו בקשה לאישורו (ודוק, ולשם ההמחשה, ברי כי אדם מן השורה אינו יכול לעתור נגד סירוב ליתן רישיון עסק לפלוני, ולטעון כי הוא נפגע ישיר, באשר מעוניין הוא לרכוש מזון, לדוגמא, מן העסק – רק מבקש רישיון העסק הוא נפגע ישיר, באשר ההחלטה ניתנה בעניינו).

40. נוסף, למעלה מן הצורך, כי אמנם נטען, כי העותרים 2-4 מעוניינים ליטול חלק בתפילה, אך מעבר לכך שלא פורט אם נטלו בה חלק בשנים עברו, הרי שבכל מקרה – לא ניתן על ידם כל תצהיר לתמיכה בטענה עובדתית מובהקת זו, המצויה בידיעתם הבלעדית. כך, התצהיר היחיד שניתן הוא על ידי ב"כ העותרים.

41. מעבר לכלל האמור נבקש להפנות את תשומת הלב כי במכתב מיצוי ההליכים כלל לא צוינו העותרים 2-4, ולא צוין כל עניין אישי.

42. היינו, העותרים 2-4, שלדבריהם הם בעלי עניין בתפילה, כלל לא פנו בעניינם האישי בפנייה מוקדמת, כי אם הסתמכו על הפנייה המוקדמת של העותרת 1. דא עקא, עותר אינו יכול להסתמך פנייתו המוקדמת של אחר – בג"ץ 9074/09 **בנאי נ' המפקח על הביטוח** :

"פניות שנעשו לרשות המינהלית על-ידי אחרים אינן פוטרות את העותר עצמו מחובתו לפנות בעצמו לרשות המינהלית, כאשר על-פי הפסיקה, עותר אינו יכול להסתמך בעתירה על פניות של אחרים לרשות המינהלית ולתשובות שניתנו להם, וזאת מבלי שפנה בעצמו לרשות".

43. בעניינו לדבר משנה חשיבות, עת לדברי העותרים 2-4 עניינם שונה מזה של העותרת 1 – באשר להם "עניין אישי", וממילא פנייתם מתייחסת לתשתית עובדתית שונה מזו של

העותרת 1. עם זאת, וכאמור, הדברים הם בחינת למעלה מן הצורך, באשר כך או כך, הגורם היחיד לו עניין אישי – במובנו המשפטי של המונח – הוא מבקש האישור, היינו ארגון "ראש יהודי".

שיהוי

44. בחירתם של העותרים לעתור על "ריב לא להם" והתבססותם על פרסומים תקשורתיים אף הביאה לכך שהעתירה נגועה בשיהוי קיצוני ומכביד.

45. כך, וכמפורט לעיל, החלטת העירייה הנתקפת בעתירה ניתנה עוד ביום 16.8.23 (כאמור, עקב שינוי מיקום האירוע, ניתן אישור נוסף, ביחס למיקום העדכני, ביום 6.9.23; אך מדובר בשינוי מיקום בלבד, כאשר ההוראה המהותית, הנוגעת להפרדה מיגדרית, לא שונתה ואינה מושפעת משינוי המקום).

46. הנה כי כן, היה על העותרים לפנות כבר לאחר מתן האישור ביום 16.8.23, בפרט שעה שיום כיפור חל ביום 24.9.23.

47. לשלמות התמונה יצוין, כי שעה שהעותרים הם "עותרים ציבוריים" אשר אמנם מבקשים סעד ביחס לאירוע הקונקרטי אך מלינים, כך עולה, על עצם המדיניות, הרי שהיה עליהם לפנות בנוגע למדיניות לפני זמן רב – בשים לב לכך שעמדת העירייה בעניין פורסמה עוד בשנת 2018, קיים נוהל עירוני המבהיר את הדברים והוראות דומות השוללות הפרדה מיגדרית, נכללו באישור שניתן ל"ראש יהודי" עוד ביום 12.7.23.

48. יתרה מזו, עוד בחודש אפריל 2023 פורסם במספר אמצעי התקשורת³, כי העירייה הבהירה את האיסור על הפרדה מיגדרית בקשר עם תפילה ביום העצמאות ברחוב רוטשילד. ממילא, העותרים – שאף כעת נסמכים על אמצעי תקשורת – יכולים היו, כעכשיו כן אז, להתבסס על פרסומים תקשורתיים ולהידרש לסוגיה כבר באפריל.

³ ראו באתר "כיפה" <https://www.kipa.co.il/%D7%A9%D7%95%D7%9E%D7%9D-%D7%A2%D7%99%D7%A8%D7%99%D7%AA-%D7%AA%D7%90-%D7%A1%D7%A8%D7%AA-%D7%A2%D7%9C-%D7%AA%D7%A4%D7%99%D7%9C%D7%AA-%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%99%D7%9D> וכן באתר "עכשיו 14" <https://www.now14.co.il/%D7%A2%D7%99%D7%A8%D7%99%D7%AA-%D7%AA%D7%90-%D7%A1%D7%A8%D7%AA-%D7%A2%D7%9C-%D7%AA%D7%A4%D7%99%D7%9C%D7%AA-%D7%99%D7%94%D7%95%D7%93%D7%99%D7%9D> וכן באתר "סרוגים" <https://www.srugim.co.il/786738-%D7%A2%D7%99%D7%A8%D7%99%D7%99%D7%AA-%D7%AA%D7%9C-%D7%90%D7%91%D7%99%D7%91-%D7%91%D7%A6%D7%A2%D7%93-%D7%90%D7%A0%D7%98%D7%99-%D7%93%D7%AA%D7%99-%D7%90%D7%99%D7%A1%D7%95%D7%A8-%D7%AA%D7%A4%D7%99%D7%9C>

49. בנסיבות אלו, נגועה העתירה בשיהוי מכביד, שתוצאתו הייתה אילוץ העירייה, כמו גם בית המשפט הנכבד, להידרש לסוגיה שאינה פשוטה, בסד זמנים בהול ביותר, ה"מאתגר" את האפשרות להצגת רוחב היריעה בעניין.
50. כידוע, בחינת טענת שיהוי מאזנת בין השיהוי – כאשר עיקר המשקל ניתן לשיהוי האובייקטיבי – לבין מידת הפגיעה בשלטון החוק (עע"מ 2273/03 **אי התכלת נ' החברה להגנת הטבע**).
51. בענייננו, כאמור, תוצאת השיהוי האובייקטיבי היא פגיעה שאינה זניחה בזכויותיה הדיוניות של העירייה, הנאלצת להגן על מדיניות ארוכת שנים בסד זמנים של יום עבודה אחד.
52. מנגד, ברי כי קשה להלום טענה לקיומו של פגיעה כה נכבדת בשלטון החוק, עד כי יש בה לגבור על השיהוי. זאת, שהלוא מדובר במדיניות ארוכת שנים, שביסודה עיקרון השוויון, האוסר על אפליה על רקע מיגדרי.
53. ממילא, ובהתאם להלכה הפסוקה, דין העתירה להידחות על הסף בשל השיהוי שנפל בה.
54. לשלמות התמונה, נידרש לעתירה לגופה.

דחיית העתירה לגופה

על סמכות העירייה

55. בעתירה נטען, כי העירייה אינה מוסמכת לאיסור שימוש במחיצה.
56. נבקש להעמיד דברים על דיוקם.
57. כפי שפורט לעיל, סמכות העירייה בקשר עם אירועים נוגעת לאירועים הכוללים הצבת מכשול ברשות הרבים (כאמור לעיל, ככלל, העירייה אינה רשאית למנוע מכל החפץ להיאסף ברשות הרבים כאוות נפשו ולעשות בה כל אשר יחפוץ, כל עוד הדבר אינו כולל הצבת מכשול. לשלמות התמונה, ולעניין התאספות אשר מהווה, כשלעצמה, מכשול בשים לב להיקפה ומשכה עד כי היא "מפקיעה" את המרחב הציבורי מידי הציבור – ראו עת"מ 1112/03 **טויטו נ' עיריית תל אביב יפו**).
58. זאת, בהתאם להסמכה מפורשת בפקודת העיריות [נוסח חדש], לפיה "בעניין רחובות תעשה העירייה פעולות אלה... (3) תמנע ותסיר מכשולים והסגרת גבול ברחוב".
59. זה מכבר נקבע, כי בהיותה מי שמופקדת על המרחב הציבורי, לטובת הציבור, רשאית העירייה להסיר מכשול אף ללא צורך בחוק עזר המסדיר את העניין במפורש:

"אין ספק בכך שבהיותם עומדים על "שטח ציבורי פתוח" מחווים המתקנים של העותרים מכשול ברשות הרבים, שהעירייה רשאית להסירו, **אף בלא להישען לצורך כך על חוק-עזר המסמיך את המעשה**...מועצת העירייה החליטה על כך, והיא רשאית - ואף חייבת - להבטיח לציבור את זכותו לשימוש בכל זרת אדמה של רשות הרבים." (בגץ 45/71 קרושבסקי נ' רה"ע תל-אביב-יפו).

60. עם זאת, העירייה אינה מתבססת אך על ההוראה הכללית שבפקודת העיריות, כי אם על הסדרה פרטנית, שנקבעה בסעיף 39(1) לחוק עזר לתל-אביב-יפו (שמירת הסדר והניקיון), תש"ם-1980, לפיו:

"לא יניח אדם, לא ישאיר, לא יקים, לא יתלה ולא יטיל ברחוב, לא יבליט מעל לרחוב, ולא ירשה להניח, להשאיר, להקים, לתלות או להטיל ברחוב או להבליט מעל לרחוב, **כל דבר**, אלא אם דרוש לעשות כן לטעינת הדבר או לפריקתו ותוך כדי פריקתו או טעינתו ולא יותר מן הזמן הסביר הדרוש לכך, אלא אם ניתן לכך היתר בכתב מאת ראש העירייה ובהתאם לתנאי ההיתר."

61. כפי שנקבע, "חוק העזר נועד ביסודו לשמור על תקינות הרחובות, על ניקיונם ועל זכות המעבר והתנועה החופשיים בהם" (עע"מ 3829/04 טויטו, נ' עיריית ירושלים. יוער כי באותו עניין נדון סעיף 39 לחוק העזר של עיריית ירושלים – שניסוחו דומה, שמא אף זהה ממש, לחוק העזר של העירייה, באשר מדובר בנוסח המצוי בחוקי עזר של רשויות רבות).

62. הנה כי כן, העירייה מופקדת על רשות הרבים, והיא רשאית "להבטיח לציבור את זכותו לשימוש בכל זרת אדמה של רשות הרבים", כלשון בית המשפט, וכן למנוע מכשולים, וזאת, בין היתר, לשם שמירה על תנועה ומעבר חופשיים.

63. בהתאם, ברי, כי העירייה רשאית למנוע הצבת מחיצה – שנועדה כל כולה, באופן אינהרנטי – להגביל ולמנוע אותם "מעבר ותנועה חופשיים" וכל תכליתה הוא למנוע מכלל הציבור, היינו ממיגדר מסוים, שימוש "בכל זרת אדמה".

64. ממילא, החלטת העירייה נעשתה בסמכות, ואף בהתאם לתכלית הבסיסית של חוק העזר ולעקרונות יסוד של חופש תנועה במרחב הציבורי.

65. יודגש, כי אף במישור שיקול הדעת לא זו בלבד שלא נפל פגם בהחלטה, אלא שמדובר בהחלטה העולה בקנה אחד, ואף נובעת מעקרונות יסוד של חופש התנועה והזכות לשיוויון. זאת, באשר המרחב הציבורי שייך לכלל הציבור, וממילא חסימתו באופן בו לא יכול לעבור בו אדם רק בשל מיגדרו מהווה פגיעה בחופש התנועה, בזכות לשיוויון ודומה כי אף בכבוד האדם.

66. יתרה מזו, ברירת המחדל בכל הנוגע לשירות ציבורי – וקל וחומר לשימוש במרחב הציבורי – היא, כי לא תתקיים הפרדה מיגדרית, ראו בגץ 3865/20 שוקרון נ' המועצה המקומית קרית ארבע (פסק דינו של השופט גרוסקופף):

”נקודת המוצא לדיון היא ששירות לציבור צריך להיות מוענק בישראל על בסיס שוויוני” בלי הבדל דת, גזע ומין” כלשון ההצהרה במגילת העצמאות. כך הוא, מכוח חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים [...]. וכך הוא מקל וחומר כשמדובר בהספקת שירות ציבורי על ידי רשות ציבורי [...],”

וכן בג"ץ 8010/16 ברזון נ' מ"י (פסק דינו של השופט אלרון):

”על דרך הכלל, ובכפוף לחריגים הקבועים בחוק, הפרדה במתן שירות ציבורי על בסיס דת, גזע או מין, תהווה הפליה אסורה”

67. נזכיר, כי הפרדה מיגדרית מהווה אחד מן הביטויים להדרת נשים:

”הדרת נשים עלולה להתבטא במספר אופנים: ביטוי אחד למשל, הוא בהפרדה מגדרית” (ע"פ 5338/17 אבוטבול נ' פיליפ, פסקה 33).

68. יתרה מזו, נקבע כי אף הצבת שילוט (היינו, אפילו מחיצה המונעת פיסית מעבר, כי אם שילוט בלבד) מהווה תופעה חמורה:

”מדו"ח הצוות המשרדי עולה כי הצבת שילוט במרחב הציבורי, הקורא לנשים להתלבש באופן צנוע, או להימנע מלהימצא במקום מסוים, מבטאת מסר פסול, לפיו נשים אינן חופשיות להשתמש בכל חלק של המרחב הציבורי בו יבחרו” (שם, פסקה 38).

69. הנה כי כן, ברירת המחדל היא כי הפרדה מיגדרית היא אסורה. ברי, אפוא, כי העירייה רשאית, שמא הדבר אף נדרש, שלא ליתן אישור להצבת מחיצה שתכליתה הפרדה מיגדרית במרחב הציבורי – בו רשאי כל אדם לשהות היכן שהוא חפץ.

הטענה לפגיעה בזכות לחופש דת

”כלל גדול הוא בתורה: רשות היחיד – ליחיד, רשות הרבים – לרבים. ביתו של אדם – לו ולמשפחתו, רחובה של עיר – לקהילה כולה. כך הוא אף ביחסי דת ומדינה. לכל אדם שמורה זכותו לחופש הדת ולחופש מדת ברשות היחיד, והמדינה ושלוחיה ישמרו ויגנו על חופש זה בכל הדרכים העומדות לרשותם. כך ברשות

היחיד וכך ברשות הרבים. כברשות היחיד כן ברשות הרבים, תגן המדינה על זכותו של אדם לחופש הדת ולחופש מדת. וזכותו זו של אדם פירושה הוא, שאין כופין אותו בענייני דת לא לכאן ולא לכאן. ברשות היחיד תגן המדינה על חופש הדת ועל החופש מדת באשר רשות היחיד היא, וברשות הרבים תגן המדינה על חופש הדת ועל החופש מדת באשר רשות הרבים היא. [...] ברשות הרבים לא יותר יחיד אחד לכפות רצונו לא על יחיד אחר ולא על רבים. [...] בשאלה זו נגענו בפרשת מיטראל [6], ואמרנו עליה דברים אלה (בעמ' 508):

"האינטרס שקנו שומרי מצוות משקלו הוא רב-עד-מכריע בביתם פנימה, וכל עוד מבקשים הם דבר לעצמם; ככל שירחקו מביתם ויקרבו אל רשות הרבים – או אל רשות היחיד של הזולת – או ככל שיבקשו לשלול דבר מן הזולת, כן יחלש כוחו של אותו אינטרס, והרי כנגדו יעמדו אינטרסים של הזולת, ברשות הרבים או ברשות היחיד שלו".

פירוש הדברים הוא, כי נטל כבד מוטל על הכלל מקום שמבקש הוא לשלול מן היחיד הנמצא ברשות הרבים את זכותו ואת חופשו: לכפות על היחיד הנמצא ברשות הרבים מנהגות שמקורם בדת. " (בג"ץ 5016/96 חורב נ' שר התחבורה, פסק דינו של השופט חשין, בדעת מיעוט, אף לא לעניין זה).

70. העותרים טוענים, כי אף שהעירייה התירה קיום התפילה, הרי שנפגעה זכותם לחופש דת בשל דרישת העירייה להימנעות מהצבת מחיצה.
71. בכל הכבוד, טענה זו לא הובררה עד תום.
72. חופש הדת דורש, ועל כך אין כל חולק, לאפשר לאדם לקיים את מצוות דתו.
73. ואכן, זכות העותרים להתפלל ביום כיפור היכן שירצו.
74. מנגד, חופש הדת אינו מקנה לאדם זכות, כי מצוות דתו תקוים דווקא במרחב הציבורי ובאופן שירצה: וכי יעלה על הדעת לטעון, כי אם תסרב העירייה לאפשר לאדם לקיים לבנו מצוות ברית מילה בכיכר דיזנגוף, יהא בכך משום פגיעה בחופש הדת?
75. הנה כי כן, חופש הדת של העותרים לא נפגע, באשר אף לאחר החלטת העירייה באפשרותם להתפלל היכן שיחפצו.
76. ודוק – העותרים לא הניחו תשתית עובדתית, הוכיחו או אף טענו, כי אין באפשרותם לקיים את מצוות היום אלא בכיכר דיזנגוף, היינו כי אם לא התפילה בכיכר דיזנגוף (וכאמור, העירייה התירה את התפילה!), לא יהא בידם להתפלל.

77. אם יורשה לנו, דומה כי בצדק רב לא נטען הדבר על ידי העותרים, שהלוא בידם להתפלל ברחובה של עיר (ללא הנחת מכשול) או בבית כנסת וזאת בדומה להמוני בית ישראל הפוקדים ביום הכיפורים את בתי הכנסיות – לא את רחובה של עיר.

78. לשון אחר, הטענה לפיה חופש הדת של העותרים נפגע בשל העובדה שלא תתאפשר להם תפילה **דווקא** בכיכר דיזנגוף ו**דווקא** בהפרדה – אינה עולה בקנה אחד עם המציאות: וכי טרם שנת 2020, בה הוחל לקיים את התפילה בכיכר, לא היה בידי המבקשים זאת דרך להתפלל ביום הכיפורים? וכי אין בתל אביב כ-500 בתי כנסיות (ראו באתר המועצה הדתית⁴) היכולים לספק את צרכי התושבים? לו אכן קיום התפילה דווקא ברחובה של עיר כה אינהרנטי לציווי הדתי – כעולה מטענת העותרים – מדוע זה, בכל הכבוד, לא נעשה הדבר עד שנת 2020, ובעיקר, מדוע לא מתקיימות תפילות מעין אלו בכלל ערי הארץ, ובפרט בריכוזים דתיים או חרדים. בהקשר זה נציין, באשר הדבר הוא מן המפורסמות, כי אכן, קיום תפילת יום כיפור ברחובה של עיר אינה ציווי דתי הממשיך את מסורת הדת, ומטעם זה בריכוזי ערים דתיות או חרדיות הציבור מתפלל בבתי כנסיות, ולא ברחוב.

79. יתרה מזו, ובכל הכבוד, טענת העותרים, לפיה תפילה ברחובה של עיר היא חלק מן החובה הדתית לקיום תפילה ביום כיפור דומה, כי אינה עולה בקנה אחד עם ההלכה.

80. זאת, שהלוא בהתאם להלכה, לא זו בלבד שאין חובה להתפלל במרחב פתוח (המכונה בהלכה "מקום פרוץ", היינו שאינו מוקף בקירות ואינו מקורה) אלא שאף קיימת מניעה הלכתית מלעשות כן – ראו ספר "שולחן ערוך" או"ח סי' צ סעיף ה, הקובע כי: "לא יתפלל אדם במקום פרוץ כמו בשדה".

81. וראו בספר "משנה ברורה" (שם, ס"ק י"ב), לפיו נדרש כי מקום התפילה יהא, לכל הפחות, מוקף מחיצות (גם אם לא מקורה). כידוע, כיכר דיזנגוף אינה מוקפת מחיצות.

82. וראו גם בספר "ערוך השולחן" בסימן צ' סעיף ח' המחזק כי יש להתפלל בתוך מבנה: "לא יתפלל אלא בבית, ולא במקום פרוץ כמו בשדה ובקעה".

83. הנה כי כן, ספרי ההלכה המקובלים – שהם חלק מן ה"קאנון ההלכתי" – קובעים, כי יש להימנע מתפילה במקום פתוח.

84. ואכן, בעתירתם לא הביאו העותרים כל סימוכין הלכתיים לקיומה של חובה דתית כלשהי לעריכת התפילה דווקא ברחובה של עיר. לאור האמור לעיל, דומה – והדברים נאמרים בזהירות המתחייבת – כי זאת, לא בכדי.

⁴ <https://rabanut.co.il/department/%D7%9E%D7%97%D7%9C%D7%A7%D7%AA-%D7%91%D7%AA%D7%99-%D7%9B%D7%A0%D7%A1%D7%AA/>

85. הנה כי כן, בשים לב להיעדר חובה דתית לקיים תפילה דווקא ברחובה של עיר; בהינתן כי ניתן לקיים את המצווה אף בבתי כנסיות – כמנהג כלל ישראל וכפי שנעשה אף בעירנו עד לשנת 2020; על רקע ההלכה, ממנה עולה, כי ספק (רב) אם רצוי להתפלל במרחב הציבורי – הרי שאין בענייננו כל פגיעה בחופש הדת.

הטענה כי מדובר באיסור חדש וכי ישנה פגיעה בשיוויון

86. אשר לטענה כי מדובר באיסור חדש – מעבר לסמכות הרשות המינהלית לשנות מדיניות מעת לעת – הרי שבענייננו, וכפי שפורט בהרחבה לעיל, מדובר במדיניות שהחלה עוד בשנת 2018, זכתה לתהודה תקשורתית ואף עוגנה בנוהל עירוני.

87. בכל הנוגע לטענה בדבר פגיעה בשיוויון, דומה כי אף בעניין זה "צף" הקושי שבהתבססות העותרים על פרסומים תקשורתיים. זאת, באשר התפילה של הקהילה המוסלמית אליה מפנים העותרים התקיימה מבלי שניתן לאירוע אישור עירוני – וממילא הדבר אינו נוגע לסוגיה של מתן אישור מלכתחילה, כי אם להיבטי אכיפה של מי שפעל ללא אישור.

88. אף התמונות המעידות על קיומה של הפרדה בתפילות עבר (סעיף 32) אין בה ממש – שהלוא העירייה לא התירה את הדבר, וממילא עסקינו, כאמור, בהיבטי אכיפה, שאינם נוגעים לסוגיה של מתן אישור מלכתחילה.

89. כידוע, השיקולים הצריכים לעניין בכל הנוגע למישור האכיפתי שונים בתכלית מאלו הנוגעים לשיקולים בדבר מתן היתר מלכתחילה, והם כוללים שיקולי מצוקת כוח אדם, תיעודף אכיפתי, בחינת היקף הפגיעה באינטרס הציבורי (כך, מבחינת שיקולי אכיפה אין דומה אירוע קצר בשולי פארק, המסתיים בשעות בוקר מוקדמות, לאירוע בשעות הערב המתקיים במקום מרכזי ואין דומה מחיצה משמעותית המונעת מעבר חופשי בהיקף נרחב למחיצה "סמלית" בשטח קטן; כמו כן, מספר האנשים באירוע – המשפיע על כוח האדם הנדרש לצורך ביצוע אכיפה משפיע אף הוא, וכן קיומן או היעדרן של פניות ציבור למוקד העירוני בנוגע לאירוע).

90. העולה מן האמור הוא, כי אין מדובר בדרישה חדשה וכי אין מדובר בדרישה שיישומה נעשה באופן מפלה.

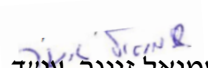

סוף דבר

91. לאור האמור, עמדת העירייה היא, כי דין העתירה להידחות תוך חיוב העותרים בהוצאות

ושכ"ט.

92. עתירה זו נתמכת בתצהירו של מר רובי זלוף משנה למנכ"ל העירייה ומנהל חטיבת התפעול.

שמואל זינגר, עו"ד
ממ סגן ליועמ"ש העירייה

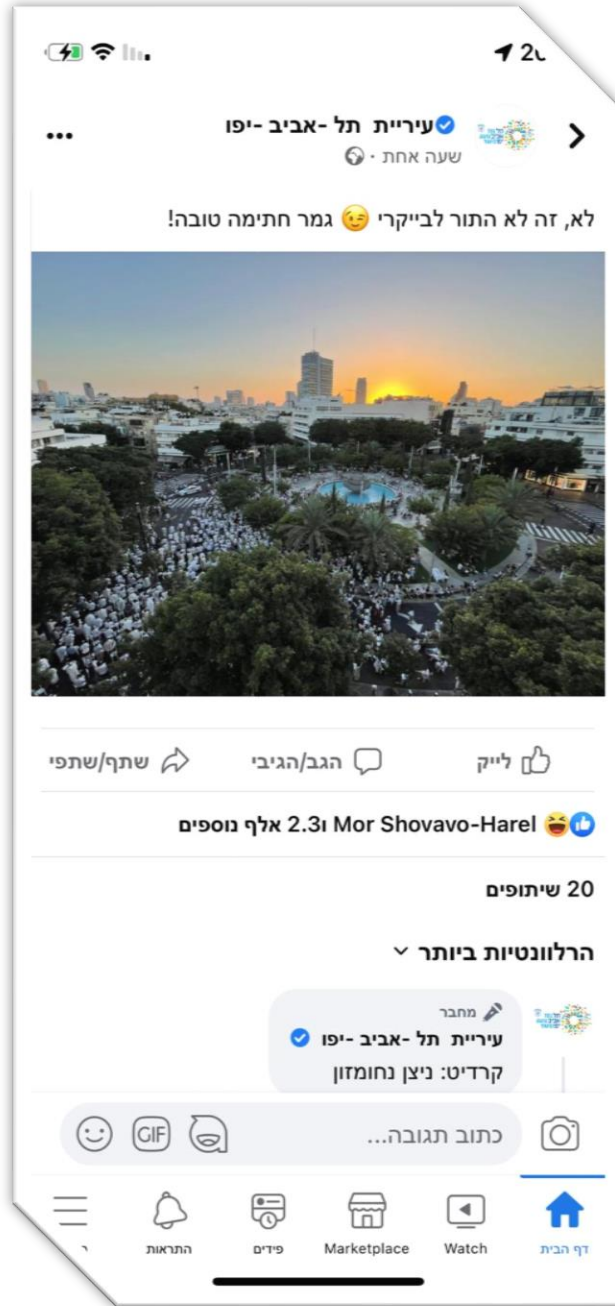

נספח 5 :

נספח ה - פוסט שפרסמה עיריית תל אביב
בפייסבוק בשנה שעברה על תפילת יום
כיפור שמארגנת העותרת בכיכר דיזינגוף

(עמודים 58 עד 58)

נספח 6 :

נספח ו - פרוטוקול דיון בבית המשפט
המחוזי לפני השופטת הדס עובדיה,
20.9.23

(עמודים 60 עד 71)

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

לפני כבוד השופטת הדס עובדיה

- העותרים**
1. פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר)
  2. מיכל פיינשטיין
  3. תפארת כהן
  4. לירום גולן

נגד

המשיבים עיריית תל אביב יפו

1
2
3
4
5
6
7
8
9

נוכחים:

מטעם העותרים עו"ד צפנת נורדמן
מטעם המשיבה עו"ד שמואל זינגר
מטעם ישראל חופשית עו"ד עדיה שיינוולד ועו"ד גל בריר ממשרד עו"ד קלעי-רוזן
מנכ"ל ישראל חופשית מר אורי קידר

10
11

פרוטוקול

12

ב"כ העותרים:

13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

אתחיל בזה שאנחנו בהבעת צער על זה שאנחנו כאן. למעשה, ולמען הדרמה, מאז המנדט הבריטי בארץ ישראל שהמופטי והציבור המוסלמי לחצו לסלק כל סממן יהודי מהכותל והמשטרה הבריטית סילקה בכוח מחיצה, מה שגרר סערה בין לאומית. אחד מהזרזים של מאורעות תרפ"ט הנוראיים. שהיינו בגלות ולא הייתה מדינה ועד היום לא נשמע איסור על אביזר תפילה יהודי בארץ ישראל. לא נשמע. זו חרפה גדולה להיות כאן היום. חרפה גדולה שהעירייה נאחזת בסעיף מפקודת העיריות שמסמך אותה לפנות מכשולים מסוכנים מהשטח, כדי לפנות מחיצה יהודית. אני לא יודעת באמת איך לא רעדה היד של חברי או של מי שאחראי בעירייה שחתם על התגובה הזו. אני מצאתי את עצמי משתוממת מהתגובה. נקודה לסיום המבוא, אני מייצגת במקרים נוספים שמערבים זכויות חופש דת וחופש בכלל, המדרון החלקלק שמדובר בו בימינו כאן במלוא תפארתו. התחלנו בשאלה אם מותר למוטי שטייניץ לשיר לקהל חרדי בהפרדה לפי אורח חיו, היום שוללים מחיצה יהודית ועבור לטיעון המשפטי.

24
25

העירייה לא מוסמכת לשלול הצבת מחיצה במרחב הציבורי לצורכי תפילה. אנחנו חיים במדינה דמוקרטית, ליברלית, האזרח רשאי לעשו כרוחו מלבד מה שבחוק נאסר ואין איסור בחוק. לא יעלה

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 על הדעת שיהיה איסור בחוק. אז די בזה כדי להגיע למסקנה המתחייבת שהעירייה פעלה בחוסר
2 סמכות ולכן הוראת האיסור שלה בטלה. ביחס לטענה זו היא טוענת שיש לה סמכות מפקודת
3 העיריות לפנות מכשולים מרשות הרבים.
4 אני חושבת שהמצוקה של העירייה בולטת שנאחזת בסעיף הזה נועד כסעיף לא נועד לטפל בבתי
5 תפילה, מקורים ושאינם מקורים. עיריית תל אביב מקיימת או שהיא בעלים של או תומכת בעשרות
6 בתי כנסת בעיר. חברי מזכיר לי שמדובר במאות, כ-500, בתי כנסת בעיר.
7

בית המשפט:

8 אנחנו מדברים על תפילת כל נדריי ותפילת נעילה.
9

ב"כ העותרים:

10
11
12 העירייה מתחזקת כ500 בתי כנסת בעיר, כולם, הרוב המוחלט אורתודוקסים, כולם מתנהלים עם
13 מחיצה. העירייה מעולם לא חשבה שזה פוגע בחופש של מישהו, הרי באותה מידה אדם נכנס לבית
14 הכנסת הגדול למשל ולא יכול לעבור מחיצה לימינה. גבר לעזרת נשים ואישה לעזרת גברים. ואותו
15 טיעון בלתי הגיוני בעליל שהמחיצה מפריעה לחופש התנועה במשך שעה וחצי בתפילה אחת לשנה,
16 נכון ביתר שאת לבית כנסת עם מחיצה קבועה כל השנה. שם העירייה לא אומרת דבר. יתרה מכך,
17 העירייה טוענת שהמחיצה היא מכשול פיזי שהיא חייבת להסיר, פקודת העיריות מדברת הסרת
18 מחיצות ובאותה נשימה אומרת שנתנו לכם אישור להציב במה וגם זהו מכשול. מי שרוצה לעבור
19 באיזור הבמה שזה שטח גדול בהרבה ממחיצה, מנוע מלעבור. אם הגענו לרמת גן ילדים כזאת, לא
20 יהיה מרחב ציבורי, הרי כל אדם שעומד במקום מונע מאחר לעבוד. אם אנו רוצים שיהיה לכל אדם
21 תהיה זכות בכל זרת בכל רגע מהמרחב הציבורי, לא יהיה מרחב ציבורי. ובאותו אי הגיון של
22 העירייה יביא למסקנה אחת, אסור לשים דוכן פיס, דוכן פלאפל ברחוב. או למשל הופעה ביום
23 העצמאות, היא מונעת ממני לעבור. זה אחד העניינים העיקריים לעתירה, לא נוכל להיות ביחד
24 במרחב הציבורי, רק מי שחושב בדיוק כמו ראש העיר. מפנה לתגובה שהגשנו בבוקר.
25 לא זאת בלבד שאין לעירייה סמכות וסעיף המכשול הוא בדיחה גרועה, יותר מזה, כדי לפגוע,
26 האיסור של העירייה פוגע בזכות לחירות, לאוטונומיה, לכבוד האדם, לשיוויון, לחופש הדת. יסוד
27 מוסד בפסיקה שלנו, כדי לפגוע בזכויות יסוד חייבים מקור חקיקה מפורש. גם אם לא יקבלו את
28 הצעת העירייה, זה בוודאי לא מקור חקיקה מפורש ומפורט. אני מפנה לעניין הדרישה לסמכות
29 מפורשת, מפנה לעניין אבו ערפה, כתבנו את הטענה אך ללא ציון האסמכתא. שם העליון, מפרט את
30 הדרישה לסמכות מפורשת ומפורטת. שם שר הפנים ביקש לשלול אזרחותו של מחבל מכוח סעיף
31 שמסמיך אותו לעשות את זה לפי שיקול דעתו והעליון קבע כדי לפגוע בזכויות יסוד לא מספיקה
32 הסכמה כללית. יתכבד המחוקק שאם רוצה לשלול זכויות יסוד, יעשה זאת במפורש.
33 כדי שהעירייה או כל רשות תוכל לפגוע בזכות יסוד היא חייבת מקור הסכמה מפורש ומפורט. זה
34 תנאי בלעדיו אין. אז אין לעניינו סמכות. בוודאי שלא סמכות מפורשת ומפורטת, ולכן חשוב

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 שהאיסור שהעירייה מתיימרת לאסור, לא תקף, לא חוקתי. אולי בימי המנדט לא היה צריך סמכות
2 מפורשת. אני רוצה לציין בנוגע לפגיעה בשוויון, הגשנו לבית המשפט צילומים שבהם רואים תפילות
3 עם מחיצה בחגים מוסלמיים, עיד אל פיטר וחג הקורבן, ואנחנו כמובן תומכים בזכותה של הקהילה
4 המוסלמית להתפלל במרחב הציבורי בתל אביב, אם הייתה פונה לעותר 1 הייתה מייצגת גם אותם.
5 ישנה איפא ואיפא בין יהודים למוסלמים ואני מאוד נזהרת אך העובדות מדברות בעד עצמן,
6 הרדיפה היהודית במדינת היהודים היא חרפה גדולה. לעניין זה אגב, טוענת העירייה, שלפעמים
7 נוצרות תקלות והיא לא שמה לב, במקרה הזה שלא שמה לב לקהילה המוסלמית. מוסיפה וטוענת
8 כי המחיצה שם לא משמעותית, לא הוגדר מה משמעותי או לא, או שזה עניין של גזע ודת. אני מפנה
9 לסעיף 12 לתגובה.

10 העירייה כמובן יודעת היטב על התפילות המוסלמיות באותו מקום כבר שנים בפארק צ'ארלס קלור.

11

12 **בית המשפט:**

13 אפשר למתן את הטיעון אף בשים לב לדיוק שנעדר ממנו בנקודה זו ורוחב היריעה מספיק להצגת
14 הדילמה המובא בהקשר הכולל בעתירה. ובמיוחד לרגל הימים הנוראים, היותנו כאן ביחד.

15

16 **ב"כ העותרים:**

17 רוצה להפנות לעתירה מנהלית 9573/07-21. שם דובר על הקצאת מכרז במחיר למשתכן בקהילה
18 המוסלמית בלבד. ושם הגנה העירייה, הצדיקה את המהלך המבחין בין דת לדת, בין לאום ללאום,
19 בכך שמדובר בקבוצת מיעוט שצריכה מקום בעיר גם היא. ויהודים דתיים כנראה לא קבוצת מיעוט
20 שצריכה מקום בעיר. אם למוסלמים הקצו במחיר למשתכן בלבד. לגבי שיקול שם הציג לפי דת ופה
21 היא לא מוכנה להשאיר מחיצה, היא קוראת לזה מכשול, למשל כמו עמוד חשמל שקרס. וכאן
22 מדובר במחיצה מסכנה של שלוש כנפיים עם יריעות בד עליהן, אסתטי, דקורטיבי וקטן ויש את כל
23 הכיכר למי שלא רוצה. כאן היא מגיעה לבית המשפט, לא שוקלת, לא רוצים להגיד שחור על גבי
24 לבן, לא חושבת על כך העירייה בנוגע לציבור היהודים. (ייתכן תקופת הבחירות גורמת לכך, רוצים
25 להוכיח משהו על חשבון) איך הגענו לפה? באף עירייה זה לא קרה, בתקופת הקורונה הכל היה עם
26 מחיצות, התפללנו בחוץ ולא נשמע איסור. אני רוצה לציין עוד אלמנט, יש את הפגיעה בשוויון
27 הראשונה בין יהודים למוסלמים והשנייה בין הגברים לנשי. החלטת העירייה, היא מדירה נשים
28 באופן בוטה. גברים חייבים במניין ונשים לא נמנות למניין ולא מחויבות במניין. לכן אם בתוך הקהל
29 הדתי, בני מין אחד יצטרכו לוותר אלו יהיו הנשים הדתיות כי אף אחת לא תרצה שבעלה לא יוכל
30 לקיים את חובתו להתפלל לפי התורה. האפליה של נשים בהחלטה של העירייה להתפלל, מי
31 שהולכת כקהילה להתפלל ותרצה מחיצה, יצטרכו לבחור את אחד המינים ואלו יהיו הגברים.
32 העירייה מדירה נשים. ולא תאוריות חדשות.

33

34

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 **בית המשפט:**
2 הטיעון מובן בכתב ובעל פה.
3

4
5 **ב"כ העותרים:**
6 ב-2018 היה ניסוי כלים של חב"ד באירוע שנקרא "משיח בכיכר" עצרת בכיכר רבין. שכבוד השופט
7 ורדי, מפנה לדבריו.
8

9 **ב"כ המשיבה:**
10 מפנה לסעיף 4.
11

12 **ב"כ העותרים:**
13 העירייה משכה את ההתנגדות והאירוע התקיים כמתוכנן תוך שימוש במחיצה.
14

15 **עו"ד עדיה שיינוולד:**
16 הגשנו הבוקר בקשה דחופה להצטרף להליך במעמד ידידת בית המשפט.
17

18 **בית המשפט:**
19 הבקשה לא הובאה בפניי ולא הייתי מודעת אליה ובכל מקרה אבקש לא לקטוע את טיעון חברתה.
20

21 **ב"כ העותרים:**
22 לא עיינתי בבקשה של המבקשים. אני חושבת שאם הדיון ב-12 ראוי להרים טלפון, קיבלנו בפקס
23 ולא קיבלתי את הבקשה.
24

25 **עו"ד עדיה שיינוולד:**
26 שלחנו בפקס וגם טלפנו.
27

28 **ב"כ העותרים:**
29 קיבלתי את הבקשה רק עכשיו. נתון אחד הספקתי ללמוד ממנה, המבקשת היא ישראל חופשית.
30 אני רוצה לומר מי יגלה עפר מעינייך, ישראל חופשית בעד כפייה, כאן למען כפייה. כאמור, הקדים
31 את זמנו. וזה אורול בעיניי. מנגיד את הניגוד בין העמדות. יבוא נגד משהו כל כך טריוויאלי כמו
32 מחיצה.

33 אני רוצה להפנות לעניין ארבל נ' עיריית עפולה. לא טענתי בטיעוני אך אני מפנה לעתירה מנהלית
34 שם תרגום חופש תורן כלשהו ביקש לאסור את ההופעה של מוטי שטייניץ בעפולה 23791/08-19.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 בגלל שהקהל החרדי משתמש במחיצה והגיעה לשופט אילבוני במחוזי נצרת, שם הארגון, חברתי
2 אומרת שדולת הנשים ומזכירה לי, שם נדונה ההופעה, לא תפילה. יש רצון למנוע הפרדה בתפילה
3 שהיא בליבה הפרקטיקה הדתית. כך אומר השופט, "עמדת אפריורית שכל הפרדה מגדרית היא
4 פסולה היא עמדה שגויה... " הכל נכון בעניינו מכוח קל וחומר. "וכלל הציבור על כל מרכיביו וגווניו
5 הזכות להשתמש במרחב הציבורי. העמדת המרחב הציבורי תוך שימוש במגזר אחר תוך אי יצירת
6 התנאים ההולמים לשימושו של מגזר אחר באותו מרחב ציבורי יש בה כדי להחטיא את המטרה.
7 אל לנו ללכת שבי אחר עקרונות חשובים, תוך פגיעה באוכלוסיות שאנחנו חייבים לדאוג שיכסו אף
8 הם בצל אותם עקרונות תוך שאנחנו מתרצים את הפגיעה באותם אוכלוסיות באותם עקרונות.
9 לצורך חלוקת המשאב הציבורי בין כלל הציבורים באוכלוסיה..." פסק הדין הזה התהפך בערעור,
10 מטעמים פרוצדורליים. זה מה שאמר השופט בנצרת, השופט ורדי התבטא ב2018 בנוגע משיח
11 בכיכר. מפנה לדבריו של בית המשפט העליון, כבוד השופט א' רובינשטיין, שם הוא אומר שנדחתה
12 העתירה נגד ההפרדה באוטובוסים, כמובן לא צריך לומר שאסור לכפות או להטריד אף נוסע לגבי
13 ישיבתו באוטובוס. אי אפשר לכפות על אדם איפה לשבת. מפנה לדבר של השופט רובינשטיין. "לא
14 רק לאפשר (כקבוצה שמעוניינת בהפרדה בעצמה) בלי לנהוג מכך. שכן ההתחשבות בצרכי הדתיים
15 של כל אדם עם עקרונות המשפט הישראלי. אליו הצטרף כבוד השופט ג'ובראן. גישה מגדרית אחת
16 היא גישה פשטנית, הקו העקרוני המנחה הוא שהתחשבות מותרת כל עוד היא לא מיועדת לכפות
17 על הזולת את מצוות הדת. מפנה לפסק דינו של כבוד השופט ג'ובראן.
18 לסיום אומר, שהחלטה והאיסור הוא חדש. העירייה אומרת לגבי המוסלמים שלא שמה לב, אצלנו
19 היא שמה לב ואני רוצה לציין שלא רק בתקופת הקורונה היו תפילות בחוץ, גם באפריל האחרון,
20 באותו מיקום, בפסח, עם אותה מחיצה התקיימה תפילה והעירייה לא ביקשה לאסור אותה. אני
21 רוצה לציין עוד דבר ליחס לטענת חברי, אומרת העירייה בתגובתה, זה היה בזמן הקורונה תפילות
22 בחוץ ורק אז היו בהפרדה, אני רוצה לציין שכל השנים יש תפילות מחוץ לבית הכנסת, למשל
23 בשמחת תורה. יש תפילות, ריקודים, הקפות והכל מחוץ לבית הכנסת. וזאת איפה שהם מתפללים.
24 זה מאוד מקובל, בגלל עומס מתפללים ולא רק מתפללים ודתיים מגיעים לבית הכנסת.

25
26 **ב"כ המשיבה:**

27 זה טיעון עובדתי שלא נטען.

28
29 **ב"כ העותרים:**

30 אני רוצה לציין דבר אחרון באמת, סוגית הבטיחות שהייתה צריכה לעניין את העירייה. שנה שעברה
31 הגיעו כ-2500 איש.

32
33 **ב"כ המשיבה:**

34 חוזר על התנגדותי.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 **ב"כ העותרים :**
2 לפי כלי התקשורת היו כ-2500 איש בתפילה שנה שעברה. אנשים יצטרכו להצטופף בבית כנסת כי
3 אין אחד גדול. ביום הכיפורים אדם לא הולך מרחק גדול מביתו לבית הכנסת ולכן כל מי שגר
4 בסביבת כיכר דיזינגוף יכול להיעזר בתפילה הזאת ולהשתתף בה. הם יצטרכו או למצוא מקום אחר,
5 מדובר על צפיפות פיזית מאוד גדולה. אפילו באנשים הצמים צריך להתחשב, שגרים בסביבת
6 הכיכר.
7 לשאלת בית המשפט כמה בתי כנסת יש בסביבת כיכר דיזינגוף אני משיבה שלא יודעת. נקודת
8 המוצאת שלנו שאנחנו לא צריכים להסביר למה כן, העירייה צריכה להסביר למה לא.

9
10 **בית המשפט :**
11 היכן ראש יהודי?

12
13 **ב"כ העותרים :**
14 אני לא מייצגת אותם.
15 אתמול צפינו במחזה אימים מחוץ לראש יהודי, הייתה אלימות.

16
17 **בית המשפט :**
18 נשמע את טיעון ב"כ העירייה ולאחר מכן תשקול ב"כ המבקשת להצטרף כידידת בית המשפט את
19 הצורך בהצטרפותה להליך במעמד זה, בשים לב לרוחב היריעה שפרש בפני בית המשפט בכתב,
20 בשים לב לקשיים שהציף ביחס לזכות העמידה של העותרת, ובמובן זה שמא נימצא במשקפי
21 המשיבה כמוסיפים חטא על פשע, ובשים לב לשלב בו התבקשה ההצטרפות להליך, בהינתן
22 שהבקשה לא הועברה לעיוני אלא אך עתה, ובשים לב לאפשרות לפגיעה ביעילות הדיון והדחיפות
23 שבמתן פסק הדין באשר היום יום ד' והשעה שעת צהריים, ואת פסק הדין יש ליתן בדחיפות לאור
24 יום הכיפורים הממשמש ובא ולאור פסק הדין בעניין מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג
25 529, 1.

26
27 **ב"כ המשיבה :**
28 בטיעון העותרים שמדבר על אורוול וכו' הגענו למחוזות האלה וגם לבחירות, בתגובה שהוגשה
29 הבוקר נאמרו דברים קשים מאוד "מדיפים ריח רע". אנחנו מצרים על השימוש במילים אלה, יפים
30 היו הדברים לא היו נכתבים.
31 חוזר על תגובתי המפורטת.
32 אני מבקש להתייחס רק לאחד ממשפטי המפתח שנאמרו על ידי חברתי, שהיא לא מייצגת את ראש
33 יהודי. לא בעתירה וגם לא בתגובה שהוגשה הבוקר, לא הייתה כל התייחסות לזכות העמידה, גם
34 לא לשיהוי, למרות שגם בתגובה לתגובה וגם במהלך הטיעון המאוד ארוך----

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 ב"כ הצדדים :

2 לשאלת בית המשפט, מוסכים שאנחנו דנים בעתירה לגופה.

3
4 ב"כ המשיבה :

5 אנחנו חושבים שמדובר במקרה מאוד קיצוני באשר לזכות העמידה, אבל הגורם היחיד הוא
6 שהוגשה בקשה להיתר לקיום האירוע, גם פנו במכתב למיצוי הליכים. זה גוף שיש לו אפשרות
7 למצות את זכויותיו והוא אף עשה זאת ופנה בכתב למיצוי ההליכים לידי ב"כ ונענה ובוחר שלא
8 להגיש עתירה.

9 יש לנו גורם שלישי שאין לו כל זיקה לאירוע שמבקש לעתור כדי שגורם אחר יקבל רישיון.

10 לשאלת בית המשפט מה עמדתנו בקשר לבקשה להצטרפות כידידת בית משפט אני משיב שטרם
11 הספקתי לקרוא את הבקשה. שאלת זכות העמידה מראש בתיק הזה היא מורכבת, לא בטוח שיהיה
12 צורך ואני משאיר לשיקול דעת בית משפט.

13 העובדה שלעותרים אין כל זיקה מבחינת זכות עמידה לאירוע השליכה גם על התשתית העובדתית
14 כאן – ולכן פירטנו בהרחבה את הדברים. זה גם משליך על השיהוי הנכבד מאוד שגם משקף את
15 סעד הזמנים של הדיון. גם פה אנו סבורים שזה אילץ לקיים דיון, כפי שבית המשפט אמר, כאילו
16 הוגש עכשיו כתב תשובה, וזה אילץ סעד זמנים מאוד קצר. החלטת העירייה ניתנה ביום 16.08.23
17 שניתן היתר לקיום התפילה ללא הצבת מחיצה. ביום 06.09.23, בשל שינוי מקום האירוע, הוצאנו
18 הודעה נוספת. ההבדל היחיד היה במיקום אך העיקרון לא השתנה. שוב אומר שאנחנו בשיהוי מאוד
19 משמעותי וזה כשלעצמו מצדיק דחיית העתירה.

20 באשר לתגובה לתגובה – אנו סבורים שמדובר בהרחבת חזית. יש שם פרישת יריעה נרחבת בעניין
21 חוק עזר, שמירת הסדר והניקיון והגדרת מכשול, דברים שלא בא זכרם בעתירה ולו ברמז. זה חוק
22 עזר די גנרי במובן זה שהניסוח כמעט זהה לדעתי לרשויות המקומיות שפועלות גם בהקשר של
23 אירועים.

24 בתגובה לתגובה נאמר כי [מצטט]. אסור להקים בלי אישור של עירייה, אין ספק בכלל.

25 אני מפנה לאתר עיריית תל אביב-יפו להנחיות לקיום אירוע במרחב הציבורי, שם צוין בבירור
26 ש"אירועים המצריכים אישור הם אירוע מכל סוג שהוא המתקיים במרחב הציבורי...אשר כולל
27 הצבת כל דבר במרחב הציבורי". ניסוח דומה מופיע גם באתרים של עיריות נוספות כמו גבעת
28 שמואל. זו תקיפה עקיפה של חוק העזר, מעין פרשנות, ואני אחדד :

29 יש ניסיון לתת פרשנות רחבה עם המון השלכות רוחב לפי סעיף 89, פרקטיקות שרשויות פועלות
30 בהן בכל רחבי הארץ, שיש סכנה או מכשול שמישהו ייפול ממנו לא הדרך שבה נוהגים. כמובן
31 שהפנינו בתגובתנו גם לתכלית הסעיף, שנועדה לתת מעבר חופשי.

32 חברתי הפנה לרע"פ 6795/93, כפי שמופיע בסעיף 5. למיטב זיכרוני דובר על הצבת דוכן בקניון
33 באילת, ונקבע שגם זה מהווה מכשול.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 נטען בהרחבה לפגיעה בחופש הדת. כפי שכתבנו בתגובה אין פה פגיעה בחופש דת. מעבר לכך
2 שאישרנו את התפילה, יש מאות בתי כנסת בתל אביב, עד שנת 2020 התפילות לא התקיימו בכיכר
3 דיזנגוף והכל היה בסדר. להגיד שיש צורך אינהרנטי, צורך קיום מצוות תפילת יום כיפור כהלכתה
4 בכיכר שם, זה משהו שלא עולה בקנה אחד עם העובדות – זה דבר חדש שנוגד עם הקורונה ונמשך.
5 אני משיב לשאלת בית המשפט שלא אמרתי שכיכר דיזנגוף זה מקום קדוש, בית המשפט אמר זאת
6 בהומור.

7 לכן כל הטענות המבוססות על פגיעה בחופש דת צריכות לפני כן לבסס את קיומה של חובה דתית
8 להתפלל בכיכר דיזנגוף, או לחלופין שלא ניתן לקיים את מצוות תפילת יום כיפור – הן מהעובדה
9 שעד 2020 זה לא קרה, הן מהעובדה שיש מאות בתי כנסיות בעיר והן מהעובדה שבכל רחבי הארץ,
10 למיטב ידיעתי ומהיכרות קלה וניסיון חיים, זה לא משהו שקורה. ככלל תפילות נעשות בבית כנסת.
11 לפעמים אם יש עומס התפילה גולשת לחצר בית הכנסת. לכן לבוא ולטעון שהחלטה שיש לה
12 השפעה וראש יהודי אומר שבהיעדר מחיצה יהיה קושי ותהיה השפעה על קיום האירוע ומפנים
13 לחופש דת שמקל לממש את הזכות להתפלל בבתי כנסת, זה לא נתחם בתשתית עובדתית ולו
14 המינימלית – אך גם זה לא זכה להתייחסות בתגובה לתגובה.

15 מפנה את בית המשפט לסעיפים 79-82 לתגובה שלנו. כן ציינו שמבחינת ההלכה פגיעה בחופש דת
16 מדברת על פגיעה בגרעין של החובה הדתית וחזרנו על כך שתפילה נערכת בבית כנסת ולא בחוץ ואני
17 מקריא את השאר [מצטט]. לא הובא כל סימוכין לכך, הלכתיים או עובדתיים במובן הזה שבלי
18 התפילה בחוץ לא ניתן יהיה לקיים את התפילה. חוזר על הדברים.

19 הטענה שמדובר באיסור חדש טענו לגבי זה בהרחבה והפנינו להחלטה משנת 2018 שמעוגנת בנוהל
20 העירוני.

21 באשר לפגיעה בשוויון, ההיתר עם ההוראה ניתן במקרה של התפילה של הקהילה המוסלמית
22 למתחם שיש בו הפרדה – לא התבקש היתר וממילא לא ניתן היתר שאין מקום להפרדה, לכן זו לא
23 פגיעה במישור שניתן ההיתר, ולא הייתה הבהרה שאין לבצע הפרדה. אם היה מתבקש היתר כמובן
24 שהיינו פועלים באופן שוויוני. זה עניין אכיפתי ואני שוב מפנה לסעיף 89, לאילוצים בשטח ולכוח
25 האדם.

26 ממה שהצלחתי בזמן הקצר לברר על אירוע שהסתיים ב-7-8 בבוקר, עד שמדווחים ועד שמגיעים –
27 אני לא נכנס לשאלה איך ומתי כי זו לא העתירה, רק אומר שאנו עוסקים בשאלת שוויון בהיתר.
28 כמובן שיש גם שוויון באכיפה ויש שם שיקולים ואילוצים רבים.

29 לשלמות התמונה למרות שזה נכתב הדברים צריכים להיאמר. אין ספק שמדובר במכשול כהגדרתו
30 וחוק העזר מדבר על כל דבר. כפי שציינתי, העירייה ולמיטב ידיעתי מרבית העיריות שיש להן חוק
31 עזר מסוג זה, זו עמדתן. הצבת דבר ברחוב דורשת אישור עירוני וגם מחיצה כמובן, בוודאי ובוודאי
32 מחיצה שנועדה למנוע מעבר של אנשים. אז מניעת מעבר של אנשים במרחב הציבורי זה דבר שדורש
33 אישור עירוני.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 לגופם של דברים, מדובר בהחלטה ראויה. מדובר ברחוב. כל אדם יכול לעבור בחופשיות ולכן
2 ההחלטה שלא לאפשר הצבת מחיצה שתקבע האם אדם יכול להשתמש במרחב הציבורי השייך
3 לכולם על בסיס מגדר זה דבר שאינו נכון וראוי ומעורר קושי משפטי, ולכן בנסיבות הללו אבקש
4 מבית המשפט לדחות את העתירה, בנוסף לטענות הסף.

5

6

ב"כ העותרים :

7

אנחנו מבקשים לדון בבקשה להצטרף לפני שיש טיעון.

8

9

עו"ד עדיה שיינוולד :

10

מבקשים מבית המשפט להצטרף.

11

12

בית המשפט :

13

נשמע את טיעון ב"כ העירייה ולאחר מכן תשקול ב"כ המבקשת להצטרף כידידת בית המשפט את
14 הצורך בהצטרפותה להליך במעמד זה, בשים לב לרוחב היריעה שפרש בפני בית המשפט בכתב,
15 בשים לב לקשיים שהציף ביחס לזכות העמידה של העותרת, ובמובן זה שמא נימצא במשקפי
16 המשיבה כמוסיפים חטא על פשע, ובשים לב לשלב בו התבקשה ההצטרפות להליך, בהינתן
17 שהבקשה לא הועברה לעיוני אלא אך עתה, ובשים לב לאפשרות לפגיעה ביעילות הדיון והדחיפות
18 שבמתן פסק הדין באשר היום יום ד' והשעה שעת צהריים, ואת פסק הדין יש ליתן בדחיפות לאור
19 יום הכיפורים הממשמש ובא ולאור פסק הדין בעניין מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג
20 529, 1.

21

22

עו"ד עדיה שיינוולד :

23

הקשבתי בקשב רב לכל הטיעונים ולא אחזור על הדברים. חברתי הציגה כאן הליכים משפטיים
24 שהמשרד שלנו ייצג. העובדות שתוארו לא נכונות. אני חושבת שיש תרומה משמעותית להליך כאן
25 ויש חשיבות להשתתפותנו. גם הרקע הנורמטיבי להכרעה כאן יש להציג אותו.
26 כידידת בית המשפט אומר שלעירייה אין סמכות לקיים את זה בהבדלים מגדריים במרחב הציבורי
27 הפיזי וזה טיעון שלא נשמע. לשאלת בית המשפט ואם התפילה במרחב הציבורי כן אני משיבה שכן,
28 אך המחיצה היא הפרדה פיזית והעירייה אישרה את זה.
29 אבקש להשלים ממש בקצרה.

30

31

ב"כ העותרים :

32

אני מקווה שחברתי לא מטילה ספק שבית המשפט ייתן פס"ד כי היא אמרה שהיא רוצה להסביר
33 פסקי דין לבית המשפט וזו לא עילת הצטרפות. ישראל חופשית מבקשת להגיד לעירייה שאין לה
34 סמכות לאשר בכלל תפילה נפרדת כי העירייה לא טוענת את זה. ברוח הימים הנוראיים מי שבא

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 לשפוך בנזין על מדורה שקיימת כבר לצערנו ואין לה שום דבר בעל ערך להוסיף לדיון, אנחנו לא
2 נמצאים בכיכר העיר, יש ארגון שהדגל שלו הוא פגיעה כזאת בחירות, אין לו שום אמירה בדיון
3 שנסוב על חירות וזכויות יסוד. לא ישראל חופשית.
4 נקודה נוספת, נעשתה כאן הבחנה בין התפילה כשלעצמה לבין מחיצה----

6 **ב"כ המשיבה :**

7 זאת כבר תשובה לתשובה.

9 **ב"כ העותרים :**

10 אני רוצה להגיב לדברי חברי.

12 **ב"כ המשיבה :**

13 אז גם אני ארצה להגיב.

15 **בית המשפט :**

16 מתירה לטוענת להשלים טיעונה כמקצה רביעי של טיעון המוגבל לשתי דקות שגזרה על עצמה וטוב
17 שכך.

19 **ב"כ העותרים :**

20 חברי הציג את המצב כאילו אנחנו העותרים תוקפים את חוק העזר, כאילו מישהו מערער אחר
21 סמכות העירייה. אין פה שום דבר נגד סמכות העירייה לפנות מכשולים, אנחנו בעד שהעירייה תפנה
22 מכשולים, רק שאנחנו לא מקבלים את הפרשנות החדשנית שלה, שהמונח מכשול בחוק העזר
23 מתייחס למחיצה בתפילה יהודית.

24 חברי לא התייחס למה יש מחיצה בבית כנסת סגור ומדוע העירייה לא אוכפת בבית כנסת סגור את
25 המחיצה.

26 נקודה נוספת היא שחברי אומר שהתפילה שלא צריך תפילה בחוץ. לא הוכחנו, מה יש לנו לחפש
27 בחוץ. מי שנפש ליברלית בקרבו לא יכול לשמוע היפוך כזה מוחלט של עקרון החוקיות שהאזרח
28 צריך להוכיח לשלטון שיש לו ציווי דתי לעשות א, ב או ג. העירייה לא רשאית לאסור עליי כאזרחית
29 להתפלל עם מחיצה בניין לבין בעלי, אני לא צריכה להוכיח ציווי דתי להתפלל, לאן הגענו?

30 הנהל העירוני שחברי הזכיר הוא חדש, עד אז בכל ימי עיריית תל אביב לא היה אישור לגבי שימוש
31 במחיצה, אולי משהו השתנה.

32 לגבי התפילה המוסלמית שחברי אומר שלא התבקש היתר, העירייה אומרת בתגובתה שלא צריך
33 אישור של העירייה כדי להתפלל. לכן השאלה היא האם לקיים את התפילה כפי שההלכה היהודית
34 אומרת או לא.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1 ב"כ המשיבה :
2 אבקש להגיב במספר משפטים כמקצה שני לדברי חברתי.

3
4 בית המשפט :
5 סבורני שהדיון מיצה עצמו.

6
7 ב"כ המשיבה :
8 למשיבים יש הזכות להגיב אחרונים.

9
10 עו"ד עדיה שיינוולד :
11 יש כאן תשתית עובדתית חלקית ויש בידי מסמכים שיכולים לשפוך אור כאן ויש דברים חשובים
12 שצריכים להיות מועלים כאן. מדובר בתיק שנוהל בסד זמנים מאוד קצר.

החלטה

13
14
15
16 נשמע טיעון ב"כ הצדדים באריכות, בהרחבה ובפירוט, לאחר שמיצו ואף למעלה מכך את זכות
17 הטיעון בכתב.

18
19 בקשת המבקשת להצטרף להליך במעמד ידידת בית המשפט הובאה לפניי במהלך הדיון עצמו
20 וסבורני כי בשים לב לקוצר הזמן, לצורך במתן פס"ד דחוף בעתירה שהוגשה אך בערבו של ערב יום
21 הכיפורים ונוגעת לאופן שבו התנהלו התפילות בכיכר דיזנגוף בערב יום הכיפורים ובסיומו; לרוחב
22 היריעה שנפרש על ידי ב"כ הצדדים בפני בית המשפט בכתב ובעל פה; בשים לב לקשיים שהעלה
23 ב"כ המשיבה ביחס לזכות העמידה של העותרת, ובמובן זה שמא נימצא במשקפי המשיבה
24 כמוסיפים טעות על טעות; ובשים לב לשלב בו התבקשה ההצטרפות להליך, ובשים לב להלכת מ"ח
25 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג 1, 529 – סבורני כי אין מקום לקבל את הבקשה להצטרפות
26 להליך במעמד ידידת בית המשפט.

27
28 יידחה למתן פסק דין שיישלח לצדדים.

29
30 ניתנה והודעה היום ה תשרי התשפ"ד 20/09/2023, במעמד הנוכחים.
31

אריאל מרזר

הדס עובדיה, שופטת

32

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) 20 ספטמבר 2023
ואח' נ' תל אביב יפו

1

הוקלד על ידי דינה זורניצקי

נספח 7 :

נספח ז - אישור המשיבה לעותרת לקיים
תפילות יום כיפור תשפ"ד

(עמודים 73 עד 73)

אישור שימוש במר... >

עיריית תל-אביב-יפו
לשכת המשנה למנכ"ל
העירייה

כ"ח באב, התשפ"ג
15 אוגוסט 2023
סימוכין: 27273523

לכבוד
ישראל זעירא
israel@bemuna.co.il
אדון נכבד,

הנדון: אישור שימוש במרחב הציבורי לקיום תפילת ראש יהודי בכיכר דיזינגוף מנייתכם מיום 5.5.23

עיריית תל אביב-יפו מאשרת עקרונית את מנייתך לשימוש ברחבה הציבורית בכיכר דיזינגוף לצורך קיום תפילת כל נדרי ותפילת נעילה עם קהילת ראש יהודי, בין התאריכים 24.9.23 בשעה 18:00 עד 25.9.23 בשעה 20:00 (להלן- "הפעילות").

לתאום השימוש עליכם ליצור קשר עם מר עוזי אוטאצ'י, בטלפון מס' 03-7242901.

לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים

עליך לדאוג לניקיון ולסדר הציבורי במהלך הפעילות ועד לסיומה.

במידה והפעילות מתבטלת, מכל סיבה שהיא, באחריותך לידע את העירייה בכתב.

הנד מתבקש למעול להשגת כלל האישורים ו/או ההיתרים הנדרשים בדיון למעילות, לרבות לברר את הצורך בדבר הוצאת רישיון עסק. (לשם בירור בנושא רישיון עסק, הנך מתבקש למנות לנב" זוהרה אבוטאר, פקידת רישוי באגף לרישוי עסקים בטלפון 03-7244600 ולנהוג עפ"י הוראות האגף).

העירייה לא תהיה אחראית לנזקים שיגרמו למרחב הציבורי ו/או לכל צד שלישי שיימצא במרחב הציבורי, בין נזק בנזק ובין נזק ברכוש, בקשר עם הפעילות.

עליכם למנות למשטרת ישראל ולמלא אחר כל דרישותיה.

אין במכתב זה כדי להוות אישור ו/או הסכמה של משטרת ישראל לקיומה של הפעילות.

בכבוד רב,
רובי זלוף
המשנה למנכ"ל העירייה

העתיקים:

- גב' רונית פרבר, מנהלת מינהל קהילה
- גב' שרון מלמד, מנהלת מינהל שירותים חברתיים
- מר אריק שוע, סגן מנהלת מינהל קהילה
- מר יאיר אמר, מנהל אגף הפיקוח
- מר עידן גביש, מנהל אגף התברואה

עיר ללא הפסקה

רחוב אבן נבירול 99, תל-אביב-יפו 6416201 | טלפון: 03-7244600 | פקס: 03-5216465

עיריית תל-אביב-יפו
לשכת המשנה למנכ"ל
העירייה

מר עוזי אוטאצ'י, מנהל אגף שפ"ע
גב' אילת וסרמן, מנהלת אגף רישוי עסקים
מר חנן פרץ, מנהל אגף סל"ע
גב' עובדיה כהן - מנהל אגף קהילה דרום
מר ארוז גולני, מנהל אגף קהילה צפון
מר דובי הלל, מנהל אגף קהילה מרכז
מר גיא אלעד, מנהלת מוקד עירוני 106
מר איתן בן עמי, מנהל הרשות לאיכות הסביבה
מר אבנר בנפשי, סגן בכיר למנהל אגף הפיקוח
עו"ד עדי בוסתן, סגנית בכירה ליועמ"ש

נספח 8 :

נספח ח - מכתב מיצוי הליכים של העותרת
למשיבה, מיום 10.9.2023

(עמודים 75 עד 79)

עו"ד אורי ישראל פז | משרד עורכי דין
Advocate Uri Israel Paz | Law Office

מוסמך תואר שני במשפטים LL.M.

בס"ד
- מבלי לפגוע בזכויות -
- דחוף ביותר! -
10.9.2023
כ"ד באלול ה'תשפ"ג
לכבוד
רובי זלוף, המשנה למנכ"ל עיריית תל אביב-יפו
בפקס': 03-5216465 (טל' לאישור: 03-7244961)
ובדוא"ל: הגב' אילנית קטן – מנהלת פרויקטים בכירה katan_e@mail.tel-aviv.gov.il
מכובדיי, שלום רב,

הנדון: פנייה דחופה

בקשה דחופה לביטול ההתניה לאישור שימוש במרחב הציבורי לקיום תפילות יום כיפור בכיכר דיזינגוף בניגוד להלכה היהודית

סימוכין: בקשת מרשתי מיום 5.5.2023, מכתב אישור מיום 15.8.23 שהתקבל רק ביום 6.9.2023

בשם מרשתי, עמותת ראש יהודי (ע"ר 580394419; להלן: "מרשתי") ובהתייחס לנדון ולמכתבים/אישורים שבסימוכין, אבקש לפנות אליך בפנייה בהולה זו בדברים כדלהלן:

1

- ראשית כל, אבהיר כי האישור שעליו אתה חתום, מיום 15.8.2023, התקבל אצל מרשתי אך ורק ולראשונה ביום 6.9.2023. מדובר באישור הניתן למרשתי מדי שנה בשנה כאישור שימוש במרחב הציבורי לקיום תפילת ראש יהודי בכיכר דיזינגוף (להלן: "האישור").
- על פי האישור – הניתן כאמור מדי שנה בשנה, מזה מספר שנים ברציפות, כל שנה מחדש – "עיריית תל אביב-יפו מאשרת עקרונית את פנייתך לשימוש ברחבה הציבורית בכיכר דיזינגוף לצורך קיום תפילת כל נדרי ותפילת נעילה עם קהילת ראש יהודי, בין התאריכים 24.9.23 בשעה 18:00 עד 25.9.23 בשעה 20:00..."
- אלא שהפעם, השנה חרגה העירייה בהצבת תניה פסולה, לפיה: "לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים..." (ההדגשה במקור). בכך האישור שניתן עתה, לעריכת תפילות יום הכיפורים בשנת 2023, שונה לחלוטין מן האישורים שניתנו בשנים עברו, לתפילות יום הכיפורים שנערכו על ידי מרשתי בכיכר דיזינגוף: בעוד שבשנים עברו, עיריית תל-אביב לא התערבה בסדרי התפילה בכיכר, השנה העזה עיריית תל-אביב להגביל את התפילות בכיכר במניעת הפרדה מגדרית, בניגוד להלכה היהודית לדורותיה.
- מדובר בהוראה מינהלית פסולה שדינה להתבטל, וכך אבקש בשם מרשתי כי תורו לאלתר, בהתאם לחובתכם שלפי כל דין, הידוע היטב ליעוץ המשפטי של העירייה.

רח' לישנסקי 4 קומה 2, מתחם שבעת הכוכבים ראשון לציון
טל': 072-2150666 • נייד: 054-4316485 • www.uplaw.co.il
פקס: 072-2150999 • uripaz1@gmail.com

5. ההתניה הפסולה חורגת ממתחם הסבירות והמידתיות באופן קיצוני, והיא פוגעת בחופש הדת של מרשתי, לצד אלפי מתפללים ומתפללות מדי שנה בשנה תפילות כל נדרי ונעילה בכיכר דיזינגוף – שהעירייה אף מתפארת בפרסום צילום אוויר שלהם ברשתות החברתיות.
6. מרשתי מארגנת מדי שנה בשנה את תפילת יום הכיפור כנראה הגדול בעולם, ושרובו המוחלט מורכב ממשתתפים וולונטריים, שללא תפילה המונית זו לא היו נגישים לתפילה. מדובר במפגן אחדות, המקבל כל אחד וכל אחת ללא שום תנאים. עם הטלת האיסור של עיריית ת"א לקיים את תפילות כל נדרי ונעילה ללא מחיצות כמקובל בשנים עברו – אין בכוננת מרשתי לקיים את התפילות כמתוכנן על ידה, וכך שהנוק הציבורי יהיה לא-מידתי.
7. תפילות יום הכיפורים שמארגנת מרשתי מדי שנה בשנה בתל-אביב מבטאות את חופש הדת בישראל, שפירושו מתן חופש לכל אדם – לרבות כל מי שנפש יהודי הומיה פועמת בלבו כישראלי גאה המבקש להתפלל עם אחיו ואחיותיו יום אחד בשנה ביום הכיפורים – לנהוג לפי צו מצפונו ואמונתו האישית, כשאין בכך כל כפייה על הזולת ומדובר במפגש וולונטרי.
8. הן מגילת העצמאות והן חקיקה ופסיקה במדינת ישראל מקדשות את עיקרון חופש הדת בישראל. כך, פסק עקרונית כב' השופט (כתוארו אז) מאיר שמגר המנוח כי **"במדינת ישראל, כל אדם רשאי לחיות בה באמונתו ולעבוד את א-לוהיו על-פי דרכו ועל-פי הכרתו, ורשויות המדינה שבה שוקדות על כך כי איש לא יירדף בשל אמונתו הדתית או בשל היעדרה"** (בג"ץ 563/77 דורפלינגר נ' שר הפנים, פ"ד לג(2) 102, 97 (1984)).
9. כבוד הנשיא בדימוס, פרופ' אהרן ברק, הבהיר באחד מספריו האחרונים כי **"חופש הדת – וחופש הפולחן הדתי הנגזר ממנו – הוא החופש של כל אדם בישראל להאמין בא-ל ולנקוט את כל הפעולות שאמונתו מחייבת, להימנע מכל הפעולות שאמונתו אוסרת, והכול כדי להגשים הלכה למעשה את אמונתו"** (פרופ' אהרן ברק כבוד האדם – הזכות החוקתית ובנותיה, כרך ב', עמ' 770-771 (2014)).
10. וכך פסק עקרונית כב' הנשיא שמגר כי **"יש להישמר מפני פגיעה ברגשותיהם של בני הדת שהמקום מקודש להם ולמונעה"**. הנשיא שמגר אף הטעים בצדק כי **"קשה לשמור על כבודו של מקום קדוש, אם לא נשמר גם כבודו של האדם העולה אליו"** (דנג"צ 4128/00 מנכ"ל משרד ראש הממשלה נ' ענת הופמן ואח', פ"ד נז(3) 289 (2003); ראו גם: פרופ' מנחם אלון, מעמד האישה – משפט ושיפוט, מסורת ותמורה – ערכיה של מדינה יהודית ודמוקרטית (2005), 119-194).
11. כללי הזהירות והנימוס שיש לנהוג בהם בבית הכנסת קיבלו אחיזה איתנה גם בפסיקה הישראלית, בין היתר בקביעותיו של כב' השופט פרופ' מנחם אלון המנוח בפסק הדין בג"ץ

257/89 ענת הופמן נ' הממונה על הכותל המערבי פ"ד מח (2) 265 (1994), כי "ז'הירות מיוחדת מצויה בעולמה של הלכה משמדובר בהכנסת מנהג חדש בבית הכנסת" (פס' 29).

12. בהמשך פסק הדין, המשיך וציין כב' השופט אלון המנוח כי "כלל גדול הוא בעולמה של הלכה, שאין לשנות מן המנהג 'מפני המחלוקת' (פסחים, נ, א-ב). כלל זה נאמר לעניין כל מנהג שבהלכה; קל וחומר שחל הוא לעניין מנהג ממנהגי בית הכנסת" (בפסקה 31).

13. ברי לכל בר דעת, גם כזה שלא אמון על ההלכה היהודית באורחות חייו, כי תפילות כל נדרי ונעילה ביום הכיפורים נערכות בהפרדה מגדרית, עם מחיצות פיזיות בין היכל התפילה של הגברים ובין "עזרת נשים" – בכל בית כנסת ובכל מקום לכינוס תפילה יהודי, במדינת ישראל ובכל רחבי תבל, מזה דורות ארוכים לפי מסורת ישראל סבא.

14. מדובר ב'גרעין הקשה' של הדת היהודית, שלא ניתן לוותר עליו ולהמשיך להיחשב לשומר מצוות כהלכה. אף חל איסור הלכתי חמור להתפלל תפילה מעורבת של גברים ונשים!

15. המלומדים, הפרופסורים גדעון ספיר ודני סטטמן, מציינים ארבעה צידוקים להגנה על חופש הדת, המתקיימים בנסיבות ענייננו, כמפורט להלן:

- א. פגיעה בחופש הדת מניבה תוצאות שליליות, בעיקר מוסריות, לחברה בכללה;
- ב. פגיעה בחופש הדת פוגעת באושרם של היחידים הדתיים, ובאחד המשאבים המרכזיים של המדינה להגדלת האושר של חבריה;
- ג. פגיעה בחופש הדת מהווה פגיעה חמורה במצפון או ביושר (integrity) של היחיד הדתי;
- ד. והפגיעה בחופש הדת מחלישה את התרבות הדתית.

(ראו: דני סטטמן וגדעון ספיר "חופש הדת, חופש מדת, והגנה על רגשות דתיים" מחקרי משפט כא 5 (2004); דני סטטמן וגדעון ספיר דת ומדינה בישראל: עיון פילוסופי-משפטי, תל אביב 2014, עמ' 199-107).

16. מרשתי, עמותת ראש יהודי, היא אמנם תאגיד הפעיל מאז התאגדותו כדין משנת 2002 ואילך, אך לאור הפסיקה החשובה שקיבל בית המשפט העליון האמריקני בשלהי יוני 2014 – גם לתאגיד יש "חופש דת" (ראו: Burwell v. Hobby Lobby Stores, Inc).

17. מיותר להכביר במילים כיצד נגרמת הפגיעה בחופש הדת של חברי קהילת ראש יהודי והמוני מסורתיים וחילונים המצטרפים אליה לתפילות כל נדרי ונעילה מדי יום כיפור – המבקשים להתפלל כמנהגי התפילה היהודית לדורותיה בהפרדה לגיטימית בין גברים לנשים. כך, מיותר להכביר במילים ואין צורך לומר עד כמה חשובים הם מקומות התפילה בעיניהן של

ר'ח' לישנסקי 4 קומה 2, מתחם שבעת הכוכבים ראשון לציון
טל': 072-2150666 • נייד: 054-4316485 • www.uplaw.co.il
פקס: 072-2150999 • uripaz1@gmail.com

הבריות. היה זה רבה של בריטניה, הרב הפרופ' יונתן זקס המנחת, שאפיין בספרו "רדיקלית אז, רדיקלית עכשיו" (מרכז שלם, ירושלים 2007), את מידת חשיבותו של מוסד "בית הכנסת" בקרב בני העם היהודי: "את בית הכנסת אפשר היה לבנות בכל מקום. היה זה מקום שהתקדש מעצם העובדה הפשוטה שאנשים התכנסו בו כדי להתפלל לא-לוהים. בית הכנסת היה הצנוע ביותר, אך בה בעת האינטימי ביותר מבין כל מוסדות הדת".

18. לראיה, אף לפי גישתה השנויה במחלוקת של עוה"ד דינה זילבר, בהנחיותיה כמשנה ליועמ"ש לשעבר, לעניין הפרדה מגדרית במרחב הציבורי (לפי החלטת ממשלה מס' 1526, מיום 30.3.2014) – התפילות הנערכות לפי ההלכה היהודית הוחרגו וניתן לקיימן במרחב הציבורי בהפרדה מגדרית, כמקובל בכל בית כנסת אורתודוקסי במדינת ישראל ובכל רחבי תבל. שכן, מדובר באירוע חברתי שכולל מטבעו תפילות בניגוני מסורת שיש בהם מאפיינים המצדיקים את סיווגו כאירוע שבו הפרדה בין המינים היא נוהג מקובל וטבעי לנורמות של חברה דתית. כדברי בית המשפט העליון כי "לא כל הפרדה בין גברים לנשים היא מפלה, וחשוב לפתח קריטריון אנליטי המבדיל בין פרקטיקות מפלות לפרקטיקות לא-מפלות של הפרדה על בסיס מגדר" (בג"ץ 7521/11 עזריה נ' משטרת ישראל, 16.10.2011).

19. עוד תטען מרשתי לפגיעה בעיקרון ההסתמכות: בעוד שבשנים עברו, האישור שניתן על ידי עיריית תל-אביב לערוך תפילות כל נדרי ונעילה לא כלל כל הגבלה או התניה של איסור "כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים" – הרי שבתפילות יום כיפור הקרוב, בשנת תשפ"ד-2023, עיריית תל-אביב חורגת מעיקרון ההסתמכות. בעוד שכרשות מינהלית חלה על העירייה החובה שבדין לשמור על עיקרון ההסתמכות: מה שהיה טוב ונכון כהחלטה מינהלית סבירה ומידתית בשנים עברו – צריך להיות טוב ונכון גם השנה, ואין לחרוג מכך.

20. ההלכה הפסוקה של בית המשפט העליון מחייבת את עיריית תל-אביב: "אין ספק שההסתמכות בתום לב על פעולתה של הרשות ראויה להגנה (משפטית – אי"פ), בפרט כאשר מדובר בהסתמכות בעלת נפקות כלכלית" (בג"ץ 6414/15 ענק הבטיחות נ' משרד התקשורת, בפסקה 36 (15.8.2016)).

21. עוד נודע למרשתי כי עיריית ת"א מפלה בשטחה באופן פסול בין אירועים דתיים של מוסלמים ובין כאלה של יהודים. כך, אוכלוסייה ערבית-מוסלמית בת"א יכולה ליצור אירועים בהפרדה המתאימים לתפיסת עולמה, ועיריית תל-אביב אף מממנת מקופתה הציבורית את גדרות ההפרדה, מה שאסור לאוכלוסייה היהודית-דתית מצד עיריית תל-אביב. מדובר בפגיעה בחופש השוויון ובחופש הדת, ומרשתי לא תעבור על כך לסדר היום.

22. לאור דחיפות הנושא, השלכותיו הציבוריות כבדות המשקל, והצורך הבהול במתן פתרון מיידי לעריכת תפילות כל נדרי ונעילה עם קהילת ראש יהודי בכיכר דיזינגוף, יישום מדיניות משפטית הולמת תוך שמירה על זכויות יסוד, אבקשך להורות על ביטול ההתניה לקיום תפילות יום הכיפורים בהפרדה מגדרית, **בהקדם האפשרי ולא יאוחר מיום 12.9.2023, בשעה 16:00. אחרת, מרשתי תיאלץ להגיש עתירה מינהלית עם צו ביניים.**

23. ראו נא פנייתי זו בגדרי מיצוי הליכים, כמשמעותו במשפט המינהלי.

24. אין באמור במכתבי ובמה שלא נאמר בו כדי למצות את טענות מרשתי או לגרוע מהן ו/או להוות ויתור על כל עילה, זכות וסעד העומדים לה על פי כל דין והסכם. מרשתי שומרת לעצמה את הזכות להעלות כל טענה ולצרף כל מסמך בעתיד.

בכבוד רב ובתודה,

אורי ישראל פז, עו"ד

העתקים:

גב' רונית פרבר, מנהלת מינהל קהילה
גב' שרון מלמד, מנהלת מינהל שירותים חברתיים
עו"ד עוזי סלמן, היועץ המשפטי של עיריית ת"א
עו"ד עדי בוסתן, סגנית בכירה ליועמ"ש עיריית ת"א
עו"ד איילת בנימיני, סגנית בכירה ליועמ"ש עיריית ת"א
כל שאר המכותבים על הדוא"ל שבסימוכין מיום 6.9.2023.

נספח 9 :

נספח ט - מכתב תגובה מעיריית תל אביב,
13.9.23

(עמודים 81 עד 83)

תל אביב-יפו

השירות המשפטי

תאריך: כ"ז באלול, התשפ"ג
13 בספטמבר, 2023
סימוכין: 29882423

באמצעות מייל

לכבוד,

עו"ד אורי ישראל פז

שלום רב,

הנדון: אירוע תפילות יום הכיפורים בכיכר דיזינגוף
(פנייתכם מיום 10.9.23)

1. בפתחם של דברים ייאמר, כי בניגוד לאמור במכתבך, אישור שימוש במרחב הציבורי נמסר למרשתך ביום 16.8.2023, כאשר לבקשתה שונה בהמשך מיקום האירוע בלבד מכיכר מסריק לכיכר דיזינגוף. פניה לעירייה רק כעת, שעה שהאישור נמסר ביום 16.8.23, עולה כדי שיהוי והדבר יביא לקיום הליך משפטי בסד זמנים דחוק שאינו מאפשר את בירורו כדבעי.
2. לגופם של דברים, בהיתר שנתנה העירייה הובהר, בין היתר, כי חל איסור לקיים הפרדה מגדרית באירוע באמצעים פיזיים.
3. יודגש, כי בהבהרה זו אין כל חידוש, והיא - כי חל איסור לקיים הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים באירועים במרחב הציבורי המתקיימים בהרשאתה.
4. כידוע, העיקרון המנחה בדבר האיסור על הפרדה מגדרית מבוסס על עיקרון השוויון, העומד בליבת השיטה הדמוקרטית ומעוגן בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, והאיסור על הפליה אסורה שנגזר ממנו. בהקשר זה, נפנה לדיונים שהתקיימו אצל היועץ המשפטי לממשלה בנוגע לאירועי "משיח בכיכר" אשר נערכו בכיכר רבין, כאשר במסגרת סיכום (מיום 18.6.18) הובהר כי "נקודת המוצא היא חומרתה של תופעת הדרת הנשים מן המרחב הציבורי, והצורך לפעול לביעורה במסגרת החתירה המתמדת לשוויון זכויות ולקידום מעמד האישה בישראל. זאת, כפי שהובהר פעמים רבות בעבר, בכלל זה בפסיקת ביהמ"ש העליון ובדו"ח הצוות המשרדי למאבק בהדרת נשים במרחב הציבורי, וכפי שאף עוגן כמדיניות ממשלתית מוצהרת בהחלטת ממשלה מס' 1526 מיום 30.3.2014 בנושא "מניעת הדרת נשים במרחב הציבורי"; ובאשר לסמכות העירייה בעניין הובהר באופן מפורש כי "נתון לעירייה שיקול דעת רחב לקביעת תנאים בנוגע לאישור השימוש במרחב הציבורי שבשטחה, ואף יש בסמכותה לקבוע כי לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באירוע המתקיים בהרשאתה".

ע"ד ללא הפסקה

5. דברים אלה עוגנו, בסמוך לכך, אף בנוהל עירוני המתווה את שיקול הדעת במתן אישור לקיום אירועים במרחב הציבורי הפתוח והנוהל פורסם באתר האינטרנט העירוני (נוהל "שימוש במרחב הציבורי" המפורסם בעמוד "שקיפות ושיתוף הציבור" בלשונית "נהלים עירוניים").
6. מדיניות זו ידועה למרשתך היטב ואף עלתה לשיח ציבורי, בין היתר, בעקבות אירוע תפילה שערכה מרשתך בכיכר דיזינגוף בפסח (השנה). למען הסר ספק, באישורים נוספים לשימוש במרחב הציבורי שניתנו למרשתך נכללה ההתניה מושא פנייתכם, כך שאין מדובר ב"הפתעה".
7. הנה כי כן, האיסור לקיום הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים במרחב הציבורי, אינו בגדר מדיניות עירונית חדשה, אלא עמדה ידועה אשר תואמת את הדין.
8. אין בידינו לקבל טענתכם בדבר הפגיעה בחופש הדת. חופש הדת והמצפון מבטא את זכותו של כל אדם לדבוק בדתו ובאמונתו ולקיים את מצוותיה ופולחנה ללא הפרעה. **חופש הדת והמצפון אינו משמיע חובה לקיים את התפילה במרחב ציבורי פתוח ואין משמעו שמוטלת על העירייה חובה לאפשר קיומה במרחב הציבורי הפתוח כאמור.**
9. באשר לטענה לפגיעה, כביכול, בחופש הדת של מרשתך ושל אלפי מתפללים ומתפללות מדי שנה בשנה בכיכר דיזינגוף, נזכיר כי אירוע התפילה ההמוני מושא פנייתך, החל בתקופת הקורונה ועל רקע הריחוק החברתי המיוחד שנדרש באותה תקופה. קרי, במשך עשרות שנים התפלל הציבור ביום הכיפורים בבתי כנסת ולא במקום פתוח, והדבר נמצא בהלימה מלאה עם זאת שקיום התפילה במקום פתוח אינו צורך אינהרנטי ואינו תנאי, ודאי שלא תנאי בלתי איון, לקיום מצוות הדת כהלכתה בידי החפצים בקיומה.
10. אשר לטענות שהועלו בפנייתכם (ופסקי הדין של בית המשפט העליון אליהם הפניתם) לעניין הימנעות ומניעת פגיעה ברגשות בני דת שהמקום מקודש להם, שמירת קדושת מקום ושינויי מנהג ממנהגי בית הכנסת, הואיל ומן המפורסמות שכיכר דיזינגוף אינה בית כנסת, אינה משמשת ברגיל כמקום תפילה וככל הידוע לנו אינה נחשבת מקום מקודש, הרי שאין במקורות שצוינו נפקות לנדון דידן.
11. כפי שציינו לעיל, קיום מצוות הדת ללא הפרעה אין משמעו כי הרשות מחויבת להעמיד בכל מקום בכל זמן ללא כל מגבלה לטובת קיום תפילה, -קל וחומר שעה שמבוקש לעשות כן במקום שאינו מקום תפילה אלא מרחב ציבורי פתוח לכל. ודוק. העירייה אינה מונעת מאיש לקיים את חופש הדת והפולחן לפי אמונתו, שכן ברחבי העיר בתי כנסת רבים המיועדים לכך ומאפשרים תפילה בהפרדה בין נשים לגברים, והעירייה אף נותנת מענה כאשר נוצר ביקוש למקומות תפילה העולה על היצע בתי הכנסת הקיים, בהתאם לצורך.
12. כאמור, ענייננו באירוע תפילה המוני במרחב הציבורי הפתוח, שהחל לראשונה בתקופת התפרצות הגלים הראשונים של מגיפת הקורונה ומגבלות הריחוק החברתי שנכפו באותה העת. העירייה הגדילה לעשות

והתירה למרשתך לקיימו בכיכר מרכזית ביותר, וזאת בהתאם לכללים המקובלים אשר להם כפופים כלל האירועים המתקיימים במרחב הציבורי הפתוח בהרשאת העירייה, וזאת תוך שמירת חופש התנועה ומניעת משטר גיאוגרפי שבו מינו של אדם הופך קריטריון שעל בסיסו ניתנת או נמנעת ממנו גישה.

13. בטרם סיום יובהר, כי בכל השנים בהן התקיימו תפילות במרחב הציבורי הפתוח של העיר, העירייה מעולם לא אישרה את קיומן באופן הכולל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים, וכאשר נעשו תפילות הן נעשו ללא הפרדה פיזית. ברי, כי ככל שמדובר בהפרדה וולנטרית במסגרתה כל אדם בוחר את מקומו ללא הכוונה, אין בכך כל קושי. ממילא, לעירייה אין כל אפשרות או סמכות למנוע מקבוצה של אנשים להתאסף יחדיו ולהתפלל כנהוג בתפילות.

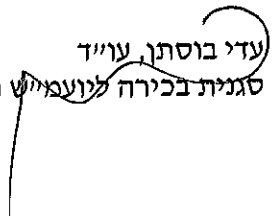
14. באשר לאירועי תפילה במגזר המוסלמי, הנזכרים בפנייתך, יובהר כי אף בהם לא התירה העירייה לקיים הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים.

15. לאור כלל האמור לעיל, הרינו לדחות מכל וכל את פנייתכם, ועמדתנו היא שלא נפל כל פגם בהחלטת העירייה לאסור קיום הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים באירוע נשוא פנייתכם.

בברכת שנה טובה,

רחל ד״ן, עו״ד
ממ סגנית בכירה ליועמ״ש העירייה

עדי בוסתן, עו״ד
סגנית בכירה ליועמ״ש העירייה

העתק:

רון חולדאי – ראש עיריית תל אביב-יפו
מנחם לייבה – מנכ״ל העירייה
עוזי סלמן – היועץ המשפטי לעירייה
רובי זלוף – משנה למנכ״ל ומנהל חטיבת התפעול

נספח 10 :

נספח י - עתירה מינהלית של פורום חירות
וכבוד האדם

(עמודים 85 עד 96)

עת"מ

בית המשפט המחוזי תל אביב-יפו
 בשבתו כבית המשפט לעניינים מנהליים

ג' תשרי תשפ"ד, 18/09/2023 החלטה
 תיק 38202-09-23
 שו' הדס עובדיה

1. העתירה על נספחיה וכן החלטה זו יומצאו למשיבה עוד היום עד השעה 14:00. אישור מסירה יומצא לתיק עם ביצוע המסירה.
 2. לתגובת המשיבה עד יום 19.9.23 בשעה 1300
 3. דיון במעמד הצדדים נקבע ביום 20.9.23 בשעה 12:00 העותרים

*** נחתם דיגיטלית ***

המשיבה

1. פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר מס' 580771731)
  2. מיכל פיינשטיין (ת"ז 305744583)
  3. תפארת כהן (ת"ז 301315578)
  4. לירום גולן (ת"ז 300932878)
- באמצעות ב"כ עו"ד צפנת נורדמן
 מרחוב קרית המדע 11 ת"ד 45295
 ירושלים 9145101
 טל': 025700480; פקס: 025700490

- נ ג ד -

עיריית תל אביב-יפו
 אבן גבירול 69 תל אביב
 טל': 037244400
 פקס: 03-5244093

עתירה מנהלית דחופה

מוגשת בזאת עתירה מנהלית דחופה נגד החלטת המשיבה לאסור על שימוש במחיצה להפרדה בין עזרת הנשים לעזרת הגברים במהלך תפילת יום הכיפורים הבעלי"ט, שעתידה להיערך בכיכר דיזינגוף בעיר (להלן: ההחלטה).

בית המשפט הנכבד מתבקש להכריז על בטלות ההחלטה או לבטלה, מהטעמים שיפורטו להלן.

לבית המשפט הנכבד סמכות לדון בעתירה לפי פרט 8(א) לתוספת הראשונה לחוק בתי משפט לעניינים מנהליים, התשי"ס-2000. לבית המשפט הנכבד סמכות מקומית לדון בעתירה מכוח תקנה 2(א) לתקנות בתי משפט לעניינים מנהליים (סדרי דין), התשס"א-2000.

א' – מבוא

1. ההחלטה מושא העתירה דנן מסמנת שפל חדש בדברי ימי המשיבה, בדברי ימי המדינה. מאז שלטון המנדט הבריטי והפרעות ביישוב היהודי לא נשמע בארץ ישראל איסור על אביזרי תפילה יהודית, על מחיצה – עד עתה. עד שקמה עיריית תל אביב, שקמה עיר בישראל.
2. כפי שתואר בעבר בפסיקת בית המשפט העליון, "חיכוכים בין-עדתיים על רקע הכה"מ [הכותל המערבי] אירעו במשך כל שנות ה-20 ... המוסלמים עירערו במיוחד על העמדת אביזרי-תפילה ברחבה בידי היהודים, בשל מחאותיהם סולקה בכוח – בידי המשטרה הבריטית – מחיצה בין גברים לנשים בעצם יוה"כ תרפ"ט (1928). באוגוסט 1929 התפרץ המון מוסלמי מוסת דרך הפתח שפתח המופתי בדרום הרחבה, פרע במתפללים והשמיד תשמישי-קדושה, ובהמשך ההתרגשות ואי-השקט פרצו ימים אחדים לאחר-מכן 'מאורעות תרפ"ט' הקטלניים" (בג"ץ 2410/90 הופמן נ' הממונה על הכותל המערבי (26.1.1994) (להלן: עניין הופמן), 348-349. ההדגשה הוספה).

3. העותרות בעניין הופמן ניסו להיבנות מהעדרה של מחיצה בצילומים מימי המנדט הבריטי בארץ ישראל, ולנסיון זה התייחס בית המשפט העליון כך: **"כיצד ניתן ללמוד על היעדרו של 'מנהג המקום' באשר להפרדה בין נשים לגברים ממצואות שנכפתה על היהודים מכוח גזירת השלטון הזר? אתמהה"** (המשנה לנשיא אלון, שם, שם).

4. הנה כי כן, בשנות העשרים של המאה שעברה סולקו מחיצות מתפילה יהודית בארץ ישראל מכוח "גזירת השלטון הזר"; מאה שנים אחר כך, בשנת 2023; במדינה היהודית הריבונית; מדובר בגזירה כחול-לבן. תוצרת הארץ. לאן נוליד את הבושה.

ב' – רקע עובדתי

ב'1 – על הצדדים

5. העותרת 1 היא עמותה הפועלת לקידום ולהגנה על זכויות יסוד בהן הזכויות לחירות, לכבוד, לאוטונומיה, לחופש דת ולשוויון. העותרים 2-4 הם תושבי תל אביב המבקשים להשתתף בתפילות יום הכיפורים בכיכר דיזינגוף, לפי ההלכה והמסורת היהודית: תוך שימוש במחיצה בין עזרת הגברים לעזרת הנשים. העותרים למדו על החלטת העיריה מפרסומים ברשתות החברתיות ובתקשורת, בתחילת השבוע שעבר.

6. בכתבה שפורסמה ב"ישראל היום" הובאה החלטת העיריה, שלפיה יתאפשר לקיים תפילות "כל נדרי" ו"נעילה" בכיכר דיזינגוף, אך **"לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים"**.

הכתבה זמינה בכתובת <https://www.israelhayom.co.il/judaism/judaism-news/article/14586977> ובתוצאה הראשונה בחיפוש גוגל: "ישראל היום לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים".

7. המשיבה היא עיריית תל אביב-יפו (להלן גם: **העיריה**), מי שהוציאה תחת ידה איסור שימוש במחיצה בתפילה יהודית, בהחלטה מושא עתירה זו.

ב'2 – תפילות בהפרדה מתקיימות בעיר באין מפריע, עד ההחלטה מושא העתירה דנן

8. בשנים האחרונות מתקיימות ברחוב דיזינגוף בתל אביב תפילות יום הכיפורים, "כל נדרי" ו"נעילה", ביוזמת עמותת "ראש יהודי". התפילות הפכו אבן שואבת לציבור רחב ומגוון: דתיים, מסורתיים, חילונים – כל מי שביקש מצא את מקומו בתפילה המרגשת ברחובה של עיר. ראשים מגולים ומכוסים גם יחד, חולצות לבנות לצד מכנסי גיינס משופשפים, ספרדים ואשכנזים, שמאלנים וימנים. כאיש אחד בלב אחד.

9. התפילות התקיימו בכל שנה **תוך שימוש מחיצה, לפי ההלכה והמסורת היהודית מדורי דורות**. להלן תמונות לדוגמה שהתפרסמו בכלי התקשורת, מתפילות השנים שעברו, באותו מיקום ובאותה מתכונת של הפרדה באמצעות מחיצה (זמינות בכתובות:

וכן [/https://www.google.com/amp/s/www.kipa.co.il/amp/1100194](https://www.google.com/amp/s/www.kipa.co.il/amp/1100194)

[:/https://www.google.com/amp/s/www.kipa.co.il/amp/1100194](https://www.google.com/amp/s/www.kipa.co.il/amp/1100194)

סיום תפילת יום הכיפורים בתל אביב צילום: ראש יהודי

10. עד עתה, עיריית תל אביב לא העלתה בדעתה לאסור שימוש במחיצה בתפילות המדוברות. התפילות – הנפרדות, תוך שימוש במחיצה – נערכו באישור העיריה, וזו אף התפארה בהן. כך למשל פרסמה העיריה בנוגע לאותה תפילה – נפרדת, תוך שימוש במחיצה – באותו מיקום, בשנה שעברה :

עיריית תל-אביב-יפו · מעקב
 5 באוק' 2022
 לא, זה לא התור לבייקרי 😊 גמר חתימה טובה!

61 שיתופים 395 תגובות 5.4 אלף

11. זה המקום לציין, שאף תפילות מוסלמיות מתקיימות בעיר בהפרדה, תוך שימוש במחיצה, ללא מפריע (ובדין מתקיימות). זה לא מכבר התקיים בפארק עירוני של העיריה – פארק צ'ארלס קלור – אירוע תפילה ודרשה המוני בהפרדה בין המינים, לכבוד חג הקורבן המוסלמי. כמחיצה במקום שימשו גדרות של לא אחרת מאשר עיריית תל אביב. התפילה ההמונית לכבוד חג הקורבן המוסלמי מתקיימת מדי שנה, באותה מתכונת של הפרדה, באותו פארק עירוני, תוך שימוש באותם גדרות של העיריה כמחיצה. תפילות במתכונת דומה נערכות גם לרגל עיד אל-פיטר. מיותר לציין שהתפילות הקבועות הללו **מוכרות לעיריה היטב**.

12. להלן תמונות מתוך סרטון של התפילה המוסלמית בהפרדה בחג הקורבן האחרון ובו גברים מקדימה, נשים מאחור, כאשר גדרות העיריה (באדום) חוצצות ביניהם (הסרטון זמין בעמוד היוטיוב של yaffa48 בכתובת : <https://www.youtube.com/watch?v=m4gsgnFjjMI&t=39s>).

ג' – מיצוי הליכים

13. ביום 12.9.2023 פנתה העותרת 1 לעיריה, במכתב שכותרתו: **"תפילות יום הכיפורים בתל אביב – התראה בטרם נקיטה בהליכים משפטיים"**. העותרת טענה לבטלות ההחלטה, שאינה חוקית ואף בלתי חוקתית, הכול כמפורט במכתבה. לנוכח סד הזמנים העותרת ביקשה התייחסות למכתבה עד ליום 14.9.2023, ערב ראש השנה (טעות סופר בתאריך תוקנה בפניה עוקבת).
14. העותרת חתמה מכתבה בהבעת תקווה שלא נגיע עד הלום; שלא יהיה צורך בהליכים משפטיים: **"ברוח ימי אלול, ערב ראש השנה, יש לקוות כי העיריה תבחן דרכיה ותתעשת בעוד מועד. שערי תשובה לא ננעלו"**. העתק המכתב מיום 12.9.2023 מצ"ב **כנספח**.
15. עד עתה לא התקבל מענה כלשהו מהעיריה. מכאן עתירה זו.

ד' – הטיעון המשפטי

ד'1 – ההחלטה בלתי חוקית והתקבלה בחוסר סמכות

16. כידוע, אזרח במדינה דמוקרטית-ליברלית רשאי לבצע כל פעולה למעט כזו שנאסרה עליו במפורש בחוק; כל שלא נאסר במפורש – מותר. **אין** במדינת היהודים חוק שאוסר תפילה יהודית, לפי כללי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית מדורי דורות, ובכלל זה תוך שימוש במחיצה בין עזרת הגברים לעזרת הנשים, ומכאן שתפילה כזו מותרת. למרבה הצער כבר לא מיותר לציין: יהודים בישראל רשאים להתפלל ברחובותיה תפילה יהודית לפי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית.
17. ביתר פירוט יצוין, כי אין מקור סמכות לאיסור על שימוש במחיצה בתפילה בפקודת העיריות [נוסח חדש] (להלן: **הפקודה**) ובהתאם, אף חוק העזר לתל-אביב-יפו (שמירת הסדר והניקיון), תש"ס-1980, שנחקק מכוח סעי' 250 לפקודה, לא מתיימר לכלול "הסמכה" כזו.
18. נסיונה של עיריית תל אביב לאסור תפילה יהודית, תוך שימוש במחיצה, לפי כללי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית – חסר תוקף. העיריה **נעדרת סמכות** ליצור איסור כזה, יש מאין.
19. הנה כי כן, החלטת העיריה מושא העתירה דנן התקבלה **בחוסר סמכות** ולכן **אינה חוקית** ואחד דינה להיבטל.

ד'2 – ההחלטה בלתי חוקתית

הזכויות הנפגעות

20. האיסור על שימוש במחיצה בתפילה יהודית (ויהודית דווקא) אינו רק בלתי חוקי אלא אף **בלתי חוקתי**. האיסור לקיים תפילה יהודית לפי ההלכה והמסורת היהודית פוגע בשורת זכויות יסוד של המבקשים להתפלל, בהן הזכויות **לחירות, לכבוד, לאוטונומיה, לחופש דת ולשוויון**.
21. הדברים ברורים. איסור תפילה יהודית, לפי ההלכה והמסורת היהודית, פוגעות בחירות ובחופש הדת של כל מי שחפץ להשתתף בתפילה כזו, בתפילה המדוברת כאן. איסור כזה פוגע ממילא בזכותו של כל אדם שמבקש להשתתף באותה תפילה לכבוד ובזכות לאוטונומיה הנגזרת ממנה, שמשמעותן זכותו של אדם לחיות את חייו כפי שהוא רואה לנכון, לעשות בעצמו את הבחירות שלו. בענייננו: להתפלל בהפרדה בין המינים, לפי כללי ההלכה והמסורת היהודית.

22. ודוק: לא זו בלבד שאין איסור, אלא ייתכן שעל העיריה לסייע בקיום התפילה המבוקשת. כפי שפסק בית המשפט העליון באשר לקבוצה שמבקשת לעצמה הפרדה "סתם" במרחב הציבורי, בלי לכפות על איש, דברים שיפים מכוח קל וחומר להפרדה בתפילה: **"לא רק שאין מניעה משפטית לאפשר לה לנהוג כך, יתכן אף שיש לנסות לסייע בידה – שכן ההתחשבות באמונותיו ובצרכיו הדתיים של כל אדם היא מעקרונות היסוד של המשפט הישראלי"** (בג"ץ 746/07 רגן נ' משרד התחבורה (5.1.11), סעי' כ"א לפסק דינו של השופט רובינשטיין. ההדגשה הוספה).

23. ומכאן לזכות החוקתית לשוויון. זכות זו נפגעת פעמיים בהחלטה מושא עתירה זו.

24. ראשית, נפגעת הזכות לשוויון של יהודים מול מוסלמים. בעוד מוסלמים מקיימים בעיר תפילות נפרדות, תוך שימוש במחיצה, באין מפריע – וכאמור, תפילות אלה מתקיימות בדין; עיני העותרים לא צרות בהן – העיריה אוסרת על יהודים לקיים תפילות באותה מתכונת בדיוק של הפרדה בין המינים. אין כל שוני רלוונטי בין הקבוצות – מוסלמים מזה ויהודים מזה – שעשוי להצדיק הבחנה ביניהן לעניין השימוש במחיצה בתפילה; אם כן, לפנינו אפליה פסולה, ישירה ובוטה, של המתפללים היהודים.

25. שנית, החלטת העיריה פוגעת אף בשוויון בין המינים: בזכותן לשוויון של נשים מול גברים. וזאת חשוב להדגיש: אם לא תוצב מחיצה, התפילה במקום תוכל לשרת רק בני מין אחד. מכיוון שגברים, לפי ההלכה, הם המקיימים מניין, חיוב התפילה במניין חל עליהם וכל הדברים שבקדושה נאמרים במניין – איסור מחיצה יוביל לכך שגברים בלבד ישתתפו בתפילה, אם בכלל תתקיים. איסור המחיצה הוא אפוא הדרת נשים.

הפגיעה בזכויות – אסורה

26. פגיעה בזכויות יסוד תיתכן רק בחוק או מכוח הסמכה מפורשת ומפורטת בחוק, כתנאי ראשון שבלעדיו אין (חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, פסקת ההגבלה שבסעיף 8).

27. מיותר לציין כי אין חוק שאוסר תפילה יהודית או מסמיך את העיריה לאסור אותה; אין חוק שאוסר שימוש במחיצה להפרדה בין עזרת הנשים לעזרת הגברים בתפילה או מסמיך את העיריה לאסור אותה. אין ולא יעלה על הדעת שיהיה.

28. די בכך כדי לקבוע כי החלטת העיריה בטלה. יתר מבחני פסקת ההגבלה מוליכים לאותה מסקנה ואולם הדיון בהם מיותר, שכן תנאי הסף בדבר הסמכה חוקית לא מתקיים.

ד'3 – ההחלטה שרירותית ובלתי סבירה באופן קיצוני; "כל המשנה ידו על התחזונה"

29. איסור המחיצה בתפילה יהודית הוא איסור חדש. עיריית תל אביב לא העלתה בדעתה איסור שכזה עד עתה.

30. במרחב הציבורי בתל אביב מתקיימות תפילות בהפרדה בין המינים, תוך שימוש במחיצה, באופן שגורתי, דבר יום ביומו. בתי הכנסת הציבוריים בעיר מתנהלים כולם בהפרדה בין המינים, תוך שימוש במחיצה.

31. לא עולה על דעתה של העיריה לאסור מחיצה בבתי כנסת בתחומה, ואין כל טעם שיצדיק איסור כזה רק מכיוון שהתפילה נערכת – בהיתר, נזכיר – ברחובה של עיר. בית כנסת ציבורי אינו פחות "מרחב ציבורי" מאשר כיכר דיזינגוף.

32. ויתרה מכך: גם ברחובה של עיר מדובר באיסור חדש. על הדוגמאות שהוזכרו לעיל נוסף: גם בחג הפסח האחרון, חודש אפריל שנה זו, התקיימה באותו מיקום בעיר – רחבת כיכר דיזינגוף – תפילה בהפרדה בין המינים, תוך שימוש במחיצה. אירוע התפילה קיבל את אישור העיריה, **שלא ראתה בו ובשימוש במחיצה במהלכו כל פגם חוקי**.

33. להלן תמונה מהתפילה האמורה, שבה ניתן להבחין במחיצה, כפי שפורסמה בכלי התקשורת:

מתוך כתבה שזמינה בכתובת: <https://www.inn.co.il/news/598031>.

34. הנה כי כן, החלטת העיריה לאסור פתאום, יש מאין, שימוש במחיצה בתפילה יהודית אינה רק חסרת סמכות, בלתי חוקית ובלתי חוקתית, היא אף שרירותית ובלתי סבירה באופן קיצוני. יפה לענייננו הכלל התלמודי: **"כל המשנה ידו על התחתונה"** (בבא מציעא ו', ב').

ה' – סיכום

35. מוטב היה להחלטה המבישה מושא עתירה זו שלא היתה באה לעולם. העותרים מצטערים על הצורך לפנות לבית המשפט הנכבד כדי לאפשר תפילה יהודית במדינת היהודים, כאילו תיתכן הווה אמינא.

36. בית המשפט הנכבד מתבקש אפוא להושיט לעותרים סעד כמבוקש ולהכריז על בטלות ההחלטה או לבטלה.

37. כן מתבקש בית המשפט הנכבד להשית על המשיבה את הוצאות העותרים בגין עתירה זו, כולל שכ"ט עו"ד ומע"מ כדין.

38. עתירה זו נתמכת בתצהירה של הח"מ, בכובעה כמנכ"לית העותרת 1.

צפנת נורדמן, עו"ד
מ"ר 48311
בי"כ העותרים

תצהיר

אני הח"מ, צפנת נורדמן, נושאת ת"ז מס' 066120007, לאחר שהוזהרתי כי עליי לומר את האמת וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהירה בזאת בכתב כדלקמן:

1. אני נותנת תצהירי זה בתמיכה לעתירה מנהלית של "פורום חירות וכבוד האדם בישראל" (ע"ר מס' 580771731) ואח', כמנכ"לית העמותה, נגד עיריית תל אביב יפו (להלן: העתירה).
2. העובדות שבעתירה נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי.

צפנת נורדמן

אישור

אני הח"מ, י"ן 19, עו"ד, מאשר/ת בזה כי ביום 18/9/23 הופיעה בפניי עו"ד צפנת נורדמן המוכרת לי אישית ולאחר שהוזהרתי כי עליה לומר את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי תהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה את נכונות הצהרתה דלעיל וחתמה עליה בפניי.

ירון קצין, עו"ד
מ.ר. 95225

נספח 1

מכתב התראה בטרם נקיטה בהליכים

עמ' 10

כ"ו באולול תשפ"ד
12.9.2023

בס"ד

לכבוד
מר רון חולדאי
ראש העיר
תל אביב-יפו

בפניה מקוונת ובפקס: 03-5244093

שלום רב,

הנדון: תפילות יום הכיפורים בתל אביב – התראה בטרם נקיטה בהליכים משפטיים

בשם מרשתי, פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר), אני מתכבדת לפנות אליך כדלקמן:

1. מרשתי היא עמותה רשומה הפועלת למען קידום חירות הפרט וכבוד האדם, ובכלל זה להגנה על זכויות היסוד לחופש דת ולשוויון.
2. לפי פרסומים שונים ברשתות החברתיות, עיריית תל אביב (להלן: **העירייה**) אסרה על עמותת "ראש יהודי" לקיים ביום הכיפורים תפילות במספר מוקדים בעיר. עוד פורסם, כי העירייה אסרה על הפרדה בין המינים במיקום היחיד שבו התירה לכאורה תפילה, בכיכר דיזינגוף.
3. מכאן מכתבנו זה.
4. החלטותיה של עיריית תל אביב לאסור התכנסות לתפילה וכן לאסור הפרדה בין המינים בתפילה הן בלתי חוקיות ואף בלתי חוקתיות ולפיכך **בטלות ומבוטלות**. כמו כן, החלטות אלה מקימות עילת תביעה אזרחית לציבור הנפגעים. נפרט מעט.
5. כידוע, אזרח במדינה דמוקרטית-ליברלית רשאי לבצע כל פעולה למעט כזו שנאסרה עליו במפורש בחוק; כל שלא נאסר במפורש – מותר. אין במדינת היהודים חוק שאוסר תפילה יהודית, לפי כללי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית מדורי דורות, ובכלל זה תוך שימוש במחיצה בין עזרת הגברים לעזרת הנשים, ומכאן שתפילה כזו מותרת. למרבה הצער והבושה, העירייה מאלצת את מרשתי להעלות על הכתב את המסקנה הבאה, כאילו תיתכן הווה אמינא: יהודים בישראל רשאים להתפלל ברחובותיה תפילה יהודית לפי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית.
6. נסיונה של עיריית תל אביב לאסור תפילה יהודית – חסר תוקף. העירייה **נעדרת סמכות** ליצור איסור כזה, יש מאין.
7. על כך נוסף: אותו איסור אינו רק בלתי חוקי אלא אף **בלתי חוקתי**. האיסור לקיים תפילה יהודית פוגע בשורת זכויות יסוד של מי שמבקשים לקיים התפילה, בהן הזכויות **לחירות, לכבוד, לאוטונומיה, לחופש דת ולשוויון**.

8. פגיעה בזכויות יסוד תיתכן רק בחוק או מכוח הסמכה מפורשת ומפורטת בחוק, כתנאי ראשון שבלעדיו אין. מיותר לחלוטין לציין שאין חוק שאוסר תפילה יהודית או מסמיך את העירייה לאסור אותה. אין ולא יעלה על הדעת שיהיה.

9. באשר לזכות לשוויון נזכיר, כי זה לא מכבר התקיים בפארק עירוני של העירייה – פארק צ'ארלס קלור – אירוע תפילה ודרשה המוני בהפרדה בין המינים, לכבוד חג הקורבן המוסלמי. כמחיצה במקום שימשו גדרות של לא אחרת מאשר עיריית תל אביב. התפילה ההמונית לכבוד חג הקורבן המוסלמי מתקיימת מדי שנה, באותה מתכונת של הפרדה, באותו פארק עירוני, תוך שימוש באותם גדרות של העירייה. תפילות במתכונת דומה נערכות גם לרגל עיד אל-פיטר.

10. להלן תמונות מתוך סרטון של התפילה המוסלמית בהפרדה בחג הקורבן האחרון ובו גברים מקדימה, נשים מאחור, כאשר גדרות העירייה (באדום) חוצצות ביניהם (הסרטון זמין בעמוד היוטיוב של yaffa48 בכתובת : <https://www.youtube.com/watch?v=m4gsgnFjjMI&t=39s>)

11. בדין מתקיימות בעיר תפילות מוסלמיות בהפרדה, ובדין מתקיימות בה, עד עתה, תפילות יהודיות בהפרדה. כפי שפסק בית המשפט העליון באשר לקבוצה שמבקשת לעצמה הפרדה במרחב הציבורי, בלי לכפות על איש, דברים שיפים מכוח קל וחומר להפרדה בתפילה: "לא רק שאין מניעה משפטית לאפשר לה לנהוג כך, יתכן אף שיש לנסות לסייע בידה – שכן ההתחשבות באמונותיו ובצרכיו הדתיים של כל אדם היא מעקרונות היסוד של המשפט הישראלי" (בג"ץ 746/07 רגן נ' משרד התחבורה (5.1.11), סעי' כ"א לפסק דינו של השופט רובינשטיין).

12. לפני סיום ומעבר למישור המשפטי יצוין, כי הנסיון לאסור תפילה יהודית במדינת היהודים, בעיר העברית הראשונה, מסמן נקודת שפל חדשה בדברי ימי העיר, בדברי ימי המדינה. מאז שלטון המנדט הבריטי והפרעות ביישוב היהודי לא נשמע בארץ ישראל איסור על אביזרי תפילה יהודית – עד עתה. עד שקמה עיריית תל אביב, שקמה עיר בישראל. לאן נוליד את הבושה.

13. לאור כל האמור, העירייה מתבקשת לחזור בה ולבטל החלטתה לאסור תפילה יהודית במוקדים שונים בעיר ולאסור הפרדה בתפילה יהודית בכיכר דיזינגוף. ברוח ימי אלול, ערב ראש השנה, יש לקוות כי העירייה תבחן דרכיה ותתעשת בעוד מועד. שערי תשובה לא ננעלו.
14. על כל פנים, אם העירייה לא תחזור בה מהחלטתה האמורה, בכוונת מרשתי לנקוט בהליכים משפטיים דחופים נגדה.
15. לאור לוחות הזמנים, מרשתי תמתין לתשובת העירייה לפנייתה זו עד ליום 4.9.2023, ערב ראש השנה. העדר תשובה עד לאותו מועד יתפרש כתשובה שלילית.
16. כמובן, אין באמור או בשאינו אמור במכתב תמציתי זה – הנשלח בחפזון רב עקב סד הזמנים – כדי לוותר על כל טענה או זכות העומדות למרשתי או כדי לגרוע מהן.

בברכת שנה טובה, שנת חירות ושלוש,

צפנת נורדמן, עו"ד

נספח 11 :

נספח יא - פסק דין של כבוד השופטת הדס
עובדיה

(עמודים 98 עד 114)

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

לפני כבוד השופטת הדס עובדיה

עותרים
 1. פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר)
 2. מיכל פיינשטיין
 3. תפארת כהן
 4. לירוס גולן
 ע"י ב"כ עוה"ד צפנת נורדמן

נגד

משיבה
 עיריית תל אביב יפו
 ע"י ב"כ עוה"ד שמואל זינגר

פסק דין

1. עניינה של העתירה בטענת העותרים כי התנאי להיתר שניתן לעמותת "ראש יהודי" על-ידי עיריית תל-אביב-יפו (להלן: "העירייה") לקיום תפילות יום הכיפורים במרחב הציבורי בכיכר דיזינגוף בעיר האוסר על שימוש במחיצה להפרדה בין נשים לגברים במהלך התפילות, עליו למדו מכתבה בעיתון שהתפרסמה אך זה מקרוב בטל, משנקבע בחוסר סמכות; בהיותו בלתי חוקתי ופוגע בזכויות לחירות, לכבוד, לחופש הדת ובשוויון; ובהיותו החלטה שרירותית ובלתי סבירה באופן קיצוני המשנה את המצב הקיים.

2. העתירה הוגשה ביום 18.9.23 וקבעתי בה דיון דחוף במעמד הצדדים ליום 20.9.23, בשים לב לסמיכות הזמנים לערב יום הכיפורים.

9 רקע עובדתי בתמצית

3. העותרים הם עמותת פורום חירות וכבוד האדם בישראל ושלושה מתושבי העיר המעוניינים להשתתף בתפילת יום כיפור בכיכר דיזינגוף באופן שלפיו תתקיים חציצה באמצעות מחיצה בין נשים לגברים.

13 המשיבה היא עיריית תל-אביב-יפו, בעלת המקרקעין במרחב הציבורי בתחום המוניציפאלי
 14 והמחזיקה בהם כנאמנה של הציבור ומעניקת ההיתר לשימוש במרחב הציבורי לעמותת ראש
 15 יהודי.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

- 1 אציין בהקשר זה כי לא קיבלתי את בקשת עמותת ישראל חופשית להצטרף לדיון כידידת בית
2 המשפט מהנימוקים שפורטו בהחלטתי במועד הדיון בעתירה מיום 20.9.23, בשים לב להלכת
3 מ"ח 7929/96 קוזלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג 1, 529; קוצר הזמן, הצורך במתן פסק דין דחוף
4 בעתירה שהוגשה אך בערבו של ערב יום הכיפורים ונוגעת לאופן שבו יתנהלו תפילת כל נדרי
5 ותפילת נעילה ביום הכיפורים בכיכר דיזנגוף; לרוחב היריעה שנפרש על ידי ב"כ הצדדים בפני
6 בכתב ובעל פה; בשים לב לקשיים שהעלה ב"כ המשיבה ביחס לזכות העמידה של העותרת;
7 ובשים לב לשלב בו התבקשה ההצטרפות להליך.
- 8 .4 ביום 9.7.23 פנתה עמותת ראש יהודי לעירייה בבקשה לקיים בליל תשעה באב במרחב הציבורי
9 אירוע בכיכר מסריק בעיר. ביום 12.7.23 ניתן היתר לראש יהודי לשימוש במרחב הציבורי
10 לקיום אירוע ראש יהודי בכיכר מסריק. בהיתר נקבע תנאי הקובע כי:
11 **"לא תתקיים הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים"**.
- 12 לאחר מתן ההיתר ב"כ ראש יהודי שלח לעירייה מכתב מיצוי הליכים בכל הנוגע לתנאי העירייה
13 להיתר השימוש במרחב הציבורי בדבר איסור על הפרדה מגדרית. ביום 13.9.23 השיבה העירייה
14 לפניית ראש יהודי ועמדה על דרישתה להימנעות מהפרדה מגדרית באמצעים פיסיים באירוע.
- 15 .5 בהמשך פנתה עמותת ראש יהודי בבקשה לקיים את תפילת כל נדרי ותפילת נעילה ביום כיפור
16 בכיכר מסריק בתל אביב. ביום 15.8.23 ניתן היתר לראש יהודי לשימוש במרחב הציבורי לקיום
17 תפילת ראש יהודי בכיכר מסריק בין התאריכים 24.9.23 בשעה 18:00 עד 25.9.23 בשעה 20:00.
18 בהיתר נקבע, בין יתר התנאים להיתר:
19 **"לא תתקיים הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים"**.
- 20 .6 ביום 6.9.23 נשלח לראש יהודי לבקשתה היתר עדכני המתיר לה לקיים את התפילה בכיכר
21 דיזנגוף בתנאים שנקבעו, הכוללים גם את התנאי הנוגע לאיסור קיום הפרדה מגדרית
22 באמצעים פיזיים במרחב הציבורי.
- 23 .7 ביום 12.9.23 פנתה פורום חירות וכבוד האדם בישראל לעירייה במכתב התראה בטרם נקיטת
24 הליכים משפטיים, וביקשה התייחסות למכתבה עד יום 14.9.23. משפנייתה לא נענתה על-ידי
25 העירייה הוגשה העתירה שלפני.
- 26 .8 ברקע הדברים יצוין כי בשנת 2020 אישרה העירייה לראשונה לקיים תפילות ביום הכיפורים
27 בכיכר דיזנגוף בעקבות מגפת הקורונה. גם בשנים שלאחר מכן בשנים 2021 ו-2022 התירה

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

1 העירייה קיום תפילות ביום הכיפורים במרחב הציבורי שבכיכר דיזינגוף שהתקיימו בהפרדה
2 בין נשים לגברים.

3 טענות הצדדים בתמצית

4 9. לטענת העותרים בכתבה שפורסמה ב"ישראל היום" אך זה מקרוב הובאה לידיעתם החלטת
5 העירייה לאפשר לקיים תפילות כל נדרי ונעילה בכיכר דיזינגוף אף בשנה זו אך זאת בסייג לפיו
6 "לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים".

7 10. תפילות בהפרדה התקיימו בעיר באין מפריע עד מתן ההחלטה מושא העתירה. בשנים
8 האחרונות מתקיימות ברחוב דיזינגוף בתל אביב תפילות יום הכיפורים ביוזמת עמותת ראש
9 יהודי, תוך שימוש במחיצה לפי ההלכה והמסורת היהודית. אף תפילות מוסלמים מתקיימות
10 בעיר בהפרדה תוך שימוש במחיצה ללא מפריע. כך למשל התקיים בפארק העירוני צ'ארלס
11 קלור אירוע תפילה ודרשה המוני לרגל חג הקורבן בהפרדה בין המינים, וכמחיצה שימשו גדרות
12 העירייה. תפילות במתכונת דומה התקיימו גם לרגל החג עיד אל-פיטר.

13 11. החלטת העירייה בלתי חוקית והתקבלה בחוסר סמכות. אין חוק האוסר על תפילה יהודית לפי
14 כללי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית, תוך שימוש במחיצה בין עזרת הגברים לעזרת
15 הנשים ומכאן שתפילה כזו מותרת. אין מקור סמכות לאיסור על שימוש במחיצה בתפילה
16 בפקודת העיריות [נוסח חדש] (להלן: "פקודת העיריות") וחוק העזר לתל-אביב-יפו (שמירת
17 הסדר והניקיון), התש"ם-1980 ולכן העירייה נעדרת סמכות ליצור איסור כזה.

18 12. החלטת העירייה בלתי חוקית שכן האיסור לקיים תפילה יהודית לפי ההלכה והמסורת
19 היהודית פוגע בזכויות יסוד של המבקשים להתפלל, בהן הזכות לחירות, לכבוד, לאוטונומיה,
20 לחופש דת ולשוויון. פגיעה בזכויות יסוד תיתכן רק בחוק או מכוח הסמכה מפורשת ומפורטת
21 בחוק לפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, פסקת ההגבלה שבסעיף 8. בהיעדר חוק האוסר על
22 קיום תפילה יהודית או מסמך את העירייה לאסור אותה; ובאין חוק האוסר על שימוש במחיצה
23 להפרדה בין עזרת הנשים לעזרת הגברים בתפילה או מסמך את העירייה לאסור אותו; יש
24 לקבוע כי החלטת העירייה בטלה.

25 13. לא זו בלבד שאין איסור על תפילה יהודית לפי המסורת, אלא שלא מן הנמנע שעל העירייה
26 לסייע בקיום התפילה כמבוקש לפי פסיקת בית המשפט העליון בבג"ץ 746/07 רגן נ' משרד
27 התחבורה (5.1.2011) (להלן: "עניין רגן").

28 14. החלטת העירייה פוגעת פעמיים בזכות החוקתית לשוויון. ראשית, נפגעת הזכות לשוויון של
29 יהודים מול מוסלמים, שכן העירייה מאפשרת לקיים תפילות מוסלמים במרחב הציבורי תוך

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

- 1 שימוש במחיצה באין מפריע. שנית, החלטת העירייה פוגעת בשוויון בין המינים שכן אם לא
2 תוצב המחיצה, התפילה במקום תוכל לשרת את הגברים בלבד שכן לפי ההלכה הם המקיימים
3 את המניין. בנוסף נפגעת זכותן של הנשים המעוניינות לקיים את התפילה במרחב הציבורי
4 בהפרדה, משכך איסור מחיצה מהווה הדרת נשים.
- 5 15. בנוסף נטען כי החלטת העירייה שרירותית ובלתי סבירה באופן קיצוני. איסור המחיצה
6 בתפילה יהודית הוא איסור חדש. במרחב הציבורי בתל אביב מתקיימות תפילות בהפרדה בין
7 המינים תוך שימוש במחיצה באופן שגרתי. כך למשל, התקיימה בחג פסח האחרון ברחבת כיכר
8 דיזינגוף תפילה בהפרדה תוך שימוש במחיצה. בתי הכנסת הציבוריים בעיר מתנהלים כולם
9 בהפרדה בין המינים תוך שימוש במחיצה. לא עולה על דעתה של העירייה לאסור מחיצה בבתי
10 כנסת בתחומה ואין כל טעם שיצדיק איסור כזה רק מכיוון שהתפילה נערכת בהיתר ברחובה
11 של עיר. בית כנסת ציבורי אינו פחות "מרחב ציבורי" מאשר כיכר דיזינגוף.
- 12 16. לטענת העירייה סוגיית ההפרדה המגדרית באירועים המתקיימים במרחב הציבורי התחדדה
13 בשנת 2018 על רקע הליך המשפטי שהתקיים בקשר עם קיום אירוע בו התבקשה הפרדה
14 מגדרית בכיכר רבין בעת"מ 50491-06-18 **האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה נ' עיריית**
15 **תל אביב יפו**. בהמשך להליך ולאחר דיונים בעניין שקיים הייעוץ המשפטי לממשלה, התחדדה
16 עמדת העירייה, לפיה לא תותר הפרדה מגדרית באירועים המתקיימים במרחב הציבורי. עמדה
17 זו באה לידי ביטוי אף ב"נוהל העירוני מס' 869 שימוש במרחב הציבורי" אשר תוקן בשנת 2018
18 ונקבע בו בסעיף 6(ד) כי "לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיסיים". ואכן בהתאם
19 לנוהל מזה שנים רבות שלא ניתן היתר לקיום אירועים הכוללים הפרדה מגדרית.
- 20 17. עד לאחרונה ההיתר העירוני הניתן לקיום אירועים לא כלל בגוף ההיתר הבהרה בדבר היעדר
21 אישור להצבת מחיצות שנועדו להפרדה מגדרית. בעת האחרונה הובא לידיעת העירייה, כי
22 היעדר הבהרה בעניין גרם לתקלות ולהצבת מחיצות באירועים של תפילה במרחב הציבורי. עם
23 הצפת העניין ועל מנת למנוע אי-בהירות, הוסיפה העירייה להיתרים את ההבהרה המשקפת את
24 הוראות הנוהל משנת 2018 לפיה אין לקיים הפרדה מגדרית באמצעים פיסיים.
- 25 18. ביום 16.8.23 נשלח לראש יהודי, המארגן את התפילות בכיכר דיזינגוף, אישור לקיום תפילות
26 יום כיפור. יוער כי בתחילה נשלח אישור לקיום האירוע בכיכר מסריק ובהמשך, לבקשת ראש
27 יהודי, שונה המיקום וביום 6.9.23 נשלח אישור מעודכן המתייחס למיקום הנוכחי בכיכר
28 דיזינגוף. שני האישורים כוללים ואף באופן מודגש את הקביעה כי:
29 **"לא תתקיים כל הפרדה מיגדרית באמצעים פיסיים"**.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

19. ביום 12.7.23 בהיתר לקיום אירוע שביקש ראש יהודי לקיים בליל תשעה באב, נכללה ההבהרה
1 האמורה בדבר איסור על הפרדה מגדרית. לאחר מתן ההיתר, שלח לעירייה ב"כ ראש יהודי
2 מכתב מיצוי הליכים בכל הנוגע להבהרת העירייה באשר לאיסור על הפרדה מגדרית. ביום
3 13.9.23 השיבה העירייה למכתב, ועמדה על דרישתה להימנעות מהפרדה מגדרית באמצעים
4 פיסיים.
5
20. לטענת העירייה דין העתירה להידחות על הסף עקב היעדר זכות עמידה לעותרים מקום בו
6 הנפגע הישיר מההחלטה אינו עותר כנגדה. בעתירה מבקשים העותרים סעד שעניינו ביטול
7 החלטת המשיבה בקשר עם אישור שניתן לגורם אחר – עמותת ראש יהודי. בהתאם להלכה
8 הפסוקה, מקום שבו עניינו בהחלטה בה יש נפגע מסוים, אין להיעתר למי שמשמש כעותר
9 ציבורי. האמור מקבל משנה תוקף שעה שמדובר בהיתר פרטני ביותר, הנוגע לאירוע מסוים
10 ביוזמתו ובתכנונו של גורם מסוים שהוא מארגן האירוע, וכן לעובדה שעניינו בגוף המיוצג
11 כדבעי ולא במי שנסיבותיו ואילוצים כלכליים או אחרים מקשים על יכולתו לממש את זכות
12 הגישה לערכאות. הנפגע הישיר אף פנה לעירייה ישירות באמצעות בא כוח והציג את עמדתו
13 באותו נושא בדיוק של העתירה, ולאחר קבלת תשובת העירייה ראה לנכון שלא לעתור.
14
21. ניסיון העותרים להציג עצמם כמעין "בעלי עניין" באירוע התפילה בכיכר אינו מעלה או מוריד
15 לעניין סיווגם כ"עותרים ציבוריים". אף שהעותרים מציינים כי הם מבקשים ליטול חלק
16 בתפילה, אין הם "נפגע ישיר" מההחלטה, ולו משום שההחלטה עוסקת בבקשה לאישור לאירוע
17 והעותרים, חרף ענינם באירוע, לא הגישו בקשה לאישורו. כפי שהמעניין לבוא בשערי עסק
18 שלא קיבל רישיון לניהול עסקים אינו יכול לשמש כעותר לעניין תקיפת הסירוב למתן רישיון
19 העסק. אמנם נטען כי העותרים 2-4 מעוניינים ליטול חלק בתפילה אך לא הוגש תצהיר
20 העותרים, התצהיר התומך בעתירה הוא תצהיר באת כוחם מנכ"לית העמותה והם אף לא פנו
21 בפנייה מוקדמת לעירייה.
22
22. יש לדחות את העתירה עקב שיהוי בהגשתה שכן החלטת העירייה הנתקפת בעתירה ניתנה עוד
23 ביום 16.8.23, כאשר עקב שינוי מיקום האירוע, ניתן היתר נוסף, ביחס למיקום העדכני, ביום
24 6.9.23. מדובר בשינוי מיקום בלבד, כאשר ההוראה המהותית הנוגעת להפרדה מגדרית לא
25 שונתה ואינה מושפעת משינוי המיקום.
26
23. בנוסף, שעה שהעותרים פונים כ"עותרים ציבוריים" ואמנם פונים ביחס לאירוע קונקרטי אך
27 מלינים על עצם מדיניות העירייה, היה עליהם לפנות לפני זמן רב כאשר מדיניות העירייה
28 פורסמה בשנת 2018. עוד בחודש אפריל 2023 פורסם באמצעי התקשורת כי העירייה הבהירה
29 את האיסור על הפרדה מגדרית בקשה עם תפילה ביום העצמאות ברחוב רוטשילד. משכך
30

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

- 1 העותרים אשר מתבססים בעתירתם על פרסומים בתקשורת יכולים היו להידרש לסוגיה כבר
2 באפריל.
- 3 24. בנסיבות אלו נגועה העתירה בשיהוי מכביד שתוצאתו אילוץ העירייה להידרש לסוגיה שאינה
4 פשוטה, בסד זמנים קצר ביותר המאתגר את האפשרות להצגת רוחב היריעה בעניין. תוצאת
5 השיהוי האובייקטיבי במקרה זה היא פגיעה שאינה זניחה בזכויותיה הדיוניות של העירייה,
6 הנאלצת להגן על מדיניות ארוכת שנים תוך יום עבודה אחד. מנגד, קשה להלום טענה לקיומה
7 של פגיעה כה נכבדת בשלטון החוק, עד כי יש בה לגבור על השיהוי. זאת, שכן מדובר במדיניות
8 ארוכת שנים שביסודה עיקרון השוויון האוסר על אפליה על רקע מגדרי.
- 9 25. לגופו של עניין, ברירת המחדל ביחס לשירות ציבורי, קל וחומר לשימוש במרחב הציבורי היא
10 כי לא תתקיים הפרדה מגדרית. הפרדה מגדרית אף מהווה אחד מהביטויים להדרת נשים.
- 11 26. ברור שהעירייה רשאית למנוע הצבת מחיצה שנועדה כל כולה, באופן אינהרנטי, להגביל ולמנוע
12 מעבר ותנועה חופשיים. אף במישור שיקול הדעת לא זו בלבד שלא נפל פגם בהחלטה, אלא
13 שמדובר בהחלטה העולה בקנה אחד, ואף נובעת מעקרונות יסוד של חופש התנועה והזכות
14 לשוויון.
- 15 27. העירייה מוסמכת לאסור על שימוש במחיצה, גם מכוח ההסמכה המפורשת הקבועה בפקודת
16 העיריות לפיה "בעניין רחובות תעשה העירייה פעולות אלה... (3) תמנע ותסיר מכשולים
17 והסגרת גבול ברחוב", וגם על יסוד ההסדרה הפרטנית הקבועה בסעיף 39(1) לחוק עזר לתל-
18 אביב-יפו (שמירת הסדר והניקיון), התש"ם-1980.
- 19 28. לעניין טענת העותרים לפגיעה בחופש דת, נטען כי אמנם לעותרים זכות להתפלל ביום כיפור
20 היכן שירצו. אך חופש הדת אינו מקנה לאדם זכות, כי מצוות דתו תקוים דווקא במרחב
21 הציבורי ובאופן שירצה. העותרים לא הניחו תשתית עובדתית, לא הוכיחו ולא טענו שאין
22 באפשרותם לקיים את מצוות התפילה ביום הכיפורים אלא אך בכיכר דיזינגוף או כי אם לא
23 יתפללו בכיכר דיזינגוף תפגע מצוות התפילה. בצדק רב לא נטענה הטענה על ידי העותרים,
24 החופשיים להתפלל ברחובה של העיר, ללא הנחת מכשול, או בבית כנסת וזאת בדומה להמוני
25 בית ישראל הפוקדים ביום הכיפורים את כ-500 בתי הכנסת בעיר תל-אביב-יפו.
- 26 29. בנוסף, נטען כי טענת העותרים, לפיה תפילה ברחובה של עיר היא חלק מן החובה הדתית לקיים
27 תפילה ביום כיפור אינה עולה בקנה אחד עם ההלכה אשר מורה על קיום תפילה בתוך מבנה.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

- 1 30. לעניין טענת העותרים כי האיסור להציב מחיצה הוא חדש, נטען כי מעבר לכך שיש לעירייה
2 סמכות לשנות את מדיניותה מעת לעת, בענייננו מדובר במדיניות שהחלה עוד בשנת 2018 וזכתה
3 לתהודה תקשורתית ואף עוגנה בנוהל עירוני.
- 4 31. בכל הנוגע לטענה בדבר פגיעה בשוויון, נטען כי התפילה של הקהילה המוסלמית אליה מפנים
5 העותרים בעתירה התקיימה מבלי שניתן לאירוע אישור עירוני. בהיעדר היתר לא ניתן היה גם
6 לסייגו בסייג. הטענה מופנית לפיכך אם בכלל להיבטי האכיפה אשר מערבים שאלות מורכבות
7 גם של נסיבות, משאבים וכיוצ"ב.
- 8 ביום 20.9.23 התרתי לעותרים להגיש תגובה קצרה לתגובת העירייה.
- 9 32. בתגובה טוענים העותרים כי הטענה כי מחיצה היא "מכשול" כמשמעו בפקודת העיריות היא
10 טענה מופרכת ומחפירה "שמדיפה ריח עז של אנטי-יהדות, של אנטי-יהודים (והעותרים נזהרים
11 מנקיטה בתואר המפורש)". מכשול הוא דבר שגורם סכנה ומכאן סמכות העיריה לפנותו, ולא
12 במחיצה בעובי סנטימטרים בודדים לשעה-שעתיים של תפילה פעם בשנה. לפי הגיון העירייה,
13 דווקא המתפללים הם המכשול שכן הם יחסמו את הדרך, ולא המחיצה.
- 14 33. העירייה יודעת היטב שמחיצה בתפילה אינה מכשול שכן היא מודה בתגובתה כי לאורך שנות
15 הקורונה התקיימו תפילות יום הכיפורים בכיכר דיזינגוף והעירייה לא אסרה על הצבת
16 המחיצה בשנים 2020-2022. הקורונה לא יכולה להוות הצדקה להצבת מכשול ועירייה לא
17 יכולה להתנות את התפילה בכך שלא יוצב בה מכשול.
- 18 34. פקודת העיריות קיימת משנת 1964 מאז ועד היום לא נהגתה פרשנות כזו, כאילו מחיצה
19 בתפילה יהודית היא מכשול. פרשנות כזו אף לא מוכרת מאף עיר אחרת בישראל ועיריית תל
20 אביב היא היחידה מהרשויות המקומיות בישראל שמפרשת כך את הסעיף.
- 21 35. אם מחיצה היא "מכשול" שמסכן את הציבור, לא יעלה על הדעת שהעירייה מזניחה באופן
22 עקבי ומתמשך את חובתה לפנות את המכשול באירועים קבועים המוכרים לה היטב, כמו
23 התפילות ההמוניות של מוסלמים בחג הקורבן בעיד אלפיטר כמובא בעתירה. "תירוץ" העירייה
24 כאילו נפלה תקלה נקודתית באירוע לא יכולה לחפות על מחדלה המתמשך לשיטתה. כן לא
25 ברורה טענתה מדוע מחיצה בתפילה יהודית היא משמעותית ומכשול ואילו בתפילה המוסלמית
26 היא סמלית.
- 27 36. עמדת העירייה נגועה בסתירה פנימית שכן היא טוענת שהעדיפה לתת אישור לתפילה למרות
28 שזו אינה טעונה אישור כדי שהמתפללים יוכלו להציב במה אך במה היא לא פחות מכשול
29 ממחיצה.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

1 37. ברור כי העירייה לא רואה במחיצה מכשול וכי התיזה המופרכת הזו נולדה לצורך הגנה על
2 החלטתה שאינה ניתנת להגנה.

3 38. בדיון שהתקיים ביום 20.9.2023 חזרו הצדדים על עיקר טענותיהם בכתב, הדגישו והמחישו את
4 הנטען.

5 **דיון והכרעה**

6 39. אקדים ואומר כי לאחר עיון בטענות הצדדים, בכתב ובעל-פה, מצאתי כי דין העתירה
7 להידחות. להלן נימוקי:

8 אפתח ואומר כי בפני העתירה ניצבות משוכות משמעותיות ובכללן קשיים ניכרים ביחס לזכות
9 העמידה של העותרים בנסיבות העניין, שיהוי מסכל, ואי צירוף עמותת ראש יהודי-מארגנת
10 התפילות ובעלת ההיתר לקיומן במרחב הציבורי בכיכר דיזנגוף לעתירה.

11 40. סבורתי כי יש ממש בטענה כי העתירה לוקה בשיהוי ניכר. לא ראיתי לנכון לייחס משקל רב
12 לטענת העותרת שגילתה את המגבלה בהיתר מכתבה עיתונאית אך זה מקרוב, המכוונת על-פי
13 הנחזה להיראות כדי לשלול את קיומו שיהוי סובייקטיבי בהגשת העתירה. זאת בשים לב לכך
14 כי נוהל העירייה משנת 2018 פורסם ברבים לפני זמן רב ובאשר, כידוע, התבססות על כתבות
15 עיתונאיות אינה מהווה תשתית ראויה להגשת הליכים משפטיים. מכל מקום, בהתאם להלכה
16 יש לתת את עיקר המשקל לשיהוי האובייקטיבי, במקרים שבהם השיהוי האובייקטיבי הביא
17 לשינוי לרעה במצבם של צדדים אחרים, לפגיעה באינטרסים ראויים להגנה ולנוק משמעותי
18 שהיה נמנע לו הוגשה העתירה במועד, בית המשפט יורה על דחיית העתירה גם אם ייקבע שלא
19 חל שיהוי סובייקטיבי בהתנהלותו של העותר. ראו: בג"ץ 8696/22 **אברהם יצחק בע"מ נ'**
20 **מדינת ישראל שר הבינוי והשיכון**, פס' 60 לפסק דינה של כב' השופטת ברק ארז (20.7.2023).
21 בענייננו, מדיניות העירייה וההוראה שלא לאפשר קיום אירועים במרחב הציבורי בהפרדה
22 מגדרית באמצעים פיזיים מעוגנת בנוהל העירייה לשימוש במרחב הציבורי משנת 2018. בנוסף,
23 ההיתרים בהם נקבע התנאי האוסר על הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים במרחב הציבורי
24 הוצאו ונמסרו לעמותת ראש יהודי עוד ביום 12.7.23 באישור שניתן לקיום אירוע בתשעה באב,
25 וביום 15.8.23 באישור שניתן לקיום התפילות ביום הכיפורים.

26 הגשת העתירה בנסיבות העניין בערבו של ערב יום הכיפורים, מנעה את האפשרות לצירוף
27 צדדים נדרשים וצדדים מעוניינים להצטרפות לעתירה, כך לעניין העמותה בעלת ההיתר
28 וישראל חופשית שביקשה להצטרף להליך כידידת בית המשפט ולא אפשרתי זאת בין היתר
29 בשל הצורך במתן פסק דין בעתירה בדחיפות רבה. ראו לעניין שיהוי בהגשת עתירה: בג"ץ **נחום**

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

- 1 נ' לב פ"ד מח(5) 630, 641 (1994); עע"מ 227/03 אי התכלת שותפות כללית נ' אי התכלת
2 שותפות כללית נ' החברה להגנת הטבע, פס' 90 (7.12.06).
- 3 41. לעניין זכות העמידה של העותרים יש לציין כי העתירה הוגשה על-ידי עמותת פורום חירות
4 וכבוד האדם, וזאת ביחס להיתר שנתן על-ידי העירייה לעמותת ראש יהודי - מארגנת התפילות
5 ביום הכיפורים במרחב הציבורי בכיכר דיזינגוף ובעלת ההיתר לשימוש במרחב הציבורי לקיום
6 התפילות בכיכר דיזינגוף. עמותת ראש יהודי כלל לא עתרה למתן סעד הנוגע להיתר שניתן לה
7 וסייגיו, ואף לא צורפה כמשיבה בעתירה. ראו תקנה 6 לתקנות בתי משפט לעניינים מנהליים
8 (סדרי דין), תשס"א-2000.
- 9 כפי שנקבע בבג"ץ 651/03 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' יושב-ראש ועדת הבחירות
10 המרכזית לכנסת השש-עשרה, פ"ד נז(2) 62, 68 (2003) "בצד הרחבת תחום פריסתה של זכות
11 העמידה נשמר הכלל שלפיו לא ייעתר בית-המשפט בדרך-כלל לעתירה ציבורית מקום
12 שברקע העניין מצוי נפגע פרטי אשר אינו פונה לבית-המשפט בבקשת סעד על פגיעתו". ראו
13 גם: בגץ 3172/23 ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל נ' הליכוד - מפלגה לאומית ליברלית
14 (8.6.2023).
- 15 42. ביחס לחובה לצירוף משיבים נדרשים לעתירה אציין כי על עותר לצרף כמשיבים את הרשות
16 שנגד החלטתה מכוונת העתירה, כל רשות אחרת הנוגעת בדבר, וכן כל מי שעלול להיפגע מקבלת
17 העתירה, ואי צירוף משיב הנדרש לעתירה מהווה עילה לדחייתה על הסף. בנסיבות העניין חסרה
18 עמדתה של בעלת ההיתר ראש יהודי. ראו למשל: בג"ץ 7970/22 אביעד נ' משטרת ישראל, פס'
19 6 (21.2.23); בג"ץ 5682/20 קוביצקי נ' משרד הפנים, פס' 16 (9.9.20); בג"ץ 998/20 קובייסי נ'
20 רשות המיסים, פס' 4 (31.5.20).
- 21 43. אף לגוף העתירה לא מצאתי כי עלה בידי העותרים לבססה כנדרש. אפרט:
- 22 נקודת המוצא לדיון המשותפת לצדדים היא כי מכוח מושכלת יסוד בשיטתנו המשפטית, חוקי
23 היסוד והמשפט הציבורי, שירות ציבורי צריך להיות מוענק באופן שוויוני, וביתר שאת
24 כשמדובר בשירות הניתן על ידי רשות ציבורית.
- 25 מכאן מתפצלות דרכי הצדדים. כל צד טוען כי רק האופן לקיום תפילות יום הכיפורים במרחב
26 הציבורי בכיכר דיזינגוף בעיר על-פי ההיתר שניתן לעמותת ראש יהודי על-ידי העירייה כשיטתו-
27 עם/ללא מחיצה להפרדה בין נשים לגברים במהלך התפילות, מגשים את זכויות היסוד ובכללן
28 הזכות לשוויון, לכבוד, וחופש הדת/מדת. מהדיון בעתירה עולה כי כל צד רואה בעמדה הנוגדת

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

1 לעמדתו בבחינת הלא יעלה על הדעת, ועמדה הפוגעת בזכויות היסוד שלעירייה אין סמכות
2 לפעול על-פיה.

3 44. אקדים ואומר כי להבנתי התנאי להיתר נושא המחלוקת כי "לא תתקיים כל הפרדה מגדרית
4 באמצעים פיזיים", היינו מחיצה אשר כשמה כן היא חוצצת ומפרידה בין גברים ונשים במרחב
5 הציבורי, בתפילות שהתירה העירייה לעמותת ראש יהודי לקיים ביום הכיפורים בכיכר דיזינגוף
6 בהתאם לנוהל העירייה מס' 869 שימוש במרחב הציבורי (מיום 13.12.2018), מהווה יישום של
7 ההלכה המבוססת בעניין איסור הפרדה בין היתר על בסיס מין ומגדר במרחב הציבורי המהווה
8 הדרת נשים ואפליה אסורה. אפרט: בבג"ץ 3865/20 שוקרון נ' המועצה המקומית קרית ארבע
9 (7.10.20) פס' 2 לפסק דינו של כב' השופט גרוסקופף חזר על המוסכמה המשמשת אף בסיס
10 לטיעוני הצדדים שלפני ביחס לנקודת המוצא לדיון במתן שירות שוויוני לציבור, וביתר שאת
11 כשהשירות ניתן על ידי הרשות הציבורית הכפופה בראש ובראשונה לעקרונות המשפט הציבורי
12 כך:

13 "נקודת המוצא לדיון היא ששירות לציבור צריך להיות מוענק בישראל על בסיס
14 שוויוני, "בלי הבדל דת, גזע ומין" כלשון ההצהרה במגילת העצמאות. כך הוא, מכוח
15 חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות
16 ציבוריים, התשס"א-2000 (להלן: חוק איסור הפליה), כשמדובר בהספקת שירות
17 ציבורי על ידי גורם פרטי; וכך הוא מקל וחומר כשמדובר בהספקת שירות ציבורי על
18 ידי רשות ציבורית, הכפופה לא רק להוראות חוק איסור הפליה (סעיף 11 לחוק),
19 אלא בראש ובראשונה לעקרונות המשפט הציבורי (בג"ץ 637/89 "חוקה למדינת
20 ישראל" נ' שר האוצר, פ"ד מו(1) 191, 201-202 (1991); בג"ץ 205/94 נוף נ' מדינת
21 ישראל-משרד הביטחון, פ"ד נ(5) 449, 462 (1997); עע"ם 343/09 הבית הפתוח
22 בירושלים לגאווה וסובלנות נ' עיריית ירושלים, פ"ד סד(2) 44-41 (2010) (להלן:
23 עניין הבית הפתוח); בג"ץ 3815/08 מג"ס נ' שר החקלאות, פסקאות 17-18
24 (23.6.2013); דפנה ברק-ארז משפט מינהלי כרך ב' 678-680 (2010))."

25 בפסק הדין קבע בית המשפט העליון כי הברכה העירונית בקריית ארבע, שעל-פי החלטת
26 המועצה המקומית נפתחה לרחצה בהפרדה מגדרית בלבד, תפתח לרחצה מעורבת למשך
27 שעתיים בכל יום פעילות.

28 וראו בנוסף פס' 10 לפסק דינו של כב' השופט אלרון בבג"ץ 8010/16 ברזון נ' מדינת ישראל
29 (12.7.21):

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

1 "נקודת המוצא היא כי שירותים ציבוריים יינתנו על בסיס שוויוני. זאת, בין היתר
2 לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות
3 ציבוריים, התשס"א-2000 (להלן: חוק איסור הפליה), החל הן על גורמים פרטיים,
4 הן על הרשויות הציבוריות, הכפופות גם לעקרונות המשפט המנהלי האוסרות על
5 הפליה.

6 בכלל זה, בהתאם לסעיף 3(ג1) לחוק איסור הפליה, "קביעת תנאים שלא ממין
7 העניין" תהווה הפליה – ועל כן על דרך הכלל, ובכפוף לחריגים הקבועים בחוק,
8 הפרדה במתן שירות ציבורי על בסיס דת, גזע או מין, תהווה הפליה אסורה.

9 טעם מרכזי לאיסור על הפרדה בין נשים לגברים במתן שירותים ציבוריים, הוא כי
10 היא מבשרת על פי רוב על פגיעה בשוויון – הן בצד מקבלי השירות, הן בצד ספקי
11 השירות אשר ההפרדה נכפית עליהם על ידי מעסיקים."

12 כפי שנפסק לא אחת השוויון בין המינים הוא נדבך מרכזי של עיקרון השוויון המעוגן בדברי
13 חקיקה ובפסיקת בית המשפט העליון. ראו בין היתר: חוק שיווי זכויות האשה, התשי"א-1951;
14 חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988; בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, (מט4)
15 9 (1995); בגץ 453/94 שדולת הנשים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מח(5) 501 (1994); בג"ץ
16 2671/98 שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה, פ"ד נב(3) 630 (1998); בג"ץ 5755/08
17 ארון נ' ממשלת ישראל (20.4.09); בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית, פס' 103 לפסק דינו של כב'
18 השופט פוגלמן (19.7.10)

19 בבג"ץ 637/89 "חוקה למדינת ישראל" נ' שר האוצר ונציב מס הכנסה, פד"א כ 49 (1991), בפס'
20 5 לפסק דינו של כב' הנשיא ברק הוסבר כי בהינתן נקודת מוצא זו, ומשעיקרון השוויון הוא
21 מעקרונות היסוד של שיטתנו, פגיעה בשוויון בהפעלת הסמכות השלטונית מהווה חריגה
22 מסמכות:

23 "נקודת המוצא לבחינת טענת האפליה הינה כי עקרון השוויון הוא מעקרונות היסוד
24 של משפטנו, אף שאינו חרות בחוק. מכאן, כל סמכות שלטונית הפועלת מכוח הוראת
25 חוק, חייבת לפעול מתוך שוויון, שאם לא כך, תחרוג מסמכותה."

26 דומה כי זו היא הטענה העומדת בלב טיעוני העותרים בעתירה.

27 45. אין מחלוקת בין הצדדים על כי בפועלה של העירייה כבעלת המרחב הציבורי בתחומה
28 המוניציפאלי ומחזיקתו, כרגולטור המסדיר את פעולתם של גורמים פרטיים בתחומה, ובפועלה
29 בהתאם לנוהל לשימוש במרחב הציבורי, עליה לפעול בגבולות סמכותה השלטונית. סמכות זו

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

1 ככלל, אינה מתירה לה לנקוט בעצמה או להתיר לאחרים לפעול תוך הפרדה במתן שירות
2 במרחב הציבורי על בסיס דת, גזע ומין, המהווה הפלייה אסורה, ובכלל זה הדרת נשים במרחב
3 הציבורי. אלה הם מושכלות ראשונים ואין לומר כי מדובר בתלם בלתי חרוש. ראו בנוסף: ע"פ
4 5338/17 אבוטבול נ' פיליפ, פסי' 39 לפסק דינו של כב' השופט מלצר (1.11.2018) (להלן: "ענין
5 אבוטבול"); עניין רגן, בפסי' י"ט לפסק דינו של כב' השופט רובינשטיין.

6 46. אפרט להלן מספר הוראות חוק המסדירות את סמכויות העירייה כבעלת ומחזיקת המרחב
7 הציבורי-עירוני שבתחומה, אשר בהפעלתן בין היתר, ובכל פועלה, ובכלל זה כרגולטור, עליה
8 להפעיל את סמכותה השלטונית על בסיס שוויוני וללא הבדל דת גזע ומין. כך לעניין סמכות
9 העירייה בכל הנוגע לאירועים הכוללים הצבת מכשולים במרחב הציבורי, נקבע בפקודת
10 העירונית בסעיף 235 כי (הדגשה לא במקור):

11 "בענין רחובות תעשה העירייה פעולות אלה:

12 (1) תפקח על השיזור, הרום, הרוחב והבניה של כל רחוב;

13 (2) תדאג לתיקונו, ניקויו, הזלפתו, תאורתו וניקוזו של רחוב שאינו רכוש הפרט;

14 (3) תמנע ותסיר מכשולים והסגת גבול ברחוב."

15 כן נקבע בסעיף 39(א)(1) חוק עזר לתל-אביב-יפו (שמירת הסדר והניקיון), התש"ס-1980:

16 "לא יניח אדם, לא ישאיר, לא יקים, לא יתלה ולא יטיל ברחוב, לא יבליט מעל לרחוב,
17 ולא ירשה להניח, להשאיר, להקים, לתלות או להטיל ברחוב או להבליט מעל לרחוב,
18 כל דבר, אלא אם דרוש לעשות כן לטעינת הדבר או לפריקתו ותוך כדי פריקתו או
19 טעינתו ולא יותר מן הזמן הסביר הדרוש לכך, אלא אם ניתן לכך היתר בכתב מאת
20 ראש העירייה ובהתאם לתנאי ההיתר."

21 47. בנוהל מס' 869 שימוש במרחב הציבורי (מיום 13.12.2018) נזכרים מעמדה המשפטי של
22 העירייה ביחס למקרקעי המרחב הציבורי בשטחה, סמכותה להסדרת השימושים בו
23 ומקורותיה, וכן האופן בו תפעיל את שיקול דעתה בבחינת בקשות לקיום אירועים במרחב
24 הציבורי, ובכלל זה מניעת כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים באירועים שמבוקש לקיים.
25 אפרט:

26 הנוהל קובע בסעיף 1:

27 "העירייה היא הבעלים של המרחב הציבורי ומחזיקה בו כנאמן של הציבור. מכאן

28 נובעת סמכותה העקרונית להסדיר את השימושים במרחב זה כאשר גורם חיצוני

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

1 לעירייה מבקש לעשות בו שימוש. מעבר לכך, אישור העירייה לשימוש במרחב
 2 הציבורי מתחייב בכל אחד מאלו:
 3 א. מכוח התנייה של המשטרה, על פי שיקול דעתה, במסגרת רישיון לאסיפה או
 4 תהלוכה לפי פקודת המשטרה (נוסח חדש), תשל"א – 1971 (להלן – "פקודת
 5 המשטרה").
 6 ב. מכוח סמכותה כרשות רישוי לפי חוק רישוי עסקים.
 7 ג. מכוח חוקי העזר, ובכלל זאת חוק עזר לתל אביב-יפו (שמירת הסדר והניקיון),
 8 התש"ם-1980".

9 ובסעיף 6, לנוהל (הדגשה לא במקור):

10 "כל בקשה לקיום אירוע תבחן לצורך קבלת החלטה ו/או מתן המלצה למשטרת
 11 ישראל על יסוד השיקולים כדלהלן:
 12 א. התאמה בין אופי האירוע למקום המבוקש.
 13 ב. זמינות המרחב הציבורי המבוקש במועד המבוקש.
 14 ג. הבטחת מעבר חופשי ובטוח למשתמשים במרחב הציבורי.
 15 ד. לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים".

16 48. בתנאי שקבעה העירייה בהיתר שניתן לעמותת ראש יהודי יישמה העירייה את נוהל העירייה
 17 שתוקן בשנת 2018, אשר כשלעצמו יישם את מושכלת היסוד במשפטנו הציבורי כי על השירות
 18 ציבורי צריך להיות מוענק באופן שוויוני, וללא הפרדה במתן השירות הציבורי על בסיס דת, גזע
 19 ומין, והדרת נשים המהווה הפלייה אסורה. בעשותה כן פעלה העירייה בגבולות סמכותה
 20 השלטונית כבעלת המקרקעין ומחזיקתם כנאמנת הציבור וכרגולטור, כפי שסמכויות אלה
 21 באות לידי ביטוי גם בפקודת העיריות וחוק העזר, ולא חרגה מסמכותה שכן פגיעה בשוויון
 22 בהפעלת הסמכות השלטונית היא אשר מהווה חריגה מסמכות.

23 49. לא מצאתי ממש בטענת העותרים שפועלה של העירייה בשנות הקורונה והפתרונות שיושמו על
 24 ידה להרשאת קיום תפילות יום הכיפורים במרחב הפתוח, בשים לב גם לאיסור להתקהלות
 25 במקומות סגורים, או קיומו בפועל של אירוע תפילות לחג הקורבן ולעיד אל פיטר בהפרדה
 26 מגדרית לפי הנטען בגן צ'ארלס קלור שנערך ללא היתר לקיום אירוע במרחב הציבורי ומבלי
 27 שהיה סיפק בידי העירייה ליישם את הנוהל בכל עניין ולרבות איסור לקיומו בהפרדה מגדרית
 28 באמצעים פיזיים, היא נורמה שחריגה ממנה ויישום נוהל מס' 869 שימוש במרחב הציבורי
 29 (מיום 13.12.2018) היא פעולה המהווה איסור חדש, שננקטה בחוסר סמכות, באופן שרירותי
 30 הלוקה בחוסר סבירות קיצונית כטענת העותרים.

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

50. זאת ועוד, כאמור לעיל הפרדה מגדרית נתפסת על פי ההלכה כביטוי של "הדרת נשים". ראו: 1
עניין אבוטבול, שם בית המשפט העליון דן בצו שהוצא לפי פקודת בזיון בית המשפט, שעניינו 2
הסרת שלטים המוצבים ברחבי העיר בית שמש, המכילים דרישות, בקשות וכיתובים פוגעניים 3
כלפי נשים, תוך עמידה על פסלות התופעה של הדרת נשים במרחב הציבורי. ראו בפס' 33 לפסק 4
דינו של כב' השופט מלצר: 5

"המונח "הדרת נשים" עניינו בהפליה גורפת על בסיס מין, אשר המאפיין המרכזי 6
שלה הוא דחיקת רגליהן של נשים בשל עצם היותן נשים – מן האפשרות לקבל 7
שירותים ציבוריים, לקחת חלק בפעילות ציבורית, או לשהות במרחב הציבורי. הדרת 8
נשים עלולה להתבטא במספר אופנים: ביטוי אחד למשל, הוא בהפרדה מגדרית, 9
שבה שירותים ציבוריים מסוימים אמנם מסופקים לנשים, אך באופן נפרד. במובן 10
נוסף, הדרת נשים עלולה לבוא לידי ביטוי גם במצב דברים שבו נשים מנועות, או 11
מוגבלות באופן קטגורי מלקבל שירותים או להשתתף באופן אקטיבי בפעילויות 12
המתקיימות במרחב הציבורי". 13

כן ראו שם, פס' 39 לפסק דינו של כב' השופט מלצר: 14

"השלטים, מושא הערעור, דנן המוצגים במרחב הציבורי, מכריזים, לכאורה, על 15
הכללים הנהוגים במקום, ומורים לנשים להתלבש בהתאם לכללי לבוש מסוימים, 16
וכן לא להימצא במקומות מסוימים. כללים אלה מקבלים גושפנקא כתובה מטעם 17
אנשי המקום, מוסדות ובעלי תפקידים בעיר. מדובר בדרישה המופנית לנשים בלבד, 18
ומתייחסת למראה החיצוני הנדרש מהן, או למקום בו אסור להן להתעכב. השלטים 19
מציבים, כתנאי למעבר במקומות שבהם הם מוצבים, דרישה מפורשת, המטילה על 20
נשים חובה להתלבש בהתאם לקוד לבוש מסוים, ולמעשה ניתן לומר שיש בהם 21
משום הפקעת רשות הרבים מן המגזר הנשי והפיכתה לרשות הפרט, תוך הפעלת 22
לחץ חברתי ופגיעה באוטונומיה ובביטחון של נשים. לפיכך, במקרים כאלה, מוטלת 23
חובה על הרשות המקומית ליתן משקל לפגיעה האמורה, לפעול בנחישות להסרת 24
השלטים ואף לפעול בהתאם לדין הקיים נגד מי שאחראים על הצבתם". 25

ראו גם בג"ץ 7521/11 עזריה נ' משטרת ישראל (16.10.11), בו נדונה עתירה בה התבקש בית 26
המשפט העליון להורות לגורמי אכיפת החוק, משטרת ישראל והגורמים הרלוונטיים בעיריית 27
ירושלים, לאכוף את החוק בשכונת מאה שערים בירושלים. הסעד התבקש על רקע הצבת גדרות 28
להפרדה בין גברים ונשים על המדרכות בשכונת מאה שערים בתקופת חג הסוכות. על הגדרות 29
נפרשו בדי יוטה שנועדו להסתיר את מראה הנשים. לאכיפת ההפרדה, הוצבו בשכונה סדרנים 30
מטעם חברה פרטית. בפסק דינה של כב' השופטת ביניש, נקבע: 31

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

1 "אין מחלוקת בין העותרת לבין מפקד המחוז כי האופן בו פועלים הסדרנים בשכונה
 2 והגדרות שהוקמו פוגעות גם בתושבים, ביכולתם לקיים את אורח חייהם ולשמור על
 3 הסדר במקום לרווחתם. מתברר כי ההקצנה המתוארת בעתירה היא חלק מתופעה
 4 של השתלטות פוגענית של מעטים על רבים בשכונה. מטעם זה כבר משך שנתיים
 5 אין נכנסים אוטובוסים לשכונה, יש הכבדה רבה על חיי התושבים, ונתגלו בשכונה
 6 תופעות של אלימות. שוכנענו מדבריו של מפקד המחוז, כי משטרת ישראל נחושה
 7 לפעול להחזרת החיים התקינים בשכונה למסלולם ולאיתורם של מפרי החוק
 8 שחלקם נוהגים שם באלימות ולאכוף את החוק עליהם. בסופו של הדיון התחייב
 9 מפקד המחוז בפנינו כי משטרת ישראל לא תאפשר עוד הקמת גדרות במקום באופן
 10 האמור וללא רישוי".

11 אפנה בנוסף גם לדו"ח הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת הנשים במרחב הציבורי
 12 (05.01.2012) שמסקנותיו אומצו על-ידי היועץ המשפטי לממשלה בחודש מאי 2013. על קצה
 13 המזלג אציין כי לאחר דיון בעשר ישיבות בפורום נרחב, ולאחר שנשמעו בפני חברי הצוות
 14 יחידים מהציבור, ארגונים, חברי כנסת שביטאו מגוון של השקפות בנוגע לתופעת ההפרדה בין
 15 גברים ונשים במרחב הציבורי, ונערכו דיונים וחקר מעמיקים בשלל היבטי הסוגיה המורכבת
 16 כמצוין בדו"ח, מסקנתו העקרונית של הדו"ח היא כי:

17 "על כל אחת מהרשויות הציבוריות הנוגעות בדבר לפעול באופן מהיר, יעיל ונחרץ
 18 להפסקתם של ביטויי הפרדה והאבחנה בתחום אחריותה או השפעתה. יצוין כי
 19 חובה זו חלה בעוצמה זהה על הרשות הציבורית בכובעה הרגולטורי, כאשר הפרדה
 20 היא תוצאה של פעולתם של גופים פרטיים הפועלים מכוח זכיון או רישיון מאת
 21 המדינה או רשות ציבורית אחרת אשר הרשות אחראית להענקתם. במצב דברים זה
 22 על הרשות הציבורית להפעיל את מלוא האמצעים החוקיים העומדים לרשותה כגורם
 23 מפקח ומאסדר כדי לביא להפסקתה של כל צורת הפרדה והבחנה המהוות, כאמור,
 24 הפליה".

25 51. בבג"ץ 5016/96 חורב נ' שר התחבורה, פ"ד נא(4) 1, פסי' 25 (1997) נקבע כי החלטת שר
 26 התחבורה להורות על סגירת רחוב בר-אילן בירושלים לתנועת כלי רכב בזמני התפילה
 27 בשבתות ובחגים בטלה. בין היתר נפסק כי על מי המבקש לשלול מהיחיד הנמצא ברשות
 28 הרבים את החופש שלו ולכפות עליו מנהגים דתיים מוטל נטל כבד:

29 "כלל גדול הוא בתורה: רשות היחיד – ליחיד, רשות הרבים – לרבים. ביתו של אדם
 30 – לו ולמשפחתו, רחובה של עיר – לקהילה כולה. כך הוא אף ביחסי דת ומדינה. לכל
 31 אדם שמורה זכותו לחופש הדת ולחופש מדת ברשות היחיד, והמדינה ושלוחיה

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 38202-09-23 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

1 ישמרו ויגנו על חופש זה בכל הדרכים העומדות לרשותם. כך ברשות היחיד וכך
 2 ברשות הרבים. כברשות היחיד כן ברשות הרבים, תגן המדינה על זכותו של אדם
 3 לחופש הדת ולחופש מדת. וזכותו זו של אדם פירושה הוא, שאין כופין אותו בענייני
 4 דת לא לכאן ולא לכאן. ברשות היחיד תגן המדינה על חופש הדת ועל החופש מדת
 5 באשר רשות היחיד היא, וברשות הרבים תגן המדינה על חופש הדת ועל החופש מדת
 6 באשר רשות הרבים היא. כל דברים אלה כולם ייאמרו ויקוימו ובלבד שיישמרו הסדר
 7 ושלום הציבור. ראו, למשל: פרשת מיטראל [6], בעמ' 509-507.

8 ענייננו הוא בשני זוגות אלה: ביחיד ובכלל, ברשות היחיד וברשות הרבים. שני
 9 הזוגות יוצרים ביניהם חיבורים אחדים, ומבין החיבורים האפשריים לא יעלה ספק
 10 באשר לחיבורים אלה (בכפוף לחוק ולחוקה): ברשות היחיד לא יותר יחיד אחר ולא
 11 יותר הכלל לכפות רצונו על היחיד. ברשות הרבים לא יותר יחיד אחד לכפות רצונו לא
 12 על יחיד אחר ולא על רבים. השאלה שלענייננו נסבה על החיבור שבין היחיד לבין
 13 הרבים ברשות הרבים, לאמור: האם קנו הרבים זכות לכפות על יחיד המצוי ברשות
 14 הרבים מנהגות שמקורם בדת, לאמור לשלול מן היחיד המצוי ברשות הרבים את
 15 זכותו לחופש, ולענייננו: לחופש מדת. בשאלה זו נגענו בפרשת מיטראל [6], ואמרנו
 16 עליה דברים אלה (בעמ' 508):

17 "האינטרס שקנו שומרי מצוות משקלו הוא רב-עד-מכריע בביתם פנימה, וכל עוד
 18 מבקשים הם דבר לעצמם; ככל שירחקו מביתם ויקרבו אל רשות הרבים – או אל
 19 רשות היחיד של הזולת – או ככל שיבקשו לשלול דבר מן הזולת, כן יחלש כוחו של
 20 אותו אינטרס, והרי כנגדו יעמדו אינטרסים של הזולת, ברשות הרבים או ברשות
 21 היחיד שלו".

22 פירוש הדברים הוא, כי נטל כבד מוטל על הכלל מקום שמבקש הוא לשלול מן היחיד
 23 הנמצא ברשות הרבים את זכותו ואת חופשו: לכפות על היחיד הנמצא ברשות הרבים
 24 מנהגות שמקורם בדת".

25 בהקשר זה אציין כי העירייה אינה חולקת על כי המעוניינים להתפלל ברחבי העיר תל-אביב-
 26 יפו ביום הכיפורים ולהגשים את זכותם לחופש דתי, רשאים להתפלל היכן שירצו. אין מחלוקת
 27 בין הצדדים גם על כי העותרים והמעוניינים להתפלל ביום הכיפורים בהפרדה בין עזרת נשים
 28 לעזרת גברים רשאים ויכולים להתפלל בכ-500 בתי הכנסת שבעיר שאותם פוקדים המוני בית
 29 ישראל ביום הכיפורים, אשר ברובם נערכות התפילות בהפרדה כאמור. אולם העירייה חולקת
 30 על הזכות הנטענת של העותרים להתפלל בכיכר דיזינגוף בהפרדה מגדרית תוך הצבת מחיצה
 31 במרחב הציבורי, מחיצה שמעצם טיבה וטבעה נועדה לחצוץ ולמנוע מעבר ותנועה חופשיים

בית משפט לעניינים מנהליים בתל אביב - יפו

עת"מ 23-09-38202 פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר) ואח' נ' תל אביב יפו

1 במרחב הציבורי, ולשמש גדר בין גברים לנשים במרחב הציבורי. מצאתי לאור כל האמור לעיל,
 2 כי את זאת הדין אינו מתיר לעירייה לעשות.

3 52. איני סבורה גם שעלה בידי העותרים להראות כי מצוות התפילה תפגע אם העותרים לא יתפללו
 4 באופן המבוקש על-ידם תוך הפרדה במרחב הציבורי על בסיס מגדרי המהווה הפליה אסורה,
 5 בכיכר דיזינגוף, שאינה נמנית על המקומות הקדושים ליהודים. ראו והשוו: חוק השמירה על
 6 המקומות הקדושים, התשכ"ז-1967 ותקנות השמירה על מקומות קדושים ליהודים, התשמ"א-
 7 1981. התפילה שכלעצמה כמובן לא הוגבלה, הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים לא הותרו על-
 8 ידי העירייה.

9 53. אוסיף כי וודאי שהמתפללים אינם מכשול, ותפילותינו אינן מכשול אף לא בעיני העירייה, ולא
 10 יפה לטעון כך כנטען על-ידי העותרים. במיוחד לא בימים שגם בהם אנו חוזרים ומבקשים
 11 שלום, טובה וברכה, חיים, חן וחסד, צדקה ורחמים ומבקשים להתברך כולנו כאחד.

12 סוף דבר

13 54. מצאתי לאור כל האמור לעיל לדחות את העתירה.

איני עושה צו להוצאות ברוח ימות הפיוס שלפתחו של יום הכיפורים.

ניתן היום, ו' תשרי תשפ"ד, 21 ספטמבר 2023, בהעדר הצדדים.

רזים מרזי

הדס עובדיה, שופטת

17

18

19

20

נספח 12 :

נספח יב - ערעור שהוגש לבית המשפט
העליון

(עמודים 116 עד 132)

עע"מ

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט לערעורים מנהליים

1. פורום חירות וכבוד האדם בישראל (ע"ר מס' 580771731)
  2. מיכל פיינשטיין (ת"ז 305744583)
  3. תפארת כהן (ת"ז 301315578)
  4. לירום גולן (ת"ז 300932878)
- באמצעות ב"כ עו"ד צפנת נורדמן
 מרחוב קרית המדע 11 ת"ד 45295
 ירושלים 9145101
 טל': 025700480 ; פקס: 025700490

המערערים

- נ ג ד -

1. עיריית תל אביב-יפו
 אבן גבירול 69 תל אביב
 טל': 037244400
 פקס: 03-5244093

2. עמותת "ראש יהודי"
 רחוב צפת 2, תל אביב
 טל: 035255355

המשיבות

"ברשות הכלל, מתחייבת התחשבות הדדית וכבוד הדדי בין מגזרי האוכלוסיה השונים ... גם אם במסגרת דו-קיום בין דתיים לחילוניים בשכונה תתבקש, בדרך הטבע, התחשבות מסוימת מצד התושבים החילוניים בקדושת השבת ובקדושת חגים ומועדים, אין בכך כדי לחרוג מחובת הכיבוד ההדדי שמגזרי החברה השונים חבים אלה לאלה, במסגרת החיים המשותפים שהם תנאי לקיומה של חברה פלורליסטית דמוקרטית; התחשבות באורחות החיים של הזולת אין משמעה כפייה. כשם שהאוכלוסיה הדתית נדרשת לויתורים שונים ברשות הרבים, כך נדרשת האוכלוסיה החילונית גם היא לויתורים מצידה, שנועדו להביא לפשרה מאוזנת ומידתית בין תפיסות עולם, אמונות ודעות, ואורחות חיים של פרטים, שהגורל הועיד אותם להשתייך לאותו עם, ולחיות יחדיו באותה פיסת קרקע ותחת אותם שמיים ... ההגנה החוקתית על החופש האישי של הפרט מוקנית לו אגב השתייכותו למסגרת חברתית רחבה. יחסיותו של החופש האישי נועדה לאפשר קיום וחיים בצוותא תוך ויתורים, כבוד הדדי, העדר כפייה, ותוך שמירה על הייחוד התרבותי" (בג"ץ 10907/04 סולודוך נ' עיריית רחובות (1.8.2010), סעי' 85-87 לפסק דינה של השי' פרוקציה).

ערעור דחוף על פסק דין בעתירה מנהלית

מוגש בזאת ערעור דחוף על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כבי השי' ה' עובדיה) בעת"מ-38202-09 פורום חירות וכבוד האדם בישראל ואח' נ' עיריית תל אביב יפו מיום 21.9.2023 (להלן: פסק הדין).

העתק פסק הדין מצ"ב כנספח 1.

הערעור דן נסב על שימוש במחיצה בתפילות "כל נדרי" ו"נעילה" במתחם כיכר דיזינגוף בתל אביב ביום הכיפורים העומד בפתח. מכאן דחיפותו הרבה.

המערערים ימציאו את הערעור למשיבות מיד עם הגשתו לבית המשפט הנכבד. בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בערעור, כך שלא יהפוך תיאורטי; כך שתפילות היום הקדוש, בתפילה שיתקבל הערעור דנן, יוכלו להתקיים כרגיל וכמתוכנן.

א' – מבוא

1. בעצם יום הכיפורים תרפ"ט, 1928, סילקה המשטרה הבריטית – בלחץ מוסלמי – מחיצת בד לבנה שהניחו המתפללים בכותל המערבי, להפריד בין עזרת הנשים לעזרת הגברים. ערב יום הכיפורים תשפ"ד, 2023, קבע בית משפט בישראל, במדינה היהודית הריבונית, איסור שימוש למעשה במחיצה בתפילה יהודית ברחובה של עיר. אוי לאוזניים שכך שומעות.
2. כפי שתואר בעבר בפסיקת בית המשפט הנכבד, "חיכוכים בין-עדתיים על רקע הכה"מ [הכותל המערבי] אירעו במשך כל שנות ה-20 ... המוסלמים עירערו במיוחד על העמדת אביזרי-תפילה ברחבה בידי היהודים, בשל מחאותיהם סולקה בכוח – בידי המשטרה הבריטית – מחיצה בין גברים לנשים בעצם יוה"כ תרפ"ט (1928). באוגוסט 1929 התפרץ המון מוסלמי מוסת דרך הפתח שפתח המופתי בדרום הרחבה, פרע במתפללים והשמיד תשמישי-קדושה, ובהמשך ההתרגשות ואי-השקט פרצו ימים אחדים לאחר-מכן 'מאורעות תרפ"ט' הקטלניים" (בג"ץ 2410/90 הופמן נ' הממונה על הכותל המערבי (26.1.1994) (להלן: עניין הופמן), 349-348. ההדגשות כאן ובהמשך הוספו אלא אם צוין אחרת).
3. העותרות בעניין הופמן ניסו להיבנות מהעדרה של מחיצה בצילומים מימי המנדט הבריטי בארץ ישראל, ולנסיון זה התייחס בית המשפט הנכבד כך: "כיצד ניתן ללמוד על היעדרו של 'מנהג המקום' באשר להפרדה בין נשים לגברים ממציאות שנכפתה על היהודים מכוח גזירת השלטון הזר? אתמהה" (המשנה לנשיא אלון, שם, שם).
4. שגגה גדולה, בכל הכבוד הרב, יצאה תחת ידי בית המשפט המחוזי. שגגה שיוצרת, יש מאין, איסור על שימוש במחיצה בתפילה יהודית תחת כיפת שמיה של המדינה היהודית הריבונית. מאז ימי המנדט הבריטי לא נשמע איסור על מחיצה בתפילה יהודית בארץ ישראל – עד עתה. לא שלטון זר יצר את המציאות הזו, לא הפעם; לא המופתי ולא הסרדיוט הבריטי.
5. נקדים את המאוחר ונציין בפתח הדברים, כי הזכות לחופש התנועה באופן שבו בית המשפט המחוזי תופס אותה בפסק דינו, בכל הכבוד, מביאה את הזכות החשובה מאין כמותה אל מחוזות האבסורד. כפי שטענו המערערים בדיון בפניו, התנהלות משותפת במרחב הציבורי מצריכה פשרות והסדרים שעליהם נערך משא ומתן בין חלקי החברה הרלוונטיים; בדרך כלל, מעט רצון טוב מתווה את הדרך. כך למשל, מעולם לא ערער איש, עד עתה, על המטרים הספורים בכיכר דיזינגוף שבהם הונחה מחיצה לשעות ספורות בשנה; איש לא ראה בכך פגיעה בחופש התנועה. הציבור התל אביבי ידע להסתדר היטב בינו ובין עצמו. מי שחפץ בכך, התיישב לתפילה לצד המחיצה; מי שלא, פסע מספר פסיעות ויצא מתחומה אל מרחבי הכיכר. איש לא ראה בפסיעות העודפות הללו, פעם בשנה, ביום הנורא והקדוש, פגיעה בזכות חוקתית. עד לפסק דינו של בית המשפט המחוזי.

6. החלטת בית המשפט המחוזי, שלפיה מחיצה בתפילה אסורה מכיוון שהיא מגבילה את זכות התנועה של גבר שירצה לדרוך דווקא בעזרת הנשים, ולהיפך; וזאת דווקא בשעת "כל נדרי" או "נעילה"; החלטה זו, בכל הכבוד, מביאה את הזכות החשובה לידי אבסורד. אם תתפרש הזכות לחופש התנועה כזכותו של **כל אדם** לדרוך **בכל רגע נתון על כל גרגר אדמה** – לא יהיה לנו מרחב ציבורי. לא נוכל להתנהל יחד ברשות הרבים. לא רק מחיצות ייאסרו בפרשנות אבסורדית כזו: גם במה ביום העצמאות, גם דוכן פלאפל, גם גדרות לשמירת הסדר הציבורי, גם מחצלת לפיקניק של משפחה בפארק, גם מסיבת יום הולדת בגינה ציבורית, ומוכן שגם הפגנה וכל התכנסות שהיא שמגבילה מעצם טיבה את **"זכות הדריכה של כל אדם על כל גרגר אדמה בכל רגע נתון"**. אין לתפיסה זו יסוד בשיטתנו המשפטית ואין בה הגיון. בית המשפט הנכבד מתבקש לדחותה.

7. הכול כפי שיפורט.

ב' – רקע עובדתי

ב'1 – על הצדדים

8. המערערת 1 היא עמותה הפועלת לקידום ולהגנה על זכויות יסוד בהן הזכויות לחירות, לכבוד, לאוטונומיה, לחופש דת ולשוויון. המערערים 2-4 הם תושבי תל אביב המבקשים להשתתף בתפילות יום הכיפורים בכיכר דיזינגוף, לפי ההלכה והמסורת היהודית: תוך שימוש במחיצה בין עזרת הגברים לעזרת הנשים. המערערים למדו על החלטת העיריה מפרסומים ברשתות החברתיות ובתקשורת, בתחילת השבוע שעבר.

9. בכתבה שפורסמה ב"ישראל היום" הובאה החלטת העיריה, שלפיה יתאפשר לקיים תפילות "כל נדרי" ו"נעילה" בכיכר דיזינגוף, אך **"לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים"**.

הכתבה זמינה בכתובת <https://www.israelhayom.co.il/judaism/judaism-news/article/14586977> ובתוצאה הראשונה בחיפוש גוגל: "ישראל היום לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים".

10. המשיבה היא עיריית תל אביב-יפו (להלן גם: **העיריה**), מי שהוציאה תחת ידה איסור – חדש – על שימוש במחיצה בתפילה יהודית, בהחלטה מושא העתירה בבית המשפט המחוזי.

ב'2 – תפילות בהפרדה מתקיימות בעיר באין מפריע, עד ההחלטה האחרונה של עיריית תל אביב

11. בשנים האחרונות מתקיימות ברחוב דיזינגוף בתל אביב תפילות יום הכיפורים, "כל נדרי" ו"נעילה", ביוזמת עמותת "ראש יהודי". התפילות הפכו אבן שואבת לציבור רחב ומגוון: דתיים, מסורתיים, חילונים – כל מי שביקש מצא את מקומו בתפילה המרגשת ברחובה של עיר. ראשים מגולים ומכוסים גם יחד, חולצות לבנות לצד מכנסי גיינס משופשפים, ספרדים ואשכנזים, שמאלנים וימנים. כאיש אחד בלב אחד.

12. התפילות התקיימו בכל שנה **תוך שימוש מחיצה, לפי ההלכה והמסורת היהודית מדורי דורות**. להלן תמונות לדוגמה שהתפרסמו בכלי התקשורת, מתפילות השנים שעברו, באותו מיקום ובאותה מתכונת של הפרדה באמצעות מחיצה (זמינות בכתובות:

וכן [/https://www.google.com/amp/s/www.kipa.co.il/amp/1100194](https://www.google.com/amp/s/www.kipa.co.il/amp/1100194)

: [/https://www.google.com/amp/s/www.kipa.co.il/amp/1100194](https://www.google.com/amp/s/www.kipa.co.il/amp/1100194)

סיום תפילת יום הכיפורים בתל אביב צילום: ראש יהודי

13. כפי שניתן לראות בתמונות, המחיצה הונחה בקרן זווית, בפיסה קטנה של המתחם, עבור המעוניינים והמעוניינות בה. מי שאינם מבקשים להשתמש בה היו חופשיים לעמוד בכל מרחבי הכיכר, וכך עשו.
14. עד עתה, עיריית תל אביב לא העלתה בדעתה לאסור שימוש במחיצה בתפילות המדוברות. התפילות – הנפרדות, תוך שימוש במחיצה – נערכו באישור העיריה, וזו אף התפארה בהן. כך למשל פרסמה העיריה בנוגע לאותה תפילה – נפרדת, תוך שימוש במחיצה – באותו מיקום, בשנה שעברה:

15. זה המקום לציין, שאף תפילות מוסלמיות מתקיימות בעיר בהפרדה, תוך שימוש במחיצה, ללא מפריע (ובדין מתקיימות). זה לא מכבר התקיים בפארק עירוני של העיריה – פארק צ'ארלס קלור – אירוע תפילה ודרשה המוני בהפרדה בין המינים, לכבוד חג הקורבן המוסלמי. כמחיצה במקום שימשו גדרות של לא אחרת מאשר עיריית תל אביב. התפילה ההמונית לכבוד חג הקורבן המוסלמי מתקיימת מדי שנה, באותה מתכונת של הפרדה, באותו פארק עירוני, תוך שימוש באותם גדרות של העיריה כמחיצה. תפילות במתכונת דומה נערכות גם לרגל עיד אל-פיטר. מיותר לציין שהתפילות הקבועות הללו **מוכרות לעיריה היטב.**

16. להלן תמונות מתוך סרטון של התפילה המוסלמית בהפרדה בחג הקורבן האחרון ובו גברים מקדימה, נשים מאחור, כאשר גדרות העיריה (באדום) חוצצות ביניהם (הסרטון זמין בעמוד היוטיוב של yaffa48 בכתובת : <https://www.youtube.com/watch?v=m4gsgnFjjMI&t=39s>).

ג' – מיצוי הליכים

17. ביום 12.9.2023 פנתה המערערת 1 לעיריה, במכתב שכותרתו: **"תפילות יום הכיפורים בתל אביב – התראה בטרם נקיטה בהליכים משפטיים"**. המערערת טענה לבטלות ההחלטה, שאינה חוקית ואף בלתי חוקתית, הכול כמפורט במכתבה. לנוכח סד הזמנים ביקשה המערערת התייחסות למכתבה עד ליום 14.9.2023, ערב ראש השנה (טעות סופר בתאריך תוקנה בפניה עוקבת).
18. המערערת חתמה מכתבה בהבעת תקווה שלא נגיע עד הלום; שלא יהיה צורך בהליכים משפטיים: **"ברוח ימי אלול, ערב ראש השנה, יש לקוות כי העיריה תבחן דרכיה ותתעשת בעוד מועד. שערי תשובה לא ננעלו"**.
העתק המכתב מיום 12.9.2023 מצ"ב **כנספח 2**.
19. משלא התקבל מענה מהעיריה, ביום 18.9.2023 הגישו המערערים עתירה לבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים.
העתק העתירה מצ"ב **כנספח 3**.
20. ביום 19.9.2023 הוגשה תגובת העיריה לעתירה, וביום 20.9.2023 הגישה המערערת תגובה קצרה לתגובת העיריה.
21. העתק תגובת העיריה מצ"ב **כנספח 4**; העתק תגובת המערערים לתגובת העיריה מצ"ב **כנספח 5**.

ד' – טענות המערערים בעתירתם

22. להלן יובאו טענות המערערים בעתירתם.

ד'1 – ההחלטה בלתי חוקית והתקבלה בחוסר סמכות

23. כידוע, אזרח במדינה דמוקרטית-ליברלית רשאי לבצע כל פעולה למעט כזו שנאסרה עליו במפורש בחוק; כל שלא נאסר במפורש – מותר. אין במדינת היהודים חוק שאוסר תפילה יהודית, לפי כללי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית מדורי דורות, ובכלל זה תוך שימוש במחיצה בין עזרת הגברים לעזרת הנשים, ומכאן שתפילה כזו מותרת. למרבה הצער כבר לא מיותר לציין: יהודים בישראל רשאים להתפלל ברחובותיה תפילה יהודית לפי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית.
24. ביתר פירוט יצוין, כי אין מקור סמכות לאיסור על שימוש במחיצה בתפילה בפקודת העיריות [נוסח חדש] (להלן: **הפקודה**) ובהתאם, אף חוק העזר לתל-אביב-יפו (שמירת הסדר והניקיון), תש"ס-1980, שנחקק מכוח סעי' 250 לפקודה, לא מתיימר לכלול "הסמכה" כזו.
25. נסיונה של עיריית תל אביב לאסור תפילה יהודית, תוך שימוש במחיצה, לפי כללי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית – חסר תוקף. העירייה **נעדרת סמכות** ליצור איסור כזה, יש מאין.
26. הנה כי כן, החלטת העירייה מושא העתירה דנן התקבלה **בחוסר סמכות** ולכן **אינה חוקית** ואחד דינה להיבטל.

ד'2 – ההחלטה בלתי חוקתית

הזכויות הנפגעות

27. האיסור על שימוש במחיצה בתפילה יהודית (ויהודית דווקא) אינו רק בלתי חוקי אלא אף **בלתי חוקתי**. האיסור לקיים תפילה יהודית לפי ההלכה והמסורת היהודית פוגע בשורת זכויות יסוד של המבקשים להתפלל, בהן הזכויות **לחירות, לכבוד, לאוטונומיה, לחופש דת ולשוויון**.
28. הדברים ברורים. איסור תפילה יהודית, לפי ההלכה והמסורת היהודית, פוגעות בחירות ובחופש הדת של כל מי שחפץ להשתתף בתפילה כזו, בתפילה המדוברת כאן. איסור כזה פוגע ממילא בזכותו של כל אדם שמבקש להשתתף באותה תפילה לכבוד ובזכות לאוטונומיה הנגזרת ממנה, שמשמעותן זכותו של אדם לחיות את חייו כפי שהוא רואה לנכון, לעשות בעצמו את הבחירות שלו. בענייננו: להתפלל בהפרדה בין המינים, לפי כללי ההלכה והמסורת היהודית.
29. ודוק: לא זו בלבד שאין איסור, אלא ייתכן שעל העירייה **לסייע** בקיום התפילה המבוקשת. כפי שפסק בית המשפט העליון באשר לקבוצה שמבקשת לעצמה הפרדה "סתם" במרחב הציבורי, בלי לכפות על איש, דברים שיפים מכוח קל וחומר להפרדה בתפילה: **"לא רק שאין מניעה משפטית לאפשר לה לנהוג כך, יתכן אף שיש לנסות לסייע בידה – שכן ההתחשבות באמונותיו ובצרכיו הדתיים של כל אדם היא מעקרונות היסוד של המשפט הישראלי"** (בג"ץ 746/07 רגן נ' משרד התחבורה (5.1.11), סעי' כ"א לפסק דינו של השופט רובינשטיין).
30. ומכאן לזכות החוקתית לשוויון. זכות זו נפגעת פעמיים בהחלטה מושא עתירה זו.

31. **ראשית**, נפגעת הזכות לשוויון של **יהודים מול מוסלמים**. בעוד מוסלמים מקיימים בעיר תפילות נפרדות, תוך שימוש במחיצה, באין מפריע – וכאמור, תפילות אלה מתקיימות בדין; עיני המערערים לא צרות בהן – העיריה אוסרת על יהודים לקיים תפילות באותה מתכונת בדיוק של הפרדה בין המינים. אין כל שוני רלוונטי בין הקבוצות – מוסלמים מזה ויהודים מזה – שעשוי להצדיק הבחנה ביניהן לעניין השימוש במחיצה בתפילה; אם כן, לפנינו אפליה פסולה, ישירה ובוטה, של המתפללים היהודים.

32. **שנית**, החלטת העיריה פוגעת אף **בשוויון בין המינים**: בזכותן לשוויון של **נשים מול גברים**. וזאת חשוב להדגיש: אם לא תוצב מחיצה, התפילה במקום תוכל לשרת רק בני מין אחד, לפחות בציבור שומרי המצוות. מכיוון שגברים, לפי ההלכה, הם המקיימים מניין, חיוב התפילה במניין חל עליהם וכל הדברים שבקדושה נאמרים במניין – איסור מחיצה יוביל לכך **שגברים בלבד** ישתתפו בתפילה, אם בכלל תתקיים. איסור המחיצה הוא אפוא **הדרת נשים**.

הפגיעה בזכויות – אסורה

33. פגיעה בזכויות יסוד תיתכן רק בחוק או מכוח הסמכה מפורשת ומפורטת בחוק, כתנאי ראשון שבלעדיו אין (חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, פסקת ההגבלה שבסעיף 8).

34. מיותר לציין כי **אין** חוק שאוסר תפילה יהודית או מסמיך את העיריה לאסור אותה; אין חוק שאוסר שימוש במחיצה להפרדה בין עזרת הנשים לעזרת הגברים בתפילה או מסמיך את העיריה לאסור אותה. אין ולא יעלה על הדעת שיהיה.

35. די בכך כדי לקבוע כי החלטת העיריה בטלה. יתר מבחני פסקת ההגבלה מוליכים לאותה מסקנה ואולם הדיון בהם מיותר, שכן תנאי הסף בדבר הסמכה חוקית לא מתקיים.

ד'3 – ההחלטה שרירותית ובלתי סבירה באופן קיצוני; "כל המשנה ידו על התחנתונה"

36. איסור המחיצה בתפילה יהודית הוא **איסור חדש**. עיריית תל אביב **לא העלתה בדעתה** איסור שכזה עד עתה.

37. במרחב הציבורי בתל אביב מתקיימות תפילות בהפרדה בין המינים, תוך שימוש במחיצה, **באופן שגרתני, דבר יום ביומו**. בתי הכנסת הציבוריים בעיר מתנהלים כולם בהפרדה בין המינים, תוך שימוש במחיצה.

38. לא עולה על דעתה של העיריה לאסור מחיצה בבתי כנסת בתחומה, ואין כל טעם שיצדיק איסור כזה רק מכיוון שהתפילה נערכת – בהיתר, נזכיר – ברחובה של עיר. בית כנסת ציבורי אינו פחות "מרחב ציבורי" מאשר כיכר דיזינגוף.

39. ויתרה מכך: גם ברחובה של עיר מדובר באיסור חדש. על הדוגמאות שהוזכרו לעיל נוסף: גם בחג הפסח האחרון, חודש אפריל שנה זו, התקיימה באותו מיקום בעיר – רחבת כיכר דיזינגוף – תפילה בהפרדה בין המינים, תוך שימוש במחיצה. אירוע התפילה קיבל את אישור העיריה, **שלא ראתה בו ובשימוש במחיצה במהלכו כל פגם חוקי**.

40. להלן תמונה מהתפילה האמורה, שבה ניתן להבחין במחיצה, כפי שפורסמה בכלי התקשורת:

מתוך כתבה שזמינה בכתובת: <https://www.inn.co.il/news/598031>.

41. הנה כי כן, החלטת העירייה לאסור פתאום, יש מאין, שימוש במחיצה בתפילה יהודית אינה רק חסרת סמכות, בלתי חוקית ובלתי חוקתית, היא אף שרירותית ובלתי סבירה באופן קיצוני. יפה לענייננו הכלל התלמודי: **"כל המשנה ידו על התחתונה"** (בבא מציעא ו', ב').

ה' – פסק דינו של בית המשפט המחוזי

42. ביום 20.9.2023 התקיים דיון במעמד הצדדים וביום 21.9.2023 ניתן פסק הדין שדחה את העתירה. בכל הכבוד, שגה בית המשפט המחוזי בפסק דינו ואף הרחיק לכת מעבר להחלטת העירייה.

43. לגוף העתירה קבע בית המשפט:

44. **ראשית**, באשר למקור הסמכות של העירייה לאסור מחיצה בתפילה קיבל בית המשפט את טענתה והפנה כמקורות סמכות לסעי' 253 לפקודת העיריות הקובע, כי העירייה **"תמנע ותסיר מכשולים והסגת גבול ברחוב"**; לסעי' 39(א1) לחוק העזר לתל אביב יפו (שמירת הסדר והנקיון), התש"ס-1980, הקובע: **"לא יניח אדם, לא ישאיר, לא יקים, לא יתלה ולא יטיל ברחוב ... כל דבר, אלא אם דרוש לעשות כן לטענית הדבר או לפריקתו ..."**; ולנוהל מס' 869 של העירייה, שבו קבעה כי **"לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים"** (סעי' 46 לפסק הדין).

45. **שנית** קבע בית המשפט, כי האיסור של העירייה על מחיצה **"מהווה יישום של ההלכה המבוססת בעניין איסור הפרדה בין היתר על בסיס מין ומגדר במרחב הציבורי המהווה הדרת נשים ואפליה פסולה"** (סעי' 44 לפסק הדין). נקבע, כי **"שירות ציבורי צריך להיות מוענק באופן שוויוני, וללא הפרדה במתן השירות הציבורי על בסיס דת, גזע ומין, והדרת נשים המהווה הפליה אסורה"** (סעי' 48); כי נקודת המוצא היא **"במתן שירות שוויוני לציבור, וביתר שאת כשהשירות ניתן על ידי הרשות הציבורית הכפופה בראש ובראשונה לעקרונות המשפט הציבורי"** (שם). בית המשפט מפנה לפסיקה שלפיה, **"כך הוא מכוח חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000 (להלן: חוק איסור הפליה), כשמדובר בהספקת שירות ציבורי על ידי גורם פרטי"** (בג"ץ 3865/20 שוקרון נ' המועצה המקומית קרית ארבע (7.10.2020) (שם). בית המשפט קבע, כי **"הפרדה מגדרית נתפסת על פי ההלכה כביטוי של 'הדרת נשים'"** (סעי' 50).

46. **שלישית**, בית המשפט קבע כי לא זו בלבד שהאיסור על מחיצה אינו מהווה חריגה מסמכות, אלא שהעיריה **אינה מוסמכת להתיר** שימוש במחיצה. נקבע כי עיריית תל אביב כסמכות שלטונית חייבת לפעול לפי עקרון השוויון, וכי סמכות זו **"אינה מתירה לה לנקוט בעצמה או להתיר לאחרים לפעול תוך הפרדה במתן שירות במרחב הציבורי על בסיס דת, גזע ומין, המהווה הפליה אסורה, ובכלל זה הדרת נשים במרחב הציבורי"** (סע' 45).

47. **רביעית**, באשר לטענה לפגיעה בשוויון אל מול הציבור המוסלמי שמקיים באין מפריע תפילות תוך שימוש במחיצה (ודין מקיים לעמדת המערערים) קבע בית המשפט: **"לא מצאתי ממש בטענת העותרים ... (ש)קיומו בפועל של אירוע תפילות לחג הקורבן ולעיד אל פיטר בהפרדה מגדרית לפי הנתען בגן צ'ארלס קלור שנערך ללא היתר לקיום אירוע במרחב הציבורי ומבלי שהיה סיפק בידי העיריה ליישם את הנוהל בכל עניין ולרבות איסור לקיומו בהפרדה מגדרית באמצעים פיזיים, היא נורמה שחריגה ממנה ויישום נוהל מס' 869 שימוש במרחב הציבורי (מיום 13.12.2018) היא פעולה המהווה איסור חדש, שנקטה בחוסר סמכות, באופן שרירותי הלוקה בחוסר סבירות קיצוניית כטענות העותרים"** (סע' 48 לפסק הדין).

48. במישור טענות הסף בית המשפט המחוזי ציין כי קיימים **"קשיים ניכרים"** שנזכיר מיד (סע' 39), אך **לא דחה את העתירה בסיבתם**.

49. כך, צוין כי העתירה לוקה בשיהוי, שכן נוהל העיריה האוסר הפרדה פורסם בשנת 2018, וכי האיסור נמסר לעמותת "ראש יהודי" ביום 15.8.2023 (סע' 40)). המערערים יציינו כי הנוהל אוסר הפרדה כללית באירועים, לא מציין ולא רומז על תפילות, וכן כי הוא לא נודע למערערים עד להפניית העיריה אליו בתגובתה לעתירה. כל שנודע להם הוא הפרסום ביחס לאירוע הנדון כאן, כמתואר בעתירה. עוד צוין כי המערערת 1 אוגדה רק לפני כחודש ימים וממילא לא יכולה להיות לה "ידיעה" על נוהל משנת 2018.

50. לעניין זכות העמידה צוין, כי ההיתר ניתן ל"ראש יהודי" ולא לעמותה העותרת, הלא היא המערערת 1 (סע' 41). המערערים יציינו, כי בית המשפט לא התייחס ליתר העותרים, המערערים 2-4 כאן, שעל עניינם הפרטי, העצמאי, לא יכולה להיות מחלוקת; ולא לעניינה של המערערת 1 כעמותה שאוגדה בעת האחרונה למטרת קידום חירות וכבוד האדם בישראל, ובכלל זה קידום זכויות היסוד לאוטונומיה, לשוויון ולחופש דת.

51. עוד ציין בית המשפט המחוזי כי חסרה עמדתה של בעלת ההיתר, "ראש יהודי", וצוין כי על עותר לצרף כל מי שנוגע בדבר. בהמשך להערה זו של בית המשפט המחוזי, "ראש יהודי" מצורפת כמשיבה לערעור זה (יוער כי מובן שאינה יכולה להיפגע ממנו או מהעתירה לבית המשפט המחוזי, רק "להרוויח").

ו' – נימוקי הערעור

ו'1 – פגיעה קשה בשלטון החוק ובעקרון החוקיות

52. כאמור, אזרח במדינה דמוקרטית-ליברלית רשאי לבצע כל פעולה למעט כזו שנאסרה עליו במפורש בחוק; כל שלא נאסר במפורש – מותר. **אין** במדינת היהודים חוק שאוסר תפילה יהודית, לפי כללי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית מדורי דורות, ובכלל זה תוך שימוש במחיצה בין עזרת הגברים לעזרת הנשים, ומכאן שתפילה כזו מותרת. למרבה הצער כבר לא מיותר לציין: יהודים בישראל רשאים להתפלל ברחובותיה תפילה יהודית לפי ההלכה היהודית ולפי המסורת היהודית.

53. בהינתן נקודת המוצא הזו, השאלה היא מדוע תאסור העיריה מחיצה, ולא מדוע מבקשים אותה המערערים.

54. בית המשפט המחוזי שגה אפוא כשקבע הפוך, כך: "איני סבורה גם שעלה בידי העותרים להראות כי מצוות התפילה תיפגע אם העותרים לא יתפללו באופן המבוקש על ידם תוך הפרדה במרחב הציבורי על בסיס מגדרי המהווה הפליה אסורה, בכיכר דיזינגוף, שאינה נמנית על המקומות הקדושים ליהודים" (סעי' 52). המערערים לא נדרשים "להראות" ש"מצוות התפילה תיפגע" אם לא תותר להם מחיצה; הם זכאים להשתמש בה בהעדר חוק מפורש שאוסר. כך לפי מושכלות יסוד של שיטתנו המשפטית, לפי עקרון שלטון החוק ועקרון החוקיות.

ו'2 – העיריה לא מוסמכת לאסור מחיצה בתפילה; מדובר באיסור בלתי חוקי ובלתי חוקתי

55. בכל הכבוד, שגה בית המשפט המחוזי כשקיבל את טענת העיריה, כאילו המחיצה היא "מכשול" לעניין חובת העיריה לפנות מכשולים מכוח סעי' 235(3) לפקודת העיריות [נוסח חדש] (להלן: **פקודת העיריות**) (ודוק: אותו סעיף מדבר על **חובה** לפנות מכשול, ולפי הפסיקה – חובה לפנות מחיצה).

56. ברי כי סעיף 253 לא התכוון לאסור מחיצה, ולעניין זה בית המשפט הנכבד מופנה גם לתגובת המערערים בבית המשפט המחוזי המצורפת כנספח 5.

57. זאת ועוד. לשיטת בית המשפט המחוזי, המחיצה היא "מכשול" (נתייחס לכך להלן) שמונע "מעבר ותנועה חופשיים במרחב הציבורי" (סעי' 51). למעשה, כפי שטענו המערערים גם בבית המשפט המחוזי, אם יש "מכשול" שמונע מאנשים לעבור במקום הרי הוא **הקהל**, ציבור המתפללים, הרבה יותר מאשר המחיצה. זו תוצאה אבסורדית אך פועל יוצא של הקביעה העקרונית השגויה.

58. כאמור בפתח הדברים, הזכות לחופש תנועה אין פירושה "הזכות לדרוך על כל גרגר אדמה בכל רגע נתון". בעולם שבו קיימת זכות יסוד כזו, המרחב הציבורי כולו מכשולים-מכשולים: כאן מונח דוכן פלאפל שמונע תנועה דרך פיסת האדמה שתחתיו, שם ניצבת גדר של העיריה, כאן משאית חונה ושם גם מחיצה קטנה בתפילה. דינם של כל ה"מכשולים" הללו ורבים רבים אחרים – זהה.

ו'2(1) – העדר הסמכה מפורשת ומפורטת

59. מעבר לאמור לעיל, האיסור על הצבת מחיצה ללא ספק פוגע בשורת זכויות יסוד: הזכויות לחירות, לכבוד, לאוטונומיה, לשוויון, לחופש דת. פגיעה בזכויות יסוד אפשרית רק מכוח **הסמכה מפורשת ומפורטת** בחקיקה ראשית.

60. בית המשפט המחוזי **כלל לא התייחס** לטענה עיקרית זו של המערערים. נפרט.

זרישת ההסמכה המפורשת

המסגרת הנורמטיבית

61. בשיטתנו המשפטית, סמכות לפגוע בזכויות יסוד חייבת להיות **מפורשת**; בהעדר הסמכה מפורשת, מוחזק דבר החקיקה ככזה שמגן על זכויות אלה ומקיימן. כמובן, הדברים יפים גם בנוגע לחוקים שחוקקו לפני חוקי היסוד. כך, עוד בשנות השמונים של המאה הקודמת קבעה ההלכה הפסוקה: "**חזקה על מחוקק, כי אין הוא בא לפגוע בזכויות יסוד חוקתיות, אלא אם כן הדבר נאמר בדבר חקיקה במפורש**" (ע"א 333/85 אביאל נ' שר העבודה והרווחה (15.8.91), פסקה 17).

62. השופט (כתארו אז) ברק הסביר: "הננו מניחים, כי תכליתה של כל חקיקה היא לקיים ולשמר זכויות יסוד ולא לפגוע בהן. מחוקק, המבקש לפגוע בזכויות יסוד, חייב להביע דעתו בצורה ברורה וחד-משמעית ... כל מחוקק – בין מחוקק (הכנסת) ובין מחוקק משנה (כגון שר המתקין תקנות, מועצת רשות מקומית המתקינה חוקי עזר) – מוחזק כמי שלא בא לפגוע בזכויות יסוד חוקתיות ... הצורך בהוראה מפורשת לשם פגיעה בזכויות יסוד של האדם פועל בכל רמות החקיקה" (שם, שם).
63. ובפרשה אחרת פסק בית המשפט הנכבד: "כאשר מדובר על הסמכה כללית וסתמית, אך טבעי הוא, כפועל יוצא מן האמור לעיל, כי היא תפורש באופן השולל הקניית סמכות להגבלתה של זכות יסוד. זכות יסוד אינה ניתנת לשלילה או להגבלה אלא על-פי דבר חקיקה מפורש של המחוקק הראשי, ונוסף לכך, כל עוד אין חוק יסוד הקובע אחרת, גם על-ידי מחוקק המשנה, שהוסמך לכך על-ידי המחוקק הראשי" (בג"ץ 337/81 מיטרני נ' שר התחבורה (10.7.83), בעמ' 358).
64. אכן, כפי שנפסק לא אחת, " ... אין לפרש דבר חקיקה כמסמיך לפגיעה בזכויות יסוד אלא אם כן ההסמכה לכך היא ברורה, חד משמעית ומפורשת" (בג"ץ 7803/06 אבו ערפה נ' שר הפנים (13.9.17) (להלן: עניין אבו ערפה), סעיף 52 לפסק דינו של כב' הש' דנציגר. ההדגשה במקור).
65. עם חקיקת חוקי היסוד, דרישה זו נקבעה במפורש בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע אין לפגוע בזכויות היסוד אלא בתנאי פסקת ההגבלה, ובהם הסמכה מפורשת: "אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו" (סעיף 8 לחוק היסוד). כאמור, חוק היסוד אך עיגן את דרישת ההסמכה המפורשת, שהיתה קיימת הרבה לפניו.
66. יתרה מכך. לצד דרישת ההסמכה המפורשת, נקבע בפסיקה כי כאשר עסקינן בפעולה הפוגעת בזכויות יסוד, אין די בקיומה של הסמכה מפורשת בחוק שהיא סתמית, כוללנית וגורפת, ויש להצביע על "הרשאה ברורה הקובעת אמות מידה כלליות למאפיינים המהותיים של הפגיעה המותרת באמצעות חקיקת-משנה" (עניין אבו ערפה, סעיף 52 לפסק דינו של כב' הש' דנציגר; בג"ץ 10203/03 "המפקד הלאומי" בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד סב(4) 715, 823 (2008) (להלן: עניין המפקד הלאומי)). כך, "בפסיקתנו נקבע כי מקום שבו מדובר בפעולה הפוגעת בזכויות יסוד, אין די בקיומה של הסמכה מפורשת בחקיקה שהיא כוללנית וגורפת, ויש צורך להצביע על הרשאה ברורה הקובעת אמות מידה כלליות למאפיינים המהותיים של הפגיעה המותרת" (בג"ץ 6536/17 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' משטרת ישראל (8.10.17), (41).
67. כמובא בעניין אבו ערפה, "בהקשר זה נפסק כי 'רמת הפרטנות של ההסמכה הנדרשת תיגזר מעוצמת הפגיעה בזכות המוגנת, ממהות העניין ומהקשר הדברים'" (עניין אבו ערפה, סעי' 52, ההדגשה במקור; עניין המפקד הלאומי, פסקה 12). כפי שנפסק, "ככל שהזכות חשובה יותר והפגיעה בה חמורה יותר, כך יעמוד בית המשפט בדווקנות רבה יותר על דרישת ההסמכה ויפרשה בצמצום" (עניין אבו ערפה, סעי' 52, וההפניות שם). בית המשפט הנכבד הסביר:

68. "בבסיס דרישות ההסמכה המפורשת והמפורטת עומדים רציונאליים זהים. הסמכה בחוק שאינה קובעת במפורש את הסמכות לפגוע בזכות יסוד או שקובעת זאת בצורה רחבה וכללית אינה רצויה, שכן היא אינה עולה בקנה אחד עם עיקרון הפרדת הרשויות, עם עיקרון שלטון החוק ועם חובת ההגנות השלטונית ... עיקרון הפרדת הרשויות מחייב כי הכנסת, ולא הרשות המבצעת, היא שתקבע את הסמכות המינהלית לפגוע בזכויות יסוד ואת אמות המידה הכלליות להפעלתה. מקום שקיימת פגיעה בזכויות הפרט, מתחדד הצורך בליבון פרלמנטרי פומבי של השיקולים החוקתיים והערכיים הצריכים לעניין, באופן שיבטיח [...] ערובה מוסדית מסוימת לכך שזכויות יסוד לא ייפגעו אלא כאשר הדבר דרוש" (עניין אבו ערפה, פסקה 53 וההפניות שם).

69. וכן :

" ... חשיבות ההסדרה בחקיקה של הסמכות המינהלית לפגוע בזכות יסוד והקריטריונים להפעלתה אף נגזרת מעיקרון שלטון החוק, הדורש שכל מעשה חקיקה יהיה 'ברור וודאי וניתן להבנה באופן שבני הציבור יוכלו לנהל על-פיו את ענייניהם' ... ; ומחובת ההגנות השלטונית, הכוללת את החובה להזהיר את הפרט עובר לפעולה השלטונית הכרוכה בפגיעה בזכויותיו, ולאפשר לו לכוון את התנהגותו כך שזכויותיו לא תיפגענה ... העדר הסמכה מפורשת לפגיעה בזכות יסוד – הסמכה הכוללת אמות מידה ברורות ואחידות להבניית שיקול הדעת המינהלי – עלולה אף להביא להגדלת הסיכון לטעות, לאכיפה סלקטיבית, וכתוצאה מכך לשרירותיות מסוימת ביישום הדין. כמו כן, מטבע הדברים, מצב דברים זה – שבו פעילות המינהל אינה מוסדרת ומפורטת בחוק – מקשה על היכולת לקיים ביקורת שיפוטית על פעולותיו הפרטניות של המינהל ... " (עניין אבו ערפה, פסקה 53 וההפניות שם).

70. בעניין אבו ערפה, נדון סעיף 11(א)(2) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952, שלפיו "שר הפנים רשאי, לפי שיקול דעתו – לבטל רשיון ישיבה שניתן לפי חוק זה". בית המשפט הנכבד קבע, כי " ... הדיבור 'לפי שיקול דעתו' הקבוע בסעיף 11(א)(2) לחוק הכניסה לישראל טעון פרשנות, אשר תגדיר את גבולות ההשתרעות של מונח זה", וציין כי "במובן הנורמטיבי – ולא הלשוני – טעמים רבים עשויים לבוא בגדרו של שיקול דעתו של השר; אחרים עלולים להימצא מחוצה לו". בית המשפט הנכבד קבע: "עניינו הרואות, סמכות שר הפנים לשלול רשיון לישיבת קבע כרוכה, בין היתר, בפגיעה בזכויות אשר זכו למעמד חוקתי במשפטנו לאחר חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. כפי שכבר הוזכר, הגם שתוקפו של חוק הכניסה לישראל אינו עומד להכרעה נוכח הוראת שמירת הדינים הקבועה בחוק היסוד, פרשנות גדרי סמכותו של שר הפנים מכוח החוק תיעשה בהתאם לעקרונות ולערכים שהותוו בחוק היסוד ולזכויות הנגזרות ממנו". בית המשפט הנכבד הוסיף וקבע: "היבט נוסף של התפיסה הפרשנית המקובלת היא כי אין לפרש דבר חקיקה כמסמיד לפגיעה בזכויות יסוד אלא אם כן ההסמכה לכך היא ברורה, חד משמעית ומפורשת ... לצד דרישת ההסמכה המפורשת, הובעה בפסיקתנו הדעה שלפיה כאשר מדובר בפעולה הפוגעת בזכויות יסוד, אין די בקיומה של הסמכה מפורשת בחוק שהיא סתמית, כוללת וגורפת, ויש להצביע על הרשאה ברורה 'הקובעת אמות-מידה כלליות למאפיינים המהותיים של הפגיעה המותרת באמצעות חקיקת-משנה'" (עניין אבו ערפה, סעיף 52).

71. איסור המחיצה של המשיבה פוגע בזכותו של קהל גדול לחירות, לכבוד, לאוטונומיה, לשוויון, לחופש דת. **חירות** לבחור איך לחיות, איך להתפלל; **בכבוד האדם** ובאוטונומיה לעצב את חייו כרצונו; **שוויון** מול בני הציבור המוסלמי שמתפללים במרחב הציבורי של המשיבה תוך שימוש במחיצה, באין מפריע; **ובחופש הדת** לקיים את ההלכה ואת המסורת הדתית בנוגע למחיצה בין המינים בשעת תפילה. והדברים ברורים.
72. באשר להיקף הציבור הנפגע יצוין, כי למיטב ידיעת המערערים, כ-2,500 איש ואישה השתתפו באותן תפילות בשנה שעברה.
73. פגיעה זו בזכויות יסוד של המערערים ושל כל יתר המתפללים – אינה מכוח הסמכה בחוק, ממילא לא מכוח הסמכה מפורשת ומפורטת.
74. כאמור, בית המשפט המחוזי קיבל את טענת העיריה, כאילו היא קונה סמכות לאסור מחיצה מכוח סעיף 235(3) לפקודת העיריות, הקובע כי העיריה "תמנע ותסיר מכשולים והסגת גבול ברחוב". בכך, בכל הכבוד, טעה טעות חמורה.
75. אין בחיוב העיריה להסיר מכשולים מהרחוב כדי ללמד על סמכות שלה לפגוע בחופש של אזרחים להתפלל לפי ההלכה והמסורת היהודית. ובכל מקרה, לא יכולה להיות מחלוקת שלא מדובר בסמכות **מפורשת** להתערב בסדרי התפילה ולהסיר מחיצה ובוודאי לא **מפורטת** שקובעת אמות מידה להפעלת הסמכות.
76. משסעיף 235(3) לפקודת העיריות לא כולל הסמכה כזו – חזקה על המחוקק כי **לא התכוון לפגוע**, באמצעות סעיף זה בנוגע לחובותיה של עיריה בזכויות היסוד לחירות, לכבוד, לאוטונומיה, לשוויון ולחופש דת.
77. לשם השוואה, בעניין המפקד הלאומי נדונה, בין היתר, השאלה אם הפגיעה בזכות היסוד לחופש הביטוי נעשתה מכוח הסמכה מפורשת. הסעיף המסמיך באותו עניין, סעיף 25א(ב)(2) לחוק רשות השידור, תשכ"ה-1965 (סעי' 70(ב)(1) לנוסח החוק העדכני, צ"נ) הסמיך את הוועד המנהל של רשות השידור לקבוע כללים בדבר איסורים ומגבלות על שידור תשדירי פרסומת ברדיו:

"25א. פרסומת והודעות ברדיו

...

(ב) הועד המנהל יקבע, בהתייעצות עם המנהל הכללי, כללים בדבר -

...

(2) איסורים ומגבלות על תשדירי פרסומת והודעות"

78. הנה כי כן, חוק רשות השידור כולל **הסמכה מפורשת** לפגוע בזכות היסוד לחופש ביטוי; לקבוע "איסורים ומגבלות" ביחס למימושה. על כן, באותו עניין קבע בית המשפט העליון: "סעיפי ההסמכה – הן של רשות השידור והן של הרשות השניה – מסמיכים את מתקין הכללים בצורה מפורשת להגביל את תוכן תשדיר הפרסומת. הם מקנים סמכות לקבוע 'מגבלות' ו'איסורים' תוכניים על תשדירי פרסומת. זוהי סמכות מפורשת לטפל בסוגיה האמורה בדרך ההגבלה או האיסור. אין המדובר רק בסמכות כללית להתקין תקנות ולקבוע כללים (ראו והשוו בג"ץ 1437/02 התנועה לזכויות האזרח נ' השר לבטחון פנים, פ"ד נח(2) 741 (2004)); מדובר בסמכות מפורשת לאסור ולהגביל (ראו: אורן גזל "פגיעה בזכויות יסוד 'בחוק' או 'לפי חוק'" משפט וממשל ד 381, 396-412 (1997); והשוו ברק שופט בחברה דמוקרטית 345; ברק פרשנות במשפט 504) (עניין המפקד הלאומי, 33).

79. ענייננו שונה לחלוטין. כאמור, סעי' 235(3) לפקודת העיריות לא כולל כל הסמכה ביחס למחיצות לפי לשונו, תכליתו ומיקומו הגיאוגרפי בפקודה. אבל גם בהתעלם מכך, מובן שאינו כולל הסמכה מפורשת ומפורטת לאסור על מחיצה בתפילה.

80. **באשר לחוק העזר**: חוק העזר לתל-אביב-יפו (שמירת הסדר והניקיון), תש"ס-1980 הוא חקיקת משנה בלבד וממילא לא יכול לשמש מקור סמכות לפגיעה בזכויות יסוד. ובכל אופן, הסעיף שעליו מבקשת העיריה להסתמך בחוק העזר, שכותרתו "מכשול ברחוב", לא נוגע למחיצות כלל ולא מזכיר אותן. מובן שלא לפי לשונו אך גם לא לפי תכליתו. אם נפרש את חוק העזר כאוסר הנחת "כל דבר" ממש, לא יונח ברחובות דבר – מרכב וקורקינט ועד מטריה ומזוודה. לא לאבסורד כזה התכוון מחוקק המשנה או המחוקק הראשי שהסמך אותו. **לאבסורד** כזה, למרבה הצער, הביאה אותנו עמדת העיריה ופסק הדין שאימץ אותה, שקבע כי הסעיף האמור בחוק העזר אוסר מחיצה בשעה-שעתיים של תפילת יום הכיפורים, פעם בשנה.

81. **ובאשר לנוהל**: אין צורך להכביר מילים. אין בכוחו של הנוהל, שמצוי במדרגה נורמטיבית נמוכה אפילו מחוק העזר, לפגוע בזכויות יסוד. ההוראה שנוספה לנוהל לאחרונה (היא לא היתה קיימת בו עד לשנת 2018 ולא ידוע על שינוי המשפט החוקתי והמנהלי שלנו מאז), ובה איסור גורף על הפרדה באמצעים פיזיים, חסרת כל תוקף.

82. הנה כי כן, איסור העיריה על מחיצה נגוע בחוסר סמכות מובהק. שגה, בכל הכבוד, בית המשפט המחוזי כשקבע כי התקבל בסמכות.

83. די בכך כדי לקבל הערעור דנן.

3' – הפרדה רצונית בתפילה אינה הדרה ואינה אסורה בדין

84. בכל הכבוד, שגה בית המשפט המחוזי כאשר קבע, כי כל הפרדה, גם בתפילה, אפריווריות וקטגוריות, "מהווה הדרת נשים ואפליה פסולה" (סעי' 44 לפסק הדין). ממילא שגה כאשר קבע כי סמכות העיריה "אינה מתירה לה לנקוט בעצמה או להתיר לאחרים לפעול תוך הפרדה במתן שירות במרחב הציבורי על בסיס דת, גזע ומין, המהווה הפליה אסורה, ובכלל זה הדרת נשים במרחב הציבורי" (סעי' 45).

85. הפרדה רצונית (וולונטרית) מותרת על פי דין. להלן נפנה לפסיקת בית המשפט הנכבד בעניין, ואולם יודגש: אף לא אחת מהמובאות שלהלן נוגעת להפרדה בתפילה. הפרדה בתפילה מעולם לא הגיעה לפתחו של בית המשפט הנכבד, איש לא חשב לערער עליה, על הפרדה שבליבת הפרקטיקה הדתית, עד עתה. הפסיקה שלהלן יפה אפוא לענייננו מכוח קל וחומר.

86. כפי שקבע בית המשפט הנכבד בעבר, ביחס לקבוצה שמבקשת הפרדה לעצמה, בלי לכפות על איש:

"לא רק שאין מניעה משפטית לאפשר לה לנהוג כך, ייתכן אף שיש לנסות לסייע בידה – שכן ההתחשבות באמונותיו ובצרכיו הדתיים של כל אדם היא מעקרונות היסוד של המשפט הישראלי" (בג"ץ 746/07 רגן נ' משרד התחבורה (5.1.2011), סעי' ח' לפסק דינו של השי' רובינשטיין).

וכן:

"גישה קיצונית אחת הגורסת כי כל הפרדה מגדרית, מכל סוג שהוא, הינה פסולה, היא גישה פשטנית ... 'לא כל הפרדה בין גברים לנשים היא מפלה ...'; '... הקו העקרוני המנחה הוא שהתחשבות בשיקולי דת ובאורח חיים מותרת, כל עוד היא אינה נועדה לכפות על אדם אחר את מצוות הדת'" (שם, סעי' 2 לפסק דינו של השי' גובראף).

87. ובעניין אחר נקבע:

"לא כל פעילות או מדיניות אשר נטען לגביה כי היא מהווה 'הדרת נשים' אכן תסוגל בהכרח בסופו של דבר כהפליה אסורה. כבר נאמר כי מציאות החיים בהקשרים אלה מורכבת, ואינה מאפשרת לאמץ גישה פשטנית וקיצונית על משמעותיה. עמד על כך למשל השופט ס' ג'ובראן בעניין רגן, בהסבירו כי הקונטקסט המיוחד לפרקטיקת ההפרדה עשוי לשפוך אור שונה על השקפתנו בדבר חוקיותה בשים לב לנסיבותיו של כל מקרה ומקרה..." (רע"א 6897/14 רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך – פורום נשים דתיות (9.12.15), סעי' 24).

88. וכך קבע בית המשפט המחוזי בנצרת ביחס להופעה נפרדת לציבור חרדי שמבקש אותה, דברים היפים לענייננו מכוח קל וחומר כאמור:

"הקו המנחה בחוק איסור הפליה, בדברי ההסבר וכן בפסיקה, הוא שעמדה אפריורית שלפיה כל הפרדה מגדרית היא פסולה, ויש לאסור קיומה – היא עמדה שגויה, שעלולה להביא להדרת אוכלוסייה מסוימת, שאילולא ההפרדה, משיקולי דת ותרבות כנים ומהותיים, לא תוכל להשתתף באירוע תרבותי או ספורטיבתי"; "לכלל הציבור, על כל מרכיביו וגווניו, הזכות להשתמש במרחב הציבורי... העמדת המרחב הציבורי לשימוש מגזר אחד, תוך אי יצירת התנאים ההולמים לשימוש של מגזר אחר באותו מרחב ציבורי – יש בה כדי להחטיא את המטרה. אל לנו ללכת שבי אחר עקרונות חשובים, תוך פגיעה באוכלוסיות שאנו מחויבים לדאוג לכך שיחסו אף הם בצל אותם עקרונות, תוך שאנו מתרצים את הפגיעה באותן אוכלוסיות באותם עקרונות... לצורך חלוקת המשאב הציבורי בין כלל המגזרים באוכלוסייה, נדרשת מחשבה מעמיקה ויסודית, הלוקחת בחשבון את צרכי המגזרים השונים וארחות חייהם, על מנת שניתן יהיה לחלק את אותו משאב מצומצם בצורה הולמת והוגנת, כלפי כל המגזרים, מבלי שהדבר יהווה כפיה של אורחות חיים של מגזר מסוים על אורחות חיינו של מגזר אחר" (עתי"מ 19-08-23791 ארבל נ' עיריית עפולה (14.8.19), עמ' 8 פסקה 4, עמ' 7 פסקה 2. פסק הדין בוטל בערעור מטעמים שבפרוצדורה בלבד (עע"מ 5435/19 שרון נ' עיריית עפולה (14.8.2019)).

89. מסר זה הובע בהקשרים דומים בפסיקת בית המשפט הנכבד. נביא להלן מדבריה המאלפים של כבי' השי' פרוקציה (שאליהם הצטרפו חבריה להרכב):

"כלל הוא, כי ככל שמתרחק אדם מד' אמות ביתו, כך הולכת ונחלשת זכותו להגביל פעילות שאינה לטעמו ברשות הרבים. ברשות הכלל, מתחייבת התחשבות הדדית וכבוד הדדי בין מגזרי האוכלוסייה השונים... גם אם במסגרת דו-קיום בין דתיים לחילוניים בשכונה תתבקש, בדרך הטבע, התחשבות מסוימת מצד התושבים החילוניים בקדושת השבת ובקדושת חגים ומועדים, אין בכך כדי לחרוג מחובת הכיבוד ההדדי שמגזרי החברה השונים חבים אלה לאלה, במסגרת החיים המשותפים שהם תנאי לקיומה של חברה פלורליסטית דמוקרטית; התחשבות באורחות החיים של הזולת אין משמעה כפיה. כשם שהאוכלוסייה הדתית נדרשת לויתורים שונים ברשות הרבים, כך נדרשת האוכלוסייה החילונית גם היא לויתורים מצידה, שנועדו להביא לפשרה מאוזנת ומידתית בין תפיסות עולם, אמונות ודעות, ואורחות חיים של פרטים, שהגורל הועיד אותם להשתייך לאותו עם, ולחיות יחדיו באותה פיסת קרקע ותחת אותם שמיים..."

קיומה של חברה יהודית ודמוקרטית נשען על ההנחה כי בני החברה הישראלית משתייכים לעם אחד, שקיומו אפשרי בזכות חוליות חיבור המקשרות בין מגזרי השונים לקיום משותף על דרך של ויתורים הדדיים, בגידרה של המידתיות. הערכים המשותפים המקשרים בין כל מגזרי החברה הישראלית מניחים כהנחת יסוד את קיומה של חברה הטרוגנית, הבנויה מרבדים חברתיים שונים, שאינם מתפצלים אלה מאלה לשכונות מסוגרות המוקפות חומות של ניכור ואיבה, המתבדלות זו מזו על רקע עדתי, דתי, או לאומי. ההשקפה החברתית ביסוד עקרונות מגילת העצמאות מתבססת על ההנחה הערכית בדבר קיומה של חברה אשר פזוריה נתקבצו מכל קצות העולם, לחיות יחדיו תוך שותפות גורל, תוך חיזוק המשותף, וכיבוד השונה ביחס של סובלנות הדדית. זכותן השמורה להן של קבוצות שונות בחברה לבטא את עצמן בתחום התרבות, הדת והמסורת, ואורחות החיים למיניהם, ולחזק את ייחודן וסגנוןן, אין פירושה זכות מוקנית להתבדלות, לסגירות, ולדחיית השונה והרחקתו. ההגנה החוקתית על החופש האישי של הפרט מוקנית לו אגב השתייכותו למסגרת חברתית רחבה. יחסיותו של החופש האישי נועדה לאפשר קיום וחיים בצוותא תוך ויתורים, כבוד הדדי, העדר כפיה, ותוך שמירה על

90. משכך, משההפרדה מרצון אינה אסורה בדין, ממילא שגה, בכל הכבוד, בית המשפט המחוזי כאשר קבע כי העיריה לא מוסמכת להתיר הפרדה.
91. יוער, שאם לא כן, גם בתי כנסת בבעלות העיריה או שנתמכים בידיה – אסורים במחיצה. אם מחיצה בתפילה היא פגיעה בשוויון ולכן לא בסמכות העיריה, הדבר נכון גם למרחב ציבורי מקורה דוגמת בית כנסת, לא רק למרחב הפתוח. המחיצה פוגעת בחופש התנועה, אם מתעקשים על פגיעה כזו, גם מתחת לתקרה.

4' – על הפגיעה בשוויון

92. כאמור, המערערים טענו לפגיעה בשוויון אל מול הציבור המוסלמי שמקיים באין מפריע תפילות תוך שימוש במחיצה (ובדין מקיים לעמדת המערערים). בית המשפט המחוזי דחה טענה זו וקבע: "לא מצאתי ממש בטענת העותרים ... (ש)קיומו בפועל של אירוע תפילות לחג הקורבן ולעיד אל פיטר בהפרדה מגדרית לפי הנתען בגן צ'ארלס קלור שנערך ללא היתר לקיום אירוע במרחב הציבורי ומבלי שהיה סיפק בידי העיריה ליישם את הנוהל בכל עניין ולרבות איסור לקיומו בהפרדה מגדרית באמצעים פיזיים, היא נורמה שחריגה ממנה ויישום נוהל מס' 869 שימוש במרחב הציבורי (מיום 13.12.2018) היא פעולה המהווה איסור חדש, שננקטה בחוסר סמכות, באופן שרירותי הלוקה בחוסר סבירות קיצוניית כטענות העותרים" (סעי' 48 לפסק הדין).
93. בכל הכבוד, בית המשפט המחוזי עשה למשיבה "חיים קלים" וקיבל את הסבריה הקלושים, כאילו האירועים המוסלמים חמקו מעינה; כאילו המחיצה בתפילות המוסלמיות היא "סמלית" ו"אינה משמעותית" (סעי' 89 לתגובת העיריה לעתירה), כאשר מעולם לא נקבעו אמות מידה לסמליותה של מחיצה או למשמעותיותה וממילא לא הודעו למתפללים היהודים.

ז' – סיכום

94. מוטב היה להחלטתה המבישה של עיריית תל אביב, העיר העברית הראשונה, שלא היתה באה לעולם. משבאה, המערערים מצטערים צער רב על פסיקת בית המשפט המחוזי שלא רק אישרה אותה אלא הרחיקה מעבר לה: בעוד העיריה טענה כי היא מוסמכת לאסור מחיצה (ולא היא), בית המשפט קבע שאינה מוסמכת להתירה.
95. בית המשפט הנכבד מתבקש אפוא לקבל הערעור ולבטל את פסק דינו של בית המשפט המחוזי ואת החלטת העיריה.
96. כן מתבקש בית המשפט הנכבד להשית על המשיבה 1 את הוצאות המערערים בגין ערעור זה, כולל שכ"ט עו"ד ומע"מ כדין.

צפנת נורדמן, עו"ד
מ"ר 48311
ב"כ המערערים

*)

נספח 13 :

נספח יג - פסק דין של בית המשפט העליון

(עמודים 134 עד 139)

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים בעניינים מינהליים

ע"מ 7174/23

לפני: כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט ח' כבוב

המערערים: 1. פורום חירות וכבוד האדם בישראל
2. מיכאל פיינשטיין
3. תפארת כהן
4. לירוס גולן

נגד

המשיבים: 1. עיריית תל אביב - יפו
2. עמותת "ראש יהודי"

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו ביושבו כבית משפט לעניינים מינהליים בתיק עתמ 038202-09-23 שניתן ביום 21.09.2023 על ידי כבוד השופטת הדס עובדיה

בשם המערערים: עו"ד צפנת נורדמן

פסק-דין

השופט י' עמית:

הזכות לחופש הדת והמצפון לשם קיום תפילה יהודית אורתודוקסית ביום הקדוש ביותר תחת כיפת שמי המדינה או שמא כפייה דתית והפרדה מגדרית במרחב הציבורי? הסוגיה שהונחה לפנינו היא אחד הביטויים של המחלוקת המשסעות את החברה הישראלית.

1. המוני בית ישראל פוקדים במהלך יום כיפור את בתי הכנסת, אך ענייננו שלנו אינו בתפילה בבית כנסת אלא בתפילה במרחב הציבורי, באחד המקומות המרכזיים בעיר תל אביב – כיכר דיזינגוף.

הערעור דנן נסב על החלטת עיריית תל אביב להתנות היתר לקיום תפילות יום הכיפורים בכיכר דיזינגוף, באיסור על שימוש במחיצה להפרדה בין נשים לגברים במהלך התפילות.

לנוכח סד הזמנים הדוחק עד-מאוד, איננו סבורים כי זה הזמן והמקום להידרש לסוגיות כבדות-המשקל שהמערערים ביקשו להניח לפנינו. מצאנו כי דין הערעור להידחות בלא צורך בתשובה, בהתאם לתקנה 138(א)(1) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 שחלה בענייננו מכוח תקנה 34 לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), התשס"א-2000. זאת, בשל מספר נימוקים שאותם נביא להלן בתמצית שבתמצית.

2. שיהוי: דין הערעור להידחות, בראש ובראשונה בשל השיהוי שבהגשתו.

מדיניות העירייה וההוראה שלא לאפשר קיום אירועים במרחב הציבורי בהפרדה מגדרית באמצעים פיזיים, מעוגנת בנוהל העירייה לשימוש במרחב הציבורי משנת 2018. מבקשת ההיתר, עמותת ראש יהודי, קיבלה את ההיתר המקורי לקיום תפילות ביום כיפור בכיכר מסריק כבר ביום 16.8.2023 ובו נקבע, בין היתר, כי "לא תתקיים הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים". ביום 6.9.2023, לנוכח הבקשה של עמותת ראש יהודי לשנות את המיקום לכיכר דיזינגוף נשלח היתר מעודכן שאף הוא כולל בהדגשה את הקביעה "לא תתקיים הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים". ולא רק זאת, אלא שהיתר לשימוש במרחב הציבורי הכולל תנאי זהה ניתן לעמותת ראש יהודי כבר ביום 12.7.2023, במסגרת בקשתה לקיים בליל תשעה באב אירוע במרחב הציבורי בכיכר מסריק בעיר.

על אף שמדיניות העירייה ותנאי ההיתר שהציבה לקיום התפילות נודעו ברבים זה מכבר, המערערת 1, פורום חירות וכבוד האדם בישראל (להלן: המערערת), פנתה לראשונה לעיריית תל אביב בנושא רק ביום 12.9.2023. עתירתה לבית המשפט המחוזי הוגשה ביום 18.9.2023, פחות משבוע לפני ערב יום כיפור, ופסק הדין ניתן ביום 21.9.2023. הערעור שלפנינו הוגש היום, יום שישי ה-22.9.2023, בעוד שערב יום כיפור יחול ביום ראשון הקרוב, 24.9.2023.

אין בטענת המערערת כי למדה על החלטת העירייה מכתבה שהתפרסמה בתקשורת אך לאחרונה, כדי לגבור על השיהוי האובייקטיבי שבו לקחה עתירתה (ואיננו נדרשים לטענה כי ככלל, כתבה בתקשורת אינה מהווה בסיס הולם להליך משפטי). כפי שציין בית משפט קמא בפסק דינו, הגשת העתירה כמעט בערבו של ערב יום הכיפורים,

היא הסיבה בגינה דחה בית המשפט בקשה לצירוף צדדים שביקשו להצטרף להליך כידידי בית המשפט.

די בטעם השיהוי, כשלעצמו, כדי לדחות את העתירה והערעור על הסף.

3. מעמדם של המערערים: כפי שציין בית משפט קמא בפסק דינו, העתירה הוגשה על-ידי המערערת ביחס להיתר שנתן על-ידי העירייה לעמותת ראש יהודי, שהיא זו שביקשה וקיבלה את ההיתר לקיום התפילות בכיכר דיזינגוף. ברם, עמותת ראש יהודי לא עתרה למתן סעד ואף לא צורפה כמשיבה בעתירה, בניגוד לתקנה 6 לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), התשס"א-2000 ועל אף שאין ספק שהיא בעלת דין דרושה בעתירה (השוו בג"ץ 7970/22 אביעד נ' משטרת ישראל, פסקה 6 לפסק דיני(21.2.2023)). ולא רק זאת, אלא שלאחר שניתן ההיתר ביום 12.7.2023 לגבי תפילת תשעה באב, היתר שכלל כאמור איסור על הפרדה מגדרית, שלח לעירייה בא כוחה של ראש יהודי מכתב מיצוי הליכים שבו הלין על האיסור, וביום 13.9.2023 השיבה העירייה למכתב, ועמדה על דרישתה להימנעות מהפרדה מגדרית באמצעים פיזיים. למרות זאת, ולמרות התשובה השלילית של העירייה, עמותת ראש יהודי, שהיא הנפגע הישיר, לא מצאה לעתור כנגד החלטת העירייה.

וודק: המערערת היא עותרת ציבורית ודלתו של בית המשפט פתוחה בפני עותרים ציבוריים. זה הכלל, ורק חריג אחד יש לכלל זה, שעניינו במי שמתעבר על ריב שאינו ריבו "לא ייעתר בית-המשפט בדרך-כלל לעתירה ציבורית מקום שברקע העניין מצוי נפגע פרטי אשר אינו פונה לבית-המשפט בבקשת סעד על פגיעתו" (בג"ץ 651/03 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה, פ"ד נז(2) 62, 68 (2003), כפי שצוטט בהסכמה בפסק דינו של השופט סולברג בעע"מ 3782/12 איגוד האינטרנט הישראלי נ' מפקד מחוז תל אביב-יפו במשטרת ישראל, פסקה 50 (2013)). וראו לאחרונה בבג"ץ 3172/23 ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל נ' הליכוד - מפלגה לאומית ליברלית, פסקה 7 לפסק דינו של השופט סולברג (8.6.2023)). לא נעלם מעינינו כי המערערים 2-4 טענו שהם מעוניינים ליטול חלק בתפילה, אך כפי שציין בית משפט קמא בפסק דינו "לא הוגש תצהיר העותרים, התצהיר התומך בעתירה הוא תצהיר באת כוחם מנכ"לית העמותה והם אף לא פנו בפנייה מוקדמת לעירייה".

4. אוטונומיה של הרשות המקומית: ככלל, יש ליתן "משקל הולם לשיקול בדבר מעמדה הייחודי-אוטונומי של העירייה" (דנג"ץ 3660/17 התאחדות הסוחרים והעצמאים הכללית נ' שר הפנים, פסקה 27 לפסק דינה של הנשיאה נאור (26.10.2017)). הדברים

נכונים במיוחד בכל הקשור בעיצוב המרחב הציבורי, מאחר שאין כרשות המקומית להכיר את אופי התושבים וצביונה של כל שכונה ושכונה בעיר. "המשפט הישראלי מכיר באוטונומיה הנתונה לרשות המקומית להפעיל את סמכותה החוקית בהתאם לאופי תושביה ולצביון המקומי" (שם, פסקה 8 לפסק דיני). הדברים נכונים במיוחד בכל הקשור לנושאים שעניינם דת ומדינה כמו פתיחת עסקים בשבת ופתיחת בתי עינוגים כתשעה באב, (שם, פסקה 5 לפסק דיני). לעיריית תל אביב – כמי שהמרחב הציבורי נמצא בתחומה המוניציפאלי – מתחם של שיקול דעת במסגרת סמכויותיה הרחבות על פי פקודת העיריות [נוסח חדש], ובמסגרת שיקול דעתה היא רשאית להתחשב בצביון העיר ותושביה. שיקול זה מתקשר לשיקול הבא.

5. ברירת המחל: ברירת המחל היא איסור הפרדה מגדרית במרחב הציבורי ואין כמו כיכר דיזינגוף להמחיש מרחב ציבורי מהו. ככלל, הפרדה מגדרית במרחב הציבורי מתקשרת בתודעה לאיסור הפלייה, לפגיעה בשוויון ולהדרת נשים במרחב הציבורי:

"המונח 'הדרת נשים' עניינו בהפליה גורפת על בסיס מין, אשר המאפיין המרכזי שלה הוא דחיקת רגליהן של נשים בשל עצם היותן נשים – מן האפשרות לקבל שירותים ציבוריים, לקחת חלק בפעילות ציבורית, או לשהות במרחב הציבורי" (ע"פ 5338/17 אבוטבול נ' פיליפ, פסקה 33 לפסק דינו של כב' השופט מלצר (1.11.2018), הדגשה הוספה – י"ע).

ובנושא קרוב לענייננו, הייתה זו המדינה (משטרת ישראל) שהתחייבה להפסקת פרקטיקה של הצבת גדרות ואכיפת הפרדה בין נשים לגברים בחג הסוכות בשכונת מאה שערים, התחייבות שהובילה למחיקת עתירה שהוגשה בנושא (בג"ץ 7521/11 עזריה נ' משטרת ישראל (16.10.2011)).

ברירת המחל של איסור הפרדה מגדרית באה לידי ביטוי בנוהל מס' 869 "שימוש במרחב הציבורי" מיום 13.12.2018 של עיריית תל אביב ביחס למקרקעי המרחב הציבורי בתחומה. בית משפט קמא הביא בפסק דינו את הוראת סעיף 6 לנוהל, המדברת בעד עצמה:

6. כל בקשה לקיום אירוע תבחן לצורך קבלת החלטה ו/או מתן המלצה למשטרת ישראל על יסוד השיקולים כדלהלן:
א. התאמה בין אופי האירוע למקום המבוקש.
ב. זמינות המרחב הציבורי המבוקש במועד המבוקש.

- ג. הבטחת מעבר חופשי ובטוח למשתמשים במרחב הציבורי.
 ד. לא תתקיים כל הפרדה מגדרית באמצעים פיזיים” (הדגשה הוספה – י”ע).

ברירת המחדל באה לידי ביטוי גם בדו”ח הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת הנשים במרחב הציבורי (5.1.2012), ובית משפט קמא צטט את מסקנתו העקרונית של הדו”ח:

”על כל אחת מהרשויות הציבוריות הנוגעות בדבר לפעול באופן מהיר, יעיל ונחרץ להפסקתם של ביטויי ההפרדה והאבחנה בתחום אחריותה או השפעתה. יצוין כי חובה זו חלה בעוצמה זהה על הרשות הציבורית בכובעה הרגולטורי, כאשר ההפרדה היא תוצאה של פעולתם של גופים פרטיים הפועלים מכוח זכיון או רישיון מאת המדינה או רשות ציבורית אחרת אשר הרשות אחראית להענקתם. במצב דברים זה על הרשות הציבורית להפעיל את מלוא האמצעים החוקיים העומדים לרשותה כגורם מפקח ומאסדר כדי לביא להפסקתה של כל צורת הפרדה והבחנה המהוות, כאמור, הפליה”.

בהינתן ברירת המחדל של איסור הפרדה מגדרית במרחב הציבורי, פסק דינו של בית משפט קמא מתיישב עם פסיקתו של בית משפט זה ועם המדיניות הציבורית הנוהגת.

6. כל המשנה ידו על התחתונה: הייתה זו דווקא המערערת שהעלתה טענה זו בערעורה. לטענתה, איסור המחיצה הוא איסור חדש ולטענתה (סעיפים 37 ו-39 לערעור):

”37. במרחב הציבורי בתל אביב מתקיימות תפילות בהפרדה בין המינים, תוך שימוש במחיצה, באופן שגרתית, דבר יום ביומו. בתי הכנסת הציבוריים בעיר מתנהלים כולם בהפרדה בין המינים, תוך שימוש במחיצה.

39. ויתרה מכך: גם ברחובה של עיר מדובר באיסור חדש. על הדוגמאות שהוזכרו לעיל נוסף: גם בחג הפסח האחרון, חודש אפריל שנה זו, התקיימה באותו מיקום בעיר – רחבת כיכר דיזינגוף – תפילה בהפרדה בין המינים, תוך שימוש במחיצה. אירוע התפילה קיבל את אישור העירייה, שלא ראתה בו ובשימוש במחיצה במהלכו כל פגם חוקי”.

ולא היא. ראשית, לא דין מחיצה בבית כנסת למחיצה ברשות הרבים, כך שאין לקבל טענת המערערת כי ”בית כנסת אינו פחות ‘מרחב ציבורי’ מאשר כיכר דיזינגוף”

(סעיף 38 לערעור). שנית, כפי שצוין לעיל, נוהל עירוני מס' 869 ולפיו לא תותר הפרדה מגדרית במרחב הציבורי הוא משנת 2018. שלישית, אין להקיש מהחריג של התפילות בשנות הקורונה, גם אם התקיימו בהפרדה, לימים של שגרה. מכל מקום, כפי שציינה העירייה (פסקה 17 לפסק דינו של בית משפט קמא) עם הצפת הנושא של הצבת מחיצות באירועי תפילה במרחב הציבורי, היא החלה להוסיף להיתרים את ההבהרה המשקפת את הוראות הנוהל משנת 2018.

7. יכול הטוען לטעון מה ייגרע חלקו של הציבור בהצבת מספר מחיצות קטנטנות בשולי כיכר גדולה ורחבה, ומנגד, יכול הטוען לטעון מדוע יש צורך בכלל במחיצות אלה שעה שניתן להתפלל בהפרדה, תוך הרחקה בין נשים וגברים אך ללא מחיצה, ומדוע לא יסתפקו המתפללים החפצים בהפרדה בדרך של מחיצה בכ-500 בתי הכנסת שבעיר תל אביב.

טובה הסכמה רחבה מפסק דין. טוב היה אילו מאבקים מהסוג נושא דיונו לא היו מתנהלים תחת כותרות עקרוניות כל-כך (השוו רות גביוון "מדינה יהודית ודמוקרטית: אתגרים וסיכונים" רב-תרבותיות במדינה דמוקרטית ויהודית 213, 258-259 (עורכים: מנחם מאוטנר, אבי שגיא ורון שמיר; 1998)). טוב היה אילו לא נדרשנו למחלוקת שהובאה לפתחנו, אך משהובאה, איננו יכולים להתנצל מחובתנו לדון ולפסוק. ולבסוף, כפי שהדגשנו כבר בפתח הדברים, לנוכח סד-הזמנים הדוחק, איננו מתיימרים לצלול לעומקם של מלוא הסוגיות והשאלות המתעוררות בגדרו של ההליך. פסק דינו זה מושתת על מספר עקרונות של טענות סף וכללי יסוד, וטענות המערערים שמורות להם לעתיד.

8. סוף דבר, שהערעור נדחה. בנסיבות העניין, משלא נתבקשה תשובה, ועל סף יום הרת עולם – לא ייעשה צו להוצאות.

ניתן היום, ז' בתשרי התשפ"ד (22.9.2023).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט

נספח 14 :

נספח יד - פרסום הפוסט של ראש עיריית
תל אביב בפייסבוק

(עמודים 141 עד 141)

...

רון חולדאי
@Ron_Huldai

תל אביב יפו תמיד הייתה, ותמיד תהיה - הבית של כולם.

אבל, זה אבל גדול - גם לבית יש חוקים.

השבוע, נחצה גבול עם אחד הארגונים, ראש יהודי.

אצלנו בבית, פועלים בהתאם למדיניות העירייה.

אצלנו בבית, לא מחרחרים מדון בין אחים.

אצלנו בבית, ממלאים אחר פסיקות בית המשפט.

לכן, קראנו לארגון לשימוע, לקראת ביטול ההיתרים שניתנו להם מהעירייה.

תל אביב-יפו תישאר זרקור ליברלי, במיוחד בימים חשוכים כאלו.

9:15 אחה"צ · 26 בספט' 2023 · 72 צפיות

נספח 15 :

נספח טו - סיכום דיון הפרדה מגדרית
באירועי תרבות במעורבות רשויות
מקומיות, 18.8.19

(עמודים 143 עד 148)

מדינת ישראל משרד המשפטים

לשכת היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, כ"א אב תשע"ט
22 אוגוסט 2019

מס' מסמך: 004-99-2019-018522
(בתשובה נא לציין מספרנו)

אל: משתתפי הדיון

הנדון: הפרדה מגדרית באירועי תרבות במעורבות רשויות מקומיות

ביום ראשון ה-19.8.18 התקיים דיון בנושא שבנדון בראשות היועץ המשפטי לממשלה, ובהשתתפות המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (ניהול ותפקידים מיוחדים), המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי), מנהל מחלקת הבג"צים, המשנה לפרקליט המדינה (משפט אזרחי) וכן נציגים נוספים ממחלקת הבג"צים ומייעוץ וחקיקה. פרקליט המדינה לא נכח בדיון, אך עמדו הובאה בפני היועץ המשפטי לממשלה לאחר מכן, וסיכום זה הוא גם על דעתו.

רקע

1. במסגרת הליכים משפטיים, אשר נסובו סביב קיומו של אירוע תרבות בפארק העירוני בעפולה בהפרדה מגדרית (עת"מ 17029-08-19 **שדולת הנשים נ' עיריית עפולה**; עת"מ 17029-08-19 **ארבל נ' עיריית עפולה**; עע"מ 5435/19 **שרון נ' עיריית עפולה**), הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי:

"מהבחינה העקרונית, ייתכנו נסיבות מיוחדות בהן תוכל עירייה לקיים אירוע עבור הציבור החרדי בהפרדה. מפאת חשיבותה של הסוגיה והשאלות העקרוניות הכרוכות בה, בכוונת היועץ המשפטי לממשלה לקיים ישיבה בראשותו בנושא זה בדחיפות, על מנת להתוות את אמות המידה המשפטיות והנסיבות המיוחדות שבהתקיימן יתאפשר לקיים אירועים כאמור..." (פס' 32 לתשובה מטעם היועץ המשפטי לממשלה).

2. הכרעה משפטית בסוגיות אלה מעוררת שאלות עקרוניות, בהן השפעת טיבו של הגוף אשר מעורב בהפרדה, אופן המעורבות של גוף ציבורי (תקצוב ישיר לעומת תמיכה או רישוי), סוגי השירותים הציבוריים בהם מתבקשת הפרדה, והאופנים השונים בהם עשויה להתבטא ההפרדה. בהקשר זה יצוין כי ארגוני חברה אזרחית, גורמים אקדמיים, וכן פונים שונים מקרב הקהילה החרדית ביקשו כי עמדתם תישמע קודם לקבלת הכרעה משפטית בנושא עקרוני זה. ברי כי דיון שכזה, נכון שייעשה באופן שקול ויסודי, לאחר מתן הזדמנות לכלל הגורמים המבקשים להביא את עמדתם בעניין לעשות כן.

3. בתוך כך, התברר כי כבר בעת הקרובה צפויים להתקיים מספר אירועים בהפרדה מגדרית ברשויות מקומיות שונות, דבר המחייב גיבוש עמדה משפטית מהירה, עוד בטרם ניתן יהיה להשלים את הבחינה העקרונית המתוארת.
4. נוכח האמור, כינס היועץ המשפטי לממשלה בדחיפות דיון אשר יוחד באופן ספציפי לסוגיית ההפרדה המגדרית באירועי תרבות, המתקיימים ברשויות המקומיות. זאת, על מנת להתוות אמות מידה משפטיות לאורך תכלכלנה הרשויות המקומיות את צעדיהן בהחלטותיהן, וזאת למצער בתקופת הביניים, עד לקיומה של הבחינה המשפטית העקרונית והמקיפה המתחייבת בנושא כאמור.

עיקרי התשתית הנורמטיבית

5. הזכות החוקתית לשוויון נגזרת מהזכות לכבוד האדם, המעוגנת במסגרת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.¹ לאור זאת, פגיעה בשוויון, העולה גם כדי פגיעה בכבוד האדם, נדרשת לעמוד בתנאי פסקת ההגבלה הקבועה בחוק היסוד, קרי – להיעשות מכוח חוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, לתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש.
6. מקרים שבהם מתקיימת הפרדה מגדרית מעוררים, על פני הדברים, חשד לקיומה של הפליה אסורה, הפוגעת בזכות החוקתית לשוויון. לפי הפסיקה, יש לבחון את הדברים בהתאם לאופיו של מקרה ההפרדה המגדרית ולמאפייניו.²
7. נוסף על המגבלה הנובעת מכח חוק היסוד ומעקרונות היסוד של המשפט המנהלי, אשר מוטלת על רשויות ציבוריות, ומבלי לגרוע מאלה, יש להזכיר גם את חוק איסור הפליה במוצרים ושירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000 (להלן: "החוק" או "חוק איסור הפליה"), הקובע איסור כללי על הפליה במגוון הקשרים. חוק זה, שעיקר חידושו בהחלת איסור הפליה גם על מי שאינם כפופים למשפט המנהלי, חל בוודאי גם על גופים ציבוריים דוגמת רשות מקומית. בתוך כך, מגדיר החוק מספר מצבים, אותם אין רואים כהפליה לענין חוק זה. בהקשר בו עסקינן, מסדיר סעיף 3(ד)(3) לחוק את הנסיבות בהן תהא מותרת הפרדה על רקע מגדרי, כהאי לישנא:
- "אין רואים הפליה לפי סעיף זה –

...

(3) בקיומן של מסגרות נפרדות לגברים או לנשים, כאשר אי הפרדה תמנע מחלק מן הציבור את הספקת המוצר או השירות הציבורי, את הכניסה למקום הציבורי, או את מתן השירות במקום הציבורי, ובלבד שההפרדה היא מוצדקת, בהתחשב, בין השאר, באופיו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי, במידת החיוניות שלו, בקיומה של חלופה סבירה לו, ובצורכי הציבור העלול להיפגע מן ההפרדה." [הדגשה נוספה]

¹ ראו: בג"ץ 4541/94 אליס מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94 (1995); בג"ץ 9134/12 פרופ' משה גביש נ' הכנסת (פורסם בנבו, 21.04.2016); בג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת (פורסם בנבו, 12.09.2017).
² ראו: ע"פ 5338/17 אבוטבול נ' פיליפ (פורסם באר"ש, 1.11.2018) (להלן: "עניין אבוטבול").

8. כפי שבואר בפסיקה, סעיף זה משמש כנוסחת איזון ספציפית אשר ייחד המחוקק לנושא ההפרדה המגדרית בהקשרים בהם עוסק החוק, ועל כן ניתן להיעזר בו בעת בחינת חוקיות אירועי תרבות מופרדים כאמור.³
9. בחינת הנסיבות אשר יגלו אם קיום של אירוע קונקרטי תוך הפרדה מגדרית בין המשתתפים עומד באמות המידה של חוק איסור הפליה, נעשית אם כך באמצעות מבחן דו-שלבי מצטבר:
- א. שלב ראשון – האם אי הפרדה תמנע מחלק מן הציבור את ההשתתפות באירוע?
- ב. שלב שני – האם ההפרדה היא מוצדקת, בהתחשב באופיו של האירוע, במידת החיוניות שלו, בקיומה של חלופה סבירה לו ובצורכי הציבור העלול להיפגע מן ההפרדה?

היועץ המשפטי לממשלה סיכם את הדיון כדלקמן:

10. הסוגיה של הפרדה מגדרית מעוררת שאלות משפטיות מורכבות. נקודת המוצא היא עיקרון השוויון, העומד בליבת השיטה הדמוקרטית ומעוגן בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, והאיסור על הפליה אסורה שנגזר ממנו. מכאן, שהכלל הוא קיום האירוע במעורבות רשות ציבורית ללא נקיטת צעדים מצד הרשות שנועדו לכפות הפרדה מגדרית.
11. לאורך השנים, נדונו בפורומים שונים ומגוונים הוראות הדין ביחס למניעת מצבים של הפרדה מגדרית אסורה. בהקשר זה ניתן לציין את פסיקת בג"ץ בהקשרים שונים (עניין רגן בנושא "קווי מהדרין" בתחבורה הציבורית,⁴ עניין "קול ברמה" שעסק בהשמעת נשים ברדיו,⁵ וכן הפרדה אסורה במרחב הציבורי בעניין אבוטבול ובעניין רחל עזריה בעיר ירושלים⁶); את דו"ח הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת נשים במרחב הציבורי;⁷ ואת החלטת הממשלה 1526 מיום 30.3.2014, בה נקבע כי "ממשלת ישראל מכירה בכך כי תופעת הדרת הנשים במרחב הציבורי היא תופעה חמורה המתאפיינת בהפלייתן של נשים באשר הן נשים המחייבת פעולה ממשלתית אקטיבית לביעורה".⁸
12. בכל אלה יש כדי ללמד על העיקרון המנחה. ואולם, בתוך כך ייתכנו הקשרים מיוחדים בהם תתאפשר הפרדה מגדרית, לתכליות ציבוריות מסוימות ובלבד שההפרדה מקיימת את אמות המידה החוקתיות. כך, למשל, הוכרה בחקיקה האפשרות להפרדה מגדרית בחופי רחצה,⁹ ואושרו מסלולי חיול והכשרה צבאית נפרדים בצה"ל (כגדוד הנח"ל החרדי, נצח יהודה). כמו כן, עמדת היועץ המשפטי לממשלה בעבר הייתה כי ניתן לאשר מבחינה משפטית, בנסיבות מיוחדות ומוגדרות, את קיומם של מסלולי הכשרה נפרדים בתכנית המשפיעים של נציבות

³ ראו: פסי' 7 לחוות דעתו של השופט גיוראן בבג"ץ 746/07 רגן נ' משרד התחבורה, פ"ד סד(2) 530 (2011) (להלן: "עניין רגן"); פסי' 53 לחוות דעתו של השופט דנציגר ברע"א 6897/14 רדיו קול ברמה בע"מ נ' קולך – פורום נשים דתיות (פורסם בנבו, 9.12.15) (להלן: "עניין קול ברמה"); פרוטוקול ישיבה מס' 188 של ועדת החוקה, חוק ומשפט, הכנסת ה-15, 3, 8, 15 (30.10.2000).

⁴ עניין רגן, לעיל ה"ש 3.

⁵ עניין קול ברמה, לעיל ה"ש 3.

⁶ עניין אבוטבול, לעיל ה"ש 2; בג"ץ 6986/10 רחל עזריה נ' משרד ישראל (פורסם בנבו, 28.09.2010).

⁷ משרד המשפטים דין וחשבון הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת נשים במרחב הציבורי (2013).

⁸ החלטה 1526 של הממשלה ה-33 "מניעת הדרת נשים במרחב הציבורי" (30.03.2014).

⁹ חוק הסדרת מקומות רחצה, התשכ"ד-1964.

שירות המדינה,¹⁰ מסלולי לימוד נפרדים באקדמיה,¹¹ ואירוע של חב"ד בתל-אביב בהפרדה מגדרית.¹²

13. בצד ההיבטים הציבוריים כבדי המשקל של הנושא, הסוגיה העומדת לפתחנו היא בעלת היבטים משפטיים משמעותיים, וביחס אליהם – היא מחייבת הכרעה משפטית. קביעת אמות מידה משפטיות כלליות, אשר יחולו על מגוון הנסיבות השונות, דורשת בחינה עקרונית מקיפה כאמור, במסגרתה תינתן אפשרות גם לגורמים שונים בעלי עניין להעביר את עמדתם בנושא. לאור זאת, הסיכום הנוכחי עוסק אך ורק בהיבט הקונקרטי שבנדון, לשם מתן מענה לעניינים הדחופים שהתעוררו בעת הזו.

14. לעניין ההקשר הנדון – של הפרדה מגדרית באירועי תרבות הנערכים במעורבותה של רשות מקומית – בהתאם לסעיף 2 לחוק איסור הפליה, רשות מקומית או כל גורם אחר המספק שירותי בידור, מצויים בגדרי תחולת הוראות החוק (כאמור לעיל, ביחס לרשות הציבורית הוא אינו ממצה את החובות החלות עליה בהקשר המדובר, הנובעות מחוק היסוד וכללי המשפט הציבורי בכללותם).

15. יצוין כי אם רשות מקומית מעוניינת לקיים אירוע בהפרדה מגדרית עבור ציבור המעוניין בכך, הרי שראשית עליה לבחון האם לאור מאפייני האוכלוסייה המתגוררת באותה רשות ולאור סוג האירוע בו מדובר, ניתן לקיים הפרדה וולונטרית ללא הכוונה. ככל שניתן, מובן כי יש להעדיף אפשרות זו על פני הפרדה מתוכננת. על כל פנים, בעת החלטה על קיומם של אירועים בהפרדה מתוכננת יש להביא בחשבון את החובה לעמוד בשני התנאים המצטברים הקבועים בסעיף 3(ד)(3) לחוק איסור הפליה, כמפורט להלן.

16. **קיום האירוע ללא הפרדה ימנע מחלק מן הציבור את קבלת השירות הציבורי** – על הרשות המקומית להשתכנע כי הציבור לו מיועד האירוע, או חלק משמעותי ממנו, יימנע מהשתתפות בו, בהעדר הפרדה מגדרית מתוכננת.

17. **קיומה של הצדקה לעריכת האירוע בהפרדה מגדרית בהתחשב באופיו של האירוע, במידת החיוניות שלו, בקיומה של חלופה סבירה לו ובצורכי הציבור העלול להיפגע מן ההפרדה** – על הרשות המקומית לשקול את מכלול הנסיבות של האירוע, ובמסגרת זו ליתן משקל, בין היתר, לאמות המידה הבאות העולות מלשון החוק ומהפסיקה:

א. **וולונטריות ההפרדה** – ככל שמדובר בהפרדה וולונטרית לחלוטין במסגרתה כל אדם בוחר את מקומו ללא כל הכוונה, אין בכך כל קושי כאמור. ככל שגובר רכיב הוולונטריות בהפרדה, כך קטן הקושי שבהפרדה. בתוך כך, יש להתחשב בהיבטים הבאים:

(1) האם בצד המתחמים הנפרדים, קיים גם מתחם מעורב, המאפשר השתתפות באירוע גם עבור מי שאינם מעוניינים בהפרדה?

(2) בכל מקרה, אין לקבל כפייה של מקומות ישיבה באמצעות הפעלת כוח פיזי, או אכיפה של דרישות לבוש או צניעות.

¹⁰ ראו: ס' 4(ב) לחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז – 2007; סעי"ש (אזורי י-ם) 8822-02-18 **שדולת הנשים בישראל נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 08.04.2018).

¹¹ תגובת המדינה בבג"ץ 6500/17 **יופי תירוש נ' המועצה להשכלה גבוהה** (מיום 10.7.18).

¹² עת"מ (מינהליים ת"א) 50491-06-18 **שדולת הנשים בישראל נ' עיריית תל אביב-יפו** (פורסם בנבו, 22.06.2018).

ב. **ייחוד האירוע** – ככל שייחודו של האירוע לקהל המעוניין בהפרדה מגדרית הוא מובהק יותר, מצטמצם הקושי בקיומה. במסגרת זו, יש להתחשב בהיבטים הבאים:

- (1) האירוע אינו מיועד ככלל לקהל של ילדים או משפחות (כמו פעילות או הפנינג בחגים ובחופשות), אלא מיועד באופיו לקהל בוגר המעוניין בקיומה של הפרדה מגדרית, ואי קיומה של הפרדה עשוי למנוע את ההשתתפות בו.
- (2) האם מדובר באירוע ללא תשלום הפתוח לקהל הרחב, או באירוע שהשתתפות בו מותנית בהרשמה מראש או בקניית כרטיסים? אם מדובר בהרשמה או בתשלום, הרי שמוכן כי גוברת ההבנה לגבי ייחוד האירוע לקהל המעוניין במתכונת זו.
- (3) היחס בין סך כל האירועים הנערכים ברשות מקומית לבין האירועים הנערכים בהפרדה, והתאמתו של יחס זה להיקף הקהל המעוניין בהפרדה באותה רשות מקומית.

ג. שוויון חומרי –

- (1) ככל שלא מתקיים שוויון חומרי בין המגדרים באירוע עצמו לא ניתן יהיה להצדיק את קיומו של אירוע בהפרדה. בפרט נדרש כי ההפרדה תיעשה תוך הקפדה על תנאים שווים ביחס לגברים ולנשים, באופן המבטיח תנאי נגישות להתרחשות המרכזית של האירוע, מיקום ומרחב מתאימים ודומים, הכול בהתאם לטיב האירוע.
- (2) אירוע המיועד למגדר אחד בלבד הינו חריג במיוחד, ונדרשת הצדקה כבדת משקל במיוחד המתבססת על קיומה של הבחנה רלוונטית, הנובעת ישירות מאופי האירוע, ויש בה כדי ללמד על צורך מהותי באירוע נפרד לשם לקיומו.

ד. **השפעה על הציבור שאינו מעוניין בהפרדה** – ככל שהאירוע משפיע באופן משמעותי יותר על הציבור שאינו מעוניין בהפרדה מגדרית, כך גובר הקושי בהפרדה. במסגרת זו, יש להתחשב בהיבטים הבאים:

- (1) מידת החיכוך עם מי שאינם מעוניינים בהפרדה (למשל, אירוע המתקיים בפארק פתוח או באולם סגור).
- (2) כאשר מדובר במקום פתוח – היקף השטח ופרק הזמן אשר מוקצים לאירוע המופרד, ומידת מניעת השימוש הנגזרת מכך במרחב הציבורי מאלו שאינם מעוניינים בהפרדה.

18. יודגש כי אין באמור לעיל כדי להתיר הבחנה מגדרית אחרת, כגון בין עובדים העוסקים בניהול האירוע.

19. כאמור לעיל, אמות המידה המפורטות הן בגדר קווים מנחים, אשר יש בהן כדי לסייע לרשויות המקומיות בבואן לשקול עריכת אירועים המיועדים לציבור המעוניין בהפרדה מגדרית. כל זאת, כעמדת ביניים אשר תעמוד בתוקפה עד לקיומו של דיון משפטי עקרוני ומקיף בסוגיה זו.
20. נוכח המורכבות והרגישות של הסוגיות המתעוררות בהקשר זה, החלטה על קיום אירוע בהפרדה נכון שתקבל על-ידי דרג מקצועי בכיר ברשות המקומית, וזאת לאחר שהיועץ המשפטי לרשות המקומית יחווה דעתו באשר לשיקולים המפורטים לעיל.

21. ככל שתתעוררנה שאלות ביחס ליישום השוטף של האמור במכתב זה, וכן לשם טיפול בפניות אחרות המגיעות בעניין זה, יש לפנות כנהוג לגב' דינה זילבר, משנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט ציבורי-מנהלי), הממונה מטעמו של היועץ המשפטי לממשלה על תכלול הטיפול המשפטי בנושא מניעת הדרת נשים מן המרחב הציבורי.

בברכה,

ד"ר גיל לימון, עו"ד

עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה

נספח 16 :

ייפוי כוח כללי - חתום ומאושר

(עמודים 150 עד 150)

ייפוי כוח כללי

אני החתום מטה, ישראל זעירא, הנושא ת"ז מס' 023691561, המשמש יו"ר עמותת "ראש יהודי", ע"ר 580394419 (להלן: העמותה) ממנה בזאת את עורך הדין אורי ישראל פז, להיות בא כוח העמותה, להופיע ולפעול עבורה בערכאות שיפוטיות בכל העניינים שלהם קיבל מינוי, ובפרט בהליך מול עיריית תל אביב באירועי תפילות יום כיפור וחג סוכות ברחבי תל אביב.

מבלי לפגוע בכלליות המינוי הנ"ל יהיה בא כוחי רשאי לעשות ולפעול בשמי ובמקומי בכל הפעולות הבאות, כולן או מקצתן הכול בקשר לעניין הנ"ל ולכל הנובע ממנו כדלקמן:

1. לחתום על ולהגיש בשמי כל תביעה או תביעה שכנגד, עתירה מינהלית, ו/או כל בקשה, הגנה, התנגדות, בקשה למתן רשות ערעור, ערעור, דיון נוסף, הודעה, טענה, השגה, ערר, תובענה או כל הליך אחר (בוררות/גישור/פשרה) הנוגע או הנובע מההליך הנ"ל ללא יוצא מן הכלל.
2. להזמין עדים, למנות מומחים, ולעשות כל הפעולות לפי תקנות סדרי הדין הקיימים כיום ושיהיו קיימים בעתיד, או לבצע כל פעולות בתוקף כל חוק או פרוצדורה אחרת שחלה או שתחול על התביעה או על המשפט הנ"ל.
3. להופיע בשמי ולייצגני בקשר לכל אחת מהפעולות הנ"ל בפני כל בתי המשפט, בתי דין למיניהם או רשויות ומוסדות אחרים הן ממשלתיים והן אחרים, עד לדרגתם האחרונה.
4. להופיע בשמי ולייצג אותי בקשר לכל אחת מהפעולות הנ"ל בתוך תיק הוצל"פ.
5. למסור כל ענין הנוגע או הנובע מהענין האמור לעיל לבוררות ולחתום על שטר בוררין כפי שבא כחי ימצא לנכון ולמועיל.
6. להתפשר בכל ענין הנוגע או הנובע מהעניינים האמורים לעיל לפי שקול דעתו של בא כחי ולחתום על פשרה כזו בבית המשפט או מחוצה לו.
7. לגבות את סכום התביעה או כל סכום אחר בכל עניין מהעניינים הנ"ל לרבות הוצאות בית משפט ושכר טרחת עו"ד. לקבל בשמי ובמקומי כל מסמך וחפץ ולתת קבלות ושחרורים כפי שבא כוחי ימצא לנכון ולמתאים.
8. להוציא לפועל כל פס"ד או החלטה או צו, לדרוש צווי מכירה, עיקולים או פקודות מאסר ולעשות כל הפעולות המותרות על פי חוק ההוצאה לפועל ו/או התקנות על פיו.
9. לנקוט בכל הפעולות ולחתום על כל מסמך או כתב בלי יוצא מן הכלל כפי שבא כחי ימצא לנכון בכל ענין הנובע מהענין הנ"ל.
10. לנהל את ענייני הנ"ל לפי ראות עיניו ובאופן שימצא לנכון ולמועיל בקשר עם ענייני הנ"ל.
11. עילות ביטול: ייפוי כוח זה תקף עד להוראת ביטול בכתב אשר תוגש לתיקי הוצאה לפועל ותימסר לבא כוחי מתוקף ייפוי כוח זה, וכן במקרה מוות, גריעת הכשרות המשפטית, פשיטת רגל או פירוק - של מיפה הכוח או של מיופה הכוח (לגבי כל אחד מהמקרים).
12. הנני לאשר את מעשי בא כוחי בתוקף ייפוי כוח זה מראש.

הכתוב דלעיל ביחיד יכלול את הרבים ולהיפך.

ולראיה באתי על החתום, היום 10.9.2023, כ"ד באלול ה'תשפ"ג

הנני מאשר את חתימת מרשי הנ"ל

 חתימה

נספח 17 :

תצהיר חתום ומאושר יור עמותת ראש
יהודי ישראל זעירא

(עמודים 152 עד 152)

תצהיר

אני הח"מ, ישראל זעירא, נושא ת"ז מס' 023691561, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת, וכי אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהיר בזאת בכתב, כדלקמן:

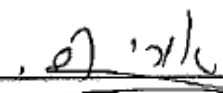
1. הריני משמש יו"ר עמותת "ראש יהודי", ע"ר 580394419, וחותרם על תצהירי זה בתמיכה לעתירה מינהלית המוגשת לבית המשפט המחוזי בתל אביב נגד החלטת עיריית תל אביב לבטל את אירועי חג הסוכות תשפ"ד שלא כדין.
2. כל האמור ברובד העובדתי בבקשה – ובפרט בסעיפים 1-22 וכל סעיף עובדתי נוסף בעתירה לגופו של עניין – הוא נכון לפי מיטב ידיעתי האישית.
3. כל האמור ברובד המשפטי – הוא נכון לפי אמונתי ויעוץ משפטי שקיבלתי.
4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי – אמת.

 _____
 המצהיר

אישור

אני הח"מ, עו"ד אורי ישראל פז, מאשר בזאת כי ביום 28.9.2023 הופיע בפניי מר ישראל זעירא, ברח' האומן 25 ירושלים, שזיהה עצמו על ידי תעודת זהות שמספרה 023691561, והמוכר לי אישית, ולאחר שהוזהר כי כל הצהרותיו, בגוף התצהיר ו/או בחלק מנספחיו ו/או בכל נספחיו ו/או בחלק מחלקיו, חייבות להיות אמת לאמיתה וכי הצהרתו חייבת להיות אמת שאם לא כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, אישר את נכונות הצהרתו וחתם עליה בפניי.

אורי ישראל פז, עו"ד
URI ISRAEL PAZ, Adv.
 מ.ר. 68110
 חותמת

 _____
 עורך דין

נספח 18 :

תצהיר - נועה קדמון חתום ומאושר

(עמודים 154 עד 154)

תצהיר

אני הח"מ, נועה קדמון, ת"ז 206445868, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת, וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהירה בזאת בכתב, כדלקמן:

1. הנני נפגעת אישית מהחלטת עיריית תל-אביב לבטל את ההיתרים לקיום אירועי חג סוכות הבאים בתל אביב, שהותרו לעמותת "ראש יהודי" מבעוד מועד:

- א. הקמת סוכה ברחבת זמנהוף ביום 1.10.23;
- ב. קיום הקפות שניות בכיכר דיזינגוף ביום 7.10.23;
- ג. וקיום תפילת הלל חגיגית חול המועד סוכות בכיכר הבימה ביום 7.10.23.

2. הנני חותמת על תצהירי זה בתמיכה לעתירה מינהלית המוגשת לבית המשפט המחוזי בתל אביב נגד החלטת עיריית תל אביב לבטל את אירועי חג הסוכות תשפ"ד הללו שלא כדין.

3. כל האמור ברובד העובדתי בעתירה – ובפרט בסעיפים 1-22 וכל סעיף עובדתי נוסף בעתירה לגופו של עניין – הוא נכון לפי מיטב ידיעתי האישית.

4. כל האמור ברובד המשפטי – הוא נכון לפי אמונתי ויעוץ משפטי שקיבלתי.

5. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי – אמת.

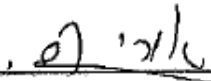

המצהירה

אישור

אני הח"מ, עו"ד אורי ישראל פז, מאשר בזאת כי ביום 28.9.2023 הופיעה בפניי נועה קדמון, שזיהתה עצמה על ידי תעודת זהות שמספרה 206445868, ולאחר שהוזהרה כי כל הצהרותיה, בגוף התצהיר ו/או בחלק מנספחיו ו/או בכל נספחיו ו/או בחלק מחלקיו, חייבות להיות אמת לאמיתה וכי הצהרתה חייבת להיות אמת שאם לא כן תהא צפויה לעונשים הקבועים בחוק, אישרה את נכונות הצהרתה וחתמה עליה בפניי.

אורי ישראל פז, עו"ד
URI ISRAEL PAZ, Adv.
מ.ג. 68110
חותמת

עורך דין

נספח 19 :

תצהיר - ליאו אור חמו, חתום ומאושר

(עמודים 156 עד 156)

תצהיר

אני הח"מ, ליאו אור חמו, ת"ז 316466119, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת, וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהירה בזאת בכתב, כדלקמן:

1. הנני נפגעת אישית מהחלטת עיריית תל-אביב לבטל את ההיתרים לקיום אירועי חג סוכות הבאים בתל אביב, שהותרו לעמותת "ראש יהודי" מבעוד מועד:

- א. הקמת סוכה ברחבת זמנהוף ביום 1.10.23;
- ב. קיום הקפות שניות בכיכר דיזינגוף ביום 7.10.23;
- ג. וקיום תפילת הלל חגיגית חול המועד סוכות בכיכר הבימה ביום 7.10.23.

2. הנני חותמת על תצהירי זה בתמיכה לעתירה מינהלית המוגשת לבית המשפט המחוזי בתל אביב נגד החלטת עיריית תל אביב לבטל את אירועי חג הסוכות תשפ"ד הללו שלא כדין.

3. כל האמור ברובד העובדתי בעתירה – ובפרט בסעיפים 1-22 וכל סעיף עובדתי נוסף בעתירה לגופו של עניין – הוא נכון לפי מיטב ידיעתי האישית.

4. כל האמור ברובד המשפטי – הוא נכון לפי אמונתי ויעוץ משפטי שקיבלתי.

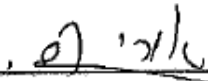
5. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי – אמת.

המצחיק

אישור

אני הח"מ, עו"ד אורי ישראל פז, מאשר בזאת כי ביום 28.9.2023 הופיעה בפניי ליאו אור חמו, שזיהתה עצמה על ידי תעודת זהות שמספרה 316466119, ולאחר שהוזהרה כי כל הצהרותיה, בגוף התצהיר ו/או בחלק מנספחיו ו/או בכל נספחיו ו/או בחלק מחלקיו, חייבות להיות אמת לאמיתה וכי הצהרתה חייבת להיות אמת שאם לא כן תהא צפויה לעונשים הקבועים בחוק, אישרה את נכונות הצהרתה וחתמה עליה בפניי.

אורי ישראל פז, עו"ד
URI ISRAEL PAZ, Adv.
מ.ג. 68110
חותמת

עורך דין